

CVRIA

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

Vuosikertomus
2011

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2011

Katsaus unionin tuomioistuimen, unionin yleisen tuomioistuimen
ja Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toimintaan

Luxemburg, 2012

<http://www.curia.europa.eu>

Unionin tuomioistuin
2925 Luxemburg
LUXEMBURG
P. +352 4303-1

Unionin yleinen tuomioistuin
2925 Luxemburg
LUXEMBURG
P. +352 4303-1

Virkamiestuuomioistuin
2925 Luxemburg
LUXEMBURG
P. +352 4303-1

Euroopan unionin tuomioistuimen internet-osoite: <http://www.curia.europa.eu>

Toimitustyö on päättynyt 1.1.2012.

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Valokuvia saa käyttää vain lainattaessa tätä julkaisua. Muuta käyttöä varten on pyydettävä lupa Euroopan unionin julkaisutoimistolta.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luettelointitiedot ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2012

ISBN 978-92-829-1168-6

doi:10.2862/79526

© Euroopan unioni, 2012

Printed in Luxembourg

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE (ECF)

Sisällys

Sivu

Johdanto, unionin tuomioistuimen presidentti Vassilios Skouris	5
---	---

I luku

Unionin tuomioistuin

A – Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2011	9
B – Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2011	13
C – Unionin tuomioistuimen kokoonpano	69
1 Unionin tuomioistuimen jäsenet	71
2 Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011	87
3 Protokollajärjestys	89
4 Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet	91
D – Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	95

II luku

Unionin yleinen tuomioistuin

A – Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta vuonna 2011	127
B – Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano	175
1 Unionin yleisen tuomioistuimen jäsenet	177
2 Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011	187
3 Protokollajärjestys	189
4 Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet	191
C – Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	193

III luku

Euroopan unionin virkamiestuomioistuin

A – Virkamiestuomioistuimen toiminta vuonna 2011	217
B – Virkamiestuomioistuimen kokoonpano	229
1 Virkamiestuomioistuimen jäsenet	231
2 Virkamiestuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011	237
3 Protokollajärjestys	239
4 Virkamiestuomioistuimen entiset jäsenet	241
C – Virkamiestuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	243

IV luku

Tapaamiset ja vierailut

A – Viralliset vierailut unionin tuomioistuimeen, unionin yleiseen tuomioistuimeen ja virkamiestuomioistuimeen	257
B – Opintomatkat (2011)	261
C – Juhlalliset istunnot	265
D – Vierailut ja osallistumiset virallisiin tilaisuuksiin	267

<i>Organisaatiokaavio</i>	<i>271</i>
---------------------------------	------------

Johdanto

Euroopan unionin tuomioistuimessa vuodelle 2011 oli ominaista erityisesti tuomioistuintoiminnan aktiivisuus. Vuoden aikana Euroopan unionin tuomioistuimen muodostavissa kolmessa tuomioistuimessa pantiin vireille 1 569 asiaa ja saatiin päätöksen 1 518 asiaa, mikä merkitsee sekä vireille pantujen että ratkaistujen asioiden määrän huomattavaa kasvua. Tuomioistuimessa ollaan tyytyväisiä tähän kehitykseen, joka on osoitus kansallisten tuomioistuinten ja oikeussubjektien luottamuksesta unionin tuomioistuimiin. Oikeudenkäyntien määrän kasvu edellyttää kuitenkin tarkkaavaisuutta sekä Euroopan unionin tuomioistuimelta että unionin lainsäätäjältä, jottei unionin tuomioistuinjärjestelmän toimivuus vaarantuisi ja jotta se voi edelleen palvella unionin kansalaisia parhaalla mahdollisella tavalla.

Unionin tuomioistuin on tästä syystä kuluneen vuoden aikana ehdottanut eräitä muutoksia perussääntöönsä sekä työjärjestyksensä uudistamista. Muutoksilla pyritään sekä parantamaan unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen tehokkuutta ja tuottavuutta että modernisoimaan menettelyä näissä tuomioistuimissa.

Vuonna 2011 saatiin päätökseen myös kolme mittavaa tietoteknistä hanketta, joilla on ensisijaisesti tarkoitus lähentää Euroopan unionin tuomioistuimen ja kansalaisten suhteita. E-Curia-sovelluksen käyttöönotto, minkä ansiosta oikeudenkäyntiasiakirjat voidaan jättää ja antaa tiedoksi sähköisesti, oikeuskäytännöstä tehtäviä hakuja varten käytettävissä oleva entistä tehokkaampi hakukone ja Euroopan unionin tuomioistuimen kirjaston luettelon tarjoaminen käytettäväksi internetissä tekevät unionin tuomioistuimesta helpommin lähestyttävän sekä tekevät sen toiminnasta avoimempaa.

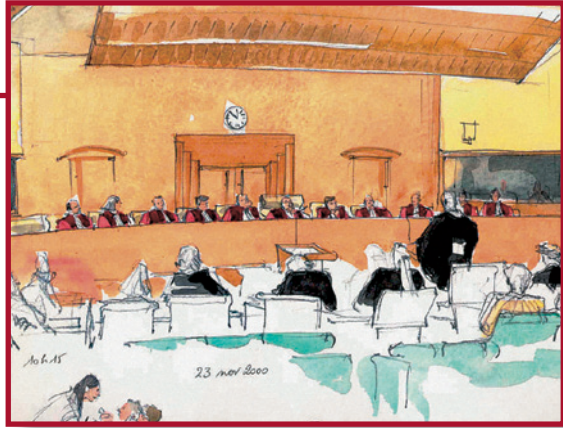
Kuluneena vuonna tuomioistuinten jäsenten osittaisen uudistamisen yhteydessä virkamiestuomioistuimen jättivät presidentti ja kaksi jäsentä. Unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen jäsenistä vaihtui kummastakin yksi.

Lukijalle annetaan tässä kertomuksessa kattava esittely toimielimen kehityksestä ja toiminnasta vuonna 2011. Merkittävä osa vuosikertomuksesta on varattu lyhyisiin mutta kattaviin kuvauksiin unionin tuomioistuimen, unionin yleisen tuomioistuimen ja virkamiestuomioistuimen oikeudellisesta ratkaisutoiminnasta. Arviointia täydentävät ja rikastavat kutakin tuomioistuinta koskevat tilastotiedot vuodelta 2011.

Haluan tässä yhteydessä kiittää lämpimästi kaikissa kolmessa tuomioistuimessa työskenteleviä työntovereita ja koko unionin tuomioistuimen henkilökuntaa erinomaisesta työstä tämän poikkeuksellisen vaativan vuoden aikana.

V. Skouris
unionin tuomioistuimen presidentti

I luku

Unionin tuomioistuin

A – Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2011

Unionin tuomioistuimen presidentti Vassilios Skouris

Tämän vuosikertomuksen ensimmäisessä osassa esitellään tiivistetysti unionin tuomioistuimen toimintaa vuonna 2011. Aluksi kuvataan tuomioistuimen kehitystä kuluneena vuonna siten, että painopiste on tuomioistuinta koskeneissa institutionaalisissa muutoksissa sekä unionin tuomioistuimen sisäisen organisaation muutoksissa. Toiseksi analysoidaan tilastoja unionin tuomioistuimen työmäärän kehityksestä ja oikeudenkäyntien keskimääräisestä kestosta. Kolmanneksi tässä osassa esitetään edellisvuosien tapaan unionin tuomioistuimen tärkeimmät ratkaisut alakohtaisesti jaoteltuina.

1. Unionin tuomioistuin esitti vuonna 2011 unionin lainsäätäjälle ehdotuksen perussääntönsä muuttamiseksi ja työjärjestyksensä uudistamiseksi ja modernisoimiseksi. Näillä kahdella ehdotuksella pyritään ensisijaisesti parantamaan Euroopan unionin tuomioistuimissa sovellettavien menettelyjen tehokkuutta.

Perussäännön muutosehdotuksella pyritään muun muassa ottamaan käyttöön unionin tuomioistuimen varapresidentin tehtävä, kasvattamaan suureen jaostoon kuuluvien tuomareiden määrää viiteentoista, lopettamaan viiden tuomarin jaostojen puheenjohtajien järjestelmällinen osallistuminen suuren jaoston toimintaan ja luopumaan suullista käsittelyä varten laadittavasta kertomuksesta. Unionin yleisen tuomioistuimen perussääntöä ehdotetaan sen työtaakan jatkuvan lisääntymisen johdosta muutettavaksi siten, että tuomioistuimeen kuuluvien tuomarien määrä olisi 39.

Työjärjestyksen uudistamisehdotuksen tarkoituksena on mukauttaa sekä työjärjestyksen rakenne että sen sisältö oikeudenkäyntimenettelyn kehitykseen. Tämä on jatkoa jo useita vuosia jatkuneille ponnisteluille, joilla pyritään säilyttämään tuomioistuimen kyky vastata entistä runsaslukuisempiin ja moniulotteisempiin lainkäyttöasioihin, ratkaista kohtuullisessa ajassa sen ratkaistavaksi saatetut asiat ja selvittää tuomioistuimessa sovellettavia menettelysääntöjä parantamalla niiden ymmärrettävyyttä.

Ehdotusten muodostama kokonaisuus on syntynyt sisäisiin selvityksiin perustuvan perusteellisen harkinnan tuloksena. Ehdotukset ovat tällä hetkellä unionin lainsäätäjän käsiteltävänä. Niiden koko sisältöön voi tutustua unionin tuomioistuimen internetsivulla.¹

Tässä yhteydessä on syytä mainita myös unionin tuomioistuimen työjärjestykseen 24.5.2011 tehdyt muutokset (EUVL L 162, s. 17). Muutoksilla unionin tuomioistuimelle annetaan ensimmäistä kertaa mahdollisuus määrittää päätöksellä edellytykset, joiden mukaisesti oikeudenkäyntiasiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti. Unionin tuomioistuin käytti hyväkseen tätä mahdollisuutta ja antoi 13.9.2011 päätöksen oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämisestä ja vastaanottamisesta e-Curia-sovelluksella (EUVL L 289, s. 7). E-Curia-sovellus, jolla epäilyksettä edesautetaan unionin tuomioistuimissa käytävien menettelyjen modernisointia, otettiin menestyksekkäästi käyttöön 21.11.2011.

Mainitsemisen arvoista on niin ikään se, että unionin kansalaiset voivat nykyään käyttää uutta hakukonetta, joka kattaa ensimmäistä kertaa Euroopan unionin tuomioistuinten koko oikeuskäytännön sisällön aina yhteisöjen tuomioistuimen perustamisesta lähtien vuonna 1952. Hakukone on käytettävissä maksutta tuomioistuimen internetsivulla.

¹ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031

Lopuksi on syytä mainita, että luettelo kirjaston teoksista on nyt saatavilla tuomioistuimen internetsivulla.² Tästä luettelosta voidaan suorittaa verkossa teoshakuja unionin oikeuden alalta samoin kuin niiltä eräiltä muilta oikeuden aloilta, jotka kyseinen luettelo kattaa, kuten kansainvälinen oikeus, vertaileva oikeustiede, Euroopan unionin jäsenvaltioiden oikeus ja eräiden kolmansien valtioiden oikeus sekä yleinen oikeusteoria. Tämä luettelo on tällä hetkellä yksi maailman suurimmista Euroopan unionin oikeutta käsittelevistä luetteloista. Se sisältää parhaillaan noin 340 000 teosviittausta, joista yli 80 000 käsittelee Euroopan unionin oikeutta, ja se kasvaa vuosittain noin 20 000 viittauksella.

2. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntejä koskevista tilastoista vuodelta 2011 ilmenee yleisesti ottaen kaikkien kolmen tuomioistuimen varsin korkea tuottavuus ja tehokkuus. Tilastoista käy lisäksi selvästi ilmi vireille pantujen asioiden määrän merkittävä kasvu.

Unionin tuomioistuin ratkaisi 550 asiaa (nettoluku, jossa on otettu huomioon asioiden yhdistämiset) vuonna 2011, mikä on enemmän kuin edellisvuonna (522 ratkaistua asiaa). Näistä asioista 370:ssä annettiin tuomio ja 180 ratkaistiin määräyksellä.

Unionin tuomioistuimessa pantiin vuonna 2011 vireille 688 uutta asiaa (kun saman asiayhteyden vuoksi yhdistettyjä asioita ei oteta huomioon), mikä merkitsee huomattavaa kasvua verrattuna vuoteen 2010 (631 vireille pantua asiaa), ja määrä on jo toisena vuonna peräkkäin enemmän kuin koskaan unionin historian aikana. Tilanne ennakkoratkaisupyyntöjen osalta on vastaavanlainen. Vuonna 2011 esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen määrä oli jo kolmantena vuonna peräkkäin korkeampi kuin koskaan, ja se kasvoi vuoteen 2009 verrattuna lähes 41 prosentilla (423 ennakkoratkaisupyyntöä vuonna 2011, kun niitä vuonna 2009 oli 302). On syytä huomata myös valitusten huomattava lisääntyminen (162 valitusta vuonna 2011, kun niitä vuonna 2010 oli 97) ja suorien kanteiden vähentyminen jo viidentenä vuonna peräkkäin. Unionin tuomioistuimessa vireille pantuista asioista suoria kanteita on nykyään vain noin 12 prosenttia, kun niitä vuonna 2007 oli noin 38 prosenttia.

Tilastotiedot menettelyjen kestosta ovat pääpiirteiltään yhtä myönteisiä kuin edellisvuonna. Ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelyn keskimääräinen kesto oli 16,4 kuukautta, mikä vastaa tilastollisesti merkityksetöntä kasvua vuoteen 2010 verrattuna (16 kuukautta). Suorien kanteiden ja valitusten osalta käsittelyn keskimääräiset kestot olivat 20,2 kuukautta ja 15,4 kuukautta (16,7 kuukautta ja 14,3 kuukautta vuonna 2010).

Viime vuosien aikana toteutettujen työmenetelmämuutosten lisäksi asioiden tehostettuun käsittelyyn unionin tuomioistuimessa on vaikuttanut myös se, että tiettyjen asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi käytössä olevien menettelyllisten välineiden hyödyntäminen on lisääntynyt – kuten kiireellinen ennakkoratkaisumenettely, etusijan antaminen jonkin asian käsittelylle, nopeutettu menettely, yksinkertaistettu menettely ja mahdollisuus ratkaista asia ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta.

Kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä pyydettiin viidessä asiassa, ja niiden käsittelyyn nimetty jaosto katsoi, että niistä kaksi täytti työjärjestyksen 104 b artiklassa asetetut edellytykset. Nämä asiat ratkaistiin keskimäärin 2,5 kuukaudessa.

Nopeutettua menettelyä pyydettiin vuoden kuluessa 13 kertaa, mutta työjärjestyksessä vaaditut edellytykset täyttyivät ainoastaan kahdessa näistä tapauksista. Vuonna 2004 sovitun käytännön

² <http://bib-curia.eu/>

mukaan unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyy tai hylkää nopeutettua menettelyä koskevat hakemukset perustellulla määräyksellä. Lisäksi seitsemässä asiassa myönnettiin etusija asian käsittelylle.

Unionin tuomioistuin käytti useasti työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdassa määrättyä yksinkertaistettua menettelyä tiettyjen ennakkoratkaisukysymysten käsittelyssä. Tämän kohdan nojalla annetulla määräyksellä saatettiin päätökseen yhteensä 30 asiaa.

Unionin tuomioistuin käytti edelleen myös useasti perussääntönsä 20 artiklassa annettua mahdollisuutta ratkaista asia ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta silloin, kun asiassa ei tule esiin uutta oikeuskysymystä. Mainittakoon, että noin 46 prosenttia vuonna 2011 annetuista tuomiosta annettiin ilman ratkaisuehdotusta (vuonna 2010 vastaava luku oli 50 prosenttia).

Asioiden jakautumisesta unionin tuomioistuimen eri ratkaisukokoonpanoille voidaan todeta, että suuri jaosto käsitteli vuonna 2011 tuomiolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä noin 11 prosenttia ratkaistuista asioista, 55 prosenttia niistä käsiteltiin viiden tuomarin kokoonpanossa ja noin 33 prosenttia kolmen tuomarin kokoonpanossa. Eri jaostojen käsittelemien asioiden suhteellisissa osuuksissa ei ole merkittävää eroa edellisvuoteen verrattuna.

Yksityiskohtaisempia tietoja vuoden 2011 tilastoista löytyy tämän vuosikertomuksen oikeudenkäyntitilastoja koskevasta osasta.

B – Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2011

Vuosikertomuksen tässä osassa esitetään katsaus oikeuskäytännöstä vuonna 2011.

Konstitutionaaliset tai institutionaaliset kysymykset

Unionin tuomioistuin on voinut useissa asioissa täsmentää edellytyksiä, joiden täyttyessä se käyttää toimivaltaansa. Heti alkuun tuodaan esille joitakin jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevista asioista annettuja tuomioita.

Asiassa *komissio vastaan Portugali* (asia C-52/08, tuomio 24.5.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa komission nostamaan jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaan kanteeseen, jonka mukaan Portugalin tasavalta ei ollut antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY¹ noudattamisen edellyttämiä lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

Kanteen tutkittavaksi ottamista tarkastellessaan unionin tuomioistuin totesi, että vaikka komission kanne koski direktiivin 2005/36/EY väitettyä täytäntöön panematta jättämistä, komission viralliset huomautukset ja sen perusteltu lausunto koskivat vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä annettua direktiiviä 89/48/ETY.²

Tämän jälkeen se totesi, että vaikka kannekirjelmässä ei lähtökohtaisesti voida vaatia jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista laajemmin kuin perustellun lausunnon lausunto-osassa ja virallisessa huomautuksessa, on kuitenkin niin, että komissiolla on oikeus vaatia sellaisten jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista, jotka perustuvat unionin toimen alkuperäiseen mutta myöhemmin muutettuun tai kumottuun versioon ja jotka on sisällytetty myös uuden unionin toimen säännöksiin tai määräyksiin. Kanteen kohdetta ei sen sijaan voida laajentaa sellaisiin uusista säännöksistä tai määräyksistä johtuviin velvoitteisiin, joita vastaavia velvoitteita ei ole kyseisen toimen alkuperäisessä versiossa, sillä muutoin rikotaan jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista koskevan menettelyn sääntöjen mukaisuutta koskevia olennaisia menettelymääräyksiä.

Aineellisia perusteita tutkiessaan unionin tuomioistuin katsoi, että kun lainsäädäntöprosessiin liittyvät erityiset olosuhteet, kuten se, ettei unionin lainsäätäjällä ole ottanut selvää kantaa unionin oikeussäännön soveltamisalan määrittämiseen tai täsmentänyt sitä, johtavat epävarmuuteen, ei ole mahdollista todeta, että perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päätyttyä jäsenvaltioilla olisi ollut riittävän selvä velvoite panna direktiivi täytäntöön. Näin ollen unionin tuomioistuin hylkäsi komission kanteen.

Asiassa *komissio vastaan Italia* (asia C-496/09, tuomio 17.11.2011) unionin tuomioistuimen käsiteltävänä oli komission nostama jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne, jonka mukaan Italian tasavalta ei ollut pannut täytäntöön yhteisöjen tuomioistuimen

¹ Ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY (EUVL L 255, s. 22).

² Vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21.12.1988 annettu neuvoston direktiivi 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16).

aikaisempaa tuomiota³, joka koski komission päätöksellä sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi katsottujen valtiontukien perimistä takaisin tuensaajilta. Komissio vaati lisäksi, että Italian tasavalta veloitetaan maksamaan uhkasakko ja kiinteämääräinen hyvitys.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi viitaten Italian tasavaltaa vastaan tässä asiassa aiemmin annettuun tuomioon, että silloin kun komission päätöksestä, jolla vaaditaan poistamaan yhteismarkkinoille soveltumaton valtiontuki, ei ole nostettu suoraa kannetta tai kun tällainen kanne on hylätty, ainoa mahdollinen peruste, johon jäsenvaltio voi vedota, on täydellinen mahdottomuus panna kyseinen päätös asianmukaisesti täytäntöön. Jäsenvaltio ei voi vetoamalla sisäisiin vaikeuksiinsa, vaikka ne olisivat ylittämättömiäkin, tai siihen, että se aikoo erikseen tarkistaa kaikkien kyseessä olevien yritysten tilanteen, perustella sitä, ettei se ole noudattanut sille unionin oikeudessa asetettuja velvollisuuksia. Kyseisen jäsenvaltion viivästys komission päätöksen täytäntöönpanossa, joka johtuu pääasiallisesti kyseisen jäsenvaltion myöhäisestä toiminnasta sääntöjenvastaisten tukien yksilöimis- ja takaisinperintävaikeuksien lieventämiseksi, ei ole pätevä perustelu. Unionin tuomioistuin lisäsi, että on merkitykseltä, että mainittu jäsenvaltio oli ilmoittanut komissiolle vaikeuksistaan kyseisten tukien takaisinperinnässä ja ratkaisuihistaan niiden lieventämiseksi.

Unionin tuomioistuin katsoi rahamääräisten seuraamusten määräämisestä, että EY 228 artiklan 2 kohdan mukaisessa menettelyssä sen on määrättävä kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, ne rahamääräiset seuraamukset, jotka ovat asianmukaisia jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen aikaisemmin todenneen tuomion mahdollisimman pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi ja vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistamisen ehkäisemiseksi. Lisäksi se katsoi, että todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen oikeudellinen ja tosiasiallinen asiayhteys voi olla osoitus siitä, että se, että vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistuminen tulevaisuudessa estetään tehokkaasti, edellyttää varoittavan toimenpiteen toteuttamista. Uhkasakon määrän osalta unionin tuomioistuin täsmensi, että sen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava uhkasakon määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn nähden.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, että kun EY 228 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn tavoitteet otetaan huomioon, unionin tuomioistuin on sille kyseisessä artiklassa myönnettyä harkintavaltaa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen.

Seuraavaksi on mainittava kumoamiskannetta koskeva asia *komissio vastaan Kronoply ja Kronotex* (asia C-83/09 P, tuomio 24.5.2011).

Tässä asiassa unionin tuomioistuimen oli otettava kantaa siihen, voitiinko tutkittavaksi ottaa kolmannen osapuolen nostama kumoamiskanne, joka koski komission päätöstä olla vastustamatta jäsenvaltion tietyllä yhtiöllä myöntämää valtiontukea. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisen päätöksen, joka perustuu asetuksen (EY) N:o 659/1999⁴ 4 artiklan 3 kohtaan, laillisuus riippuu siitä, onko tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille epäilyjä. Koska tällaisten epäilyjen

³ Asia C-99/02, tuomio 1.4.2004.

⁴ EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

johdosta on aloitettava muodollinen tutkintamenettely, johon voivat osallistua kyseisen asetuksen 1 artiklan h alakohdassa tarkoitettut asianomaiset osapuolet, on katsottava, että tällainen päätös koskee suoraan ja erikseen jokaista tässä viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettua asianomaista osapuolta. Niillä, joiden hyväksi EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätty ja asetuksen (EY) N:o 659/1999 6 artiklan 1 kohdassa säädetty menettelylliset takeet on annettu, on mahdollisuus saada aikaan se, että näitä takeita noudatetaan, vain, jos ne voivat saattaa vastustamatta jättämistä koskevan päätöksen unionin tuomioistuinten tutkittavaksi. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että kumoamiskanteen yhteydessä asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan h alakohdassa tarkoitettu erityinen osapuolen, jota asia koskee, asema, joka liittyy kanteen erityiseen kohteeseen, riittää yksilöimään EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaisesti kantajan, joka riitauttaa vastustamatta jättämistä koskevan päätöksen.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan h alakohta ei estä sitä, että yritys, joka ei ole suoraan tuensaajan kanssa kilpaileva yritys mutta tarvitsee tuotannossaan samaa raaka-ainetta, katsotaan osapuoleksi, jota asia koskee, jos se väittää, että tuen myöntäminen voi vaikuttaa sen etuihin. Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen vaatimus kanteen kohteen yksilöimisestä täytetään oikeudellisesti riittävällä tavalla, kun kantaja yksilöi päätöksen, jonka kumoamista se vaatii. Ei ole merkityksellistä, ilmoitetaanko kannekirjelmässä, että sillä pyritään kumoamaan vastustamatta jättämistä koskeva päätös – joka on asetuksen (EY) N:o 659/1999 4 artiklan 3 kohdassa oleva ilmaisu – vai päätös olla aloittamatta muodollista tutkintamenettelyä, koska komissio päättää näistä kysymyksen kahdesta osasta yhdessä päätöksessä.

On vielä paikallaan mainita kaksi asiaa, joka koskevat unionin tuomioistuimen toimivallan käyttöä ennakkoratkaisuasioissa.

Asiassa *Miles ym.* (asia C-196/09, tuomio 14.6.2011) unionin tuomioistuin käsitteli SEUT 267 artiklassa tarkoitettun kansallisen tuomioistuimen käsitettä.

Unionin tuomioistuin katsoi, ettei se ole toimivaltainen vastaamaan Eurooppa-koulujen valituslautakunnan esittämään ennakkoratkaisupyyntöön. Arvioitaessa sitä, onko ennakkoratkaisua pyytävä toimielin SEUT 267 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, mikä on pelkästään unionin oikeuden perusteella ratkaistava kysymys, unionin tuomioistuin ottaa huomioon useita seikkoja, joita ovat muun muassa toimielimen lakisääteisyys, pysyvyys, tuomiovallan pakottavuus, menettelyn kontradiktorisuus, toimiminen oikeussääntöjen soveltajana ja riippumattomuus. Vaikka kyseinen valituslautakunta täyttää kaikki nämä edellytykset ja sitä on tämän vuoksi pidettävä SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimenä, se ei kuitenkaan kuulu tässä artiklassa tarkoitettulla tavalla jäsenvaltioon, vaan Eurooppa-kouluihin, jotka ovat, kuten Eurooppa-koulujen yleissopimuksen johdanto-osan ensimmäisessä ja kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, oma järjestelmänsä, jossa kansainvälisellä sopimuksella toteutetaan jäsenvaltioiden välinen ja jäsenvaltioiden ja unionin välinen yhteistyö. Se on kansainvälisen järjestön toimielin, joka sillä unionin kanssa olevista toiminnallisista yhteyksistä huolimatta pysyy muodollisesti erillisenä unionista ja sen jäsenvaltioista. Tässä tilanteessa pelkästään se, että valituslautakunnan on sovellettava unionin oikeuden yleisiä periaatteita, kun sen käsiteltäväksi saatetaan riita-asia, ei riitä saattamaan valituslautakuntaa jäsenvaltion tuomioistuimen käsitteen alaan ja siis SEUT 267 artiklan soveltamisalaan.

Asiassa *Lesoochranárske zoskupenie* (asia C-240/09, tuomio 8.3.2011) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus lausua toimivallastaan tulkita kansainvälistä yleissopimusta (Århusin yleissopimusta⁵), jonka yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet jaetun toimivallan nojalla.

Unionin tuomioistuिन, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu perustamissopimuksen määräysten ja erityisesti SEUT 267 artiklan mukaisesti, katsoi olevansa toimivaltainen tekemään rajanvedon unionin velvoitteiden ja yksin jäsenvaltioille kuuluvien velvoitteiden välillä ja tulkitsemaan kyseisen yleissopimuksen määräyksiä. Seuraavaksi on selvitettävä, onko unioni käyttänyt toimivaltansa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen kattamalla alalla ja antanut säännöksiä kyseisestä määräyksestä johtuvien velvoitteiden täytäntöön panemiseksi. Siinä tapauksessa, että näin ei ole, Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleesta johtuvat velvoitteet kuuluvat edelleen jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden alaan. Tässä tapauksessa on jäsenvaltioiden tuomioistuinten tehtävä selvittää kansallisen oikeuden perusteella, voivatko yksityiset tukeutua suoraan kyseisen kansainvälisen sopimuksen tätä alaa koskeviin määräyksiin tai onko tuomioistuinten sovellettava niitä mahdollisesti viran puolesta. Tässä tapauksessa unionin oikeudessa ei sen paremmin edellytetä kuin suljeta poiskaan sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tunnustetaan yksityisille oikeus tukeutua suoraan kyseiseen määräykseen tai velvoitetaan tuomioistuimia soveltamaan sitä viran puolesta. Jos sitä vastoin todetaan, että unioni on käyttänyt toimivaltansa ja antanut säännöksiä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen kattamalla alalla, sovelletaan unionin oikeutta ja on unionin tuomioistuimen tehtävänä tutkia, onko kyseisellä kansainvälisen sopimuksen määräyksellä välitön oikeusvaikutus. Lisäksi tietty kysymys, josta ei ole vielä unionin lainsäädäntöä, voi kuitenkin kuulua unionin oikeuden alaan, kun tämä kysymys on ratkaistu sopimalla siitä unionin ja sen jäsenvaltioiden tekemällä sopimuksella ja kun se koskee alaa, jota suurelta osin säännellään unionin oikeudessa.

Unionin tuomioistuिन katsoi, että sillä on toimivalta tulkita Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen määräyksiä ja erityisesti ottaa kantaa siihen, onko näillä määräyksillä välitön oikeusvaikutus vai ei. Kun tiettyä oikeussääntöä voidaan soveltaa sekä kansallisessa oikeudessa säännelyihin tilanteisiin että unionin oikeudessa säännelyihin tilanteisiin, on selvä intressi siihen, että tällaista oikeussääntöä tulkitaan yhdenmukaisesti, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot, ja näin on siitä riippumatta, missä olosuhteissa tätä oikeussääntöä sovelletaan.

Nämä oikeudenkäyntiasiat eivät kuitenkaan kata läheskään kaikkea sitä vuonna 2011 annettua oikeuskäytäntöä, jolla selvennetään luonteeltaan konstitutionaalisia tai institutionaalisia kysymyksiä.

Asiassa *Patriciello* (asia C-163/10, tuomio 6.9.2011) unionin tuomioistuिन tulkitsi unionisopimuksen sekä EUT- ja EHTY-sopimusten liitteenä olevan Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 8 artiklaa ja täsmensi unionin oikeudessa Euroopan parlamentin jäsenille heidän tehtäviään hoitaessaan ilmaisemiensa mielipiteiden ja suorittamiensa äänestysten osalta annetun koskemattomuuden laajuutta.

Unionin tuomioistuिन katsoi, että Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 8 artiklaa on tulkittava siten, että Euroopan parlamentin jäsenen muualla kuin Euroopan parlamentissa esittämä lausuma, joka on johtanut väärän ilmiannon perusteella nostettuun syytteesen hänen alkuperäjäsenvaltiossaan, on kyseisessä määräyksessä tarkoitetun

⁵ Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva yleissopimus, joka hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL L 124, s. 1).

koskemattomuuden kattama parlamentaaristen tehtävien hoidossa ilmaistu mielipide ainoastaan silloin, kun kyseinen lausuma on subjektiivinen arviointi, jolla on suora ja ilmeinen yhteys tällaisten tehtävien hoitamiseen. Kansallisen tuomioistuimen asiana on määrittää, täyttyvätkö kyseiset edellytykset pääasiassa.

Uusien jäsenvaltioiden liittymistä 1.5.2004 Euroopan unioniin koskeneessa asiassa *Vicoplus ym.* (yhdistetyt asiat C-307/09–C-309/09, tuomio 10.2.2011) unionin tuomioistuin tulkitsi SEUT 56 ja SEUT 57 artiklaa sekä palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY⁶ 1 artiklan 3 kohdan c alakohdtaa.

Unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 56 artikla ja SEUT 57 artikla eivät ole esteenä sille, että jäsenvaltio edellyttää vuoden 2003 liittymisasiakirjan⁷ liitteessä XII olevan 2 luvun 2 kohdassa tarkoitettuna siirtymä kautena, että lähetettäessä edellä mainitun direktiivin 1 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla kyseisen valtion alueelle työntekijöitä, jotka ovat Puolan kansalaisia, on hankittava työlupa. Vaikka tällaista kansallista toimenpidettä on tarkasteltava vapaata liikkuvuutta koskevana rajoituksena, sitä on pidettävä vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä XII olevan 2 luvun 2 kohdassa tarkoitettuna toimenpiteenä, jolla säännellään Puolan kansalaisten pääsyä kyseisen jäsenvaltion työmarkkinoille. Tämä toteamus pätee myös, kun otetaan huomioon, että kyseisen kohdan tarkoituksena on estää se, että uusien jäsenvaltioiden liittymisestä unioniin vanhojen jäsenvaltioiden työmarkkinoille aiheutuisi häiriöitä, jotka johtuisivat siitä, että niille saapuisi äkkiä huomattavia määriä työntekijöitä, joilla on kyseisten uusien jäsenvaltioiden kansalaisuus.

Unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin yleisön oikeutta tutustua asiakirjoihin koskevassa asiassa *Ruotsi vastaan MyTravel ja komissio* (asia C-506/08 P, tuomio 21.7.2011) valitus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta⁸, jolla oli hylätty My Travelin nostama kanne kahdesta komission päätöksestä⁹ evätä oikeus tutustua tiettyihin toimielimen sisäisiin asiakirjoihin jo päättyneessä yrityskeskittymien valvontamenettelyssä.

Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annetun asetuksen (EY) N:o 1049/2001¹⁰ 4 artiklassa säädetään poikkeuksia periaatteesta, jonka mukaan yleisöllä on oltava mahdollisimman laaja tutustumisoikeus asiakirjoihin, ja niitä on näin ollen tulkittava ja sovellettava suppeasti. Unionin tuomioistuin katsoi, että kun toimielin päättää evätä oikeuden tutustua asiakirjaan, jonka sisältämät tiedot sitä on pyydetty luovuttamaan, sen on lähtökohtaisesti selitettävä, millä tavoin tähän asiakirjaan tutustuminen voisi konkreettisesti ja tosiasiallisesti loukata suojattua etua – eli erityisesti toimielimen päätöksentekomenettelyn suojaa ja oikeudellisen neuvonannon suojaa –, johon kyseinen toimielin vetoaa.

⁶ Palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16.12.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/71/EY (EYVL 1997, L 18, s. 1).

⁷ Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EUVL 2003, L 236, s. 33).

⁸ Asia T-403/05, *My Travel v. komissio*, tuomio 9.9.2008.

⁹ 5.9.2005 tehty komission päätös D(2005) 8461 ja 12.10.2005 tehty komission päätös D(2005) 9763.

¹⁰ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

Unionin tuomioistuin tutki kaikki kyseiset asiakirjat ja katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt vaatia, että komissio ilmoittaa, mitkä olivat erityiset syyt siihen, että se katsoi, että tiettyjen asiakirjojen sisältämien tietojen luovuttaminen olisi vahingoittanut vakavasti tämän toimielimen päätöksentekomenettelyä, vaikka menettely, johon nämä asiakirjat liittyivät, oli päättynyt.

Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut soveltanut oikein sen päätöksentekomenettelyn suojaan liittyvää poikkeusta eikä myöskään oikeudellisen neuvonannon suojaan liittyvää poikkeusta. Tämän vuoksi se päätti kumota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion ja komission molemmat päätökset näiltä osin.

Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ollut tutkinut tiettyjä komission väitteitä, joihin se oli vedonnut kieltäytyessään luovuttamasta tietoja eräistä muista sisäisistä asiakirjoista – ja jotka koskivat erityisesti tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaan liittyviä muita poikkeuksia –, unionin tuomioistuin katsoi, ettei se voinut lausua niistä, ja päätti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen.

Unionin oikeuden soveltamisesta jäsenvaltioiden oikeusjärestyksessä on paikallaan mainita erityisesti kaksi asiaa.

Asioissa *Ze Fu Fleischhandel ja Vion Trading* (yhdistetyt asiat C-201/10 ja C-202/10, tuomio 5.5.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että oikeusvarmuuden periaate ei lähtökohtaisesti estä sitä, että kun on kyse asetuksessa (EY, Euratom) N:o 2988/95¹¹ määritellystä Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta ja kun sovelletaan tämän asetuksen 3 artiklan 3 kohtaa, jäsenvaltion kansalliset viranomaiset ja tuomioistuimet soveltavat perusteettomasti maksetun vientituen palauttamista koskevaan oikeusriitaan analogisesti kansalliseen yleissäännökseen perustuvaa vanhentumisaikaa, kuitenkin sillä edellytyksellä, että tällainen oikeuskäytäntöön perustuva soveltaminen oli riittävästi ennakoitavissa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava. Unionin tuomioistuimen mukaan suhteellisuusperiaate kuitenkin estää sen, että jäsenvaltiot soveltavat perusteettomasti saatujen vientitukien palauttamista koskevaan oikeusriitaan kolmenkymmenen vuoden vanhentumisaikaa, kun ne käyttävät niille asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 3 artiklan 3 kohdassa annettua mahdollisuutta. Kun otetaan huomioon unionin taloudellisten etujen suojaamisen tavoite, jonka osalta unionin lainsäätäjät on katsonut, että neljän tai jopa kolmen vuoden vanhentumisaika on jo sellaisenaan riittävä, jotta kansalliset viranomaiset voivat ryhtyä seuraamusmenettelyihin sellaisten väärinkäytösten johdosta, jotka vahingoittavat näitä taloudellisia etuja ja jotka voivat johtaa perusteettomasti saadun etuuden takaisinperimisen kaltaiseen toimeen, kolmenkymmenen vuoden määräajan myöntäminen mainituille viranomaisille ylittää sen, mikä on huolellisen hallinnon kannalta välttämätöntä. Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseisen asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa tilanteessa oikeusvarmuuden periaate estää sen, että tämän asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ”pitempi” vanhentumisaika voisi perustua yleiseen vanhentumisaikaan, jota on oikeuskäytännössä lyhennetty, jotta viimeksi mainittu vanhentumisaika olisi sitä sovellettaessa suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska tällaisissa olosuhteissa oli joka tapauksessa sovellettava kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä neljän vuoden vanhentumisaikaa.

Asiassa *Lady & Kid A ym.* (asia C-398/09, tuomio 6.9.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että unionin oikeuden sääntöjä, jotka koskevat perusteettomien maksujen palauttamista, on tulkittava

¹¹ Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18.12.1995 annettu neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL L 312, s. 1).

siten, että perusteettomien maksujen palauttamisesta voi aiheutua perusteetonta etua ainoastaan siinä tapauksessa, että ne rahamäärät, jotka verovelvollinen on perusteettomasti maksanut jäsenvaltiossa unionin oikeuden vastaisesti kannettuna verona tai maksuna, on välittömästi vyörytetty ostajalle. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että unionin oikeus on esteenä sille, että jäsenvaltio kieltäytyy palauttamasta lainvastaista veroa tai maksua sillä perusteella, että verovelvollisen perusteettomasti maksamat rahamäärät on kompensoitu muiden verojen tai maksujen samanaikaisesta lakkauttamisesta aiheutuvalle säästöllä, koska tällaista kompensatiota ei voida pitää unionin oikeuden näkökulmasta kyseiseen veroon tai maksuun nähden perusteettomana etuna.

Tarkasteltaessa unionin tuomioistuimen kantaa unionin kolmansien valtioiden kanssa tekemien sopimusten vaikutusten määrittelyyn on syytä muistaa asia *Unal* (asia C-187/10, tuomio 29.9.2011) ja asia *Pehlivan* (asia C-484/07, tuomio 16.6.2011), joissa oli esillä merkittäviä kysymyksiä kansainvälisten sopimusten, erityisesti ETY–Turkki-assosiaatiosopimuksen¹², tulkinnasta. Kansainvälisten sopimusten osalta on lisäksi mainittava unionin tuomioistuimen tuomio, joka koskee Århusin yleissopimuksen¹³ tulkintaa (asia C-240/09, *Lesoochranárske zoskupenie*, tuomio 8.3.2011).

Ensinnäkin edellä mainitussa asiassa *Unal* antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että ETY–Turkki-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 (jäljempänä päätös N:o 1/80) 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset peruuttavat turkkilaisen työntekijän oleskeluluvan taannehtivasti siitä päivästä alkaen, jona hänen lupansa myöntämistä koskeva kansallisen oikeuden mukainen peruste ei enää täyty, kun kyseinen työntekijä ei ole syylistynyt mihinkään vilpilliseen menettelyyn ja kun kyseinen peruuttaminen tapahtuu tämän päätöksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätyn säännönmukaisen yhden vuoden työskentelyjakson päätyttyä. Unionin tuomioistuin katsoi, että tätä määräystä ei voida tulkita siten, että jäsenvaltio voisi yksipuolisesti muuttaa järjestelmän, joka koskee Turkin kansalaisten asteittaista kotouttamista vastaanottavan jäsenvaltion työmarkkinoille, sisältöä. Jos tällaisen työntekijän ei katsotaisi työskennelleen vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti yli yhtä vuotta, loukattaisiin saavutettujen oikeuksien kunnioittamisen yleistä periaatetta, jonka mukaan on niin, että kun Turkin kansalainen voi pätevästi vedota päätöksen N:o 1/80 jonkin määräyksen mukaisiin oikeuksiin, nämä oikeudet eivät enää riipu niiden syntymiseen johtaneiden olosuhteiden jatkumisesta, koska kyseisessä päätöksessä ei ole asetettu tällaista edellytystä.

Edellä mainitussa asiassa *Pehlivan* antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että niin unionin oikeuden ensisijaisuudesta kuin päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan kaltaisen määräyksen välittömästä oikeusvaikutuksestakin seuraa, etteivät jäsenvaltiot voi yksipuolisesti muuttaa järjestelmän, jossa on kyse Turkin kansalaisten asteittaisesta integroimisesta vastaanottavaan jäsenvaltioon, sisältöä eikä niillä siis ole oikeutta toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat haitata Turkin kansalaisille ETY–Turkki-assosiaatiosta annetuissa oikeussäännöissä nimenomaisesti tunnustettua oikeusasemaa. Kyseisessä 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätty edellytykset täyttävä turkkilaisen työntekijän perheenjäsen voi menettää hänelle kyseisessä määräyksessä annetut oikeudet vain kahdessa tapauksessa eli joko silloin, kun turkkilaisen siirtolaisen oleskelu vastaanottavan jäsenvaltion alueella merkitsee hänen oman käyttäytymisensä takia todellista ja vakavaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle

¹² Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen tekemisestä 23.12.1963 tehty neuvoston päätös 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685).

¹³ Ks. alaviite 5.

saman päätöksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, tai silloin, kun asianomainen on poistunut kyseisen valtion alueelta merkittäväksi ajaksi ilman perusteltua syytä.

Edellä mainitussa asiassa *Lesoochranárske zoskupenie* unionin tuomioistuin katsoi, että tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (Århusin yleissopimus) 9 artiklan 3 kappaleella¹⁴ ei ole unionin oikeudessa välitöntä oikeusvaikutusta. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tulkittava muutoksenhauille hallinnon sisällä ja tuomioistuimissa asetettuja edellytyksiä koskevia menettelysääntöjä niin pitkälti kuin mahdollista sekä kyseisen yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen tavoitteiden että unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevien tavoitteiden mukaisesti mahdollistaakseen sen, että ympäristönsuojelujärjestö voi riitauttaa tuomioistuimessa hallinnollisessa menettelyssä tehdyn päätöksen, joka voi olla unionin ympäristöoikeuden säännösten vastainen. Silloin, kun unioni ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, on niin, että kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä unionin oikeuden perusteella olevat oikeudet, ja niiden velvollisuutena on taata jokaisessa tapauksessa näiden oikeuksien tehokas suoja. Menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä unionin oikeuden perusteella olevat oikeudet, eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia luonteeltaan jäsenvaltion sisäisiä oikeussuojakeinoja (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate).

Kaikkia unionin kansalaisuuden ja siihen liittyvien oikeuksien tarjoamia mahdollisuuksia ei ole vielä tuotu esille.

Asiassa *Ruiz Zambrano* (asia C-34/09, tuomio 8.3.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa vaikeaan kysymykseen siitä, onko perustamissopimukseen sisältyviä unionin kansalaisuutta koskevia määräyksiä tulkittava siten, että kolmannen valtion kansalaisella, joka on alaikäisten lastensa, jotka ovat unionin kansalaisia, huoltaja, on niiden nojalla oikeus oleskella ja työskennellä jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia nämä lapset ovat ja jossa he asuvat ja josta he eivät syntymänsä jälkeen ole koskaan lähteneet. Unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 20 artikla on esteenä sille, että jäsenvaltio yhtäältä epää kolmannen valtion kansalaiselta, joka on pienten lastensa, jotka ovat unionin kansalaisia, huoltaja, oleskelun jäsenvaltiossa, jossa nämä lapset asuvat ja jonka kansalaisia he ovat, ja toisaalta epää kyseiseltä kolmannen valtion kansalaiselta työluvan, siltä osin kuin tällaisten päätösten takia kyseiset lapset eivät tosiasiallisesti voisi käyttää pääosaa unionin kansalaisen asemaan liittyvistä oikeuksista. Unionin kansalaisen aseman tarkoituksena on olla jäsenvaltioiden kansalaisten perustavanlaatuinen asema. Tällaisesta oleskelun epämisestä olisi seurannut se, että kyseiset lapset, jotka ovat unionin kansalaisia, joutuvat lähtemään unionin alueelta vanhempiensa mukana. Samoin on niin, että jos kyseiselle henkilölle ei myönnetä työ lupaa, hänellä ei ehkä ole tarvittavia varoja itsensä ja perheensä elatukseen, mistä myös seuraisi, että hänen lapsensa, jotka ovat unionin kansalaisia, joutuisivat lähtemään unionin alueelta. Tällaisessa tilanteessa kyseisten unionin kansalaisten on tosiasiallisesti mahdoton käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä on unionin kansalaisen asemansa perusteella.

¹⁴ "Kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisöön kuuluvilla, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset, on tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen uudelleentarkastelumenettelyjen lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa."

Asiassa *McCarthy* (asia C-434/09, tuomio 5.5.2011) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus arvioida, voidaanko unionin kansalaisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä soveltaa sellaisen unionin kansalaisen tilanteeseen, joka ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, joka on aina oleskellut jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, ja joka on toisenkin jäsenvaltion kansalainen. Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että vapaata liikkuvuutta ja oleskeluoikeutta koskevan direktiivin 2004/38/EY¹⁵ 3 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa tällaiseen unionin kansalaiseen. Tähän toteamukseen ei voi vaikuttaa se, että kyseinen kansalainen on muunkin kuin sen jäsenvaltion, jossa hän oleskelee, kansalainen. Se nimittäin, että unionin kansalainen on useamman kuin yhden jäsenvaltion kansalainen, ei silti merkitse, että hän olisi käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 21 artiklaa ei ole sovellettava unionin kansalaiseen, joka ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, joka on aina oleskellut jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, ja joka on toisenkin jäsenvaltion kansalainen, kunhan tällaisen kansalaisen tilanne ei merkitse, että sovellettaisiin sellaisia jäsenvaltion toimenpiteitä, joiden vaikutuksesta hän ei tosiasiallisesti voisi käyttää pääosaa unionin kansalaisen asemaan perustuvista oikeuksista tai hänelle olisi hankalampaa käyttää oikeuttaan liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Se, että henkilö on paitsi sen jäsenvaltion kansalainen, jossa hänellä on kotipaikka, myös toisen jäsenvaltion kansalainen, ei voi yksinään riittää päätelmään, että asianomaisen henkilön tilanne kuuluu SEUT 21 artiklan soveltamisalaan, koska kyseinen tilanne ei liity mihinkään unionin oikeudessa tarkoitettuun tilanteeseen ja tämän tilanteen kaikki merkitykselliset seikat rajoittuvat yhteen ainoaan jäsenvaltioon.

Asiassa *Dereci ym.* (asia C-256/11, tuomio 15.11.2011) oli puolestaan kyse siitä, voiko kolmannen valtion kansalainen oleskella jäsenvaltion alueella unionin kansalaisuutta koskevien säännösten ja määräysten perusteella, kun tämä kansalainen haluaa asua yhdessä sellaisen perheenjäsenensä kanssa, joka on kyseisessä jäsenvaltiossa, jonka kansalaisuus hänellä on, asuva unionin kansalainen ja joka ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen eikä ole toimeentuloltaan riippuvainen kolmannen valtion kansalaisesta. Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin oikeutta ja etenkin sen unionin kansalaisuutta koskevat säännökset ja määräykset eivät estä jäsenvaltiota epäamästä kolmannen valtion kansalaiselta oleskelua sen alueella silloin, kun kolmannen valtion kansalainen pyrkii asumaan yhdessä sellaisen perheenjäsenensä kanssa, joka on kyseisessä jäsenvaltiossa, jonka kansalaisuus hänellä on, asuva unionin kansalainen ja joka ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, kunhan tällainen epääminen ei merkitse sitä, ettei asianomainen unionin kansalainen voi tosiasiallisesti käyttää pääosaa oikeuksista, jotka hänellä on unionin kansalaisen asemansa perusteella, mikä seikka kansallisen tuomioistuinten on tarkastettava. Unionin kansalaisen asemaan perustuvien oikeuksien pääosan menettämistä koskeva kriteeri viittaa tilanteisiin, joille on ominaista se, että unionin kansalainen ei joudu tosiasiallisesti lähtemään pelkästään sen jäsenvaltion alueelta, jonka kansalainen hän on, vaan myös koko unionin alueelta. Näin ollen pelkästään sen perusteella, että jäsenvaltion kansalaiselle voisi taloudellisista syistä tai perheen yhtenäisyyden säilyttämiseen unionin alueella liittyvistä syistä olla suotavaa, että hänen perheenjäsenensä, jotka eivät ole jäsenvaltion kansalaisia, voivat oleskella hänen kanssaan unionin alueella, ei sinänsä voida katsoa, että unionin kansalaisen olisi pakko lähteä unionin alueelta, jos tällaista oikeutta ei myönnetä.

¹⁵ Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77).

Asiassa *Aladzhov* (asia C-434/10, tuomio 17.11.2011) unionin tuomioistuin tulkitsi direktiivin 2004/38/EY¹⁶ 27 artiklan 1 ja 2 kohtaa. Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin oikeus ei ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion lain säännökselle, joka antaa hallintoviranomaiselle mahdollisuuden kieltää tämän jäsenvaltion kansalaista poistumasta maasta sillä perusteella, että yhtiö, jonka yhtenä liikkeenjohtajana hän toimii, ei ole maksanut verovelkaansa, edellyttäen kuitenkin sekä sitä, että kyseessä olevan toimenpiteen tavoitteena on tietyissä erityisesti velan luonteesta tai suuruudesta mahdollisesti johtuvissa poikkeuksellisissa olosuhteissa torjua yhteiskunnan perustavanlaatuihin etuihin kohdistuvaa todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa uhkaa, että sitä, että tämä tavoite ei perustu ainoastaan taloudellisiin syihin. Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, täyttyykö tämä kaksiosainen edellytys. Lähtökohtaisesti ei voida sulkea pois sitä, että verosaatavien perimistä voidaan pitää yhtenä yleisen järjestyksen asettamista vaatimuksista. Koska verojen kaltaisten julkisoikeudellisten saatavien perimisellä pyritään takaamaan rahoitus asianomaisen valtion toiminnalle, joka perustuu muun muassa jäsenvaltion yleistä talous- ja sosiaalipolitiikkaa ilmentäviin valintoihin, niiden perimiseksi toteutettuja viranomaisten toimenpiteitä ei voida lähtökohtaisesti katsoa toteutetun yksinomaan direktiivin 2004/38/EY 27 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista taloudellisista syistä. Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että vaikka maastapoistumiskiello olisi toteutettu direktiivin 2004/38/EY 27 artiklan 1 kohdassa säädettyjä vaatimuksia noudattaen, saman artiklan 2 kohdassa säädetty vaatimukset ovat esteenä tällaiselle toimenpiteelle, jos se perustuu yksinomaan siihen, että yhtiöllä, jonka yhtenä liikkeenjohtajana kyseinen asianosainen toimii, on verovelka, ja ainoastaan hänen asemaansa yhtiössä, ilman että asianomaisen omaa käyttäytymistä olisi millään tavoin erikseen arvioitu tai viitattu minkäänlaiseen uhkaan, jollaisena häntä olisi pidettävä yleiselle järjestykselle, ja jos maastapoistumiskiellolla ei voida taata sille asetettua tavoitetta ja ylitetään se, mikä on tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on myös selvitettävä, onko tästä kysymys sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa.

Asiassa *Runevič-Vardyn ja Wardyn* (asia C-391/09, tuomio 12.5.2011) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus ottaa kantaa sääntöihin, jotka koskevat unionin kansalaisten etu- ja sukunimien kirjoittamista jäsenvaltion henkilötietoja osoittaviin asiakirjoihin. Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että SEUT 21 artikla ei ole esteenä sille, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset kieltäytyvät kansallisen säännösten nojalla, jonka mukaan henkilön sukunimi ja etunimet voidaan kirjoittaa tämän valtion henkilötietoja osoittaviin asiakirjoihin vain virallisen kansalliskielen oikeinkirjoitussääntöjä noudattaen, muuttamasta erään kansalaisensa sukunimeä ja etunimeä tämän syntymä- ja vihkitodistukseen toisen jäsenvaltion oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti. Se, että henkilön sukunimi ja etunimi voidaan muuttaa ja kirjoittaa hänen lähtöjäsenvaltionsa antamiin henkilötietoja osoittaviin asiakirjoihin vain viimeksi mainitun jäsenvaltion kirjaimin, ei merkitse epäsuotuisampaa kohtelua kuin se, jota hän olisi saanut, ennen kuin hän käytti perustamis sopimuksen tarjoamia henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevia mahdollisuuksia, eikä se siis ole omiaan saamaan häntä luopumaan kyseisessä SEUT 21 artiklassa tunnustetuista liikkumista koskevien oikeuksien käyttämisestä. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 21 artikla ei ole esteenä sille, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset kieltäytyvät edellä kuvatun kansallisen säännösten nojalla muuttamasta unionin kansalaisista muodostuvan avioparin yhteistä sukunimeä, sellaisena kuin se on näistä kansalaisista toisen lähtöjäsenvaltion antamissa henkilötietoja osoittavissa asiakirjoissa viimeksi mainitun valtion oikeinkirjoitussääntöjen mukaisessa muodossa, edellyttäen, että tämä kieltäytyminen ei aiheuta kyseisille unionin kansalaisille vakavaa haittaa hallinnollisesti, työelämässä ja yksityiselämässä, minkä arvioiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä. Jos tilanne on tällainen, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava myös, onko muuttamisesta kieltäytyminen tarpeen niiden etujen suojaamiseksi, jotka kansallisella

¹⁶ Ks. alaviite 15.

säännöstöllä pyritään turvaamaan, ja oikeassa suhteessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään nähden. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 21 artikla ei ole esteenä sille, että nämä samat viranomaiset kieltäytyvät tämän kansallisen säännösten mukaisesti muuttamasta unionin kansalaisen, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, vihkistuksesta siten, että asianomaisen kansalaisen etunimet kirjoitettaisiin tähän todistukseen tarkkeineen sellaisina kuin ne on kirjoitettu hänen lähtöjäsenvaltionsa antamiin henkilöllisyyttä osoittaviin asiakirjoihin ja viimeksi mainitun jäsenvaltion virallisen kansalliskielen oikeinkirjoitussääntöjen mukaisessa muodossa.

Asiassa *Lassal* antamansa tuomion¹⁷ jälkeen unionin tuomioistuin tulkitsi jälleen direktiivin 2004/38/EY¹⁸ 16 artiklaa asiassa *Dias* (asia C-325/09, tuomio 21.7.2011), jossa sama tuomioistuin oli pyytänyt ennakkoratkaisua. Unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 1 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että ennen direktiivin täytäntöönpanopäivää eli ennen 30.4.2006 täyttyneitä oleskelujaksoja, joiden ainoana perustana oli direktiivin 68/360/ETY¹⁹ nojalla pätevästi annettu oleskelulupa ilman, että minkään oleskeluoikeuden saamisen edellytykset täyttyivät, ei voida pitää lainmukaisesti täyttyneinä tarkasteltaessa direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 1 kohtaan perustuvan pysyvän oleskeluoikeuden saamista, ja että yhtäjaksoisesti alle kaksi vuotta kestäneet oleskelujaksot, joiden ainoana perustana oli direktiivin 68/360/ETY nojalla pätevästi annettu oleskelulupa ilman, että oleskeluoikeuden saamisen edellytykset täyttyivät, ja jotka edelsivät päivämäärää 30.4.2006 ja seurasivat ennen tätä päivää täyttynyttä viiden vuoden yhtäjaksoista laillista oleskelua, eivät voi vaikuttaa direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 1 kohtaan perustuvan pysyvän oleskeluoikeuden saamiseen. On nimittäin niin, että vaikka tämän saman direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 4 kohdassa viitataan vain poissaoloihin vastaanottavasta jäsenvaltiosta, kyseessä olevan henkilön ja kyseisen jäsenvaltion välinen integroitumisen yhteys on kyseessä myös sellaisen kansalaisen tapauksessa, joka viiden vuoden yhtäjaksoisen laillisen oleskelujakson jälkeen päättää jäädä kyseiseen jäsenvaltioon, vaikkei hänellä ole oleskeluoikeutta. Kotoutuminen, joka on direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan 1 kohdassa säädetyn pysyvän oleskeluoikeuden saamisen lähtökohtana, perustuu paitsi alueellisiin ja ajallisiin tekijöihin myös laadullisiin tekijöihin, jotka koskevat kotoutumisastetta vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Nuoruuden lyhytaikaisen työkyvyttömyysetuuden luonnetta koskeneessa asiassa *Stewart* (asia C-503/09, tuomio 21.7.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa kyseisen etuuden myöntämisedellytyksiin, jotka koskivat paitsi hakijan oleskelua jäsenvaltion alueella hakemuksen jättämishetkellä myös hänen aiempaa oleskeluaan kyseisen valtion alueella. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 21 artiklan 1 kohta on esteenä sille, että jäsenvaltio asettaa nuoruuden lyhytaikaisen työkyvyttömyysetuuden saamisen edellytykseksi sen, että hakija on aiemmin oleskellut kyseisen jäsenvaltion alueella, ja sulkee pois kaikki muut osatekijät, joiden perusteella voidaan varmistaa, että hakijan ja kyseisen jäsenvaltion välillä on tosiasiallinen yhteys, ja sen, että hakija oleskelee kyseisen jäsenvaltion alueella hakemuksen jättämishetkellä.

Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Vaikka tällä alalla annettiin selvästi vähemmän tuomioita kuin useiden vuosikymmenten aikana, käsiteltäväksi saatettujen asioiden lukumäärä on edelleen merkittävä.

¹⁷ Asia C-162/09, *Lassal*, tuomio 7.10.2010. Ks. vuoden 2010 vuosikertomus, s. 17.

¹⁸ Ks. alaviite 15.

¹⁹ Jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15.10.1968 annettu neuvoston direktiivi 68/360/ETY (EYVL L 257, s. 13).

Asiassa *Francesco Guarnieri & Cie* (asia C-291/09, tuomio 7.4.2011), joka koski monacolaisen yhtiön ja belgialaisen yhtiön välistä kaupallista riita-asiaa, unionin tuomioistuin totesi aluksi, että Monacosta peräisin oleviin tavaroihin sovelletaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Yhteisön tullikoodeksista annetun asetuksen (ETY) N:o 2913/92²⁰ 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan Monacon ruhtinaskunnan katsotaan kuuluvan unionin tullialueeseen. Koska tulleva ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja ei näin ollen saada soveltaa Monacon ja jäsenvaltioiden välisessä kaupassa, Monacosta peräisin olevia suoraan jäsenvaltioon vietyjä tavaroita on kohdeltava samalla tavalla kuin jos ne olisivat jäsenvaltioista peräisin. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, onko jäsenvaltion säännöstä, jossa kolmansien valtioiden – kuten Monacon – kansalaiset, jotka panevat vireille kanteen tämän jäsenvaltion kansalaista vastaan, velvoitetaan asettamaan cautio judicatum solvi -vakuus mutta kyseisen jäsenvaltion kansalaisille ei ole asetettu tällaista edellytystä, pidettävä tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksena SEUT 34 artiklan perusteella. Unionin tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen kieltävästi. Tämänkaltaisessa säännöksessä tosin asetetaan kanteen vireille panevat taloudelliset toimijat erilaisen menettelyllisen järjestelmän piiriin sen mukaan, ovatko nämä asianomaisen jäsenvaltion kansalaisia vai eivät. Se seikka, että muiden jäsenvaltioiden kansalaiset epäröisivät siksi myydä tuotteita ostajille, jotka ovat sijoittautuneet tähän jäsenvaltioon ja joilla on sen kansalaisuus, on kuitenkin liian sattumanvarainen ja välillinen, jotta kyseisen kansallisen säännöksen voitaisiin katsoa estävän yhteisön sisäistä kauppaa, joten mahdollisen vaikutuksen yhteisön sisäiseen kauppaan ja kyseisen erilaisen kohtelun välistä syy-yhteyttä ei siten voida katsoa näytetyksi toteen.

On paikallaan mainita myös toinen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskenut asia. Tämä on asia *komissio vastaan Itävalta* (asia C-28/09, tuomio 21.12.2011), jossa kyseessä olleessa kansallisessa lainsäädännössä oli määrätty liikennöintikielto yli 7,5 tonnia painaville tiettyjä tavaroita kuljetaville tavarankuljetusajoneuvoille ensiarvoisen tärkeällä tieosuudella, joka on yksi tärkeimmistä maaliikenneyhteyksistä tiettyjen jäsenvaltioiden välillä. Unionin tuomioistuimen mukaan jäsenvaltio, joka antaa tällaista lainsäädäntöä ilmanlaadun turvaamiseksi ilmanlaadun arvioinnista ja hallinnasta annetun direktiivin 96/62/EY²¹ 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti, luettuna yhdessä rikkidioksidin, typpidioksidin ja typen oksidien pitoisuuksien raja-arvoista annetun direktiivin 1999/30/EY²² kanssa, ei ole noudattanut EY 28 ja EY 29 artiklan mukaisia velvoitteitaan. Unionin tuomioistuin totesi, että koska tämän kiellon seurauksena kyseessä olevien yritysten on etsittävä kannattavia vaihtoehtoja tavaroiden kuljettamiseksi, se merkitsee tavaroiden vapaan liikkuvuuden estettä ja sitä on pidettävä määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, joka on EY 28 ja EY 29 artiklan mukaisten velvoitteiden vastainen, jollei se ole objektiivisesti perusteltavissa. Unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka sellaiset kansalliset toimenpiteet, jotka ovat omiaan rajoittamaan yhteisön sisäistä kauppaa, voidaan perustella ympäristönsuojelua – johon sisältyy lähtökohtaisesti myös terveyden suojeleminen – koskevilla pakottavilla vaatimuksilla, kunhan kyseisillä toimenpiteillä voidaan taata tämän tavoitteen toteutuminen eivätkä ne ylitä sitä, mikä on tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen, kyseistä kieltä ei voida oikeuttaa tällä perusteella, koska ei ole näytetty, että tavoiteltua päämäärää ei olisi voitu saavuttaa vapaata liikkuvuutta vähemmän rajoittavilla muilla toimenpiteillä, kuten tiettyihin luokkiin kuuluvia raskaita tavarankuljetusajoneuvoja koskevan liikennöintikiellon laajentamisella koskemaan eräisiin

²⁰ Yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1).

²¹ Ilmanlaadun arvioinnista ja hallinnasta 27.9.1996 annettu neuvoston direktiivi 96/62/EY (EYVL L 296, 21.11.1996, s. 55).

²² Ilmassa olevien rikkidioksidin, typpidioksidin ja typen oksidien, hiukkasten ja lyijyn pitoisuuksien raja-arvoista 22.4.1999 annettu neuvoston direktiivi 1999/30/EY (EYVL L 163, s. 41).

muihin luokkiin kuuluvia vastaavia ajoneuvoja tai vaihtuvan nopeusrajoituksen korvaamisella pysyvällä nopeusrajoituksella 100 km/h.

Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus

Myös tänä vuonna unionin tuomioistuin on antanut useita tuomioita, jotka koskevat sijoittautumisvapautta, palvelujen tarjoamisen vapautta, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ja pääomien vapaata liikkuvuutta. Selkeyden vuoksi valitut tuomiot esitetään ryhmiteltyinä niissä käsitellyn vapauden ja tarvittaessa kysymyksessä olevan toiminnan mukaan.

Sijoittautumisvapauden alalla unionin tuomioistuin on käsitellyt useissa toisiinsa liittyvissä asioissa julkisen vallan käyttöön liittyvän toiminnan käsitettä ja notaarin ammatin jättämistä SEUT 49 artiklan (aiempi EY 43 artikla) soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuimessa nostettiin jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne kuutta sellaista jäsenvaltiota vastaan, joiden kansallisessa lainsäädännössä notaarin ammattiin pääsy oli varattu yksinomaan jäsenvaltioiden omille kansalaisille. Unionin tuomioistuin katsoi asioissa *komissio vastaan Belgia* (asia C-47/08, tuomio 24.5.2011), *komissio vastaan Ranska* (asia C-50/08, tuomio 24.5.2011), *komissio vastaan Luxemburg* (asia C-51/08, tuomio 24.5.2011), *komissio vastaan Itävalta* (asia C-53/08, tuomio 24.5.2011), *komissio vastaan Saksa* (asia C-54/08, tuomio 24.5.2011) ja *komissio vastaan Kreikka* (asia C-61/08, tuomio 24.5.2011) antamissaan tuomioissa, että EY 45 artiklan ensimmäinen kohta on poikkeus sijoittautumisvapautta koskevasta perussäännöstä ja sitä on tulkittava niin, että sen ulottuvuus rajoittuu siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä niiden etujen turvaamiseksi, joita jäsenvaltiot voivat kyseisen määräyksen nojalla suojella. Lisäksi tämä poikkeus on rajoitettava koskemaan vain sellaisia toimintoja, joissa on sellaisenaan kyse välittömästä ja nimenomaisesta osallistumisesta julkisen vallan käyttöön. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi notaareille uskottuja toimintoja tarkastellessaan, että arvioitaessa, liittyvätkö nämä toiminnot välittömästi ja nimenomaisesti julkisen vallan käyttöön, on otettava huomioon kyseisen ammatin harjoittajien harjoittamien toimintojen luonne. Unionin tuomioistuin totesi, että kyseisten jäsenvaltioiden notaarien harjoittamat eri toiminnot eivät liity välittömästi ja nimenomaisesti EY 45 artiklan ensimmäisessä kohdassa (josta on tullut SEUT 51 artiklan ensimmäinen kohta) tarkoitettuun julkisen vallan käyttöön heidän asiakirjoille annetuista merkittävistä oikeusvaikutuksista huolimatta, sillä erityinen merkitys on joko osapuolten tahdolla tai tuomarin valvonnalla tai päätöksellä. Unionin tuomioistuin totesi niin ikään, että notaarit harjoittavat ammattiaan alueellisen toimivaltansa rajoissa kilpailuolosuhteissa, mikä ei ole ominaista julkisen vallan käytölle. Lisäksi notaarit ovat asiakkaisiinsa nähden suoraan henkilökohtaisessa vastuussa toiminnassaan tekemistään virheistä aiheutuvista vahingoista toisin kuin viranomaiset, joiden virheistä vastaa valtio. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että yksikään kyseisistä valtioista ei ollut noudattanut EY 43 artiklan (josta on tullut SEUT 49 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska notaareille kunkin näistä valtioista oikeusjärjestyksessä uskotut toiminnot eivät liity EY 45 artiklan ensimmäisessä kohdassa (josta on tullut SEUT 51 artiklan ensimmäinen kohta) tarkoitettulla tavalla julkisen vallan käyttöön.

Edelleen sijoittautumisvapautta koskevassa asiassa unionin tuomioistuin on täsmentänyt myös oikeuskäytäntöään, joka koskee yhtiön kotipaikan siirtämistä muuhun jäsenvaltioon kuin yhtiön perustamisjäsenvaltioon.

Asiassa *National Grid Indus* (asia C-371/10, tuomio 29.11.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 49 artikla ei ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan yhtiön omaisuuserien piileviin arvonnousuihin kohdistuvan veron määrä vahvistetaan lopullisesti – otamatta huomioon mahdollisesti myöhemmin realisoituvia arvonalentumisia tai arvonnousuja – silloin, kun yhtiö lakkaa saamasta veronalaisia voittoja kyseisessä jäsenvaltiossa siksi, että se on

siirtänyt tosiasiallisen johtonsa toiseen jäsenvaltioon. Tältä osin on merkityksetöntä, että verotetut piilevät arvonnousut liittyvät valuuttakurssivoittoihin, jotka eivät ilmene vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kun otetaan huomioon siellä voimassa oleva verojärjestelmä. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen lainsäädäntö noudattaa suhteellisuusperiaatetta, kun otetaan huomioon tavoite verottaa lähtöjäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion verotusvallan piirissä syntyneet arvonnousut. On nimittäin oikeasuhteista, että lähtöjäsenvaltio verotusvaltansa käytön turvaamiseksi määrittää alueellaan syntyneistä piilevistä arvonnousuista maksettavan veron sillä hetkellä, kun sen verotusvalta kyseiseen yhtiöön nähden lakkaa, tässä tapauksessa silloin, kun yhtiö siirtää tosiasiallisen johtonsa toiseen jäsenvaltioon. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 49 artikla on sitä vastoin esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa säädetään tosiasiallisen johtonsa toiseen jäsenvaltioon siirtävän yhtiön omaisuuserien piileviin arvonnousuihin kohdistuvan veron välittömästä kantamisesta kyseisen siirron hetkellä. Unionin tuomioistuin nimittäin katsoi, että lainsäädäntö, jossa tarjotaan tosiasiallisen johtonsa toiseen jäsenvaltioon siirtävälle yhtiölle mahdollisuus valita yhtäältä veron määrän välittömän maksamisen, joka aiheuttaa kyseiselle yhtiölle kassatilanteeseen vaikuttavaa haittaa mutta vapauttaa sen myöhemmästä hallinnollisesta rasituksesta, ja toisaalta kyseisen veron määrän ja sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollisesti kertyvien korkojen lykätyn maksamisen välillä, josta seuraa kyseiselle yhtiölle välttämättä siirrettyjen varojen seurantaan liittyvä hallinnollinen rasitus, muodostaa toimenpiteen, joka – samalla kun sillä voidaan taata verotusvallan tasapainoinen jakautuminen jäsenvaltioiden välillä – rajoittaa sijoittautumisvapautta vähemmän kuin kyseisen veron välitön kantaminen.

Unionin tuomioistuin on tulkinut sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä myös asianajajien palkkioiden määrittämisen yhteydessä.

Asiassa komissio vastaan Italia (asia C-565/08, tuomio 29.3.2011) komissio moitti Italian tasavaltaa siitä, että se oli antanut EY 43 ja EY 49 artiklan (joista on tullut SEUT 49 ja SEUT 56 artikla) vastaisesti säännöksiä, joilla asianajajat veloitetaan noudattamaan enimmäismaksuja määrittäessään palkkioitaan. Unionin tuomioistuin hylkäsi komission väitteet ja katsoi, että Italian valtio ei ollut jättänyt noudattamatta EY 43 artiklan (josta on tullut SEUT 49 artikla) ja EY 49 artiklan (josta on tullut SEUT 56 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska kyseistä lainsäädäntöä ei ollut laadittu siten, että sillä rajoitetaan pääsyä asianajajien palvelujen markkinoille normaaleissa ja tehokkaissa kilpailuolosuhteissa. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaiselle järjestelmälle on ominaista joustavuus, joka mahdollistaa asianmukaisen korvauksen kaikentyyppisistä asianajajien tarjoamista palveluista, koska tietyin edellytyksin palkkioiden enimmäismäärä on mahdollista ylittää ja ne voidaan kaksinkertaistaa tai nelinkertaistaa tai niitä voidaan korottaa jopa enemmän ja koska useissa tilanteissa asianajajat saavat myös tehdä asiakkaansa kanssa erityisen sopimuksen palkkioiden määrän vahvistamiseksi. Unionin tuomioistuin täsmensi, että pelkästään sen perusteella, että muihin jäsenvaltioihin kuin vastaanottavaan jäsenvaltioon sijoittautuneiden asianajajien on vastaanottavassa jäsenvaltiossa tarjotuista palveluista perimiensä palkkioiden laskemiseksi totuttava kyseisessä jäsenvaltiossa sovellettaviin sääntöihin, ei voida päätellä, että kyse olisi perustamissopimuksessa tarkoitetusta rajoituksesta, vaan päätelmän rajoituksen olemassaolosta on perustuttava siihen, että tällaisella järjestelmällä rajoitetaan muista jäsenvaltioista tulevien asianajajien pääsyä vastaanottavan jäsenvaltion markkinoille.

Palvelujen tarjoamisen vapauden osalta unionin tuomioistuin on antanut useita merkittäviä tuomioita hyvin erilaisilla aloilla, kuten televisiölähetyspalveluja, onnenpelejä, tuomioistui-
mia avustavien asiantuntijoiden toimintaa, kansanterveyttä ja kaupallista viestintää koskevilla aloilla. Näissä asioissa antamissaan tuomioissa unionin tuomioistuimen on täytynyt joko soveltaa palvelujen tarjoamisen vapautta koskevaa periaatetta, sellaisena kuin siitä määrätään

perustamissopimuksessa, tai tulkita direktiiviä, jolla kyseinen periaate on pantu täytäntöön määrättyllä alalla.

SEUT 56 artiklaa koskevasta oikeuskäytännöstä on syytä muistaa ensinnäkin asia *Football Association Premier League ym.* (yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08, tuomio 4.10.2011), joka koskee tietyille lähetystoiminnan harjoittajille alueperusteisesti myönnettyä yksinoikeutta jalkapallo-ottelujen suoriin lähetyksiin ja tiettyjen ravitsemisliikkeiden käytäntöä kiertää tätä yksinoikeutta ulkomaisia dekooderikortteja käyttämällä. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 56 artikla on esteenä lainsäädännölle, jolla säädetään laittomaksi ulkomaisten dekodausvälineiden, joiden avulla voidaan vastaanottaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin oleva koodattu satelliittilähetyspalvelu, joka sisältää ensimmäisen valtion lainsäädännössä suojattua aineistoa, maahantuonti, myynti ja käyttö kyseisessä jäsenvaltiossa. Tällaista rajoitusta ei voida perustella immateriaalioikeuksien suojaamisen tavoitteella. Unionin tuomioistuin katsoi, että urheilutapahtumat ovat kuitenkin itsessään ainutlaatuisia ja siten omaperäisiä, ja niiden tällaiset ominaisuudet voivat tehdä niistä teossuojaa vastaavan suojan arvoista aineistoa. Koska sellaisten oikeuksien suojaamisella, jotka ovat osa kyseessä olevan immateriaalioikeuden ydinsisältöä, taataan kyseisten oikeuksien haltijoille vain asianmukainen korvaus eikä suurinta mahdollista korvausta suojattujen aineistojen kaupallisesta hyödyntämisestä, tämä suojaaminen varmistetaan, kun satelliittilähetyksen vastaanottamisen edellytyksenä on dekodausvälineen hallussapito ja kun näin ollen voidaan määrittää erittäin tarkasti niiden televisionkatsojien kokonaismäärä, jotka kuuluvat kyseessä olevan lähetysten todelliseen ja mahdolliseen yleisöön ja jotka siis voivat olla lähettäjäjäsenvaltiossa tai sen ulkopuolella asuvia televisionkatsojia. Televisiolähetystoiminnan harjoittajien alueellisen yksinoikeutensa myöntämisestä maksama lisähinta on omiaan johtamaan keinotekoisin hintaeroihin eriytyneillä kansallisilla markkinoilla. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen markkinoiden eristäminen ja keinotekoiset hintaerot ovat kuitenkin yhteensovittamattomassa ristiriidassa perustamissopimuksen keskeisen tavoitteen, sisämarkkinoiden luomisen, kanssa.

Seuraavaksi on mainittava asia *Dickinger ja Ömer* (asia C-347/09, tuomio 15.9.2011), jossa vahvistetaan onnenpelimonopolia koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja täsmennetään sitä. Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka onnenpelimonopoli merkitsee palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitusta, tällainen rajoitus voi kuitenkin olla oikeutettu yleistä etua koskevista pakottavista syistä, kuten erityisen korkean kuluttajansuojan tason takaamista koskevan tavoitteen vuoksi, minkä tarkistaminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle. Tarkastellessaan erityisesti monopolin haltijan mahdollisuutta harjoittaa kasvuhakuista kauppapolitiikkaa unionin tuomioistuin täsmensi, että jotta kansallinen lainsäädäntö, jolla perustetaan onnenpelejä koskeva monopoli, olisi johdonmukainen rikollisuuden torjuntaa ja pelimahdollisuuksien vähentämistä koskevan tavoitteen kanssa, sen on yhtäältä perustuttava sen toteutamiselle, että onnenpeleihin liittyvät rikolliset ja vilpilliset menettelyt sekä peliriippuvuus ovat ongelma kyseisessä jäsenvaltiossa ja että sallitun ja säännellyn toiminnan laajentaminen voi olla omiaan poistamaan tällaisen ongelman, ja toisaalta siinä on sallittava ainoastaan sellainen maltillinen mainonta, joka rajoittuu tiukasti siihen, mikä on tarpeen kuluttajien ohjaamiseksi valvottujen pelien pariin. Jotta valvottavissa oleviin pelimuotoihin ohjaamista koskeva tavoite saavutettaisiin, on selvää, että luvan saaneiden toimijoiden on oltava luotettava mutta samalla houkutteleva vaihtoehto sääntelemättömille toimintoille, mikä itsessään voi merkitä laajan pelivalikoiman tarjoamista, tietynlaajuista mainontaa ja turvautumista uusiin jakeluteknikoihin. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että mainonnan on oltava maltillista ja rajoituttava tiukasti siihen, mikä on tarpeen, eikä sillä saa pyrkiä lisäämään kuluttajien luonnollista peliviettä siten, että heitä kannustetaan osallistumaan aktiivisesti peleihin muun muassa arkipäiväistämällä pelejä tai antamalla niistä myönteinen kuva sitä kautta, että saadut tulot käytetään yleisen edun mukaiseen toimintaan, tai lisäämällä pelien kiinnostavuutta huomiota herättävillä mainoksilla, joissa korostetaan mahdollisuutta suuriin voittoihin.

Unionin tuomioistuimella oli lisäksi asiassa *Peñarroja Fa* (yhdistetyt asiat C-372/09 ja C-373/09, tuomio 17.3.2011) tilaisuus käsitellä pätevyysvaatimuksia, jotka voidaan asettaa käännöstoimintaa harjoittaville tuomioistuimia avustaville asiantuntijoille. Vastauksessaan Ranskan Cour de cassationin esittämiin useisiin ennakkoratkaisukysymyksiin unionin tuomioistuin totesi aluksi, että tuomioistuimia avustavien asiantuntijoiden käännöstoiminta ei ole EY 45 artiklan ensimmäisessä kohdassa (josta on tullut SEUT 51 artiklan ensimmäinen kohta) tarkoitettua julkisen vallan käyttöön liittyvää toimintaa, koska tällaisen asiantuntijan tekemät käännökset ovat vain avustavia palveluja, eikä niillä ole vaikutusta tuomioistuimen harkintavaltaan ja tuomiovallan vapaaseen käyttöön. Unionin tuomioistuin katsoi tämän jälkeen, että EY 49 artikla (josta on tullut SEUT 56 artikla) on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa tuomioistuimia kääntäjinä avustavien asiantuntijoiden luetteloon merkitsemiselle on asetettu pätevyyttä koskevia vaatimuksia mutta jonka mukaan henkilö, jota asia koskee, ei voi saada tietoonsa häntä koskevan päätöksen perusteluja eikä voi hakea päätökseen tehokkaasti muutosta tuomioistuimissa päätöksen laillisuuden tutkimiseksi ja erityisesti sen varmistamiseksi, että on noudatettu unionin oikeudesta johtuvaa vaatimusta siitä, että muissa jäsenvaltioissa hankittu ja tunnustettu pätevyys otetaan asianmukaisesti huomioon. Unionin tuomioistuin katsoi myös, että EY 49 artikla (josta on tullut SEUT 56 artikla) on esteenä vaatimukselle, jonka mukaan henkilöä ei voida merkitä tuomioistuimia avustavien asiantuntijoiden valtakunnalliseen luetteloon kääntäjänä, ellei hän osoita, että hän on ollut merkittynä cour d'appelin pitämään kyseisten asiantuntijoiden luetteloon keskeytyksettä kolmen vuoden ajan, mikäli tällaisella vaatimuksella estetään se, että tutkittaessa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen sellaisen henkilön hakemus, joka ei ole osoittanut luetteloon kuulumista koskevan edellytyksen täyttymistä, tällaisen henkilön toisessa jäsenvaltiossa hankkima ja siellä tunnustettu pätevyys otetaan asianmukaisesti huomioon sen määrittämiseksi, vastaako pätevyys ja jos, niin missä määrin, cour d'appelin pitämään luetteloon keskeytyksettä kolmen vuoden ajan merkittynä olleelta henkilöltä tavallisesti edellytettävää asiantuntemusta. Unionin tuomioistuin huomautti, että kansallisten viranomaisten asiana on valvoa muun muassa sitä, että muissa jäsenvaltioissa hankittu pätevyys tunnustetaan sen arvon edellyttämällä tavalla ja että se otetaan asianmukaisesti huomioon.

On syytä muistaa vielä asia *komissio vastaan Luxemburg* (asia C-490/09, tuomio 27.1.2011), jossa oli kyse Luxemburgin lainsäädännöstä, jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa tehtyjä laboratoriotutkimuksia ja -kokeita ei korvata. Tässä asiassa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että Luxemburgin valtio ei ollut noudattanut EY 49 artiklan (josta on tullut SEUT 56 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut säätänyt sosiaaliturvalainsäädännössään mahdollisuudesta siihen, että nämä kulut korvattaisiin maksamalla korvaus näistä tutkimuksista ja kokeista maksetuista kustannuksista, vaan se on säätänyt ainoastaan, että sairausvakuutuskassat maksavat ne suorakorvausjärjestelmän kautta. Unionin tuomioistuin katsoi, että koska tällaisen lainsäädännön soveltaminen johtaa tosiasiallisesti siihen, ettei laboratoriotutkimuksia ja -kokeita voida korvata milloinkaan tai lähes milloinkaan, jos niiden suorittaja on muuhun jäsenvaltioon sijoittautunut sairaanhoitopalvelujen tarjoaja, sen soveltaminen vähentää kyseisen jäsenvaltion sosiaaliturvan piiriin kuuluvien henkilöiden halukkuutta käyttää kyseisten palveluntarjoajien palveluja tai jopa estää sen, ja että tämä on sekä näiden henkilöiden että palveluntarjoajien kannalta palvelujen tarjoamisen vapauteen kohdistuva este.

Tietyn direktiivin tulkintaa koskevista asioista mainittakoon ensinnäkin asia *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable* (asia C-119/09, tuomio 5.4.2011), joka koskee direktiivin 2006/123/EY²³ tulkintaa. Tässä asiassa Ranskan Conseil d'État pyrki selvittämään, onko jäsenvaltioilla

²³ Palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (EUVL L 376, s. 36).

mahdollisuus kieltää yleisesti tilintarkastajan ammatin kaltaisen säännellyn ammatin harjoittajilta aktiivinen asiakashankinta. Unionin tuomioistuin katsoi aluksi, että kaupallisen viestinnän käsitteeseen, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2006/123/EY 4 artiklan 12 kohdassa, kuuluu klassisen mainonnan lisäksi muita mainonnan muotoja ja uusien asiakkaiden hankkimiseen tähtäävien tietojen välittämistä ja että näin ollen asiakashankinta kuuluu kaupallisen viestinnän käsitteeseen. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että kaiken aktiivisen asiakashankinnan kieltämistä sen muodosta, sisällöstä tai käytetyistä keinoista huolimatta siten, että kiello kattaa kaikki kommunikaatiokeinot, jotka mahdollistavat tällaisen kaupallisen viestinnän toteuttamisen, on pidettävä direktiivin 2006/123/EY 24 artiklan 1 kohdassa kiellettyinä kaupallisen viestinnän täydellisenä kieltä. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että koska säännöstössä kielletään täysin yksi kaupallisen viestinnän muoto, minkä vuoksi se kuuluu direktiivin 2006/123/EY 24 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, se ei ole yhteensopiva kyseisen direktiivin kanssa, eikä se voi olla perusteltu kyseisen direktiivin 24 artiklan 2 kohdan nojalla, vaikka se on syrjimätön, yleiseen etuun liittyvästä pakottavasta syystä perusteltu sekä oikeasuhteinen.

Seuraavaksi on tuotava esille televisiolähetystoimintaa koskeva asia *Mesopotamia Broadcast ja Roj TV* (yhdistetyt asiat C-244/10 ja C-245/10, tuomio 22.9.2011). Tässä asiassa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 89/552/ETY²⁴, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/36/EY, 22 a artiklaa, jonka mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että ohjelmissa ei yllytetä vihaan rodun, sukupuolen, uskonnon tai kansallisuuden perusteella”, on tulkittava siten, että seikkojen, jotka kuuluvat kansojen välisen yhteisymmärryksen vahingoittamisen kieltoa koskevan kansallisen oikeussäännön piiriin, on katsottava sisältyvän edellä mainittuun käsitteeseen. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisellä artiklalla ei estetä sitä, että jäsenvaltio ryhtyy yhdistyslain kaltaisen yleisen lainsäädännön perusteella toimenpiteisiin toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta televisiolähetystoiminnan harjoittajaa kohtaan sen vuoksi, että sen toiminta ja tavoitteet ovat kansojen välisen yhteisymmärryksen vahingoittamista koskevan kiellon vastaisia, kunhan näillä toimenpiteillä ei estetä kyseisen toiminnanharjoittajan toisesta jäsenvaltiosta lähettämien televisio-ohjelmien varsinaista edelleen lähettämistä sen jäsenvaltion alueella, missä ne vastaanotetaan, ja tämän seikan tutkiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä.

Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta on tuotava esille kaksi asiaa. Ensinnäkin on syytä mainita asia *Toki* (asia C-424/09, tuomio 5.4.2011), joka koskee direktiivin 89/48/ETY²⁵ tulkintaa. Tässä asiassa Kreikan kansalaiselta, joka oli suorittanut tutkinnon ympäristötekniikassa Yhdistyneessä kuningaskunnassa, evättiin oikeus harjoittaa säänneltyä insinöörin ammattia Kreikassa sillä perusteella, että hän ei ollut direktiivissä 89/48/ETY nimenomaisesti mainitun yksityisen brittiläisen järjestön, Engineering Councilin, täysimääräinen jäsen, vaikka sen jäsenyyttä ei edellytetä insinöörin säännellyn ammatin harjoittamiseksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Unionin tuomioistuin täsmensi heti alkuun, että direktiivin 89/48/ETY 3 artiklan 3 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa säädettyä tunnustamismekanismia sovelletaan siitä riippumatta, onko asianomainen henkilö tällaisen yhdistyksen tai järjestön täysimääräinen jäsen vai ei. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että henkilön, joka on hakenut lupaa harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa säänneltyä ammattia, ammattikokemuksen on täytettävä seuraavat kolme edellytystä: 1) kokemuksen, johon on vedottu, on muodostuttava päätoimisesta,

²⁴ Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3.10.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna 30.6.1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/36/EY (EYVL L 202, s. 60).

²⁵ Vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21.12.1988 annettu neuvoston direktiivi (EYVL 1989, L 19, s. 16), sellaisena kuin se on muutettuna 14.5.2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/19/EY (EYVL L 206, s. 1).

ainakin kahden vuoden mittaisesta työskentelystä viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana; 2) työskentelyn on pitänyt muodostua kyseiselle ammatille ominaisten toiminnan lajien vakituisesta ja säännönmukaisesta harjoittamisesta lähtöjäsenvaltiossa ilman, että tällä työllä olisi pitänyt kattaa kaikki tällaiset toiminnot; ja 3) ammatin, sellaisena kuin sitä tavanomaisesti harjoitetaan lähtöjäsenvaltiossa, on kattamiensa toiminnan lajien osalta oltava samankaltainen kuin se, jonka harjoittamista varten lupaa on haettu vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Toiseksi on huomattava asia *Casteels* (asia C-379/09, tuomio 10.3.2011), joka koskee siirtotyöläisen lisäeläkeoikeuksien suojaamista. Tässä asiassa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuिन katsoi, että SEUT 45 artikla on työehtosopimuksen pakollisen soveltamisen yhteydessä esteenä sille, että määritettäessä lopullisten lisäeläkeoikeuksien perusteena olevaa ansaintajaksoa tietyssä jäsenvaltiossa ei oteta huomioon työntekijän työvuosia, jotka ovat kertyneet saman työnantajan toimipaikoissa eri jäsenvaltioissa ja jotka perustuvat samaan perustysopimukseen. Tämä artikla on esteenä myös sille, että työntekijän, joka on siirretty työnantajansa toimipaikasta tietyssä jäsenvaltiossa saman työnantajan toiseen toimipaikkaan toisessa jäsenvaltiossa, katsotaan irtisanoutuneen oma-aloitteisesti tämän työnantajan palveluksesta. Unionin tuomioistuिन täsmensi niin ikään, että SEUT 48 artiklalla ei ole sellaista välitöntä oikeusvaikutusta, johon yksityinen voisi kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa oikeusriidassa vedota yksityissektorin työnantajansa vastaan.

Pääomien vapaata liikkuvuutta on käsitelty useissa verotusta koskevissa tuomioissa. Näistä on mainittava ensinnäkin asia *komissio vastaan Itävalta* (asia C-10/10, tuomio 16.6.2011), jossa unionin tuomioistuिन katsoi, että jäsenvaltio ei noudata EY 56 artiklan (josta on tullut SEUT 63 artikla) eikä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 40 artiklan mukaisia velvoitteitaan, jos se sallii tutkimus- ja opetustoiminnasta vastaaville laitoksille tehtyjen lahjoitusten vähentämisen verotuksessa ainoastaan silloin, kun kyseiset laitokset ovat sijoittautuneet sen alueelle. Unionin tuomioistuimen mukaan verovelvollisten erottamisperustetta, joka liittyy yksinomaan lahjoituksen saajan sijoittautumispaikkaan, ei tietenkään voida pitää pätevänä arvioitaessa, voidaanko tilanteet objektiivisesti rinnastaa toisiinsa ja näin ollen voidaanko ne objektiivisesti erottaa toisistaan. Vaikka tutkimuksen ja kehityksen edistäminen voi olla yleisen edun mukainen pakottava syy, kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan veronhyvitys voidaan saada vain asianomaisessa jäsenvaltiossa suoritetusta tutkimustoiminnasta, on suoraan tutkimusta ja teknologian kehittämistä koskevan unionin politiikan tavoitteen vastaista. EY 163 artiklan 2 kohdan mukaan tällä politiikalla nimittäin pyritään muun muassa poistamaan yhteistyön verotukselliset esteet tutkimuksen alalla, eikä sitä näin ollen voida panna toimeen edistämällä tutkimusta ja kehittämistä kansallisella tasolla.

Toiseksi on mainittava asia *Schröder* (asia C-450/09, tuomio 31.3.2011), jossa unionin tuomioistuिन katsoi, että SEUT 63 artikla on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan jäsenvaltiossa asuva verovelvollinen saa vähentää sellaiselle vanhemmalleen, joka on siirtänyt hänelle kyseisen valtion alueella sijaitsevia kiinteistöjä, maksamansa eläkkeet näiden kiinteistöjen tuottamista vuokratuloista mutta jossa ei myönnetä tällaista vähennysoikeutta ulkomailla asuvalle verovelvolliselle, jos näiden eläkkeiden maksamisesta annettu sitoumus johtuu edellä mainittujen kiinteistöjen siirrosta. Unionin tuomioistuिन totesi, että siltä osin kuin ulkomailla asuvan verovelvollisen antama sitoumus eläkkeen maksamisesta vanhemmalleen seuraa siitä, että hänelle on

siirretty kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevia kiinteistöjä, tämä eläke on näiden kiinteistöjen hyödyntämiseen suoraan liittyvä meno siten, että kyseinen verovelvollinen on sen suhteen jäsenvaltiossa asuvan verovelvollisen tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa. Tällaisessa tilanteessa kansallinen lainsäädäntö, jossa ulkomailla asuvilta evätään oikeus vähentää tuloverotuksessa kyseinen meno mutta jossa sitä vastoin tämä oikeus annetaan kyseisessä jäsenvaltiossa asuville, on SEUT 63 artiklan vastainen, jos sille ei ole pätevää oikeuttamisperustetta.

Viimeisenä tuodaan esille siirtotyöläisten sosiaaliturvaa koskenut asia *Stewart* (asia C-503/09, tuomio 21.7.2011), jossa unionin tuomioistuin otti kantaa nuoruuden lyhytaikaisen työkyvyttömyysetuuden luonteeseen ja tarkasteli kyseisen etuuden myöntämisedellytystä, jonka mukaan hakijalla on oltava vakituinen asuinpaikka kyseisen jäsenvaltion alueella. Tästä tuomiosta ilmenee yhtäältä, että nuoruuden lyhytaikainen työkyvyttömyysetuus on asetuksen (ETY) N:o 1408/71²⁶ 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu työkyvyttömyysetuus, jos on selvää, että hakijalla on hakemuksen jättämishetkellä pysyvä tai pitkäaikainen vamma, ja kun tämä etuus liittyy tällaisessa tilanteessa suoraan kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun työkyvyttömyyteen perustuvaan vakuutustapahtumaan, ja toisaalta, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 10 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta on esteenä sille, että jäsenvaltio asettaa työkyvyttömyysetuudeksi katsotun nuoruuden lyhytaikaisen työkyvyttömyysetuuden saamisen edellytykseksi sen, että hakijalla on vakituinen asuinpaikka kyseisen jäsenvaltion alueella.

Lainsäädäntöjen lähentäminen

Lainsäädännön lähentämisestä annettuja tuomioita, joita on jälleen lukuisia, on niihin johtaneiden lainsäädäntötoimien kannalta pidettävä monisuuntaisina.

Kuluttajansuojan alalla unionin tuomioistuin tulkitsi asioissa *Gebr. Weber ja Putz* antamassaan tuomiossa (yhdistetyt asiat C-65/09 ja C-87/09, tuomio 16.6.2011) kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista annetun direktiivin 1999/44/EY²⁷ 3 artiklan 2 ja 3 kohtaa, jonka mukaan luovutetun tavaran virheen johdosta kuluttaja voi vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran vastikkeetta. Unionin tuomioistuimen oli tarkemmin ottaen vastattava ensinnäkin kysymykseen siitä, kuuluuko velvollisuuteen vaihtaa tavara vastikkeetta velvollisuus vastata sopimuksen vastaisen tavaran irrottamisesta ja korvaavan tavaran asentamisesta, ja toiseksi siitä, voiko myyjä kieltäytyä vastaamasta vaihtamisesta aiheutuvista kohtuuttomista kustannuksista tilanteessa, jossa se on ainoa mahdollinen oikaisutapa.

Ensimmäiseen kysymykseen vastatessaan unionin tuomioistuin huomautti, että se, että myyjä saattaa tavaran sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta, on olennainen osa kuluttajalle kyseisellä direktiivillä taattua suojaa. Se katsoi siten tämän saman direktiivin tavoitteen perusteella, joka on korkeatasoisen kuluttajansuojan takaaminen, että direktiivin 1999/44/EY 3 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että silloin, kun kulutustavara, joka ei ole sopimuksen mukainen ja jonka kuluttaja on ennen virheen ilmenemistä asentanut vilpittömässä mielessä sen luonteen ja käyttötarkoituksen mukaisesti, saatetaan sopimuksen mukaiseksi vaihtamalla se, myyjä on velvollinen joko itse irrottamaan kyseisen tavaran siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja

²⁶ Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuihin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 (EUVL L 117, s. 1).

²⁷ Kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/44/EY (EYVL L 171, 7.7.1999, s. 12).

asentamaan korvaavan tavarán siihen tavaraan tai vastaamaan tástá irrottamisesta ja korvaavan tavarán asentamisesta aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista. Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi, että myyjällä on tämä velvollisuus siitä riippumatta, oliko myyjä sitoutunut kauppasopimuksessa asentamaan alun perin ostetun kulutustavarán.

Toiseen kysymykseen vastatessaan unionin tuomioistuin katsoi, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdan vastaisena on pidettävä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan myyjälle oikeus kieltäytyä vaihtamasta sopimuksen vastaista tavaraa, mikä on ainoa mahdollinen oikaisu-
tapa, sillä perusteella, että kyseisestä vaihtamisesta aiheutuu sille sen velvollisuuden vuoksi, jonka mukaan kyseinen tavara on irrotettava siitä tavarasta, johon se on asennettu, ja korvaava tavara on asennettava siihen tavaraan, kohtuuttomia kustannuksia verrattuna sopimuksen mukaisen tavarán arvoon ja sopimuksenvastaisuuden merkitykseen. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin myös, että oikeudenmukaisen tasapainon varmistamiseksi kuluttajan ja myyjän intressien välillä sitä, että kuluttajan oikeus saada virheellisen tavarán irrottamisesta ja korvaavan tavarán asentamisesta aiheutuneet kustannukset korvatuiksi rajoitetaan tällaisessa tilanteessa koskemaan sitä, että myyjä vastaa tuomioissa vahvistettujen kriteerien mukaisesta kohtuullisesta määrästä, ei ole kuitenkaan pidettävä kyseisen säännöksen vastaisena.

Tuotevastuun osalta mainittakoon asia *Dutrieux* (asia C-495/10, tuomio 21.12.2011), jossa unionin tuomioistuimen oli tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen johdosta jälleen ker-
ran²⁸ täsmennettävä direktiivillä 85/374/ETY²⁹ toteutetun yhdenmukaistamisen laajuutta. Tässä asiassa esitetty kysymys koski ennen kaikkea sitä, onko direktiivi esteenä Ranskan julkisten terveydenhuoltolaitosten tuottamukseen perustumatonta korvausvastuuta potilaille koskevan järjestelmän säilyttämiselle tapauksissa, joissa vahinko on aiheutunut hoidon yhteydessä käytetyn laitteen tai tuotteen viallisuudesta.

Aluksi unionin tuomioistuin palautti mieleen oikeuskäytäntönsä, joka koskee direktiivillä 85/374/ETY toteutetun yhdenmukaistamisen laajuutta ja tehokkuutta, ja totesi, että sillä pyritään kaikkien siinä säänneltyjen kysymysten osalta täydelliseen³⁰ ja kattavaan³¹ yhdenmukaistamiseen. Selvitettäessä tämän jälkeen, onko kyseinen direktiivi esteenä tietylle kansalliselle korvausvastuujärjestelmälle, on ensinnäkin tutkittava, kuuluuko kyseinen järjestelmä tämän direktiivin soveltamisalaan. Seuraavaksi unionin tuomioistuin tutki siten saman direktiivin soveltamisalan rajoja niiden henkilöiden osalta, jotka voivat olla vastuussa direktiivillä säädettyssä vastuujärjestelmässä. Unionin tuomioistuimen mukaan nämä henkilöt, jotka käsittävät kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetyn mukaisesti valmistajan, maahantuojan, joka tuo tuotteen yhteisöön, ja jälleenmyyjän, kun valmistajaa ei voida tunnistaa, on määritetty tyhjentävästi. Unionin tuomioistuin katsoi tämän vuoksi, että sellaisen palvelun tarjoajan korvausvastuu, joka käyttää sairaalaympäristössä annettujen hoitojen kaltaisten palvelujen tarjoamisen yhteydessä turvallisuudeltaan puutteellisia laitteita tai tuotteita, joiden valmistaja se ei ole direktiivin 85/374/ETY 3 artiklan säännöksissä tarkoitettulla tavalla, ja joka näin aiheuttaa palvelun vastaanottajalle vahinkoa, ei kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että

²⁸ Ks. asia C-285/08, *Moteurs Leroy Somer*, tuomio 4.6.2009 (Kok., s. I-4733).

²⁹ Tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/374/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 10.5.1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 99/34/EY (EYVL L 210, s. 29).

³⁰ Ks. mm. asia C-52/00, *komissio v. Ranska*, tuomio 25.4.2002 (Kok., s. I-3827, 24 kohta); asia C-154/00, *komissio v. Kreikka*, tuomio 25.4.2002 (Kok., s. I-3879, 20 kohta); asia C-402/03, *Skov ja Bilka*, tuomio 10.1.2006 (Kok., s. I-199, 23 kohta).

³¹ Ks. em. asia *Moteurs Leroy Somer*, tuomion 24 ja 25 kohta.

kyseinen direktiivi ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio ottaa käyttöön pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen järjestelmän, jossa säädetään tällaisen palvelun tarjoajan korvausvastuusta näin aiheutuneiden vahinkojen suhteen myös ilman sen tuottamusta, kuitenkin sillä edellytyksellä, että säilytetään vahinkoa kärsineen ja/tai kyseisen palvelun tarjoajan mahdollisuus asettaa valmistaja vastuuseen kyseisen direktiivin perusteella, kun siinä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Ihmisille tarkoitettujen lääkkeiden osalta on mainittava kaksi samana päivänä annettua ratkaisua (asia C-249/09, *Novo Nordisk*, ja asia C-316/09, *MSD Sharp & Dohme*, tuomiot 5.5.2011), joissa unionin tuomioistuin esitti merkittäviä täsmennyksiä ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun direktiivin 2001/83/EY³² tiettyjen lääkemainontaa koskevien säännösten merkitykseen.

Ensimmäisessä asiassa eli edellä mainitussa asiassa *Novo Nordisk* oli kyse diabeteksen hoitoon erikoistuneesta terveydenhuoltoalan yrityksestä, jota oli kielletty Viron tasavallan lääkeviraston päätöksellä julkaisemasta lääketieteellisessä julkaisussa lääkkeitä määrääville henkilöille suunnattua mainosta insuliinipohjaisesta lääkkeestä sillä perusteella, että se oli vastoin kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan lääkemainonta ei saa sisältää tietoja, joita ei mainita valmisteyhteenvedossa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jossa oli nostettu kumoamiskanne tästä päätöksestä, esitti unionin tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä direktiivin 2001/83/EY 87 artiklan 2 kohdan, jonka mukaan ”lääkemainonnan on oltava kaikilta osiltaan valmisteyhteenvedon tietojen mukaista”, tulkinnasta.

Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrki selvittämään, oliko direktiivin 2001/83/EY 87 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että sitä sovelletaan myös lääketieteellisistä julkaisuista tai muista tieteellisistä töistä otettuihin lainauksiin, jotka sisältyvät lääkkeitä määrääville henkilöille suunnattuun lääkemainontaan. Unionin tuomioistuin vastasi tähän myöntävästi ja katsoi, että sekä direktiivin 2001/83/EY 87 artiklan paikasta direktiivin rakenteessa että kyseisen artiklan säännöksen sanamuodosta ja sen sisällöstä, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, seuraa, että säännöksen 2 kohta on yleinen säännös, joka koskee kaikkea lääkemainontaa, mukaan lukien lääkkeiden määräämiseen tai luovuttamiseen oikeutetuille henkilöille suunnattu lääkemainonta.

Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta direktiivin 2001/83/EY 87 artiklan 2 kohdassa asetetun kiellon ulottuvuudesta. Unionin tuomioistuin vastasi, että tätä säännöstä on tulkittava siten, että siinä kielletään julkaisemasta lääkkeen määräämiseen tai luovuttamiseen oikeutetuille henkilöille suunnatussa lääkemainonnassa väitteitä, jotka ovat ristiriidassa valmisteyhteenvedon kanssa, mutta siinä ei edellytetä, että kaikki tässä mainonnassa esitetyt väitteet sisältyvät kyseiseen yhteenvedoon tai että ne voidaan johtaa siitä. Lisäksi se täsmensi, että tällainen mainonta voi sisältää väitteitä, joilla täydennetään kyseisen direktiivin 11 artiklassa tarkoitettuja tietoja, sillä edellytyksellä, että näillä väitteillä vahvistetaan tai tarkennetaan tietoja valmisteyhteenvedon kanssa yhdenmukaisella tavalla, muttei vääristellä niitä, ja että ne ovat kyseisen direktiivin 87 artiklan 3 kohdassa ja 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa olevien vaatimusten mukaisia.

Jälkimmäisessä asiassa eli edellä mainitussa asiassa *MSD Sharp & Dohme* unionin tuomioistuimen oli tulkittava tämän saman direktiivin 2001/83/EY 88 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, jossa

³² Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6.11.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/83/EY (EYVL L 311, s. 67), sellaisena kuin se on muutettuna 31.3.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/27/EY (EUVL L 136, s. 34).

kielletään lääkemääräystä edellyttävien lääkkeiden yleinen mainonta. Tässä asiassa lääkealan yritys väitti yhden kilpailijoistaan rikkoneen kansallisen oikeuden säännöksiä, joilla tämä sääntö oli pantu täytäntöön, julkaisemalla internetsivustollaan tietoja, jotka olivat kaikkien saatavilla ja jotka koskivat kolmea sen valmistamaa, lääkemääräystä edellyttävää lääkettä. Kantaja oli saanut kansalliset viranomaiset kieltämään kyseisen mainonnan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jolle vastaaja oli tehnyt Revision-valituksen, kysyi unionin tuomioistuimelta, oliko riidanalaisista julkaisemista todellisuudessa pidettävä direktiivin 2001/83/EY 88 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna mainontana. Unionin tuomioistuin vastasi, että tätä säännöstä on tulkittava niin, että siinä ei kielletä sitä, että lääkealan yritys jakaa internetsivulla tietoja lääkemääräystä edellyttävistä lääkkeistä, mikäli tiedot tällä sivulla ovat ainoastaan niitä hakevan henkilön saatavissa ja tietoja jaettaessa ainoastaan kuvataan tarkasti kyseisen direktiivin 62 artiklan vaatimusten mukainen lääkkeen pakkaus ja esitetään muokkaamattomassa ja lyhentämättömässä muodossa lääkeviranomaisten hyväksymä lääkkeen pakkausseloste tai yhteenvedo lääkkeen ominaisuuksista. Sitä vastoin on kiellettyä jakaa internetsivulla lääkettä koskevia tietoja, jotka valmistaja on valinnut tai joita se on muuttanut tavalla, joka voidaan selittää vain mainostarkoituksella.

Edelleen ihmisille tarkoitettujen lääkkeiden osalta mutta tällä kertaa lääkkeiden lisäsuojatodistuksesta annetun asetuksen (EY) N:o 469/2009³³ soveltamisen yhteydessä on huomattava asia *Medeva* (asia C-322/10, tuomio 24.11.2011), jossa unionin tuomioistuin vastasi ennakkoratkaisupyyntöön lisäsuojatodistuksen myöntämisedellytysten täsmentämisestä.

Patentin antaman puutteellisen suojan korjaamiseksi asetuksen (EY) N:o 469/2009 3 artiklassa säädetään kansallisen patentin haltijan mahdollisuudesta saada lisäsuojatodistus edellyttäen, että tuotetta jo suojaa voimassa oleva peruspatentti ja että sen osalta on jo saatu lupa, joka on edelleen voimassa, saattaa se lääkkeenä markkinoille. Pohtiessaan, millä perusteilla on arvioitava, suojaako ”tuotetta voimassa oleva peruspatentti”, unionin tuomioistuin täsmensi, että kyseisen asetuksen 3 artiklan a alakohta on tulkittava siten, että se estää jäsenvaltion toimivaltaista patenttivirastoa myöntämästä lisäsuojatodistusta, joka koskee vaikuttavia aineita, joita ei ole mainittu peruspatentin, johon tällaisen hakemuksen tueksi on vedottu, vaatimuksissa. Asetuksen (EY) N:o 469/2009 3 artiklan b alakohdassa säädettyä toista edellytystä, jonka mukaan tuote on täytynyt hyväksyä markkinoitavaksi lääkkeenä, sekä tämän lääkkeen yhdistelmää tarkastellessaan unionin tuomioistuin totesi, että tämän saman asetuksen 3 artiklan b alakohta ei estä jäsenvaltion toimivaltaista patenttivirastoa myöntämästä lisäsuojatodistusta kahden vaikuttavan aineen yhdistelmälle, joka vastaa peruspatentin, johon on vedottu, vaatimuksissa mainittua yhdistelmää, kun lääke, jonka myyntilupa esitetään lisäsuojatodistusta koskevan hakemuksen tueksi, ei sisällä pelkästään näiden kahden vaikuttavan aineen yhdistelmää vaan myös muita vaikuttavia aineita, sillä varauksella, että myös muut 3 artiklassa säädetty edellytykset täyttyvät.

Unionin tuomioistuin antoi merkittävän ennakkoratkaisun bioteknologian keksintöjen suojasta asiassa *Brüstle* (asia C-34/10, tuomio 18.10.2011), jossa se pyrki määrittelemään ihmisalkion käsitettä. Ennakkoratkaisupyyntö oli esitetty asiassa, jossa Greenpeace vaati alkion kantasoluista valmistettuja ja neurologisten sairauksien hoitoon käytettäviä esiastehermosoluja koskevan patentin mitätöimistä. Tässä asiassa unionin tuomioistuinta pyydettiin tulkitsemaan ihmisalkion käsitettä, jota ei ole määritelty bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta annetussa

³³ Lääkkeiden lisäsuojatodistuksesta 6.5.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 469/2009 (EUVL L 152, s. 1).

direktiivissä 98/44/EY³⁴, ja lausumaan sellaisten keksintöjen patentoitavuuden ulkopuolelle jättämisestä, jotka koskevat kyseisen direktiivin 6 artiklan 2 kohdan h alakohdassa säädettyä ihmisalkioiden käyttöä teollisiin tai kaupallisiin tarkoituksiin.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi, että direktiivin 98/44/EY 6 artiklan 2 kohdassa olevaa ihmisalkion ilmausta on pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä, jota on tulkittava yhtenäisesti unionin alueella. Unionin tuomioistuin totesi sitten, että tämän direktiivin asiayhteydestä ja tavoitteesta ilmenee, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut tehdä patentin saaminen mahdottomaksi silloin, kun se voisi vaikuttaa ihmisarvolle kuuluvaan kunnioitukseen, ja katsoi, että ihmisalkion käsite on ymmärrettävä laajasti ja että tässä yhteydessä edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna ihmisalkiona on pidettävä jokaista ihmisen hedelmöitymätöntä munasolua, johon on siirretty tuma kypsästä ihmisestä, ja jokaista ihmisen hedelmöitymätöntä munasolua, joka on saatu jakautumaan ja kehittymään partenogeneesin avulla. Sitä vastoin unionin tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää tieteen kehityksen valossa, onko ihmisalkiosta alkiorakkulavaiheessa saatavaa kantasolua pidettävä tässä säännöksessä tarkoitettuna ihmisalkiona.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että patentoitavuuden ulkopuolelle jättäminen, joka koskee ihmisalkioiden käyttöä teollisiin tai kaupallisiin tarkoituksiin, kattaa myös käytön tieteelliseen tutkimukseen. Unionin tuomioistuimen mukaan patentin myöntäminen keksinnölle merkitsee lähtökohtaisesti sen teollista ja kaupallista hyödyntämistä, ja vaikka tieteellisen tutkimuksen tavoite onkin erotettava teollisista tai kaupallisista tarkoituksista, tutkimukseen tarkoitettua ihmisalkioiden käyttöä, johon haettaisiin patenttia, ei voida erottaa itse patentista ja siihen liittyvistä oikeuksista.

Lopuksi unionin tuomioistuin otti kantaa esiastehermosolujen tuottamista koskevan keksinnön patentoitavuuteen. Se katsoi, että keksintö ei ole patentoitavissa silloin, kun – kuten tässä tapauksessa – tämän keksinnön soveltaminen edellyttää ensin ihmisalkioiden tuhoamista tai niiden käyttöä lähtömateriaalina, eikä merkitystä ole sillä, missä vaiheessa ne tuhotaan tai niitä käytetään näin, eikä sillä, mainitaanko ihmisalkioiden käyttö patentoitavaksi haetun teknisen ratkaisun kuvauksessa.

Asioissa *Monsanto ym.* (yhdistetyt asiat C-58/10–C-68/10, tuomio 8.9.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa edellytyksiin, joiden täyttyessä kansalliset viranomaiset voivat toteuttaa kiireellisiä toimenpiteitä keskeyttääkseen tai kieltääkseen väliaikaisesti sellaisten muuntogeenisten organismien (jäljempänä GMO) käytön tai markkinoille saattamisen, joille on jo annettu markkinoille saattamista koskeva lupa GMO:ita koskevan direktiivin 90/220/ETY³⁵ (kumottu direktiivillä 2001/18/EY³⁶) perusteella.

Unionin tuomioistuin totesi, että tässä tapauksessa MON 810 -maissi, jolle oli annettu lupa siemeninä viljelyä varten direktiivin 90/220/ETY mukaisesti, ilmoitettiin olemassa olevaksi

³⁴ Bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta 6.7.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/44/EY (EYVL L 213, s. 13).

³⁵ Geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön 23.4.1990 annettu neuvoston direktiivi 90/220/ETY (EYVL L 117, s. 15).

³⁶ Geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta 12.3.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/18/EY (EYVL L 106, 17.4.2001).

tuotteeksi muuntogeenisistä elintarvikkeista annetun asetuksen (EY) N:o 1829/2003³⁷ mukaisesti, minkä jälkeen tämän asetuksen nojalla tehtiin luvan uudistamista koskeva hakemus, joka oli käsiteltävänä. Unionin tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltio ei voi tällaisessa tilanteessa turvautua direktiivissä 2001/18/EY säädettyyn suojalausekkeeseen toteuttaakseen toimenpiteitä, joilla keskeytetään ja sitten kielletään väliaikaisesti MON 810 -maissin kaltaisen GMO:n käyttö tai markkinoille saattaminen. Se täsmensi, että tällaiset kiireelliset toimenpiteet voidaan sitä vastoin toteuttaa asetuksen (EY) N:o 1829/2003 nojalla.

Unionin tuomioistuin korosti, että kun jäsenvaltio aikoo toteuttaa kiireellisiä toimenpiteitä tämän viimeksi mainitun asetuksen nojalla, sen on noudatettava sekä siinä mainittuja aineellisia edellytyksiä että asetuksessa (EY) N:o 178/2002³⁸, johon ensin mainituissa asetuksessa viitataan tältä osin, säädettyjä menettelyllisiä edellytyksiä. Jäsenvaltion on siis ilmoitettava ”virallisesti” komissiolle tarpeesta toteuttaa kiireellisiä toimenpiteitä. Jos komissio ei toteuta toimenpiteitä, jäsenvaltion on ilmoitettava toteuttamiensa tilapäisten suojatoimenpiteiden sisällöstä ”välittömästi” komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

Unionin tuomioistuin katsoi asetuksen (EY) N:o 1829/2003 nojalla toteutettujen kiireellisten toimenpiteiden aineellisten edellytysten osalta, että tässä asetuksessa veloitetaan jäsenvaltiot vahvistamaan kiireellisyyden lisäksi, että on kyse tilanteesta, josta saattaa aiheutua huomattava riski, josta aiheutuu ilmeinen vaara ihmisten terveydelle, eläinten terveydelle tai ympäristölle. Tällaisia toimenpiteitä voidaan niiden väliaikaisesta ja ennalta ehkäisevästä luonteesta huolimatta toteuttaa vain, jos ne perustuvat mahdollisimman täydelliseen riskinarviointiin, kun otetaan huomioon yksittäistapauksen erityisolosuhteet, jotka osoittavat näiden toimenpiteiden olevan tarpeen.

Unionin tuomioistuin korosti vielä, että kun otetaan huomioon asetuksessa (EY) N:o 1829/2003 säädetyn järjestelmän rakenne ja sen tavoite välttää keinotekoisia eroavuuksia, vakavan ja ilmeisen riskin arviointi ja hallinta kuuluu viime kädessä komission ja neuvoston yksinomaiseen toimivaltaan, jota unionin tuomioistuimet valvovat.

On paikallaan mainita myös asia *Bablok ym.* (asia C-442/09, tuomio 6.9.2011), joka koski niin ikään muuntogeenisistä elintarvikkeista annetun asetuksen (EY) N:o 1829/2003³⁹ tulkintaa. Pääasian oikeudenkäynnin asianosaisina olivat mehiläistenhoitaja ja Freistaat Bayern (Saksa), joka omisti maa-alueita, joilla MON 810 (GMO) -maissia on viljelty. Mehiläistenhoitaja väitti, että maissin siitepölyssä ja sen joissakin hunajanäytteissä todetun MON 810 -maissin DNA:n vuoksi sen mehiläistuotteet olivat myyntiin ja kulutukseen kelpaamattomia. Todettuaan, että maissin siitepöly menettää hedelmöityskykynsä sillä hetkellä, jona kyseinen siitepöly sisällytetään hunajaan tai siitepölypohjaisiin lisäravinteisiin, kansallinen tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen ennen kaikkea siitä, merkitseekö lisääntymiskykynsä menettäneen muuntogeenisen maissin siitepölyn pelkkä esiintyminen kyseisissä mehiläistuotteissa sitä, että näiden tuotteiden markkinoille saattaminen edellyttää lupaa.

³⁷ Muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista 22.9.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003 (EUVL L 268, s. 1).

³⁸ Elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 28.1.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002 (EYVL L 31, s. 1).

³⁹ Ks. alaviite 37.

Unionin tuomioistuimen oli siten täsmennettävä asetuksen (EY) N:o 1829/2003 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun muuntogeenisen organismin käsitettä. Se katsoi, että muuntogeenisen maisin siitepölyn kaltainen aine, joka on menettänyt lisääntymiskykynsä ja joka ei pysty siirtämään sisältämäänsä perintöainesta, ei enää kuulu tämän käsitteen soveltamisalaan. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että hunajan ja tällaista siitepölyä sisältävien lisäravinteiden kaltaiset tuotteet ovat kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja elintarvikkeita, jotka sisältävät muuntogeenisistä organismeista valmistettuja ainesosia. Se totesi, että kyseinen siitepöly on ”muuntogeenisistä organismeista valmistettu” ja että se on hunajan ja siitepölypohjaisten lisäravinteiden ”ainesosa”. Hunajan osalta se korosti, että siitepöly ei ole vieras aine tai epäpuhtaus, vaan tämän tuotteen normaali osatekijä, minkä vuoksi se on määriteltävä ainesosaksi. Näin ollen kyseinen siitepöly kuuluu asetuksen soveltamisalaan, ja siihen on sovellettava siinä säädettyä lupajärjestelmää ennen sen markkinoille saattamista. Unionin tuomioistuin huomautti vielä, että se, onko tämän siitepölyn lisääminen hunajaan tarkoituksellista vai sattumanvaraista, ei vapauta muuntogeenisistä organismeista valmistettuja ainesosia sisältävää elintarviketta tämän lupajärjestelmän soveltamisesta. Unionin tuomioistuin täsmensi lopuksi, että asetuksen (EY) N:o 1829/2003 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa elintarvikkeen osalta asetettu lupa- ja valvontavollisuus on olemassa riippumatta siitä, kuinka suuri määrä muuntogeenistä ainesta kyseessä olevaan tuotteeseen sisältyy, ja että tähän velvollisuuteen ei voida soveltaa vastaavasti senkaltaista sietokynnystä, josta säädetään kyseisen asetuksen merkitsemistä koskevan 12 artiklan 2 kohdassa.

Tekijänoikeussuojaa tietoyhteiskunnassa koskevalla alalla on kiinnitettävä erityistä huomiota kahteen ratkaisuun.

Ensimmäinen koskee kansallisia toimenpiteitä laittoman lataamisen estämiseksi internetissä (asia C-70/10, *Scarlet Extended*, tuomio 24.11.2011). Asia koski internetyhteyden tarjoajan Scarlet Extended SA:n ja belgialaisen oikeuksien hallinnointiyhdistyksen SABAMin, jolla on oikeus antaa kolmansille osapuolille lupa käyttää tekijöiden, säveltäjien ja tuottajien musiikkiteoksia, välistä oikeusriitaa. SABAM oli todennut, että Scarletin palveluja käyttävät internetin käyttäjät lataavat internetistä ilman lupaa ja tekijänoikeuskorvauksia maksamatta sen teosvalikoiman teoksia käyttämällä vertaisverkkoja. SABAM saattoi asian kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja sai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan internetyhteyden tarjoajaa vastaan kieltomääräyksen, jossa veloitettiin lopettamaan nämä tekijänoikeuden loukkaukset tekemällä mahdottomaksi se, että sen asiakkaat lähettävät tai vastaanottavat mitään SABAMin teosvalikoimaan kuuluvan musiikkiteoksen sisältäviä tiedostoja käyttämällä vertaisverkko-ohjelmistoa. Internetyhteyden tarjoajan valitettua määräyksestä muutoksenhakutuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen tällaisen kieltomääräyksen yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin vastasi, että direktiivejä 2000/31/EY⁴⁰, 2001/29/EY⁴¹, 2004/48/EY⁴², 95/46/EY⁴³ ja 2002/58/EY⁴⁴, luettuina yhdessä ja tulkittuina niiden vaatimusten valossa, joita asiaa koskevien perusoikeuksien suojaamisesta aiheutuu, on tulkittava niin, että ne ovat esteenä sille, että internetyhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön suodatusjärjestelmä, joka koskee kaikkia sen palveluiden kautta kulkevia sähköisiä viestejä ja erityisesti vertaisverkko-ohjelmistojen kautta kulkevia viestejä, jota sovelletaan erotuksetta koko sen asiakaskuntaan, jota sovelletaan ennakolta, joka toteutetaan täysin internetyhteyden tarjoajan omalla kustannuksella ja jolle ei ole asetettu ajallista rajoitusta ja joka pystyy tunnistamaan internetyhteyden tarjoajan verkosta sellaisten sähköisten tiedostojen liikenteen, jotka sisältävät musiikkiteoksen, elokuva-teoksen tai audiovisuaalisen teoksen, jota koskevien immateriaalioikeuksien haltija määräystä vaatinut väittää olevansa, sellaisten tiedostojen siirron estämiseksi, joiden vaihtaminen loukkaa tekijänoikeutta.

Unionin tuomioistuin perusteli ratkaisunsa toteamalla, että tällaista kieltomääräystä annettaessa ei ole noudatettu direktiivin 2000/31/EY 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa asettaa tällaiselle palvelun tarjoajalle yleinen valvontavelvollisuus eikä vaatimusta asianmukaisen tasapainon varmistamisesta yhtäältä immateriaalioikeuden suojan ja toisaalta elinkeinovapauden, oikeuden henkilötietojen suojan ja vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja välillä.

Toisessa asiassa (asia C-462/09, *Stichting de Thuiskopie*, tuomio 16.6.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa kopiointia yksityiseen käyttöön koskevan poikkeuksen hyväksyville jäsenvaltioille asetetun sen velvollisuuden soveltamiseen ja laajuuteen, jonka mukaan niiden on varmistettava sopivan hyvityksen maksaminen tekijänoikeuksien haltijoille tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista tietoyhteiskunnassa annetun direktiivin 2001/29/EY⁴⁵ 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tämä asia koski sitä erityistä tilannetta, jossa kappaleen valmistamiseen tarkoitettujen tarvikkeiden myyjänä toiminut elinkeinonharjoittaja on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon kuin siihen, jossa edellä mainittu velvollisuus on asetettu, ja sen toiminta suuntautuu tähän valtioon.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että vaikka loppukäyttäjää, joka valmistaa yksityisesti kappaleen suojatusta teoksesta, on lähtökohtaisesti pidettävä sopivan hyvityksen maksamisesta vastuussa olevana henkilönä, jäsenvaltiot voivat, kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy yksityisten käyttäjien yksilöintiin samoin kuin heidän velvoittamiseensa korvaamaan oikeudenhaltijoille aiheuttamansa vahinko, ottaa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan maksun, joka peritään niiltä henkilöiltä, jotka antavat kyseisen loppukäyttäjän käyttöön kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita, kun kyseisillä henkilöillä on mahdollisuus vyöryttää kyseisen maksun määrä mainitusta käyttöön antamisesta perimäänsä hintaan, jonka loppukäyttäjä maksaa. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin tulkitsi

⁴⁰ Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (EYVL L 178, s. 1).

⁴¹ Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10).

⁴² Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 30.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL L 157, s. 45).

⁴³ Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, s. 31).

⁴⁴ Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY (EYVL L 201, s. 37).

⁴⁵ Ks. alaviite 41.

kyseisen direktiivin säännöksiä siten, että niillä asetetaan jäsenvaltiolle, joka ottaa kansallisessa oikeudessaan käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, velvollisuus saavuttaa tietty tulos siinä mielessä, että kyseisen valtion on toimivaltansa rajoissa varmistettava sellaisen sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen, jolla on tarkoitus korvata loukatuille tekijöille aiheutunut vahinko, etenkin, jos vahinko on aiheutunut mainitun jäsenvaltion alueella. Tässä yhteydessä pelkästään sillä, että kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita elinkeinonharjoittajana myyvä henkilö on sijoittautunut muuhun kuin siihen jäsenvaltioon, jossa ostajat asuvat, ei ole vaikutusta kyseiseen tietyn tuloksen saavuttamista koskevaan velvollisuuteen. Kansallisen tuomioistuimen on siinä tapauksessa, ettei sopivan hyvityksen perimistä ostajilta ole mahdollista varmistaa, tulkittava kansallista oikeutta siten, että kyseinen hyvitys voidaan periä elinkeinonharjoittajana toimivalta maksamisesta vastuussa olevalta henkilöltä.

Laajemmin teollis- ja tekijänoikeuksien suojan osalta unionin tuomioistuin otti asiassa *Realchemie Nederland* (asia C-406/09, tuomio 18.10.2011) kantaa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun direktiivin 2004/48/EY⁴⁶ 14 artiklassa tarkoitetun sen säännön ulottuvuuteen, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että teollis- ja tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi.

Tässä asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että sellaisesta tietyssä jäsenvaltiossa vireille pannusta eksekvatuurimenettelystä, jolla vaaditaan jossakin toisessa jäsenvaltiossa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamista koskevassa riita-asiassa annetun ratkaisun tunnustamista ja täytäntöönpanoa, aiheutuneet kulut kuuluvat direktiivin 2004/48/EY 14 artiklan soveltamisalaan. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä tulkinta on sekä direktiivin 2004/48/EY sen yleisen tavoitteen mukainen, jonka mukaan jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä on lähennettävä teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkean, yhdenvertaisen ja yhdenmukaisen tason varmistamiseksi, että kyseisen 14 artiklan sen erityisen tavoitteen mukainen, joka koskee sen ehkäisemistä, että ne, joiden oikeuksia on loukattu, jättävät ryhtymättä oikeudelliseen menettelyyn teollis- ja tekijänoikeuksiensa turvaamiseksi. Näiden tavoitteiden mukaisesti teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaajan on yleensä vastattava kaikista menettelynsä taloudellisista seurauksista.

Asiassa *Association Belge des Consommateurs Test-Achats ym.* (asia C-236/09, tuomio 1.3.2011) Belgian kuningaskunnan Cour constitutionnelle esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen direktiivin 2004/113/EY⁴⁷ 5 artiklan 2 kohdan pätevydestä, jonka mukaan ”edellä olevasta 1 kohdasta huolimatta jäsenvaltiot voivat ennen 21 päivänä joulukuuta 2007 päättää sallia suhteelliset erot yksilöiden maksuissa ja etuuksissa, jos sukupuolen käyttäminen on määräävä tekijä asiaankuuluvien ja tarkkojen vakuutusmatemaattisten tietojen ja tilastotietojen perusteella tehtävässä riskinarvioinnissa”. Unionin tuomioistuimen mukaan on riidatonta, että direktiivin 2004/113/EY tavoite vakuutuspalvelujen alalla on – kuten sen 5 artiklan 1 kohdasta käy ilmi – se, että molempien sukupuolten maksujen ja etuuksien on oltava samat. Direktiivin johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan nimenomaisesti, että jotta miesten ja naisten välinen tasa-arvoinen kohtelu voitaisiin taata, sukupuolen käyttäminen vakuutusmatemaattisena tekijänä ei saisi johtaa eroihin yksilöiden maksuissa ja etuuksissa. Direktiivin johdanto-osan 19 perustelukappaleessa kutsutaan ”vapautukseksi” jäsenvaltioille annettua mahdollisuutta olla soveltamatta sääntöä, jonka mukaan molempien sukupuolten maksujen ja etuuksien on oltava samat. Direktiivi 2004/113/EY perustuu siis oletamaan, jonka mukaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan

⁴⁶ Ks. alaviite 42.

⁴⁷ Miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla 13.12.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/113/EY (EUVL L 373, s. 37).

21 ja 23 artiklassa vahvistettua miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatetta sovellettaessa naisten ja miesten tilanteet ovat toisiinsa rinnastettavissa heidän hankkimiensa vakuutusten vakuutusmaksujen ja etuuksien suhteen. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2004/113/EY 5 artiklan 2 kohta, jonka nojalla asianomaiset jäsenvaltiot voivat pitää ilman ajallista rajoitusta voimassa poikkeuksen säännöstä, jonka mukaan molempien sukupuolten maksujen ja etuuksien on oltava samat, on vastoin kyseisellä direktiivillä tavoiteltavaa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun päämäärää, eikä se ole yhteensopiva Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 23 artiklan kanssa. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että tämän säännöksen on katsottava olevan pätemätön 21.12.2012 lukien.

Asiassa *Churchill Insurance Company ja Evans* (asia C-442/10, tuomio 1.12.2011), joka koski moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta annettua ensimmäistä, toista ja kolmatta direktiiviä 72/166/EY⁴⁸, 84/5/EY⁴⁹ ja 90/232/EY⁵⁰, jotka on sittemmin kodifioitu direktiivillä 2009/103/EY⁵¹, unionin tuomioistuimen oli lausuttava pakollisen vakuutusturvan kattavuudesta vahinkoa kärsineiden kolmansien osalta.

Tässä asiassa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että kolmannen direktiivin 90/232/EY 1 artiklan ensimmäinen kohta ja toisen direktiivin 84/5/EY 2 artiklan 1 kohta ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka vaikutuksesta vakuutuksenantajan velvollisuus maksaa korvausta liikenneonnettomuuden vahingonkärsijälle sulkeutuu automaattisesti pois, jos onnettomuuden aiheutti vakuutuskirjassa vakuuttamaton kuljettaja ja jos onnettomuushetkellä ajoneuvon matkustajana ollut vahingonkärsijä, joka oli vakuutettu ajoneuvon kuljettamista varten, oli antanut mainitulle kuljettajalle luvan kuljettamiseen. Unionin tuomioistuin täsmensi, että tämä tulkinta ei ole erilainen sen perusteella, oliko vakuutettu vahingonkärsijä tietoinen siitä, ettei henkilöä, jolle hän antoi luvan kuljettaa ajoneuvoa, ollut vakuutettu sitä varten, luuliko hän tämän olleen vakuutettu tai oliko hän pohtinut asiaa. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tällä ei suljeta pois jäsenvaltioiden mahdollisuutta ottaa kyseistä seikkaa huomioon vahingonkorvausvastuuta koskeissa oikeussäännöissään, kunhan ne kuitenkin käyttäessään tätä toimivaltaansa noudattavat unionin oikeutta, erityisesti ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa, toisen direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa ja kolmannen direktiivin 1 artiklaa, ja kunhan mainitut kansalliset säännökset eivät riistä mainituilta direktiiveiltä niiden tehokasta vaikutusta. Unionin tuomioistuimen mukaan kansallisessa säännöstössä ei näin ollen voida yleisin ja abstraktein kriteerein evätä matkustajan oikeutta saada korvausta pakollisesta liikennevakuutuksesta tai rajoittaa tätä oikeutta suhteettomasti yksinomaan sillä perusteella, että matkustaja on myötävaikuttanut vahingon syntymiseen. Korvauksen laajuutta voidaan rajoittaa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa ja tapauskohtaisen arvioinnin perusteella.

⁴⁸ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annettu neuvoston direktiivi 72/166/EY (EYVL L 103, s. 1).

⁴⁹ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30.12.1983 annettu toinen neuvoston direktiivi 84/5/EY (EYVL 1984 L 8, s. 17).

⁵⁰ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.5.1990 annettu kolmas neuvoston direktiivi 90/232/EY (EYVL L 129, s. 33).

⁵¹ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/103/EY. Tämä direktiivi ei ollut tullut vielä voimaan tosiseikkojen aikaan.

Liikenne

Asiassa *Luxemburg vastaan parlamentti ja neuvosto* (asia C-176/09, tuomio 12.5.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa lentoasemamaksuista annetun direktiivin 2009/12/EY⁵² pätevyyteen. Vaikka tämän jäsenvaltion ainoa lentoasema ei täytä kyseisessä direktiivissä asetettua määrällistä kriteeriä (viisi miljoonaa matkustajaa vuodessa) ja vaikka se on lähellä naapurijäsenvaltiossa sijaitsevia muita lentoasemia, siihen sovelletaan kyseisen direktiivin hallinnollisia ja taloudellisia velvollisuuksia, koska sillä katsotaan olevan tämän direktiivin sanamuodon mukaisesti tähän valtion saapumispaikkana erityisasema. Luxemburgin suurherttuakunta vetosi kyseisen direktiivin pätevyyttä vastaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen yhtäältä sen vuoksi, että muilla alueellisilla lentoasemilla on paljon suuremmat matkustajamäärät, ja toisaalta sen vuoksi, että sen ainoa lentoasemaa kohdeltiin lentoasemana, jonka vuotuinen liikennemäärä on yli 5 miljoonaa matkustajaa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että unionin lainsäätäjä on erotellut kaksi lentoasemien luokkaa ja että sellaisissa jäsenvaltioissa, joissa mikään lentoasema ei saavuta yli 5 miljoonan matkustajamäärän vähimmäiskokoa, vuotuiselta matkustajamäärältään suurinta lentoasemaa on pidettävä saapumispaikkana kyseiseen jäsenvaltioon, koska sillä on erityisasema. Unionin tuomioistuin katsoi tämän jälkeen, että unionin lainsäätäjä ei ollut tehnyt virhettä tai ylittänyt toimivaltaansa tehdessään eron sivulentoasemien ja päälentoasemien välillä vuotuisesta matkustajamäärästä riippumatta: sivulentoasemaa ei näet voida pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitettuna saapumispaikkana jäsenvaltioon. Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseisen direktiivin soveltamiseksi riittää pelkästään lentoaseman erityisasema. Unionin tuomioistuin korosti myös, että tällä direktiivillä käyttöön otettuun järjestelmään perustuvat rasitteet eivät ole ilmeisen kohtuuttomat suhteessa sen tuottamiin etuihin ja että unionin lainsäätäjä oli katsonut perustellusti, ettei lentoasemien, joiden vuotuinen liikennemäärä on alle 5 miljoonaa matkustajaa, sisällyttäminen kyseisen direktiivin soveltamisalaan ollut tarpeellista, elleivät ne ole sijaintijäsenvaltioidensa päälentoasemia.

Kilpailu

Unionin tuomioistuimella on ollut sekä unionin yleisen tuomioistuimen tuomioista tehtyjä valituksia tutkiessaan että ennakkoratkaisupyyntöihin vastatessaan tilaisuus selvittää useita kilpailuoikeuteen liittyviä kysymyksiä niin perustamissopimuksen aineellisten määräysten kuin niiden soveltamista koskevien menettelysääntöjen osalta erityisesti unionin ja jäsenvaltioiden viranomaisten välisen toimivallan jaon kannalta.

Asiassa *Paint Graphos ym.* (yhdistetyt asiat C-78/08–C-80/08, tuomio 8.9.2011) unionin tuomioistuimelle oli esitetty useita ennakkoratkaisukysymyksiä Italian lainsäädännössä osuuskunnille myönnettyistä veroeduista. Unionin tuomioistuimen oli otettava kantaa valtiontukea koskevien määräysten⁵³ soveltamiseen eri verovapautuksiin, joita Italian lainsäädännössä oli sovellettu kyseisiin osuuskuntiin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asiassa oli ensin ratkaistava, oliko – ja mahdollisesti millä edellytyksin – se, että asianomaiset osuuskunnat saivat verotuksessaan säästöjä, jotka olivat usein huomattavia, EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Tällainen yhteensoveltumattomuus johtaisi näet sen mukaan EY 88 artiklan 3 kohdan välittömän oikeusvaikutuksen vuoksi kansallisilla viranomaisilla,

⁵² Lentoasemamaksuista 11.3.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY (EUVL L 70, s. 11).

⁵³ EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artikla (EYVL 2002, C 325, s. 67).

tuomioistuimet mukaan lukien, olevaan velvollisuuteen jättää näitä veroetuja koskeva Italian asetus soveltamatta.

Unionin tuomioistuin selosti näin ollen, miten on tulkittava edellytyksiä, joiden on EY 87 artiklan 1 kohdan mukaan täytyttävä, jotta kansallinen toimenpide voidaan luokitella valtiontueksi, ja jotka koskevat sitä, että ensimmäiseksi valtio rahoittaa kyseisen toimenpiteen tai se on myönnetty valtion varoista, että toiseksi tällainen toimenpide on valikoiva ja että kolmanneksi toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kyseinen toimenpide johtaa kilpailun vääristymiseen. Se totesi, että verovapautus on valtiontukea ja että tuet, jotka suosivat jotakin yritystä tai tuotannonalaa, on kielletty. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että toimenpide, jolla poiketaan yleisestä verojärjestelmästä, voi kuitenkin olla perusteltu, mikäli kyseessä oleva jäsenvaltio voi osoittaa, että toimenpide on suora seuraus jäsenvaltion verojärjestelmän perus- tai pääperiaatteista, ja täsmensi samalla, että valtion toimenpiteitä ei voida jättää katsomatta valtiontueksi yksinomaan näiden toimenpiteiden tavoitteen perusteella. Jotta italialaisten osuuskuntien saamien kaltaiset verovapautukset voitaisiin perustella asianomaisen jäsenvaltion verojärjestelmän luonteella tai yleisellä rakenteella, on joka tapauksessa vielä huolehdittava siitä, että vapautukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia eikä niillä mennä pidemmälle kuin on tarpeellista siinä mielessä, että tavoiteltua oikeutettua tavoitetta ei voitaisi saavuttaa lievemmillä toimenpiteillä. Unionin tuomioistuin tarkasteli vielä vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailun vääristymistä EY 87 artiklan 2 kohdan määräysten mukaisesti. Unionin tuomioistuin totesi, että kun valtion myöntämä tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Unionin tuomioistuin täsmensi, että tältä osin ei ole tarpeen, että tuensaajayritys itse osallistuu jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kun jäsenvaltio myöntää tuen yritykselle, jäsenvaltion sisäinen liiketoiminta voi tämän johdosta pysyä ennallaan tai lisääntyä sillä seurauksella, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten mahdollisuudet päästä tuon jäsenvaltion markkinoille vähentyvät. Lisäksi sellaisen yrityksen vahvistuminen, joka tuohon saakka ei osallistunut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, voi asettaa sen tilanteeseen, jossa sillä on mahdollisuus päästä toisen jäsenvaltion markkinoille. Tästä syystä unionin tuomioistuin katsoi, että italialaisille osuuskunnille myönnetty veroetu saattoi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää kilpailua ja että se oli valtiontukea edellyttäen kuitenkin, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset täyttyivät. Unionin tuomioistuin korosti, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oli arvioitava osuuskunnille myönnettyjen verovapautusten valikoivuutta ja niiden mahdollista perustelemista sen kansallisen verojärjestelmän luonteella tai yleisellä rakenteella, johon verovapautukset kuuluvat. Tässä tarkoituksessa unionin tuomioistuin kehotti italialaista tuomioistuinta selvittämään muun muassa, ovatko osuuskunnat itse asiassa voittoa tavoittelevien oikeudellisten yksikköjen muodossa perustettujen muiden toimijoiden tilanteeseen verrattavissa olevassa tilanteessa ja – jos näin todellakin on – onko mainituille osuuskunnille varattu edullisempi verokohtelu yhtäältä asianomaisessa jäsenvaltiossa sovelletun verojärjestelmän olennaisille periaatteille luonteenomainen ja toisaalta johdonmukaisuutta ja oikeasuhteisuutta koskevien periaatteiden mukainen.

Asiassa komissio ja Espanja vastaan Government of Gibraltar ja Yhdistynyt kuningaskunta (yhdistetyt asiat C-106/09 P ja C-107/09 P, tuomio 15.11.2011) unionin tuomioistuin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.12.2008 antaman tuomion, jossa se kumosi komission päätöksen tukijärjestelmästä, jonka Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta aikoi panna täytäntöön Gibraltarin yritysverouudistuksella. Unionin tuomioistuimen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että verouudistusehdotus ei merkinnyt valikoivien etujen myöntämistä offshore-yrityksille. Unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka ”yleisen” verojärjestelmän soveltamisesta johtuva erilainen verorasitus ei voi sinänsä riittää verotuksen valikoivuuden osoittamiseen, kyse on kuitenkin tästä

valikoivuudesta, kun esillä olevan asian tavoin verojärjestelmässä käytettävät verotuskriteerit ovat omiaan luonnehtimaan edunsaajayrityksiä niille etuoikeutettuna ryhmänä erityisten ominaispiirteiden perusteella. Unionin tuomioistuin totesi erityisesti, että verojärjestelmän luokitteleminen "valikoivaksi" ei edellytä sitä, että verojärjestelmä on suunniteltu siten, että kaikki yritykset maksavat samat verot ja että osa niistä hyötyy poikkeussäännöistä, jolloin ne saavat valikoivan edun. Tällainen näkemys valikoivuuskriteeristä edellyttäisi sitä, että jotta verojärjestelmä voitaisiin luokitella valikoivaksi, se olisi suunniteltava tietyn sääntelytekniikan mukaan. Tällaisen lähestymistavan seurauksena kansalliset verosäännöt välttyisivät saman tien valtioneutkia koskevalta valvonnalta pelkästään sen takia, että ne kuuluvat toisen sääntelytekniikan piiriin, vaikka niillä olisikin samat vaikutukset.

Asiassa *TeliaSonera Sverige* (asia C-52/09, tuomio 17.2.2011) unionin tuomioistuin käsitteli kilpailunrajoituksia telealalla, laajakaistayhteyksiin käytettyjen ADSL-jälleenmyyntituotteiden tukkumarkkinoilla. Ruotsalainen tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta esittämään kriteerit, joiden nojalla hintaruuvia merkitsevää hinnoittelukäytäntöä voidaan pitää määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä. Tässä hintaruuviksi kutsutussa käytännössä yleensä vertikaalisesti integroitunut yritys vahvistaa samalla vähittäismarkkinoiden hinnat ja vähittäismarkkinoille pääsemiseksi välttämättömän jälleenmyyntituotteen hinnan siten, että näiden kahden hinnan välinen ero ei riitä kattamaan vähittäistuotteen toimittamisesta aiheutuvia muita kustannuksia. Tällainen käytäntö voi merkitä vertikaalisesti integroituneella teleyrityksellä olevan määräävän markkina-aseman SEUT 102 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä.

Unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 102 artiklan toisen kohdan a alakohdassa kielletään nimenomaisesti se, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys määrää suoraan tai välillisesti kohtuuttomia hintoja. Tämän jälkeen se täsmensi, että SEUT 102 artiklassa oleva määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskeva luettelo ei ole tyhjentävä, joten kyseisessä määräyksessä olevassa väärinkäyttöä koskevassa luettelossa ei luetella kaikkia unionin oikeudessa kiellettyjä määräävän markkina-aseman väärinkäyttömuotoja. Kyseisessä määräyksessä kielletty määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on näet objektiivinen käsite, jolla tarkoitetaan määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen käyttäytymistä, joka estää markkinoilla, joilla juuri kyseisen yrityksen olemassaolon vuoksi kilpailuaste on jo heikentynyt, vielä olemassa olevan kilpailuasteen säilymisen tai tämän kilpailun kehittymisen siksi, että tämä yritys käyttää muita keinoja kuin niitä, joita taloudellisten toimijoiden suoritteisiin perustuvassa tavaroiden tai palvelujen tavallisessa kilpailussa käytetään. Kun määritetään sitä, onko määräävässä markkina-asemassa oleva yritys käyttänyt väärin kyseistä asemaa soveltaessaan hinnoittelukäytäntöjään, unionin tuomioistuimen mukaan on arvioitava olosuhteita kokonaisuudessaan ja tutkittava, saatetaanko tällä hinnoittelukäytännöllä poistaa ostajalta mahdollisuus valita hankintalähteensä tai rajoittaa tätä mahdollisuutta, estää kilpailijoilta markkinoille pääsy, soveltaa erilaisia ehtoja eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin taikka vahvistaa määräävää markkina-asemaa väärin käytetyllä kilpailulla.

Unionin tuomioistuin katsoi siten, että objektiivisten perustelujen puuttuessa SEUT 102 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä voi merkitä se, että vertikaalisesti integroitunut yritys, joka on määräävässä asemassa ADSL-jälleenmyyntituotteiden tukkumarkkinoilla, soveltaa sellaista hinnoittelukäytäntöä, jonka johdosta kyseisillä markkinoilla sovellettujen hintojen ja loppukäyttäjille tarkoitettujen laajakaistayhteyksien tarjonnan vähittäismarkkinoilla sovellettujen hintojen välinen ero ei riitä kattamaan tuotekohtaisia kustannuksia, joista saman yrityksen on vastattava jälkimmäisille markkinoille päästäkseen.

Arvioidessaan, voidaanko tällaista käytäntöä pitää väärinkäyttönä, unionin tuomioistuin täsmensi tapauksen olosuhteita, joille ei ollut merkitystä määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä

arvioitaessa. Kyseessä olivat seuraavat olosuhteet: se, että asianomaisella yrityksellä ei ole mitään sääntelyyn perustuvaa velvollisuutta toimittaa ADSL-jälleenmyyntituotteita tukkumarkkinoilla, joilla se on määräävässä asemassa; se, miten vahvassa määräävässä asemassa kyseinen yritys on näillä markkinoilla; se, että mainittu yritys ei ole samalla määräävässä asemassa myös loppukäyttäjille tarkoitettujen laajakaistayhteyksien tarjonnan vähittäismarkkinoilla; se, sovelletaanko tällaista hinnoittelukäytäntöä asianomaisen yrityksen uusiin vai vanhoihin asiakkaisiin; se, että määräävässä asemassa oleva yritys ei voi kattaa tappioita, joita sille voi aiheutua tällaisen hinnoittelukäytännön soveltamisesta, eikä se, miten kehittyneet asianomaiset markkinat ovat, ja se, että niihin kohdistuu tekninen muutos, joka edellyttää suuria investointeja.

Unionin tuomioistuin katsoi, että lähtökohtaisesti ja ensisijaisesti on otettava huomioon asianomaisen yrityksen hinnat ja kustannukset vähittäismarkkinoilla. Kilpailijoiden hinnat ja kustannukset näillä samoilla markkinoilla on tutkittava vasta siinä tapauksessa, ettei kyseisiin hintoihin ja kustannuksiin ole olosuhteiden perusteella mahdollista tukeutua. Unionin tuomioistuimen mukaan on myös osoitettava, että kun otetaan erityisesti huomioon tukkutuotteen välttämättömyys, kyseisellä hinnoittelukäytännöllä on ainakin mahdollisesti kilpailua rajoittava vaikutus vähittäismarkkinoilla, ilman että tämä olisi millään tavalla taloudellisesti perusteltua.

Asiassa General Química ym. v. komissio (asia C-90/09, tuomio 20.1.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa olettaen, jonka mukaan emoyhtiöllä on tosiasiallisesti ratkaiseva vaikutus tytäryhtiön toimintaan, tarkastellessaan kumin käsittelyyn tarkoitettuja kemikaaleja koskevaa kartellia. Tämä asia koski emoyhtiötä, joka omisti kokonaan väliyhtiön, joka puolestaan omisti kokonaan tytäryhtiönsä. Unionin tuomioistuimen mukaan ei voida sulkea pois sitä, että holdingyhtiötä voidaan pitää solidaarisesti vastuullisena unionin kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon on syylistynyt konsernin tytäryhtiö, jota se ei suoraan omista, jos kyseisellä holdingyhtiöllä on ratkaiseva vaikutus kyseiseen tytäryhtiöön, ja näin on, vaikka sillä olisi tällainen valta vain epäsuorasti väliyhtiön kautta. Erityisesti näin on silloin, kun tytäryhtiö ei määrittele itsenäisesti markkinakäyttäytymistään suhteessa tällaiseen väliyhtiöön, joka ei myöskään toimi itsenäisesti markkinoilla, vaan noudattaa olennaisin osin holdingyhtiön sille antamia ohjeita. Tällaisessa tilanteessa holdingyhtiö, väliyhtiö ja konsernin viimeinen tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat siten unionin kilpailuoikeudessa tarkoitettua yhden ainoan yrityksen. Unionin tuomioistuin vahvisti näin ollen, että komissiolla on oikeus velvoittaa holdingyhtiö maksamaan yhteisvastuullisesti konsernin viimeiselle tytäryhtiölle määrätty sakko, ilman että olisi todettava holdingyhtiön välitön osallistuminen rikkomiseen, ellei holdingyhtiö kumoa mainittua olettaamaa osoittamalla, että joko väliyhtiö tai tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla. Unionin tuomioistuin kuitenkin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion, jossa oli vahvistettu komission päätös, sillä perusteella, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli velvollisuus ottaa huomioon ja tutkia konkreettisesti emoyhtiön tytäryhtiön kauppapolitiikan täytäntöönpanon itsenäisyyden osoittamiseksi esittämät seikat selvittääkseen, oliko komissio tehnyt arviointivirheen todetessaan nämä todisteet riittämättömiksi osoittamaan, että tämä tytäryhtiö ei muodostanut emoyhtiön kanssa yhtä ainoaa taloudellista yksikköä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se on konkreettisesti emoyhtiön esittämiä väitteitä tutkimatta vaan ainoastaan oikeuskäytäntöön vedoten todennut, että väitteet, jotka on esitetty tällaisen itsenäisyyden toteamiseksi, eivät voi menestyä.

Kemikaalialan kartellia koskevassa asiassa unionin tuomioistuin on ottanut toistamiseen kantaa olettaen, jonka mukaan emoyhtiöllä on tosiasiallisesti ratkaiseva vaikutus tytäryhtiönsä toimintaan (asia C-521/09 P, *Elf Aquitaine v. komissio*, tuomio 29.9.2011).

Komissio oli vuonna 2005 tekemässään päätöksessä määrännyt sakkoja useille yhtiöille, muun muassa Elf Aquitaine S.A:lle ja sen tytäryhtiölle Arkema S.A:lle, joiden se katsoi syyllistyneen kartelliin kemiallisena välituotteena käytetyn aineen markkinoilla.

Nämä kaksi yhtiötä nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa erilliset kanteet, joissa ne vaativat komission päätöksen kumoamista tai niille määrättyjen sakkojen alentamista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kaikki näiden kahden yhtiön esittämät väitteet. Se katsoi perinteisesti, että kun emoyhtiö omistaa tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan, komissio voi olettaa, että sillä on ratkaiseva vaikutusvalta tytäryhtiönsä kauppapolitiikkaan.

Unionin tuomioistuin totesi ensin, että kun kilpailuoikeutta koskeva päätös on osoitettu usealle yritykselle ja koskee kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuuseen joutumista, siinä on esitettävä riittävät perustelut kunkin sellaisen yrityksen osalta, jolle se on osoitettu. Kun kyseessä on emoyhtiö, jonka katsotaan olevan vastuussa tytäryhtiönsä kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä, tällaisessa päätöksessä on lähtökohtaisesti oltava yksityiskohtainen selvitys niistä syistä, joiden vuoksi on perusteltua, että emoyhtiön katsotaan olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta.

Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin, että koska komission päätös perustui yksinomaan oletamaan, jonka mukaan Elf Aquitaine S.A:lla on tosiasiallisesti ratkaiseva vaikutus tytäryhtiönsä toimintaan, komission oli esitettävä asianmukaisesti syyt, joiden vuoksi Elf Aquitaine S.A:n esille tuomat tosiseikat tai oikeudelliset seikat eivät riittäneet kumoamaan tätä olettamaa, sillä muutoin tätä olettamaa ei voitaisi kumota. Kun olettama on kumottavissa, asianomaisten henkilöiden on sen kumoamiseksi esitettävä näyttöä kyseisten yhtiöiden taloudellisista, organisatorisista ja oikeudellisista yhteyksistä.

Unionin tuomioistuimen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli siis kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, sisältyikö komission päätökseen yksityiskohtainen selvitys syistä, joiden vuoksi Elf Aquitaine S.A:n esittämä näyttö ei riittänyt kumoamaan tässä päätöksessä sovellettua vastuuta koskevaa olettamaa.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että komission päätöksen perustelut Elf Aquitaine S.A:n argumenteista sisälsivät pelkkiä väitteitä ja kielteisiä toteamuksia, jotka on esitetty toistuvasti eikä lainkaan yksityiskohtaisesti, ja että ilman lisätäsmennyksiä Elf Aquitaine S.A. ei voinut näiden väitteiden ja kielteisten toteamusten avulla saada tietää päätöksen syitä eikä toimivaltaisen tuomioistuimen tutkia päätöksen laillisuutta.

Näin ollen unionin tuomioistuin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion sekä komission päätöksen siltä osin kuin siinä katsottiin Elf Aquitaine S.A:n olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta ja määrättiin sille sakko.

Asiassa, joka koski samaan konserniin kuuluvan kolmen yhtiön kartellia kuparisten teollisuusputkien alalla, komissio oli tehnyt päätöksen EY 81 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen⁵⁴ 53 artiklan mukaisesti menettelystä. Nämä kolme yhtiötä olivat nostaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jossa ne vetosivat komission määräämän sakon suuruutta koskeviin perusteisiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä

⁵⁴ Euroopan talousalueesta tehty sopimus (EYVL 1994, L 1, s. 181–185).

perusteet, ja yhtiöt hakivat muutosta unionin tuomioistuimessa (asia C-272/09 P, *KME Germany ym. v. komissio*, tuomio 8.12.2011).

Unionin tuomioistuin tutki, miten asiassa oli sovellettu kilpailunvastaisesta menettelystä määrättävän sakon suuruuden vahvistamista koskevia, eurooppalaisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä vakiintuneita kriteerejä eli rikkomisen kestoja, sen vakavuutta ja kyseisten yhtiöiden mahdollista yhteistyötä, minkä lisäksi se tarkasteli tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamista. Yhtiöt väittivät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli soveltanut virheellisesti unionin oikeutta ja loukannut niiden perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa täysimääräisesti ja tehokkaasti, kun se ei ollut tutkinut perusteellisesti ja tarkasti niiden väitteitä ja kun se oli tukeutunut liiallisesti ja kohtuuttomasti komission harkintavaltaan. Ne vetosivat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklaan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaan.⁵⁵

Unionin tuomioistuin totesi, että tehokkaan oikeussuojan periaate on eräs unionin oikeuden yleisperiaatteista, ja se on nykyisin ilmaistu perusoikeuskirjan 47 artiklassa, ja että toimielinten päätösten tuomioistuinvalvonnasta määrätään perussopimuksissa, ja täsmensi, että laillisuusvalvonnan, josta määrätään SEUT 263 artiklassa, lisäksi säädettyjen seuraamusten osalta on määrätty täyden harkintavallan valvonnasta.

Laillisuusvalvonnasta unionin tuomioistuin katsoi aikaisemman oikeuskäytäntönsä mukaisesti, että vaikka komissiolla on harkintavaltaa aloilla, joilla on tehtävä monitahoisia taloudellisia arviointoja, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että unionin yleisen tuomioistuimen on pidättäydyttävä valvomasta sitä, miten komissio on tulkinnut taloudellisia seikkoja. Unionin yleisen tuomioistuimen on harjoitettava sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa niiden seikkojen perusteella, jotka kantaja on esittänyt.

Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että unionin yleinen tuomioistuin ei voi tukeutua komission harkintavaltaan, kun kyse on niiden seikkojen valinnasta, jotka komission on otettava huomioon arvioidessaan sakon määrän vahvistamisessa huomioon otettavia kriteerejä, ja näiden seikkojen arvioinnista, perusteena sille, ettei mainittu tuomioistuin harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista laillisuusvalvontaa.

Sakon määrää koskevasta täydestä harkintavallasta unionin tuomioistuin totesi, että tämän harkintavallan nojalla unionin yleinen tuomioistuin voi paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan ja siten poistaa määrätyn rahamääräisen seuraamuksen tai alentaa tai korottaa sen määrää. Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin, että täyden harkintavallan käyttö ei merkitse sitä, että tuomioistuimen olisi tutkittava viran puolesta riidanalainen päätös kokonaisuudessaan, sillä tämä edellyttäisi asian täydellistä uutta tutkintaa.

Unionin tuomioistuin päätteli siis aluksi, että unionin yleisen tuomioistuimen on harjoitettava sekä oikeudellisiin seikkoihin että tosiseikkoihin kohdistuvaa valvontaa ja että sillä on toimivalta arvioida todisteita, kumota komission päätös tai muuttaa sakkojen määrää. Unionin tuomioistuin korosti, että unionin oikeudessa määrätty tuomioistuinvalvonta ei siis ole ristiriidassa perusoikeuskirjassa vahvistetun tehokkaan oikeussuojan periaatteen kanssa. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli käsiteltäväkseen saatetussa asiassa harjoittanut velvollisuutensa mukaisesti täysimääräistä ja kokonaisvaltaista valvontaa sekä oikeuskysymysten että tosiseikkoja koskevien kysymysten osalta.

⁵⁵ Euroopan unionin perusoikeuskirja (EUVL 2010, C 83, s. 401).

Asioissa *Solvay vastaan komissio* (yhdistetyt asiat C-109/10 P ja C-110/10 P, tuomio 25.10.2011) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää puolustautumisoikeuksien noudattamiseen liittyviä velvoitteita. Komissio oli ensimmäisen kerran vuonna 1990 katsonut Solvayn syyllistyneen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön kalsinoidun soodan markkinoilla ja hintoja koskevan sopimuksen tekemiseen kilpailijan kanssa. Komission päätökset, joilla se oli määrännyt seuraamuksia belgialaisyriykselle, kumottiin. Komissio teki vuonna 2000 uudet päätökset, joissa se määräsi uudet sakot Solvaylle samojen seikkojen perusteella. Solvay nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jossa se väitti komission loukanneen oikeutta tutustua sen hallussa olevaan asiakirja-aineistoon, erityisesti tiettyjen asiakirjojen katoamisen vuoksi. Se väitti niin ikään, että komission olisi pitänyt kuulla sitä ennen uusien päätösten tekemistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hylättyä Solvayn kanteen unionin tuomioistuin sai käsiteltäväkseen sen tekemän valituksen ja joutui tutkimaan samat väitteet.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että oikeus tutustua asiakirjavihkoon merkitsee sitä, että komission on annettava asianomaiselle yritykselle mahdollisuus tutkia kaikki tutkinta-aineistoon sisältyvät asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä sen puolustuksen kannalta. Se, että oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon loukataan päätöksen tekemistä edeltävässä menettelyssä, voi lähtökohtaisesti johtaa kyseisen päätöksen kumoamiseen, jos puolustautumisoikeuksia on loukattu.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että tässä tapauksessa ei ollut kyse vain eräistä puuttuvista asiakirjoista, joiden sisältö olisi voitu selvittää muiden lähteiden avulla, vaan kokonaisista alavihkoista, jotka saattoivat sisältää komissiossa käytyyn menettelyyn liittyviä olennaisia asiakirjoja, jotka olisivat voineet olla merkityksellisiä Solvayn puolustuksen kannalta.

Tämän vuoksi unionin tuomioistuin katsoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen katsoessaan, että se, ettei Solvay ollut päässyt tutustumaan kaikkiin asiakirja-aineiston asiakirjoihin, ei merkinnyt sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

Yrityksen kuulemisesta ennen komission päätöksen tekemistä unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen oikeus kuuluu puolustautumisoikeuksiin ja että sitä on siten tutkittava kunkin yksittäistapauksen erityisten olosuhteiden perusteella. Kun päätös on kumottu sellaisen menettelyvirheen vuoksi, joka koskee yksinomaan niitä menettelytapoja, joiden mukaisesti komission jäsenten collegio on lopullisesti tehnyt päätöksen, ja komissio tekee sen jälkeen uuden päätöksen, joka on sisällöltään olennaisilta osin samanlainen ja perustuu samoihin väitteisiin, komission ei tarvitse kuulla kyseistä yritystä uudelleen. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että kysymystä Solvayn kuulemisesta ei voitu erottaa oikeudesta tutustua asiakirja-aineistoon, koska vuonna 1990 tehtyjä ensimmäisiä päätöksiä edeltäneessä hallinnollisessa menettelyssä komissio ei ollut toimittanut Solvaylle kaikkia asiakirja-aineistoon sisältyviä asiakirjoja. Tästä huolimatta ja ottamatta huomioon unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä asiakirjoihin tutustumista koskevalle oikeudelle annettua merkitystä, komissio teki samat päätökset kuin ne, jotka oli kumottu siitä syystä, ettei päätöksiä ollut saatettu sääntöjenmukaisesti todistusvoimaisiksi, aloittamatta uutta hallinnollista menettelyä, jossa sen olisi pitänyt kuulla Solvayta, sen jälkeen kun tämän olisi annettu tutustua asiakirjoihin.

Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, ettei Solvayn kuuleminen ollut välttämätöntä uusien päätöksiä tehtäessä, ja kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiot ja pääasian ratkaistessaan komission päätökset.

Euroopan komissio oli tehnyt asioissa, jotka koskevat sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joihin eräät eurooppalaiset palkkien valmistajat olivat osallistuneet, vuonna 1994

päätöksen ARBEDia (josta on tullut Arcelor Mittal) vastaan ja vuonna 1998 Thyssen Stahlia (josta on tullut ThyssenKrupp) vastaan ja määrännyt kummallekin yhtiölle sakkoja. Yhteisöjen tuomioistuin kumosi nämä molemmat päätökset puolustautumisoikeuksien loukkaamisen vuoksi. Komissio teki kuitenkin vuonna 2006 kaksi uutta päätöstä, jotka koskivat samoja tosiseikkoja vuosilta 1988–1991, ja tukeutui erityisesti 23.7.2002 lakanneen EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiin. Nämä kaksi viimeksi mainittua päätöstä saatettiin ensin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (joka piti ne voimassa) ja sitten unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi. Unionin tuomioistuin pysytti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion näissä asioissa antamallaan tuomioilla (asia C-201/09 P, *ArcelorMittal Luxembourg v. komissio* ja *komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym.*, tuomio 29.3.2011, sekä asia C-352/09 P, *ThyssenKrupp Nirosta v. komissio*, tuomio 29.3.2011) ja käsittelee muun muassa mahdollisuutta soveltaa EY:n perustamissopimuksen perusteella annettuja menettelysääntöjä EHTY:n perustamissopimuksen rikkomiseen sen voimaantulon päätyttyä. Unionin tuomioistuin katsoi, että lainsäädännön muuttamistapauksessa on varmistettava oikeudellisten rakenteiden jatkuvuus, jos lainsäätäjällä ei ilmaise päinvastaista tahtoaan. Koska ei ole mitään viitettä siitä, että unionin lainsäätäjän tahto olisi ollut, että EHTY:n perustamissopimuksessa kielletyt yhteistoimintajärjestelyt voisivat jäädä kokonaan rankaisematta tämän sopimuksen voimassaolon päätyttyä, unionin tuomioistuin katsoi, että se, että komissiolle ei olisi toimivaltaa varmistaa sellaisten EHTY:n perustamissopimukseen liittyvien normien yhdenmukaista soveltamista, joilla on oikeusvaikutuksia vielä mainitun sopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen, olisi ristiriidassa perustamissopimusten tavoitteiden ja yhtenäisyyden sekä unionin oikeusjärjestyksen jatkuvuuden kanssa. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi, että oikeusvarmuuden periaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta koskevat vaatimukset edellyttivät EHTY:n perustamissopimuksessa annettujen aineellisten sääntöjen soveltamista esillä olevaan asiaan, ja korosti, että huolellinen yritys ei voinut olla tietämätön toimintansa seurauksista eikä luottaa siihen, että se jää seuraamuksitta EY:n perustamissopimuksen oikeudellisten puitteiden tultua EHTY:n perustamissopimuksen vastaavien puitteiden sijaan. Unionin tuomioistuin päätteli näin ollen yhtäältä, että komission toimivalta määrätä sakkoja kyseisille yrityksille johtui EY:n perustamissopimuksen perusteella annetuista säännöistä ja että menettely asiassa olisi suoritettava näiden sääntöjen mukaisesti, ja toisaalta, että EHTY:n perustamissopimuksessa olivat ne aineellisoikeudelliset määräykset, joissa määrättiin sovellettavasta seuraamuksesta.

Asiassa, jossa kansallinen kilpailuviranomainen oli tekemässään päätöksessä katsonut kansallisen oikeuden nojalla, että yritys ei ollut käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa ja että EY:n perustamissopimuksen rikkomisesta ei ollut tarpeen lausua, unionin tuomioistuimelle esitettiin ennakkoratkaisukysymyksiä kansallisten kilpailuviranomaisten toimivallan laajuudesta (asia C-375/09, *Tele2 Polska*, tuomio 3.5.2011).

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kilpailusääntöjen johdonmukaisen jäsenvaltioissa tapahtuvan soveltamisen takaamiseksi asetuksella (EY) N:o 1/2003⁵⁶ on otettu käyttöön komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten välinen yhteistyöjärjestely vilpittömän yhteistyön yleisen periaatteen mukaisesti.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin huomautti, että jos kansallinen kilpailuviranomainen katsoo hallussaan olevien tietojen perusteella, etteivät kiellon edellyttämät perusteet täyty, asetuksesta ilmenee selvästi, että tämän viranomaisen toimivalta rajoittuu sellaisen päätöksen tekemiseen, jossa se toteaa, ettei sen ole syytä toteuttaa toimenpiteitä.

⁵⁶ Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

Unionin tuomioistuimen mukaan se, että kansallisille kilpailuviranomaisille annettaisiin mahdollisuus tehdä päätöksiä, joissa todetaan, ettei määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ole rikottu, saattaisi kyseenalaiseksi asetuksella (EY) N:o 1/2003 käyttöön otetun yhteistyöjärjestelmän ja rajoittaisi komission toimivaltaa. Unionin tuomioistuin katsoi, että tällainen kielteinen asiasisältöä koskeva päätös saattaisi haitata perustamissopimuksella käyttöön otettujen kilpailusääntöjen⁵⁷ yhdenmukaista soveltamista, joka on yksi kyseisen asetuksen tavoitteista, sillä se voisi estää komissiota toteamasta myöhemmin, että kyseessä olevalla menettelytavalla rikotaan näitä sääntöjä.

Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että ainoastaan komissio voi todeta, ettei SEUT 102 artiklassa tarkoitettua määräävän markkina-aseman väärinkäytön kieltoa ole rikottu, vaikka tätä artiklaa sovellettaisiin kansallisen kilpailuviranomaisen suorittamassa menettelyssä. Unionin tuomioistuimen mukaan on niin, että tutkiessaan, täyttyvätkö SEUT 102 artiklan soveltamisen edellytykset, ja katsoessaan, ettei väärinkäyttöä ole tapahtunut, kansallinen kilpailuviranomainen ei voi tehdä päätöstä, jossa se toteaa, ettei määräävän markkina-aseman väärinkäytön kieltoa ole rikottu.

Unionin tuomioistuin katsoi niin ikään, että unionin oikeus on esteenä kansalliseen lainsäädäntöön kuuluvalle säännökselle, jolla veloitetaan lopettamaan SEUT 102 artiklan soveltamista koskeva menettely päätöksellä, jolla todetaan, ettei mainittua määräystä ole rikottu. Unionin tuomioistuin täsmensi, että kansallinen kilpailuviranomainen voi soveltaa kansallisia säännöksiä vain siinä tapauksessa, ettei unionin oikeuteen sisälly erityistä säännöstä.

Saksalaisen tuomioistuimen vireille saattamassa ennakkoratkaisuasiassa *Pfleiderer* (asia C-360/09, tuomio 14.6.2011) unionin tuomioistuin käsitteli kolmansien osapuolten, kartellin vuoksi vahinkoa kärsineet henkilöt mukaan lukien, mahdollisuutta tutustua kartelleja koskevissa sakkomenettelyissä leniency-hakemuksiin ja leniency-hakijoiden kansalliselle kilpailuviranomaiselle vapaaehtoisesti toimittamiin tietoihin ja asiakirjoihin.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, ettei kilpailua koskevissa EY:n perustamissopimuksen määräyksissä eikä asetuksessa (EY) N:o 1/2003⁵⁸ ole yhteisiä leniency-sääntöjä tai yhteisiä sääntöjä, jotka koskisivat oikeutta tutustua kansalliselle kilpailuviranomaiselle vapaaehtoisesti kansallisen leniency-ohjelman perusteella toimitettuihin leniency-menettelyyn liittyviin asiakirjoihin. Tämän jälkeen se täsmensi, että komission tiedonanto yhteistyöstä kilpailuviranomaisten verkostossa⁵⁹ ja tiedonanto sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa⁶⁰ eivät ole jäsenvaltioita sitovia, kuten ei myöskään Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston yhteydessä laadittu leniency-malliohjelma.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että kartelleja koskevat unionin oikeuden säännökset ja määräykset sekä erityisesti asetukset (EY) N:o 1/2003 eivät ole esteenä sille, että unionin kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi vahinkoa kärsinyt henkilö, joka vaatii vahingonkorvausta, saa oikeuden tutustua kyseiseen rikkomiseen syylistynyt henkilöä koskevaan leniency-menettelyyn liittyviin asiakirjoihin. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että jäsenvaltioiden

⁵⁷ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUVL 2010, C 83, s. 47) 101 ja 102 artikla.

⁵⁸ Ks. alaviite 56.

⁵⁹ Yhteistyöstä kilpailuviranomaisten verkostossa annettu komission tiedonanto 2004/C 101/04 (EUVL C 101, s. 43).

⁶⁰ Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettu komission tiedonanto 2006/C 298/11 (EUVL 2006, C 298, s. 17).

tuomioistuinten asiana on määrittää kansallisen oikeutensa perusteella edellytykset, joiden mukaisesti tällainen oikeus on annettava tai evättävä, punnitsemalla unionin oikeudella suojeltuja intressejä.

Verosäännökset

Erityistä huomiota on kiinnitettävä arvonlisäverotusta koskevassa asiassa *komissio vastaan Saksa* annettuun tuomioon (asia C-539/09, tuomio 15.11.2011). Tässä asiassa komissio arvosteli Saksan liittotasavaltaa siitä, että se ei ollut antanut Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimelle mahdollisuutta tehdä alueellaan tarkastuksia, jotka koskevat asetuksessa (EY) N:o 1798/2003⁶¹ tarkoitettua hallinnollista yhteistyötä. Unionin tuomioistuin katsoi, että näin toimiessaan Saksan liittotasavalta ei ollut noudattanut EY 248 artiklan 1–3 kohdan, jonka mukaan tilintarkastustuomioistuin tarkastaa yhteisön kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit, näiden tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä varainhoidon moitteettomuuden ja jossa sille annetaan toimivalta toteuttaa tarkastus asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikan päällä muun muassa jäsenvaltioissa, mukaisia velvoitteitaan.

Unionin tuomioistuimen mukaan perustamissopimuksen mukaisesti perustetun omia varoja koskevan järjestelmän tarkoituksena on saada aikaan jäsenvaltioille arvonlisäverovarojen osalta velvollisuus tulouttaa yhteisölle omina varoina osa niiden arvonlisäverona kantamista määristä. Koska niiden yhteistyömekanismien, jotka velvoittavat jäsenvaltioita kyseisen asetuksen (EY) N:o 1798/2003 nojalla, tarkoituksena on torjua veropetoksia ja veronkiertoa arvonlisäveron alalla, ne ovat itse omiaan vaikuttamaan suoraan ja olennaisesti arvonlisäverotulojen tehokkaaseen keräämiseen ja näin ollen arvonlisäverovarojen tulouttamiseen yhteisön talousarvioon. Se, että jäsenvaltio soveltaa tehokkaasti asetuksessa (EY) N:o 1798/2003 säädettyjä yhteistyösääntöjä, ei vaikuta ainoastaan kyseisen jäsenvaltion kykyyn torjua tehokkaasti veropetoksia ja veronkiertoa alueellaan vaan myös muiden jäsenvaltioiden kykyyn torjua niitä omilla alueillaan, erityisesti kun arvonlisäveron asianmukainen soveltaminen muissa jäsenvaltioissa riippuu tiedoista, jotka ovat kyseisen jäsenvaltion hallussa. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus, jonka kohteena on asetuksessa (EY) N:o 1798/2003 tarkoitettu hallinnollinen yhteistyö, koskee näin ollen yhteisön tuloja niiden laillisuuden ja niihin liittyvän moitteettoman varainhoidon näkökulmasta ja liittyy näin ollen suoraan kyseiselle toimielimelle EY 248 artiklassa annettuun toimivaltaan.

Tavaramerkit

Tavaramerkkioikeus, tarkasteltiinpa sitä sitten yhteisön tavaramerkin⁶² tai jäsenvaltioiden asiaa koskevan lainsäädännön lähentämisen⁶³ kannalta, on ollut useaan otteeseen unionin tuomioistuimen tarkasteltavana.

Italialaisen muotisuunnittelijan Elio Fioruccin nimestä muodostuvan tavaramerkin pätevyyttä koskevassa asiassa (asia C-263/09 P, *Edwin v. SMHV*, tuomio 5.7.2011) unionin tuomioistuin otti kantaa yhteisön tavaramerkin mitättömyyteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota (asia T-165/06, tuomio 14.5.2009) koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Unionin

⁶¹ Hallinnollisesta yhteistyöstä arvonlisäverotuksen alalla 7.10.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1798/2003 (EUVL L 264, s. 1).

⁶² Yhteisön tavaramerkistä 20.12.1993 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 40/94 (EYVL L 11, s. 1).

⁶³ Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL L 157, s. 45).

tuomioistuin katsoi, että asetuksen (EY) N:o 40/94⁶⁴ 52 artiklan 2 kohdan säännösten mukaan yhteisön tavaramerkki voidaan julistaa mitättömäksi sellaisen tahon vaatimuksesta, joka vetoaa muuhun aikaisempaan oikeuteen. Tähän artiklaan sisältyvien oikeuksien luettelo ei ole tyhjentävä luettelo oikeuksista, joilla suojataan erityyppisiä etuja, joita ovat esimerkiksi nimeä koskeva oikeus, kuvaa koskeva oikeus, tekijänoikeus ja teollisoikeus. Unionin tuomioistuin katsoi, että sen tulkittavaksi saatetun säännöksen sanamuoto ja rakenne eivät salli sitä, että tilanteessa, jossa vedotaan nimeä koskevaan oikeuteen, kyseisen säännöksen soveltamisala rajattaisiin ainoastaan niihin tapauksiin, joissa yhteisön tavaramerkiksi rekisteröinti on ristiriidassa sellaisen oikeuden kanssa, jolla suojataan nimeä yksinomaan henkilöllisysoikeuden alaan kuuluvana oikeutena. Muiden oikeuksien tavoin nimeä koskevan oikeuden osalta suojataan siis myös taloudellisia oikeuksia. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan sisämarkkinoiden harmonisointiviraston kansallisesta lainsäädännöstä tekemän arvioinnin laillisuuden. Tämän jälkeen se katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi päätellä asiassa kyseessä olleen kansallisen lainsäädännön sisällön perusteella, että laajalti tunnetun nimen haltijalla on oikeus kieltää nimensä käyttö tavaramerkkinä silloin, kun hän ei ole antanut suostumustaan kyseisen tavaramerkin rekisteröimiseen.

Asiassa *DHL Express France* (asia C-235/09, tuomio 12.4.2011) unionin tuomioistuin katsoi ennakoratkaisukysymystä käsitellessään, että yhteisön tavaramerkkituomioistuimen määräämän kiellon jatkaa toimia, joilla loukataan tai uhataan loukata yhteisön tavaramerkkiä, on lähtökohdaisesti koskettava koko Euroopan unionin aluetta. Sekä asetuksella (EY) N:o 40/94⁶⁵ tavoiteltu yhteisön tavaramerkin tuottama yhdenmukainen suoja että yhteisön tavaramerkin yhtenäisyys oikeuttavat tällaisen soveltamisalan. Unionin tuomioistuin täsmensi, että kiellon alueellinen ulottuvuus voi kuitenkin eräissä tapauksissa olla suppeampi, erityisesti jos osassa Euroopan unionin aluetta tavaramerkin tehtäville ei ole aiheutettu tai uhattu aiheuttaa vahinkoa. Yhteisön tavaramerkin haltijan yksinoikeuden alueellinen ulottuvuus ei voi ylittää sitä, minkä kyseinen oikeus mahdollistaa haltijalleen tällä olevan tavaramerkin suojaamiseksi. Unionin tuomioistuin lisäsi, että muiden jäsenvaltioiden on lähtökohdaisesti tunnustettava tuomio ja pantava se täytäntöön, mikä antaa tuomiolle rajat ylittävän luonteen. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa ilmaistuun vilpittömän yhteistyön periaatteeseen viitaten unionin tuomioistuin katsoi tämän jälkeen, että jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavista toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista direktiivissä N:o 2004/48/EY⁶⁶ tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että yhteisön tavaramerkkituomioistuimen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti määräämällä pakkokeinolla, kuten uhkasakolla, on vaikutuksia kyseisen tuomioistuimen sijaintijäsenvaltion lisäksi muissa jäsenvaltioissa. Tällaiset pakkokeinot voivat olla tehokkaita ainoastaan, jos niillä on vaikutuksia samalla alueella, jolla tuomiolla itsellään on vaikutuksia. Jos sen jäsenvaltion, jossa tuomion täytäntöönpanoa pyydetään, kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä sellaisesta pakkokeinosta, joka vastaisi yhteisön tavaramerkkituomioistuimen määräämää pakkokeinoja, tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, on otettava huomioon rangautustavoite soveltamalla kansallisen lainsäädäntönsä säännöksiä, joilla voidaan taata vastaavalla tavalla alun perin määrätyn pakkokeinon noudattaminen.

Unionin tuomioistuin otti kantaa useisiin kiinnostaviin tavaramerkkioikeutta koskeviin kysymyksiin asiassa, jossa asianosaisina olivat yhtäältä L'Oréal ja eräät sen tytäryhtiöt ja toisaalta eBay International ja eräät sen tytäryhtiöt sekä yksityisiä jälleenmyyjiä (asia C-324/09, *L'Oréal ym.*,

⁶⁴ Ks. alaviite 62.

⁶⁵ Ks. edellinen alaviite.

⁶⁶ Ks. alaviite 63.

tuomio 12.7.2011) ja jossa brittiläinen tuomioistuin oli esittänyt useita ennakkoratkaisukysymyksiä rekisteröityjä tavaramerkkejä vastaavien avainsanojen käytöstä internetin maksullisessa indeksointipalvelussa. Unionin tuomioistuin katsoi, että kun myyntitarjoukset tai mainokset sellaisilla yhteisön tavaramerkeillä varustetuista tuotteista, joiden käyttöön niiden haltija ei ole antanut lupaa, on tarkoitettu Euroopan unionin alueella oleville kuluttajille, on sovellettava unionin oikeussääntöjä. Sen arvioimiseksi, onko tällaiset tarjoukset tai mainokset todella tarkoitettu unionin kuluttajille, unionin tuomioistuin kehotti kansallisia tuomioistuimia tarkistamaan merkityksellisiä seikkoja, muun muassa maantieteellisiä alueita, joille myyjä on valmis lähettämään kyseisen tuotteen. Unionin tuomioistuin täsmensi myös, että tavaramerkillä varustetut tuotteet, jotka on tarkoitettu annettavaksi ilmaisina näytteinä ja jotka tavaramerkin haltija on toimittanut hyväksytyille jälleenmyyjilleen, eivät ole direktiivissä 89/104/ETY⁶⁷ ja asetuksessa (EY) N:o 40/94⁶⁸ tarkoitetun markkinoille saattamisen kohteena. Unionin tuomioistuin täsmensi internetin markkinapaikan ylläpitäjän vastuuta ja katsoi, että vaikka tämä ylläpitäjä ei käytä tavaramerkkejä tyytyessään sallimaan asiakkailleen tavaramerkkejä vastaavien merkkien käytön, se on kuitenkin vastuussa, koska sillä on aktiivinen rooli, jonka vuoksi se tuntee näitä tarjouksia koskevat tiedot tai valvoo niitä. Ylläpitäjä ei voi siten vapautua kaikesta vastuusta, kun se antaa asiakkailleen myyntitarjousten esityksen optimointia tai näiden tarjousten edistämistä koskevaa apua. Se ei voi liioin vapautua vastuusta, jos sen tiedossa on ollut tosiasioita tai olosuhteita, joiden perusteella huolellinen talouden toimija voi todeta sähköisten myyntitarjousten laittomuuden, eikä se ole toiminut viipymättä kyseisten tietojen poistamiseksi tai niihin pääsyn estämiseksi. Unionin tuomioistuin katsoi, että tässä viimeksi mainitussa tapauksessa kyseistä ylläpitäjää vastaan voidaan antaa tuomioistuimen määräyksiä muun muassa sellaisten tietojen toimittamisen osalta, joiden perusteella sen asiakkaita olevat myyjät ovat tunnistettavissa, henkilötietojen suojaa koskevia sääntöjä noudattaen. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin oikeudessa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että immateriaalioikeuksien suojan alalla toimivaltaiset kansalliset tuomioistuimet voivat velvoittaa internetin markkinapaikan ylläpitäjän toteuttamaan toimenpiteitä, joilla myötävaikutetaan paitsi näiden oikeuksien loukkausten päättämiseen myös tämäntyyppisten uusien loukkausten estämiseen. Näin hyväksytyjen tuomioistuinten määräysten on kuitenkin oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, eikä niillä saada luoda esteitä lailliselle kaupankäynnille.

Käsitellessään valitusta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta (yhdistetyt asiat T-225/06, T-255/06, T-257/06 ja T-309/06, tuomio 16.12.2008) unionin tuomioistuimen oli ratkaistava *Anheuser-Buschin* ja *Budějovický Budvarin* välinen oikeusriita, joka koski tavaramerkin BUD käyttöä tiettyjä tuotteita, kuten olutta varten. Ensimmäinen valitusperuste koski kyseisten tavaramerkkien rekisteröintiä vastaan esitettyjen aikaisempien oikeuksien (kansallinen tavaramerkki ja tietyissä jäsenvaltioissa suojatut alkuperänimitykset) ulottuvuutta:⁶⁹ asiassa *Anheuser-Busch vastaan Budějovický Budvar* (asia C-96/09 P, tuomio 29.3.2011) unionin tuomioistuin katsoi, ettei aikaisempien oikeuksien suojaaminen useissa jäsenvaltioissa ole riittävä peruste katsoa, ettei niiden vaikutusalue ole pelkästään paikallinen. Vaikka suojan maantieteellinen laajuus ei ole pelkästään paikallinen, oikeuksia on pitänyt käyttää riittävän merkittävällä tavalla liike-elämässä sen alueen merkittävällä osalla, jossa niitä suojataan. Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että käyttöä liike-elämässä on arvioitava erikseen kullakin kyseisellä alueella. Unionin tuomioistuin katsoi myös, että merkkiä koskevat yksinoikeudet saattavat olla ristiriidassa yhteisön tavaramerkin kanssa ainoastaan aikaisempien oikeuksien suoja-alueella kokonaisuudessaan tai osassa sitä.

⁶⁷ Jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 21.12.1988 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 89/104/ETY (EYVL L 40, s. 1).

⁶⁸ Ks. alaviite 62.

⁶⁹ Kuten edellä.

Unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että merkin käyttö liike-elämässä on todistettava pelkästään ennen tavaramerkin rekisteröintiä koskevan hakemuksen julkaisemista eikä viimeistään kyseisen hakemuksen tekemispäivänä. Unionin tuomioistuin täsmensi, että kun otetaan huomioon etenkin se, että rekisteröintihakemuksen tekemisen ja sen julkaisemisen välillä voi kulua huomattavasti aikaa, tavaramerkkioikeuden saamista koskevan ajallisen kriteerin eli päivän, jona yhteisön tavaramerkin rekisteröintihakemus on tehty, soveltamisella voidaan taata paremmin se, että kyseessä olevan merkin käyttö, johon vedotaan, on tosiasiallista käyttöä eikä käytäntö, jonka tavoitteena on ainoastaan estää uuden tavaramerkin rekisteröiminen. Tuomio kumottiin siten osittain ja asia palautettiin unionin yleiseen tuomioistuimeen.

Unionin tuomioistuin käsitteli uudemman kerran Anheuser-Buschin ja Budějovický Budvarin oikeuksia asiassa *Budějovický Budvar* antamassaan tuomiossa (asia C-482/09, tuomio 22.9.2011). Brittiläisen tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset liittyivät erityisiin tosiseikkoihin, jotka unionin tuomioistuin otti ratkaisussaan huomioon. Molemmat yhtiöt olivat nimittäin käyttäneet vilpittömässä mielessä lähes 30 vuoden ajan sanaa "Budweiser" olutta tarkoittavana tavaramerkkinä ennen tämän merkin rekisteröintiä tavaramerkiksi. Vastauksessaan brittiläisen tuomioistuimen kahteen ensimmäiseen kysymykseen unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että direktiivin 89/104/ETY⁷⁰ 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käytön salliminen on unionin oikeuden käsite, eikä aikaisemman tavaramerkin haltijan voida katsoa sallineen sitä, että kolmas on jo kauan ja vakiintuneesti käyttänyt vilpittömästi sellaista myöhempää tavaramerkkiä, joka on sama kuin kyseisen haltijan tavaramerkki, tavalla, josta kyseinen haltija on jo pitkään tiennyt, jos viimeksi mainitulla ei ole ollut mitään mahdollisuutta vastustaa tätä käyttöä. Tämän jälkeen se korosti, että käytön sallimisesta johtuviin rajoituksiin liittyvä määräaika ei voi alkaa kulua pelkästä myöhemmän tavaramerkin käytöstä, vaikka myöhemmän tavaramerkin haltija rekisteröisi sen käytön alkamisen jälkeen, sillä aikaisemman tavaramerkin rekisteröinti asianomaisessa jäsenvaltiossa ei ole edellytys, jonka on täytyttävä, jotta käytön sallimisesta johtuviin rajoituksiin liittyvä määräaika alkaisi kulua. Edellytykset, joiden on täytyttävä, jotta kyseinen rajoituksiin liittyvä määräaika alkaisi kulua, ja joiden täytyminen kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, ovat myöhemmän tavaramerkin rekisteröinti asianomaisessa jäsenvaltiossa ja se, että kyseisen tavaramerkin rekisteröintiä on haettu vilpittömässä mielessä, mutta myös se, että myöhemmän tavaramerkin haltija on käyttänyt tavaramerkkiään siinä jäsenvaltiossa, jossa se on rekisteröity, ja vielä se, että aikaisemman tavaramerkin haltija on tietoinen myöhemmän tavaramerkin rekisteröinnistä ja käyttämisestä sen rekisteröinnin jälkeen. Unionin tuomioistuin huomautti kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen vastatessaan, että myöhemmin rekisteröity tavaramerkki voidaan julistaa mitättömäksi ainoastaan, kun se aiheuttaa tai voi aiheuttaa vahinkoa aikaisemman tavaramerkin keskeiselle tehtävälle eli sille, että sillä taataan niiden tavaroiden tai palvelujen, joita varten merkkiä käytetään, alkuperä kuluttajille direktiivin 89/104/ETY 4 artiklan 1 kohdan säännösten mukaisesti. Unionin tuomioistuin katsoi nimenomaisesti vilpittömään mieleen viitaten, että se, että kahta samanlaista tavaramerkkiä on käytetty samoja tavaroita varten pitkään vilpittömästi ja samanaikaisesti, ei aiheuta tai voi aiheuttaa vahinkoa aikaisemman tavaramerkin keskeiselle tehtävälle ja että myöhempää tavaramerkkiä ei näin ollen ole julistettava mitättömäksi. Unionin tuomioistuin rajoitti kuitenkin itse tuomionsa soveltamisalaa muistuttamalla useaan otteeseen tapauksen erityisistä olosuhteista ja täsmentämällä, että pääasian taustalla olevat seikat ovat "luonteeltaan poikkeuksellisia".

⁷⁰ Ks. alaviite 67.

Sosiaalipolitiikka

Vaikka yhdenvertaista kohtelua koskevat kysymykset ovat toistuvasti esillä tällä alalla, ne eivät ole ainoita asioita, joita unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään käsitellyt.

Kahdessa tapauksessa unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus tulkita ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaatetta.

Asioissa *Hennigs ja Mai* (yhdistetyt asiat C-297/10 ja C-298/10, tuomio 8.9.2011) unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklassa vahvistettu ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista annetulla direktiivillä 2000/78/EY⁷¹ konkretisoitu ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaate sekä etenkin kyseisen direktiivin 2 artikla ja 6 artiklan 1 kohta ovat esteenä työehtosopimuksessa toteutetulle toimenpiteelle, jonka mukaan julkisen sektorin työsopimussuhteisen toimihenkilön peruspalkan palkkataso määritetään kussakin palkkaluokassa kyseisen toimihenkilön palvelukseen ottamisen yhteydessä hänen ikänsä perusteella. Tältä osin todettiin, että se, että unionin oikeus on esteenä kyseiselle toimenpiteelle ja että kyseinen toimenpide sisältyy työehtosopimukseen, ei rajoita perusoikeuskirjan 28 artiklassa tunnustettua oikeutta neuvotella ja tehdä työehtosopimuksia. Vaikka palvelusaikaa koskeva periaate on pääsääntöisesti asianmukainen oikeutetun tavoitteen, joka on toimihenkilön ennen hänen palvelukseen ottamistaan hankkiman ammatillisen kokemuksen huomioonottaminen, saavuttamiseksi, se, että julkisen sektorin työsopimussuhteisen toimihenkilön peruspalkan palkkataso määritetään palvelukseen ottamisen yhteydessä iän perusteella, ylittää sen, mikä on tässä suhteessa tarpeen ja asianmukaista. Peruste, jossa nojaututaan myös palvelusaikaan tai hankittuun ammatilliseen kokemukseen eikä ikään, vaikuttaa direktiivin 2000/78/EY kannalta sopivammalta edellä mainitun oikeutetun tavoitteen toteuttamiseksi. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2000/78/EY 2 artikla ja 6 artiklan 1 kohta sekä perusoikeuskirjan 28 artikla eivät ole esteenä työehtosopimuksessa toteutetulle toimenpiteelle, jolla korvataan julkisen sektorin työsopimussuhteisten toimihenkilöiden palkkausjärjestelmä, joka johtaa ikään perustuvaan syrjintään, palkkausjärjestelmällä, joka perustuu objektiivisiin perusteisiin, siten, että tietyt ensiksi mainitun palkkausjärjestelmän syrjivät vaikutukset pidetään samalla väliaikaisesti ja rajoitetun ajan voimassa, jotta varmistetaan, että palveluksessa olevat toimihenkilöt siirtyvät uuteen järjestelmään, ilman että he menettävät tuloja. Siirtymäjärjestelmällä, jolla pyritään suojaamaan saavutettuja etuja, on katsottava olevan direktiivin 2000/78/EY 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeutettu tavoite. Kun otetaan huomioon palkkojen määrittämisestä koskeva työmarkkinaosapuolille annettu laaja harkintavaltta, ei ole kohtuutonta, että työmarkkinaosapuolet toteuttavat siirtymätoimenpiteitä, jotka ovat asianmukaisia ja tarpeen kyseisten työsopimussuhteisten toimihenkilöiden tulonmenetyksen estämiseksi.

Asiassa *Prigge ym.* (asia C-447/09, tuomio 13.9.2011) unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että direktiivin 2000/78/EY⁷² 2 artiklan 5 kohtaa on tulkittava niin, että jäsenvaltiot voivat valtuutussääntöjen avulla sallia sen, että työmarkkinaosapuolet toteuttavat tässä säännöksessä tarkoitettuja toimenpiteitä tässä säännöksessä tarkoitetuilla aloilla, jotka kuuluvat työehtosopimusten soveltamisalaan, edellyttäen, että nämä valtuutussäännöt ovat riittävän täsmällisiä sen takaimiseksi, että mainitut toimenpiteet täyttävät tämän direktiivin 2 artiklan 5 kohdassa vahvistetut vaatimukset. Toimenpide, jolla vahvistetaan 60 vuoden ikäraja, josta lähtien lentäjät eivät

⁷¹ Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16).

⁷² Ks. edellinen alaviite.

voi enää harjoittaa ammattitoimintaansa, vaikka kansallisissa ja kansainvälisissä säännöstöissä täksi iäksi vahvistetaan 65 vuotta, ei ole samassa direktiivin 2000/78/EY 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu yleisen turvallisuuden ja terveyden turvaamiseksi tarpeellinen toimenpide. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2000/78/EY 4 artiklan 1 kohdan kanssa on ristiriidassa se, että työehtosopimuslausekkeessa vahvistetaan 60 vuoden ikäraja, josta lähtien lentäjien ei enää katsota omaavan fyysisiä kykyjä heidän ammattitoimintansa harjoittamiseksi, vaikka kansallisissa ja kansainvälisissä säännöstöissä täksi iäksi vahvistetaan 65 vuotta. Siltä osin kuin tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan perusteella on mahdollista poiketa syrjintäkiellon periaatteesta, sitä on tulkittava suppeasti. Vaikka erityisten fyysisten kykyjen omaamista voidaan pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna todellisena ja ratkaisevana työhön liittyvänä vaatimuksena liikennelentäjän ammatin harjoittamiseksi ja vaikka kyseisellä toimenpiteellä tavoiteltu päämäärä eli lentoliikenteen turvallisuuden takaaminen on samassa direktiivin 2000/78/EY 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeutettu tavoite, 60 vuoden ikärajan vahvistamista, josta alkaen liikennelentäjien ei enää katsota omaavan heidän ammattinsa harjoittamiseen tarvittavia fyysisiä kykyjä, on tällaisissa olosuhteissa kyseisessä artiklassa tarkoitettu suhteeton vaatimus, kun otetaan huomioon kyseiset kansalliset ja kansainväliset säännöt. Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että direktiivin 2000/78/EY 6 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa on tulkittava niin, että lentoliikenteen turvallisuus ei ole tässä säännöksessä tarkoitettu oikeutettu tavoite. Vaikka tässä saman direktiivin 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa oleva oikeutettujen tavoitteiden luettelo ei olekaan tyhjentävä, ne tavoitteet, joita voidaan pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitettulla tavalla oikeutettuina ja joilla täten voidaan perustella poikkeaminen ikään perustuvan syrjinnän kieltoa koskevasta periaatteesta, ovat sosiaalipoliittisia tavoitteita, kuten työllisyyspolitiikkaan, työmarkkinoihin tai ammatilliseen koulutukseen liittyvät tavoitteet.

Asiassa *Römer* (asia C-147/08, tuomio 10.5.2011) unionin tuomioistuimen tulkittavana oli sama direktiivi 2000/78/EY⁷³, mutta erilaisen syrjinnän osalta. Tässä asiassa on kyse sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän tapauksesta, joka liittyi lisäeläkkeen määrään. Direktiivin 2000/78/EY aineellista soveltamisalaa tarkastellessaan unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että kyseistä direktiiviä on tulkittava siten, että julkisen työnantajan entisille työntekijöille ja heidän jälkeensä jääneilleen kansallisen lain nojalla maksamien kaltaiset lisäeläkkeet, jotka ovat SEUT 157 artiklassa tarkoitettua palkkaa, eivät jää kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdan eivätkä myöskään sen johdanto-osan 22 perustelukappaleen johdosta tämän direktiivin aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin mukaan direktiivin 2000/78/EY 1 ja 2 artiklan ja 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan säännökset yhdessä tarkasteltuina ovat esteenä kansalliselle säännökselle, jonka mukaan rekisteröidyn parisuhteen solminut henkilö saa pienempää lisäeläkettä kuin sellainen avioliitossa oleva henkilö, joka ei asu puolisostaan pysyvästi erillään, jos kyseisessä jäsenvaltiossa avioliitto on varattu eri sukupuolta oleville henkilöille ja se on olemassa samaan aikaan kuin rekisteröity parisuhde, joka on varattu samaa sukupuolta oleville henkilöille, ja kyse on sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvasta välittömästä syrjinnästä sen takia, että kansallisessa oikeudessa kyseisen rekisteröidyn parisuhteen osapuolen oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne on vertailukelpoinen avioliitossa olevan henkilön oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen kanssa kyseisen eläkkeen kannalta. Vertailukelpoisuuden arviointi kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, ja se on kohdennettava aviopuolisoiden ja rekisteröidyn parisuhteen solmineiden henkilöiden niihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin – sellaisina kuin niitä säännellään kummankin instituution yhteydessä –, jotka ovat merkityksellisiä, kun kyseessä olevan etuuden kohde ja myöntämisedellytykset otetaan huomioon. Lopuksi unionin tuomioistuin täsmensi, että mikäli tällainen kansallinen säännös merkitsee direktiivin 2000/78/EY 2 artiklassa tarkoitettua syrjintää, yksityinen oikeussubjekti, johon tämä säännös vaikuttaa, voi vaatia

⁷³ Ks. alaviite 71.

oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun aikaisintaan kyseisen direktiivin täytäntöönpanolle asetetun määräajan päätyttyä joutumatta odottamaan, että kansallinen lainsäätävä saattaa mainitun säännöksen yhdenmukaiseksi unionin oikeuden kanssa.

Asiassa *KHS* (asia C-214/10, tuomio 22.11.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2003/88/EY⁷⁴ 7 artiklan 1 kohta ei ole esteenä työehtosopimusten sisältämien kaltaisille kansallisille säännöksille tai käytännöille, joissa viidentoista kuukauden pituisella loman siirtämiselle varatulla ajanjaksolla, jonka päättyessä oikeus palkalliseen vuosilomaan lakkaa, rajoitetaan tällaista lomaa koskevien oikeuksien kertymistä työntekijälle, joka on työkyvytön usean peräkkäisen lomavuoden ajan. Tällainen oikeuksien rajoittamaton kertyminen ei enää vastaa itse palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden tarkoitusta. Tämä tarkoitus käsittää kaksi seikkaa eli sen mahdollistamisen, että työntekijä voi levätä työstään, ja sen, että hänellä on aikaa rentoutumiseen ja vapaa-aikaa. Vaikka palkallisen vuosiloman myönteinen vaikutus työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen ilmenee täysimääräisesti, jos se pidetään tätä varten tarkoitettuna vuonna eli kulumassa olevana vuonna, tämä lepoaika ei kuitenkaan menetä merkitystään, jos se pidetään myöhempänä ajanjaksona. Jos siirtäminen kuitenkin ylittää tietyn ajallisen enimmäisrajan, vuosiloma menettää työntekijän kannalta myönteisen vaikutuksensa lepoaikana säilyttäen vain rentoutumista ja vapaa-aikaa koskevan tarkoituksensa. Näin ollen on niin, että kun otetaan huomioon palkallisen vuosiloman varsinainen tarkoitus, työntekijällä, joka on työkyvytön useita peräkkäisiä vuosia, ei voi olla oikeutta kerryttää rajoittamattomasti tänä ajanjaksona saavutettuja oikeuksia palkalliseen vuosilomaan. Jotta kunnioitetaan oikeutta palkalliseen vuosilomaan, jonka tavoitteena on työntekijän suojeleminen unionin tuomioistuimen mukaan kussakin siirtämiselle varatussa ajanjaksossa on otettava huomioon ne erityiset olosuhteet, joissa useiden peräkkäisten lomavuosien ajan työkyvytön työntekijä on. Tämän siirtämiselle varatun ajanjakson on siis selvästi ylitettävä sen lomavuoden kesto, jolle se on myönnetty. Unionin tuomioistuimen mukaan voidaan siten kohtuullisesti katsoa, että oikeuden siirtämiselle varatussa 15 kuukauden ajanjaksossa otetaan huomioon palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden tarkoitus, koska sillä varmistetaan, että oikeus säilyttää myönteisen vaikutuksensa lepoaikana työntekijän kannalta.

Asiassa *Scattolon* (asia C-108/10, tuomio 6.9.2011) unionin tuomioistuin täsmensi uuden työnantajan palvelukseensa ottamien työntekijöiden oikeuksien suojaa. Se katsoi ensinnäkin, että se, että jäsenvaltion viranomainen ottaa palvelukseensa toisen viranomaisen palkkaaman henkilöstön, joka vastaa sellaisten liitännäispalvelujen suorittamisesta kouluille, joihin kuuluu muun muassa ylläpitotehtäviä ja hallinnollisia avustustehtäviä, on direktiivin 77/187/ETY⁷⁵ soveltamisalaan kuuluva yrityksen luovutus, kun kyseinen henkilöstö muodostuu sellaisten työntekijöiden organisoidusta kokonaisuudesta, joita suojataan työntekijöinä kyseisen jäsenvaltion kansallisessa oikeudessa. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että kun direktiivissä 77/187/ETY tarkoitettu luovutus johtaa siihen, että siirrettyihin työntekijöihin sovelletaan välittömästi luovutuksensaajassa voimassa olevaa työehtosopimusta, ja kun tässä sopimuksessa vahvistetut palkkaehdot liittyvät muun muassa palvelusaikaan, tämän direktiivin 3 artikla on esteenä sille, että siirrettyjen työntekijöiden palkka laskee huomattavasti heidän välittömästi siirtoa edeltäneeseen tilanteeseensa verrattuna siksi, että heidän luovuttajan palveluksessa saavuttamaansa palvelusaikaa, joka vastaa luovutuksensaajan palveluksessa olevien työntekijöiden saavuttamaa palvelusaikaa, ei oteta huomioon määritettäessä heidän lähtöpalkkaluokkaansa luovutuksen-

⁷⁴ Tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9).

⁷⁵ Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.2.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26).

saajassa. Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, laskeeko palkka tällä tavoin tällaisen siirron yhteydessä.

Asiassa *van Ardenne* (asia C-435/10, tuomio 17.11.2011) unionin tuomioistuin täsmensi työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa. Se katsoi, että direktiivin 80/987/ETY⁷⁶ 3 ja 4 artikla ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa työntekijöiden, joiden työnantaja on joutunut maksukyvyttömäksi, oikeudelle saada kiistattomista ja kansallisessa säännöstössä tunnustetuista maksamattomista palkkasaatavistaan täysimääräinen suoritus asetetaan edellytykseksi velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi. Jäsenvaltioilla on direktiivin 80/987/ETY 4 artiklan mukaan vain poikkeuksellisesti oikeus rajoittaa saman direktiivin 3 artiklassa tarkoitettua maksuvelvollisuutta. Tätä 4 artiklaa on tulkittava suppeasti ja direktiivin sosiaalisen tavoitteen mukaisesti, joka on vähimmäissuojan takaaminen kaikille työntekijöille. Tämän vuoksi ne tapaukset, joissa palkkaturvajärjestelmien maksuvelvollisuuden rajoittaminen on sallittua, luetellaan direktiivissä 80/987/ETY tyhjentävästi ja kyseisiä säännöksiä on tulkittava suppeasti ottaen huomioon niiden luonne poikkeussäännöksinä ja tämän direktiivin tavoite. Tästä näkökulmasta olisi kyseisen direktiivin tarkoituksen vastaista tulkita tätä direktiiviä ja erityisesti sen 3 ja 4 artiklaa siten, että työntekijälle hänen kiistattomista ja kansallisessa säännöstössä tunnustetuista palkkasaatavistaan suoritettavaa korvausta alennettaisiin kiinteämääräisesti ja automaattisesti sen vuoksi, ettei velvollisuutta ilmoittautua tietyssä määräajassa työnhakijaksi ole noudatettu, eikä hän näin ollen saisi palkkaturvaa niistä ansionmenetyksistä, jotka hänelle on todella aiheutunut viitejakson aikana.

Ympäristö

Euroopan unionin määrätietoisesti harjoittaman ympäristönsuojelupolitiikan täytäntöönpano on antanut aihetta useisiin kysymyksiin, joihin unionin tuomioistuimen on ollut vastattava.

Asioissa *Stichting Natuur en Milieu ym.* (yhdistetyt asiat C-165/09–C-167/09, tuomio 26.5.2011) unionin tuomioistuin tulkitsi direktiiviä 2008/1/ETY⁷⁷, jossa vahvistetaan suurten teollisuuslaitosten rakentamista ja toiminnan harjoittamista koskevia lupamenettelyjä ja lupien myöntämisedellytyksiä koskevat periaatteet, ja direktiiviä 2001/81/ETY⁷⁸, jossa otetaan käyttöön tiettyjen epäpuhtauksien kansallisia päästörajoja koskeva järjestelmä. Unionin tuomioistuin katsoi, että myöntäessään ympäristölupaa, joka koskee teollisuuslaitoksen rakentamista ja toiminnan harjoittamista sillä, jäsenvaltioiden ei ole otettava luvan myöntämisehtoina huomioon direktiivissä 2001/81/ETY säädettyjä rikkidioksidin ja typen oksidien kansallisia päästörajoja. Niiden on kuitenkin noudatettava tästä direktiivistä johtuvaa velvoitetta vähentää erityisesti näitä epäpuhtauspäästöjä määriin, jotka eivät ylitä vuoden 2010 loppuun mennessä direktiivin liitteessä I tarkoitettuja päästörajoja. Jäsenvaltioiden oli 27.11.2002 ja 31.12.2010 välisenä siirtymä kautena pidättäydyttävä toteuttamasta toimenpiteitä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan säädetyn tavoitteen saavuttamisen.⁷⁹ Unionin tuomioistuin antoi kuitenkin jäsenvaltioille mahdollisuuden toteuttaa kyseisenä siirtymä kautena erityistoimenpide, joka koskee ainoastaan yhtä rikkidioksidin ja typen

⁷⁶ Työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.10.1980 annettu neuvoston direktiivi 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/74/EY (EYVL L 270, s. 10).

⁷⁷ Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 15.1.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/1/EY (EUVL L 24, s. 8).

⁷⁸ Tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisista päästörajoista 23.10.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/81/EY (EYVL L 309, s. 22).

⁷⁹ SEUT 4 artiklan 3 kohta, SEUT 288 artiklan kolmas kohta ja direktiivi 2001/81/EY, ks. alaviite 78.

oksidien lähde, katsomalla, että se ei ole toimenpide, joka voisi vakavasti vaarantaa kyseisen tavoitteen saavuttamisen. Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseisenä kautena jäsenvaltioilla ei ollut direktiivin 2001/81/EY nojalla velvollisuutta kieltäytyä ympäristöluvan, joka koskee teollisuuslaitoksen rakentamista ja toiminnan harjoittamista sillä, myöntämisestä tai asettaa sille rajoituksia eikä velvollisuutta toteuttaa jokaisen tällaisen myönnetyn luvan osalta erityisiä kompensatiotoimenpiteitä, ja näin on myös siinä tapauksessa, että rikkidioksidin ja typen oksidien kansalliset päästörajat ylitetään tai on olemassa vaara siitä, että ne ylitetään. Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että direktiivin 2001/81/EY 4 artikla ei ole ehdoton eikä riittävän täsmällinen, jotta yksityiset voisivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa ennen 31.12.2010. Sitä vastoin yksityisille, joita asia koskee suoraan, annetaan 6 artiklassa oikeuksia, joihin voidaan vedota kansallisessa tuomioistuimessa ja joiden perusteella voidaan vaatia, että jäsenvaltioiden on siirtymäkautena hyväksyttävä tai suunniteltava asiaankuuluvia ja johdonmukaisia politiikkoja ja toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää kyseisiä epäpuhtauspäästöjä direktiivin liitteessä I säädettyjen kansallisten päästörajojen noudattamiseksi. Yksityiset voivat myös vaatia, että jäsenvaltioiden on toimitettava tätä varten laaditut ohjelmat yleisön ja asianomaisten järjestöjen saataville antamalla selkeitä, ymmärrettäviä ja helposti saatavilla olevia tietoja.

Unionin tuomioistuin katsoi asiassa *The Air Transport Association of America ym.* (asia C-366/10, tuomio 21.12.2011), että direktiiviä 2008/101/EY⁸⁰ on tulkittava kansainvälisen merioikeuden ja kansainvälisen ilmailuoikeuden asiaa koskevien säännösten valossa. Unionin lainsäädäntöä voidaan soveltaa ilma-alusten käyttäjään, kun sen ilma-alus on jonkin jäsenvaltion alueella ja erityisesti tällaisella alueella sijaitsevalla lentopaikalla. Kun direktiivissä 2008/101/EY on asetettu edellytykseksi sen soveltamiselle jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa rekisteröityjen ilma-alusten käyttäjiin, että näiden ilma-alusten lennot saapuvat jonkin jäsenvaltion alueella sijaitsevalle lentopaikalle tai lähtevät siltä, tässä direktiivissä ei ole sivuutettu alueperiaatetta tai niiden kolmansien valtioiden suvereniteettiä, joista nämä lennot ovat saapuneet tai johon ne suuntautuvat, jos kyseiset ilma-alukset ovat fyysisesti Euroopan unionin jonkin jäsenvaltion alueella ja kuuluvat sen vuoksi unionin täyden tuomiovallan piiriin. Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että unionin lainsäätäjä voi lähtökohtaisesti päättää hyväksyä alueellaan kaupallisen toiminnan, tässä tapauksessa lentoliikenteen, vain, jos toimijat noudattavat unionin määrittämiä kriteerejä, joilla pyritään toteuttamaan sen asettamat ympäristönsuojelua koskevat tavoitteet, etenkin kun nämä tavoitteet sisältyvät unionin allekirjoittaman kansainvälisen sopimuksen, kuten puitesopimuksen⁸¹ ja Kioton pöytäkirjan seurauksena toteutettuun toimenpiteeseen. Unionin tuomioistuimen perustelujen mukaan se, että unionin ympäristölainsäädäntöä sovellettaessa jotkin jäsenvaltioiden ilman, meren tai maa-alueen saastumiseen vaikuttavat tekijät johtuvat alun perin osittain tämän alueen ulkopuolella sattuneesta tapahtumasta, ei kansainvälisen tapaoikeuden periaatteiden mukaisesti kyseenalaista unionin oikeuden täysimääräistä soveltamista kyseisellä alueella.

Asiassa *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (asia C-115/09, tuomio 12.5.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 85/337/ETY⁸² 10 a artikla on esteenä lainsäädännölle, jossa direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulle ympäristön-

⁸⁰ Direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta ilmailutoiminnan sisällyttämiseksi yhteisön kasvihuonekaasujen päästö-oikeuksien kaupan järjestelmään 19.11.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/101/EY (EUVL 2009, L 8, s. 3).

⁸¹ New Yorkissa 9.5.1992 allekirjoitettu ilmastomuutosta koskeva Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimus.

⁸² Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY (EYVL L 156, s. 17).

suojelua edistävälle valtioista riippumattomalle järjestölle ei tunnusteta mahdollisuutta vedota tuomioistuimessa unionin oikeuteen perustuvaan ympäristönsuojelua koskevaan sääntöön, kun kysymys on muutoksenhausta lupapäätökseen, joka koskee tämän saman direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja hankkeita, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, sillä perusteella, että säännöllä suojellaan pelkästään yleistä etua yksityisten oikeushyvien sijaan.

Asiassa *Boxus ym.* (yhdistetyt asiat C-128/09–C-131/09, C-134/09 ja C-135/09, tuomio 18.10.2011) unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 85/337/ETY⁸³ 1 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ainoastaan hankkeet, joista on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä säädöksellä siten, että direktiivin tavoitteet on saavutettu lainsäädäntömenettelyssä. Kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että näitä kahta edellytystä on noudatettu, ottaen huomioon annetun säädöksen sisältö ja koko lainsäädäntömenettely, joka on johtanut säädöksen antamiseen. Siten säädöstä, jolla yksinkertaisesti vahvistetaan olemassa oleva hallinnollinen toimi viittaamalla yleisen edun mukaisiin pakottaviin syihin, ilman että tätä ennen olisi aloitettu asiasisältöä koskeva lainsäädäntömenettely, joka mahdollistaa kyseisten edellytysten noudattamisen, ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna erityisenä säädöksenä, eikä se siis olisi riittävä, jotta hanke jäisi direktiivin 85/337/ETY soveltamisalan ulkopuolelle. Tulkitessaan Århusin yleissopimuksen⁸⁴ 9 artiklan 2 kappaletta ja direktiivin 85/337/ETY 10 a artiklaa unionin tuomioistuin katsoi, että kun niiden soveltamisalaan kuuluvasta hankkeesta on säädetty säädöksellä, kyseisen direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen edellytysten täyttyminen on voitava saattaa tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen tutkittavaksi. Unionin tuomioistuin totesi vielä, että tilanteessa, jossa tällaisen säädöksen osalta ei ole käytettävissä oikeussuojakeinoja, jokaisen kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa, on toimivaltansa rajoissa suoritettava tämä valvonta ja tarvittaessa jätettävä kyseinen säädös soveltamatta.

Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttoasiat

Kansalliset tuomioistuimet, joiden tehtävänä on valvoa jäsenvaltioiden toimintaa tällä poikkeuksellisen herkällä alalla, ovat käyttäneet useita kertoja ennakkoratkaisumekanismeja, jotta unionin tuomioistuin täsmentäisi unionin oikeudesta seuraavia vaatimuksia sellaisten kolmansien maiden kansalaisten kohtelusta, jotka haluavat oleskella unionin alueella.

Asiassa *El Dridi* (asia C-61/11 PPU, tuomio 28.4.2011) unionin tuomioistuimelta oli kysytty, onko direktiiviä 2008/115/EY⁸⁵ ja erityisesti sen 15 ja 16 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään vankeusrangaistuksen määräämisestä maassa laittomasti oleskelevalle ulkomaalaiselle ainoastaan sillä perusteella, että hän vastoin hänelle annettua määräystä poistua tämän valtion alueelta määrääjässä jatkaa ilman hyväksyttävää syytä oleskeluaan kyseisellä alueella. Unionin tuomioistuin, joka käsitteli ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä ennakkoratkaisupyynnönä kiireellisessä menettelyssä, vastasi kysymykseen myöntävästi, koska tällaisella rangaistuksella voidaan juuri sen määräämisedellytysten ja soveltamistapojen vuoksi vaarantaa direktiivillä tavoitellun päämäärän toteutuminen eli jä-

⁸³ Ks. edellinen alaviite.

⁸⁴ Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva yleissopimus, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL L 124, s. 1).

⁸⁵ Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY (EUVL L 348, s. 98).

senvaltioissa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten tehokkaan maastapoistamis- ja palauttamispolitiikan käyttöönottaminen.

Myös asia *Achughbaban* (asia C-329/11, tuomio 6.12.2011) koskee direktiivin 2008/115/EY⁸⁶ tulkintaa rikosoikeudellisia seuraamuksia sisältävän kansallisen lainsäädännön yhteydessä. Unionin tuomioistuimelta kysyttiin, onko katsottava, kun otetaan huomioon direktiivin 2008/115/EY soveltamisala, että kyseinen direktiivi on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään vankeusrangaistuksen määräämisestä kolmannen maan kansalaiselle pelkästään sillä perusteella, että hän on saapunut valtion alueelle laittomasti tai oleskellut siellä laittomasti. Unionin tuomioistuin totesi ensin, että direktiivi 2008/115/EY koskee ainoastaan jäsenvaltiossa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista koskevia päätöksiä ja näiden päätösten täytäntöönpanoa. Sen tarkoituksena ei ole näin ollen yhdenmukaistaa kokonaisuudessaan kansallisia sääntöjä ulkomaalaisten oleskelusta. Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan, että direktiivi ei ole esteenä sille, että laitton oleskelu luokitellaan jäsenvaltion oikeudessa rikokseksi ja että siinä säädetään rikosoikeudellisista seuraamuksista oleskelua koskevien kansallisten sääntöjen tällaisen rikkomisen ehkäisemiseksi ja siitä rankaisemiseksi. Direktiivi ei ole myöskään esteenä säilöönnotolle, johon on ryhdytty siinä tarkoituksessa, että määritetään se, onko kolmannen maan kansalaisen oleskelu laillista.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiiviä 2008/115/EY on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa säädetään rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisestä laittoman oleskelun perusteella, siltä osin kuin tällaisessa lainsäädännössä sallitaan vankeusrangaistuksen määrääminen sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle johon siitä huolimatta, että hän oleskelee laittomasti kyseisen jäsenvaltion alueella eikä suostu poistumaan sieltä vapaaehtoisesti, ei ole kohdistettu direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja pakkokeinoja ja jonka osalta – siinä tapauksessa, että hänet on otettu säilöön hänen maastapoistamisensa valmistelua ja täytäntöönpanoa varten – kyseisen säilöönoton enimmäisaika ei ole päättynyt. Unionin tuomioistuin täsmensi, että tämä direktiivi ei sitä vastoin ole esteenä tällaiselle lainsäädännölle siltä osin kuin siinä sallitaan vankeusrangaistuksen määrääminen sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle, jonka osalta on noudatettu direktiivissä vahvistettua palautusmenettelyä ja joka oleskelee laittomasti jäsenvaltion alueella ilman, että on olemassa perusteltu syy olla palauttamatta häntä. Vaikka jäsenvaltiot, joiden on noudatettava direktiiviä 2008/115/EY, eivät voi säätää siitä, että maassa laittomasti oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille voidaan määrätä vankeusrangaistus sellaisissa tilanteissa, joissa kolmansien maiden kansalaiset on direktiivissä vahvistettujen yhteisten vaatimusten ja menettelyjen nojalla poistettava maasta ja joissa heidät voidaan kyseisen maastapoistamisen valmistelua ja täytäntöönpanoa varten enintään ottaa säilöön, tämä ei kuitenkaan poista jäsenvaltioiden mahdollisuutta antaa ja pitää voimassa tarvittaessa rikosoikeudellisiakin säännöksiä, joilla direktiivin periaatteita ja tavoitetta noudattaen säännellään tilannetta, jossa pakkokeinoilla ei ole onnistuttu poistamaan maassa laittomasti oleskelevaa kolmannen valtion kansalaista.

Asia *Samba Diouf* (asia C-69/10, tuomio 28.7.2011) koski kolmannen maan kansalaista, jonka tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jäsenvaltion viranomaisille oli hylätty nopeutetussa menettelyssä. Hän nosti tällöin kanteen, jossa vaadittiin muun muassa kumoamaan hänen hakemuksensa hylkäävä päätös, siltä osin kuin tällä päätöksellä kansalliset viranomaiset olivat päättäneet ratkaista nopeutetussa menettelyssä sen, oliko hänen hakemuksensa perusteltu, sekä muuttamaan kyseistä päätöstä, jollei sitä kumota, siltä osin kuin sillä evättiin häneltä kansainvälinen suojelu. Tutkiessaan sitä, onko kanne, jossa vaaditaan kumoamaan kansallisten

⁸⁶ Ks. edellinen alaviite.

viranomaisen päätös ratkaista asia nopeutetussa menettelyssä, otettava käsiteltäväksi, kansallinen tuomioistuin katsoi, että kansallisen lainsäädännön, jonka mukaan tällaiseen päätökseen ei voida hakea muutosta, soveltaminen herättää tulkintakysymyksiä pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevista menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista annetun direktiivin 2005/85/EY⁸⁷ 39 artiklasta, joka koskee oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan koskevan yleisen periaatteen soveltamista. Unionin tuomioistuin katsoi ennakkoratkaisukysymykseen vastatessaan, että kyseisen direktiivin 39 artiklaa ja tehokkaan oikeussuojan periaatetta on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toimivaltaisen kansallisen viranomaisen päätökseen käsitellä turvapaikkahakemus nopeutetussa menettelyssä ei voida hakea muutosta itsenäisellä muutoksenhakukeinolla, mikäli perusteet, joiden nojalla viranomainen on päättänyt käsitellä tällaisessa menettelyssä sen, onko kyseinen hakemus perusteltu, voidaan tosiasiallisesti saattaa tuomioistuimen valvonnan kohteeksi turvapaikkahakemuksen hylkäävästä päätöksestä mahdollisesti nostetun kanteen yhteydessä; tämän arvioiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä. Unionin tuomioistuimen mukaan turvapaikkahakemukseen sovellettavaa menettelyä koskeva päätös, tarkasteltuna itsenäisesti ja riippumatta lopullisesta päätöksestä, jolla tämä hakemus hyväksytään tai hylätään, on hakemusta koskevaa lopullista päätöstä valmisteleva toimi. Näissä olosuhteissa muutoksenhaku-mahdollisuuden puuttuminen menettelyn tässä vaiheessa ei loukkaa oikeutta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon, kuitenkin sillä edellytyksellä, että kansallinen tuomioistuin voi turvapaikkahakemuksen hylkäävästä päätöksestä nostettua kanteen käsitellessään tutkia nopeutetussa menettelyssä tehdyn lopullisen päätöksen laillisuuden ja erityisesti perusteet, joiden nojalla toimivaltainen viranomainen on hylännyt turvapaikkahakemuksen perusteettomana. Unionin tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että tällaisen oikeussuojakeinon tehokkuutta ei voida taata, jos mahdottomuus hakea muutosta toimivaltaisen viranomaisen päätökseen käsitellä turvapaikkahakemus nopeutetussa menettelyssä johtaa siihen, että niihin perusteisiin, joiden nojalla tämä viranomainen on päättänyt käsitellä nopeutetussa menettelyssä sen, onko hakemus perusteltu, ei voida kohdistaa tällaista valvontaa, jos nämä perusteet ovat samat, jotka ovat johtaneet tämän hakemuksen hylkäämiseen. Tällaisessa tilanteessa olisi mahdotonta suorittaa päätöstä koskeva laillisuusvalvonta sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta. Näin ollen on tärkeää, että tällaiset perusteet voidaan tehokkaasti riitauttaa kansallisessa tuomioistuimessa myöhemmin ja että tämä voi tutkia ne sen kanteen yhteydessä, joka turvapaikkahakemuskäsittelyn päättävästä lopullisesta päätöksestä mahdollisesti nostetaan.

Edelleen turvapaikkaoikeutta koskevista asioista *NS* (yhdistetyt asiat C-411/10 ja C-493/10, tuomio 21.12.2011) unionin tuomioistuimelta kysyttiin, voivatko jäsenvaltiot siirtää turvapaikanhakijoita toisiin jäsenvaltioihin, kun on olemassa vaara, että Euroopan unionin perusoikeuskirjassa näille turvapaikanhakijoille taattuja oikeuksia loukataan vakavasti. Tässä tarkoituksessa unionin tuomioistuin otti kantaa perusoikeuskirjan 1, 4, 18 ja 47 artiklalle sekä asetuksen (EY) N:o 343/2003⁸⁸ 3 artiklalle annettavaan tulkintaan.

Unionin tuomioistuin tulkitsi aluksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklaa siten, että jäsenvaltioiden – myöskään kansallisten tuomioistuinten – ei pidä siirtää turvapaikanhakijaa asetuksessa (EY) N:o 343/2003 tarkoitettuun hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, jos ne eivät voi olla tietämättömiä siitä, että kyseisen jäsenvaltion turvapaikkamenettelyyn

⁸⁷ Pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevista menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista 1.12.2005 annettu neuvoston direktiivi 2005/85/EY (EUVL L 326, s. 13).

⁸⁸ Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003 (EUVL L 50, s. 1).

ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteisiin liittyvät systeemiset puutteet ovat uskottavia perusteita uskoa, että turvapaikanhakija altistuisi todelliselle vaaralle joutua kyseisessä määräyksessä tarkoitetun epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kohteeksi. Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan, että unionin oikeus on esteenä sellaisen kumoamattoman oletettaman soveltamiselle, jonka mukaan asetuksen (EY) N:o 343/2003 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio noudattaa unionin oikeuden perusoikeuksia, eikä perusoikeuskirjan 1, 18 ja 47 artikla horjuta tätä ratkaisua.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi, että jollei asetuksen (EY) N:o 343/2003 3 artiklan 2 kohdan mukaisesta mahdollisuudesta käsitellä hakemus itse muuta johdu, siitä, että hakijaa ei voida siirtää toiseen unionin jäsenvaltioon silloin, kun kyseinen valtio on määritetty hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi asetuksen III luvun perusteiden mukaisesti, syntyy jäsenvaltiolle, jonka pitäisi toteuttaa siirto, velvollisuus jatkaa tämän saman luvun perusteiden tarkastelua sen selvittämiseksi, voidaanko jokin toinen jäsenvaltio jonkin asetuksessa jäljempänä esitetyn perusteen nojalla määrittää turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi. Unionin tuomioistuimen mukaan on kuitenkin tärkeää, että jäsenvaltio, jossa turvapaikanhakija on, huolehtii siitä, että ei pahenneta tilannetta, jossa loukataan hakijan perusoikeuksia, sillä, että hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittäminen menettely kestää kohtuuttoman kauan. Sen on tarvittaessa käsiteltävä hakemus itse asetuksen (EY) N:o 343/2003 3 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelytapojen mukaisesti. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1, 18 ja 47 artikla eivät johda erilaiseen arviointiin.

Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeudellisissa asioissa ja kansainvälinen yksityisoikeus

Vuonna 2011 unionin tuomioistuin antoi useita asetusta (EY) N:o 44/2001⁸⁹ koskevia ratkaisuja, joista kahteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ensimmäinen ratkaisu, asiassa *BVG* annettu tuomio (asia C-144/10, tuomio 12.5.2011), koski asetuksen (EY) N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalaa, jonka mukaan ”seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta: – – asiassa, joka koskee yhtiön tai muun oikeushenkilön pätevyyttä, mitättömyyttä tai purkamista taikka sen toimielinten päätösten pätevyyttä, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä yhtiön tai oikeushenkilön kotipaikka on”. Unionin tuomioistuimen mukaan tätä yksinomaisen toimivallan sääntöä ei sovelleta oikeusriitaan, jonka yhteydessä yhtiö vetoaa siihen, ettei sitä vastaan voida vedota sopimukseen, koska sen toimielinten päätös, joka on johtanut sopimuksen tekemiseen, on yhtiöjärjestyksen rikkomisen vuoksi pätemätön. Kaikkia kysymyksiä, jotka koskevat yhden sopimuksen osapuolen toimielinten tekemän sopimuksen tekemistä koskevan päätöksen pätevyyttä, on pidettävä liitännäisinä sopimusoikeudellisen oikeusriidan yhteydessä. Tällaisen sopimusoikeudellisen oikeusriidan kohteella ei kuitenkaan ole välttämättä erityisen läheistä yhteyttä sen asianosaisten kotipaikan tuomioistuimeen, joka vetoaa omien toimielintensä päätöksen väitettyyn pätemättömyyteen. Olisi siten hyvän oikeudenkäytön vastaista alistaa tällaiset oikeusriidat sen jäsenvaltion tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan, jossa yhdellä sopimuksen osapuolena olevalla yhtiöllä on kotipaikka.

Toisessa ratkaisussa, joka koski asioita *eDate Advertising ym.* (yhdistetyt asiat C-509/09 ja C-161/10, tuomio 25.10.2011), unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää, miten asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 kohdassa käytettyä ilmaisua ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai

⁸⁹ Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

saattaa sattua”, on tulkittava silloin, kun henkilöllisiä oikeushyviä väitetään loukatun internetsivun sisällöllä. Unionin tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että tällä ilmaisulla tarkoitetaan yhtä hyvin kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkaa kuin vahingon ilmenemispaiikkaa. Tämän jälkeen se totesi, että tietojen julkistaminen internetsivulla eroaa painotuotteen maantieteellisesti rajatusta levittämisestä siinä, että tietoihin voi heti tutustua rajaton määrä internetin käyttäjiä kaikkialla maailmassa. Tietojen maailmanlaajuinen levittäminen voi tehdä yhtäältä henkilöllisten oikeushyvien loukkaamisesta vakavampaa ja toisaalta äärettömän vaikeaksi paikallistaa, missä näistä loukkauksista seurannut vahinko on ilmennyt. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että tietojen levittämistä koskevan vahingon ilmenemiseen liittyvän kriteerin soveltamisessa ilmenevät vaikeudet edellyttävät tämän liittymäperusteen mukauttamista. Koska internetissä julkaistujen tietojen vaikutuksia tietyn henkilön henkilöllisiin oikeushyviin voidaan arvioida parhaiten sen paikan tuomioistuimessa, missä väitetyn vahingon kärsineen henkilön intressien keskus sijaitsee, unionin tuomioistuimen mukaan tämä tuomioistuin on se, joka on toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan Euroopan unionin alueella aiheutuneet vahingot. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin täsmensi, että paikka, missä henkilön intressien keskus sijaitsee, on yleensä sama kuin hänen vakinainen asuinpaikkansa. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että tämä henkilö voi lisäksi nostaa vahinkoa kokonaisuudessaan koskevan korvauskanteen sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, minne internetissä julkaistujen tietojen levittäjä on sijoittautunut. Asianomainen henkilö voi vahinkoa kokonaisuudessaan koskevan kanteen sijasta myös nostaa kanteen jokaisen sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella internetissä julkaistuihin tietoihin voidaan tai on voitu tutustua, jolloin kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista vain asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion alueella aiheutettua vahinkoa koskevat asiat.

Tässä samassa ratkaisussa unionin tuomioistuin otti kantaa myös direktiivin 2000/31/EY⁹⁰ 3 artiklalle annettavaan metodologiseen sisältöön. Unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka tässä artiklassa ei edellytetä sen saattamista kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi erityisenä lainvalintasääntönä, jäsenvaltioiden on varmistettava, että jollei kyseisen direktiivin 3 artiklan 4 kohdan mukaisin edellytyksin sallituista poikkeuksista muuta johdu, yhteensovitulla alalla sähköisen kaupankäynnin palvelun tarjoajaan ei sovelleta palvelun tarjoajan sijoittautumisjäsenvaltiossa voimassa olevan aineellisen oikeuden mukaisia vaatimuksia tiukempia vaatimuksia.

Asiassa *Koelzsch* (asia C-29/10, tuomio 15.3.2011) unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin ensimmäistä kertaa sopimussuhteisiin sovellettavasta laista 19.6.1980 tehdyn Rooman yleissopimuksen⁹¹ työsopimuksia koskevan 6 artiklan tulkintaa koskeva pyyntö, joka liittyi kuorma-autonkuljettajan työsopimuksen irtisanomisesta syntyneeseen kansainväliseen oikeusriitaan. Rooman yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan ”työsopimukseen otettu lakiviittaus ei saa johtaa siihen, että työntekijä menettäisi sen lain pakottavin säännöksin hänelle annetun suojan, jota lakiviittauksen puuttuessa sovellettaisiin tämän artiklan 2 kohdan nojalla”. Unionin tuomioistuimen oli tässä tapauksessa tulkittava Rooman yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määrättyä liittymäperustetta. Se katsoi, että tätä määräystä on tulkittava siten, että jos työntekijä harjoittaa toimintaansa useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, se valtio, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi mainitussa määräyksessä tarkoitettussa merkityksessä, on se valtio, jossa tai josta käsin työntekijä täyttää olennaisen osan

⁹⁰ Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL L 178, s. 1).

⁹¹ Vuoden 1980 Rooman yleissopimus sopimussuhteisiin sovellettavasta laista (konsolidoitu versio) (EYVL 1998, C 27, s. 34).

hänellä työnantajaansa nähden olevista velvoitteistaan, kun otetaan huomioon kaikki työntekijän toiminnalle ominaiset seikat. Tässä määräyksessä tarkoitettua kriteeriä voidaan soveltaa myös tilanteessa, jossa työntekijä harjoittaa toimintaansa useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, mikäli asiaa käsittelevä tuomioistuin kykenee määrittämään sen valtion, johon työllä on merkittävä liittymä. Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi, että kun otetaan huomioon Rooman yleissopimuksen 6 artiklan tavoite eli työntekijän riittävän suojelun varmistaminen, tämän artiklan 2 kohdan a alakohdassa määrättyä kriteeriä, joka koskee valtiota, jossa työtä tavallisesti tehdään, on tulkittava laajasti. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen⁹² yhteydessä unionin tuomioistuimen tämän yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdasta antaman tulkinnan mukaisesti kriteerillä, joka koskee valtiota, jossa työtä tavallisesti tehdään, on ymmärrettävä viitattavan siihen paikkakuntaan, jolla tai jolta käsin työntekijä tosiasiallisesti harjoittaa ammattitoimintaansa, ja jos ammattitoimintaa ei ole keskitetty millekään paikkakunnalle, paikkakuntaan, jolla työntekijä harjoittaa suurinta osaa toiminnastaan. Tällainen tulkinta on lisäksi yhteensoveltuva sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista annettuun asetukseen (EY) N:o 593/2008 (Rooma I)⁹³ sisältyvän työsopimuksiin liittyviä lainvalintasääntöjä koskevan uuden säännöksen sanamuodon kanssa ja erityisesti sen 8 artiklan kanssa.

Unionin tuomioistuin lisäsi vielä, että kun kyseessä on kansainvälisen kuljetuksen alalla suoritettava työ, määrittääkseen valtion, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki tälle toiminnalle ominaiset seikat. Tässä tarkoituksessa sen on erityisesti selvitettävä, missä valtiossa sijaitsee se paikkakunta, jolta käsin työntekijä suorittaa kuljetustehtävänsä, saa ohjeita tehtäviään varten ja organisoii työnsä, sekä se paikkakunta, jolla työntekovälineet sijaitsevat. Tuomioistuimen on niin ikään selvitettävä se paikkakunta, jolla kuljetukset pääasiassa suoritetaan, se paikkakunta, jolla lastit puretaan, sekä se paikkakunta, jolle työntekijä palaa tehtäviensä jälkeen.

Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa

Tällä alalla kiinnitetään huomiota ainoastaan asioissa *Gueye ja Salmerón Sánchez* annettuun tuomioon (yhdistetyt asiat C-483/09 ja C-1/10, tuomio 15.9.2011), jossa unionin tuomioistuin tulkitsi uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä tehdyn puitepäätöksen 2001/220/YOS⁹⁴ 2, 3, 8 ja 10 artiklaa täsmentämällä muun muassa puitepäätöksessä tunnustettua uhrin oikeutta tulla kuulluksi ja sen vaikutuksia rikoksen tekijälle määrättäviin seuraamuksiin.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että kyseisen puitepäätöksen 2, 3 ja 8 artiklan vastaisista ei ole se, että perheväkivaltaan syyllistyneille määrätään vähimmäisajan kestävä pakollinen lähestymiskielto, josta säädetään jäsenvaltion rikoslaissa liitännäisenä seuraamuksena, vaikka perheväkivallan uhrin vastustavat tällaisen seuraamuksen määräämistä.

Unionin tuomioistuin toi esille, että kyseisen puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdassa säädettyjen velvollisuuksien tarkoituksena on taata, että uhri voi todella osallistua rikosoikeudenkäyntiin asianmukaisella tavalla, mikä ei tarkoita sitä, ettei lähestymiskieltoa voitaisi määrätä uhrin kannan

⁹² Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla vuonna 1968 tehty Brysselin yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32).

⁹³ Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) (EUVL L 177, s. 6).

⁹⁴ Uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15.3.2001 tehty neuvoston puitepäätös (2001/220/YOS) (EYVL L 82, s. 1).

vastaisesti. Saman puitepäättöksen 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu menettelylinen oikeus tulla kuulluksi ei anna uhreille mitään oikeutta, joka koskisi rangaistusten lajien valintaa tai mittaamista. Unionin tuomioistuin täsmensi, että perheväkivaltaa vastaan annettavan rikosoikeudellisen suojan tarkoituksena ei ole suojella ainoastaan uhrin etuja, vaan myös muita yleisempiä yhteiskunnan etuja. Tämän puitepäättöksen 8 artiklassa tarkoitettua suojaa, jonka tarkoituksena on erityisesti suojella riittävällä tavalla uhria rikoksen tekijää vastaan rikosoikeudenkäynnin aikana, ei voida ymmärtää siten, että jäsenvaltioiden on suojeltava uhreja myös epäsuorilta vaikutuksilta, joita aiheutuu myöhemmän ajankohtana kansallisten tuomioistuinten määräämistä rangaistuksista.

Unionin tuomioistuin totesi niin ikään, että velvollisuus määrätä lähestymiskielto kyseessä olevan aineellisen oikeuden mukaan ei kuulu puitepäättöksen soveltamisalaan.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän saman puitepäättöksen 10 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat perhepiirissä tehtyjen rikosten erityisen ryhmän osalta sulkea pois sovittelun kaikissa tällaisia rikoksia koskevissa rikosoikeudenkäynneissä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Unionin tuomioistuin antoi tätä alaa koskevien rajattujen toimivaltuuksiensa nojalla kolme ratkaisua, joihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeneessa asiassa (asia C-27/09 P, *Ranska v. People's Mojahedin Organization of Iran*, tuomio 21.12.2011), jossa Ranskan tasavalta oli hakenut muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon⁹⁵, jolla oli kumottu *People's Mojahedin Organization of Iran*in osalta päätös 2008/583/EY⁹⁶ (jäljempänä riidanalainen päätös), unionin tuomioistuin totesi, että kun kyse on varojen jäädyttämisestä koskevasta alkuperäisestä päätöksestä, toimielimen velvollisuutena ei ole ilmoittaa ennakolta asianomaiselle henkilölle tai yhteisölle syitä, joiden vuoksi se aikoo sisällyttää kyseisen henkilön tai yhteisön nimen asetuksen (EY) N:o 2580/2001⁹⁷ 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun luetteloon. Jotta tällaisen toimenpiteen tehokkuutta ei vaarannettaisi, sillä on nimittäin sen luonteen vuoksi oltava yllättävä vaikutus ja sitä on sovellettava välittömästi alkavin vaikutuksin. Kun sen sijaan on kyse myöhemmästä varojen jäädyttämisestä koskevasta päätöksestä, jolla kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa luettelossa jo esiintyvän henkilön tai yhteisön nimi säilytetään, yllättävä vaikutus ei ole enää tarpeen toimenpiteen tehokkuuden varmistamiseksi, joten seikat, joihin aiotaan vedota kyseistä henkilöä tai yhteisöä vastaan, on lähtökohtaisesti ilmoitettava niille, ja niille on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi ennen tällaisen päätöksen tekemistä. Näin ollen unionin tuomioistuimen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, että koska *People's Mojahedin Organization of Iran*in (jäljempänä PMOI) nimi säilytettiin riidanalaisella päätöksellä asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa luettelossa, neuvosto ei voinut ilmoittaa riidanalaisesta päätöstä tehdessään uusia seikkoja, joihin se aikoi vedota PMOI:ta vastaan. Neuvoston olisi ehdottomasti pitänyt varmistaa PMOI:n puolustautumisoi-
keuksien kunnioittaminen eli niiden seikkojen ilmoittaminen, joihin sitä vastaan vedottiin, ja

⁹⁵ Asia T-284/08, *People's Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto*, tuomio 4.12.2008.

⁹⁶ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanosta sekä päätöksen 2007/868/EY kumoamisesta 15.7.2008 tehty neuvoston päätös 2008/583/EY (EUVL L 18, s. 21).

⁹⁷ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001 (EYVL L 344, s. 70 ja oikaisu EUVL 2010, L 52, s. 58),

oikeus tulla kuulluksi ennen kyseisen päätöksen tekemistä. Unionin tuomioistuimen mukaan se suojatekijä, jonka tarjoavat sellaisten seikkojen, joihin jotakuta vastaan vedotaan, ilmoittamisvaatimus sekä oikeus esittää huomautuksia ennen riidanalaisen päätöksen kaltaisen toimenpiteen, jonka perusteella rajoittavia toimenpiteitä aletaan soveltaa, toteuttamista, on perustavanlaatuinen ja olennainen tekijä puolustautumisoikeuksien kannalta. Tämä pitää sitäkin enemmän paikkansa siksi, että tällaisilla toimenpiteillä on tärkeä vaikutus kyseisten henkilöiden ja ryhmien oikeuksiin ja vapauksiin.

Kun otetaan huomioon se, miten perustavanlaatuisen tärkeää Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a alakohdassa nimenomaisesti vahvistetun puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen on oltava menettelyssä, joka edeltää riidanalaisen päätöksen kaltaisen päätöksen tekemistä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, ettei neuvosto ollut osoittanut, että riidanalainen päätös oli tehtävä niin kiireellisesti, että sen oli mahdotonta ilmoittaa PMOI:lle uusista seikoista, joihin se aikoi vedota PMOI:ta vastaan, ja sallia sen kuuleminen ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä.

Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistettuja rajoittavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää ydinaseiden levittäminen, koskevassa asiassa unionin tuomioistuimen käsiteltävänä oli Iranin valtion omistaman iranilaisen pankin, Bank Melli Iranin, valitus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta⁹⁸, jolla oli hylätty sen kanne⁹⁹, jossa se vaati sen osalta toteutettujen toimenpiteiden kumoamista (asia C-548/09 P, *Bank Melli Iran v. neuvosto*, tuomio 16.11.2011). Unionin tuomioistuin katsoi, että tehokkaan oikeussuojan periaate merkitsee, että unionin viranomainen, joka antaa toimen, jossa kohdistetaan johonkin henkilöön tai yhteisöön rajoittavia toimenpiteitä, on velvollinen ilmoittamaan tämän toimen perusteet mahdollisuuksien mukaan joko sinä ajankohtana, jona toimi annetaan, tai ainakin niin pian kuin mahdollista tämän jälkeen, jotta nämä henkilöt tai yhteisöt voivat käyttää kanneoikeuttaan. Juuri tämän periaatteen noudattamiseksi asetuksen (EY) N:o 423/2007¹⁰⁰ 15 artiklan 3 kohdassa velvoitetaan neuvosto esittämään 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti tekemiensä päätösten yksilökohtaiset erityiset syyt ja antamaan ne tiedoksi asianomaisille henkilöille, yhteisöille ja elimille. Varojen jäädyttämisellä on huomattavia seurauksia asianomaisten yhteisöjen osalta, koska se voi rajoittaa niiden perusoikeuksien käyttöä. Tästä seuraa, että neuvoston on täytettävä sille kyseisessä määräyksessä asetettu velvoite erikseen suoritettavalla tiedoksiannolla. Vaikka erikseen toimitettava tiedoksi antaminen on lähtökohtaisesti tarpeen, on riittävää todeta, että kyseisen asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa ei edellytetä mitään täsmällistä muotoa, vaan siinä mainitaan vain velvollisuus "antaa tiedoksi". On tärkeää, että tälle säännökselle annetaan tehokas vaikutus eli tehokas oikeussuoja henkilöille ja yhteisöille, joita tämän saman asetuksen 7 artiklan 2 kohdan nojalla toteutetut rajoittavat toimenpiteet koskevat.

Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, että yhteisön toimen oikeudellisen perustan valinnan on perustuttava objektiivisiin seikkoihin, jotka voivat olla tuomioistuimen suorittaman valvonnan kohteena ja joihin kuuluvat erityisesti toimen tarkoitus ja sisältö. Asetus (EY) N:o 423/2007 koskee otsikkonsa mukaan Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä. Asetuksen johdanto-osan perustelukappaleista ja sen säännösten kokonaisuudesta käy ilmi,

⁹⁸ Asia T-390/08, *Bank Melli Iran v. neuvosto*, tuomio 14.10.2009.

⁹⁹ Kanne, jossa vaadittiin kumoamaan Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EY) N:o 423/2007 7 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanosta 23.6.2008 tehdyn neuvoston päätöksen 2008/475/EY (EUVL L 163, s. 29) liitteessä olevan B taulukon 4 kohta.

¹⁰⁰ Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 423/2007 (EUVL L 103, s. 1).

että sen tarkoituksena on estää tai hillitä tämän valtion ydinalan politiikkaa sen aiheuttaman riskin vuoksi rajoittavilla taloudellisilla toimenpiteillä. Riskit, joita torjutaan, liittyvät Iranin ydinaseiden levittämishjelmaan eivätkä ydinaseiden levittämiseen yleisesti. Koska kyseessä olevan toimen tarkoituksena ja sisältönä ovat selvästi Iranin islamilaista tasavaltaa koskevat taloudelliset toimenpiteet, EY 308 artiklan käyttäminen ei ollut tarpeen, koska EY 301 artikla on riittävä oikeudellinen perusta sen vuoksi, että sen nojalla unioni voi kokonaan tai osittain keskeyttää taloudelliset suhteet yhden tai useamman kolmannen maan kanssa taikka vähentää niitä, ja tähän toimintaan voidaan sisällyttää Bank Melli Iranin kaltaisten yhteisöjen, joilla on yhteyksiä asianomaisen kolmannen maan hallitukseen, varojen jäädyttäminen. Sen osalta, onko yhteinen kanta 2007/140/YUTP¹⁰¹ sisällytettävä oikeudellisiin perustoihin, tuomiossa todettiin, että EY 301 artiklan mukaan yhteisen kannan tai yhteisen toiminnan on oltava olemassa, jotta yhteisön toimenpiteitä voidaan toteuttaa, mutta siinä ei määrätä, että kyseisten toimenpiteiden pitäisi perustua tähän yhteiseen kantaan tai tähän yhteiseen toimintaan. Joka tapauksessa on niin, että yhteinen kanta ei voi olla yhteisön toimen oikeudellisena perustana. Neuvoston yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla antamat yhteiset kannat, kuten yhteiset kannat 2007/140/YUTP ja 2008/479/YUTP¹⁰², nimittäin hyväksytään mainitun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen puitteissa sen 15 artiklan mukaisesti, kun taas neuvoston asetukset, kuten asetus (EY) N:o 423/2007, annetaan EY:n perustamissopimuksen puitteissa. Neuvosto voi siis antaa yhteisön toimen vain sille EY:n perustamissopimuksessa eli käsiteltävässä asiassa EY 60 ja EY 301 artiklassa annettuun toimivaltaan nojautuen.

Kyse oli niin ikään Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetusta asetuksesta (EY) N:o 423/2007¹⁰³ Oberlandesgericht Düsseldorfin vireille saattamassa asiassa (asia C-72/11, *Afrasiabi ym.*, tuomio 21.12.2011), jossa unionin tuomioistuin tulkitsi tämän asetuksen 7 artiklan 3 ja 4 kohtaa.

Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseisen asetuksen 7 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että asetuksen 1 artiklan i alakohdassa tarkoitetun taloudellisen resurssin välillistä saataville asettamista koskeva kielto kattaa toimet, jotka liittyvät toimintakykyisen mutta ei vielä käyttövalmiin sintrausuunin toimittamiseen Iraniin ja asentamiseen siellä sellaiselle kolmannelle osapuolelle, joka toimii asetuksen liitteessä IV tai V luetellun henkilön, yhteisön tai elimen puolesta, määräysvallassa tai johdolla ja jonka tarkoitus on käyttää kyseistä uunia ydinaseiden levittämistä Iranissa edistävien tavaroiden valmistamiseen tällaisen henkilön, yhteisön tai elimen hyväksi. Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän saman asetuksen 7 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että a) se kattaa sellaisen toiminnan, joka on muodolliselta ilmiasultaan sellainen, että sillä ei rikota asetuksen 7 artiklan 3 kohtaa, mutta jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena kuitenkin on 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkominen; b) termit tietoinen ja tarkoituksellinen edellyttävät kumulatiivisesti tietoisuutta ja tahtoa, ja nämä edellytykset täytyvät, kun sellaiseen toimintaan, jolla on edellisessä kohdassa mainittu tavoite tai seuraus, osallistuva henkilö pyrkii tahallaan aiheuttamaan kyseisen tavoitteen tai seurauksen tai vähintään pitää mahdollisena, että hänen osallistumisellaan on tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden.

¹⁰¹ Irania koskevista rajoittavista toimenpiteistä 27.2.2008 hyväksytty neuvoston yhteinen kanta 2007/140/YUTP (EUVL L 61, s. 49).

¹⁰² Yhteisen kannan 2007/140/YUTP muuttamisesta 23.6.2008 hyväksytty neuvoston yhteinen kanta 2008/479/YUTP (EUVL L 163, s. 43).

¹⁰³ Ks. alaviite 100.

C – Unionin tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 7.10.2011)

Ensimmäinen rivi vasemmalta oikealle:

Jaoston puheenjohtaja U. Löhmus; ensimmäinen julkisasiamies J. Mazák; jaoston puheenjohtajat K. Lenaerts ja A. Tizzano; unionin tuomioistuimen presidentti V. Skouris; jaoston puheenjohtajat J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, J. Malenovský ja M. Safjan

Toinen rivi vasemmalta oikealle:

Tuomarit A. Borg Barthet ja E. Juhász; julkisasiamies J. Kokott; tuomari A. Rosas; jaoston puheenjohtaja A. Prechal; tuomarit R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, G. Arestis ja M. Ilešič

Kolmas rivi vasemmalta oikealle:

Julkisasiamiehet V. Trstenjak, Y. Bot, E. Sharpston; tuomarit A. Ó Caoimh, E. Levits ja L. Bay Larsen; julkisasiamies P. Mengozzi; tuomarit T. von Danwitz ja A. Arabadjiev

Neljäs rivi vasemmalta oikealle:

Tuomari C. G. Fernlund; julkisasiamies P. Cruz Villalón; tuomarit M. Berger, J.-J. Kasel, C. Toader ja D. Šváby; julkisasiamies N. Jääskinen; tuomari E. Jarašiūnas; kirjaaja A. Calot Escobar

1 Unionin tuomioistuimen jäsenet

(virkaikäjärjestyksessä)

Vassilios Skouris

syntynyt 1948, oikeustieteen loppututkinto Freie Universität Berlinistä (1970), valtiosääntö- ja hallinto-oikeuden tohtori Hampurin yliopistosta (1973), Hampurin yliopiston professori (1972–1977), Bielefeldin yliopiston julkisoikeuden professori (1978), Thessalonikin yliopiston julkisoikeuden professori (1982), sisäasiainministeri (1989 ja 1996), Kreetan yliopiston valtuuskunnan jäsen (1983–1987), Thessalonikin kansainvälisen talous- ja eurooppaoikeuden instituutin johtaja (1997–2005), Kreikan eurooppaoikeuden yhdistyksen puheenjohtaja (1992–1994), Kreikan tiedeakatemian jäsen (1993–1995), Kreikan virkamiehiä valitsevan lautakunnan jäsen (1994–1996), Trierin yliopiston eurooppaoikeuden akademian tieteellisen neuvoston jäsen (1995–), Kreikan tuomarikoulun valtuuskunnan jäsen (1995–1996), ulkoministeriön tieteellisen neuvoston jäsen (1997–1999), Kreikan talous- ja sosiaalikomitean puheenjohtaja (1998), unionin tuomioistuimen tuomari 8.6.1999– ja presidentti 7.10.2003–

Antonio Tizzano

syntynyt 1940, Rooman La Sapienza -yliopiston yhteisön oikeuden professori, Istituto Orientalen (1969–1979) sekä Napolin Federico II:n (1979–1992), Catanian (1969–1977) ja Mogadishun (1967–1972) yliopistojen professori, asianajaja Corte di cassazione, Italian pysyvän EY-edustuston oikeudellinen neuvonantaja (1984–1992), Italian valtuuskunnan jäsen Espanjan ja Portugalin EU-jäsenyysneuvotteluissa sekä Euroopan yhtenäisasiakirjaa ja Euroopan unionista tehtyä sopimusta koskeneissa kansainvälisissä neuvotteluissa ja hallitustenvälisissä konferensseissa, kirjoittanut julkaisuja useista EY:n perustamissopimuksista ja unionin lainsäädännöstä, Il Diritto dell'Unione Europea -aikausjulkaisun perustaja ja päätoimittaja (1996–), useiden oikeudellisten aikausjulkaisujen toimitusneuvoston jäsen, useiden kansainvälisten kongressien raportoiija, pitänyt esitelmää ja kursseja Haagin kansainvälisen oikeuden akatemiassa (1987) sekä useissa muissa kansainvälisissä instituutioissa, Euroopan komission varainhoitoa tutkivan riippumattoman asiantuntijaryhmän jäsen (1999), unionin tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2000–3.5.2006 ja tuomari 4.5.2006–

José Narciso da Cunha Rodrigues

syntynyt 1940, eri tehtävissä oikeuslaitoksessa (1964–1977) sekä oikeuslaitoksen uudistamista koskevien tutkimusten toteuttamisessa ja koordinoinnissa, hallituksen edustaja Euroopan ihmisoikeustoimikunnassa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa (1980–1984), Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomitean asiantuntija (1980–1985), rikoslain ja oikeudenkäyntimenettelystä rikosasioissa annetun lain uudistustyöryhmän jäsen, Procurador-Geral da República (1984–2000), Euroopan unionin petostentorjuntaviraston (OLAF) valvontakomitean jäsen (1999–2000), unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2000–

Allan Rosas

syntynyt 1948, oikeustieteen tohtori Turun yliopistosta (1977), Turun yliopiston julkisoikeuden apulaisprofessori (1978–1981) ja Åbo Akademin professori (1981–1996), Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin johtaja (1985–1995), useita kansainvälisiä ja kansallisia akateemisia luottamustehtäviä, useiden tieteellisten yhdistysten jäsen sekä kansainvälisten ja kansallisten tutkimushankkeiden ja -ohjelmien johtaja (aloina mm. unionin oikeus, kansainvälinen oikeus, ihmis- ja perusoikeudet sekä valtiösääntöoikeus ja vertaileva julkisoikeus), Suomen valtuuskunnan jäsen tai neuvonantaja useissa kansainvälisissä konferensseissa ja kokouksissa, asiantuntijatehtäviä Suomen oikeuselämässä (mm. lainvalmistelu ja eduskunnan eri valiokunnat) sekä YK:ssa, Unescossa, Etykissä ja Euroopan neuvostossa, Euroopan komission oikeudellinen pääneuvonantaja (ulkosuhteet, 1995–) ja oikeudellisen yksikön varapääjohtaja (maaliskuu 2001–), unionin tuomioistuimen tuomari 17.1.2002–

Rosario Silva de Lapuerta

syntynyt 1954, oikeustieteen tutkinto Madridin Complutense-yliopistosta, valtionasiamies asemapaikkanaan Malaga, liikenne-, matkailu- ja viestintäministeriön oikeudellisen yksikön sekä sittemmin ulkoasiainministeriön oikeudellisen yksikön valtionasiamies, unionin tuomioistuimeen liittyviä asioita käsittelevän oikeudellisen yksikön päällikkö, oikeusministeriön valtionasiamiesviraston unioniin ja kansainvälisiin asioihin liittyvää oikeusneuvontaa antavan osaston apulaispäällikkö, unionin tuomioistuinjärjestelmän tulevaisuutta käsitelleen asiantuntijaryhmän jäsen, unionin tuomioistuinjärjestelmän uudistamista Nizzan sopimuksessa käsitelleen "Puheenjohtajan ystävät" -työryhmän Espanjan valtuuskunnan sekä neuvoston tilapäisen "Yhteisöjen tuomioistuin"-työryhmän puheenjohtaja, Escuela Diplomática unionin oikeuden professori, Noticias de la Unión Europea -julkaisun päätoimittaja, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2003–

Koen Lenaerts

syntynyt 1954, oikeustieteen loppututkinto ja oikeustieteen tohtori Leuvenin katolisesta yliopistosta, master of laws ja master in public administration Harvardin yliopistosta, Leuvenin katolisen yliopiston assistentti (1979–1983) ja professori (1983–), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1984–1985), Bruggen Collège d'Europen yhteisön oikeuden opettaja, Brysselin asianajajayhteisön jäsen (1986–1989), Harvard Law Schoolin vieraileva professori (1989), yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 25.9.1989–6.10.2003, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2003–

Juliane Kokott

syntynyt 1957, oikeustieteen opintoja Bonnin ja Geneven yliopistoissa, LL.M. -tutkinto American Universitysta (Washington D.C.), oikeustieteen tohtori Heidelbergin (1985) ja Harvardin yliopistoista (1990), Berkeleyyn yliopiston vieraileva professori (1991), Augsburgin (1992) sekä Heidelbergin (1993) ja Düsseldorfin yliopistojen (1994) professori Saksan julkisoikeuden sekä kansainvälisen oikeuden ja unionin oikeuden aloilla, Saksan hallituksen nimittämä ylimääräinen tuomari Etyjin sovittelu- ja välitystuomioistuimessa, globaalia kehitystä käsittelevän liittotasavallan neuvoa-antavan neuvoston (WBGU) varapuheenjohtaja (1996), St. Gallenin yliopiston kansainvälisen oikeuden sekä kansainvälisen kauppaoikeuden ja unionin oikeuden professori (1999), unionin oikeuden ja kansainvälisen kauppaoikeuden instituutin johtaja (2000) sekä kauppaoikeuden erikoistumisohjelman apulaismohtaja (2001), unionin tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2003–

Konrad Hermann Theodor Schiemann

syntynyt 1937, oikeustieteen opintoja Cambridgen yliopistossa, barrister (1964–1980), Queen's Counsel (1980–1986), High Court of England & Walesin tuomari (1986–1995), Lord Justice of Appeal (1995–2003), Inner Templen vanhempi jäsen (1985–) ja varainhoitaja (2003), unionin tuomioistuimen tuomari 1.1.2004–

Endre Juhász

syntynyt 1944, oikeustieteellinen tutkinto Szegedin yliopistosta (1967), Unkarin asianajajatutkinto (1970), vertailevan oikeustieteen jatko-opintoja Strasbourgin yliopistosta (1969–1972), ulkomaankauppaministeriön oikeudellisen osaston virkamies (1966–1974) ja lainsäädäntöneuvos (1973–1974), Unkarin Brysselin-suurlähetystön ensimmäinen kaupallinen sihteeri vastuullaan unionin oikeuteen liittyvät asiat (1974–1979), ulkomaankauppaministeriön osastopäällikkö (1979–1983), Unkarin Yhdysvaltojen-suurlähetystön (Washington D.C.) ensimmäinen kaupallinen sihteeri ja sittemmin kaupallinen neuvos (1983–1989), kauppaministeriön ja kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön ylijohtaja (1989–1991), pääneuvottelija Unkarin ja EY:n assosiaatiosopimusneuvotteluissa (1990–1991), kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön kansliapäällikkö ja Eurooppa-asioiden viraston pääjohtaja (1992), kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön valtiosihteeri (1993–1994), valtiosihteeri ja Eurooppa-asioiden viraston pääjohtaja teollisuus- ja kauppaministeriössä (1994), Unkarin ylimääräinen ja täysivaltainen EU-suurlähettiläs sekä EU-edustuston päällikkö (tammikuu 1995 – toukokuu 2003), pääneuvottelija Unkarin EU-jäsenyysneuvotteluissa (heinäkuu 1998 – huhtikuu 2003), salkuton ministeri Euroopan integraatiokysymysten koordinoinnissa (toukokuu 2003–), unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

George Arestis

syntynyt 1945, oikeustieteen tutkinto Ateenan yliopistosta (1968), M.A. (Comparative Politics and Government) Kentin yliopistosta Canterburystä (1970), asianajaja Kyproksessa (1972–1982), alioikeuden tuomari (1982) ja sittemmin päällikkötuomari (1995), Nikosian alioikeuden hallinnollinen päällikkötuomari (1997–2003), Kyproksen korkeimman oikeuden tuomari (2003), unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Anthony Borg Barthet U.O.M.

syntynyt 1947, oikeustieteen tohtori Maltan kuninkaallisesta yliopistosta (1973), Maltan julkishallinnon notary to government (1975), ylitarkastaja (1978), lainsäädäntöneuvos (1979), avustava attorney general (1988) sekä Maltan presidentin nimittämä attorney general (1989), Maltan yliopiston osa-aikainen siviilioikeuden opettaja (1985–1989), Maltan yliopiston konsistorin jäsen (1998–2004), oikeushallinnon valtuuskunnan jäsen (1994–2004), Maltan välimiesmenettelykeskuksen hallintoneuvoston jäsen (1998–2004), unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Marko Ilešič

syntynyt 1947, oikeustieteen tohtori Ljubljanan yliopistosta, erikoistunut vertailevaan oikeustieteeseen Strasbourgin ja Coimbran yliopistoissa, asianajaja, Ljubljanan työtuomioistuimen tuomari (1975–1986), urheilutuomioistuimen puheenjohtaja (1978–1986), Triglav-vakuutusyhtiön välimiestuomioistuimen välimies (1990–1998), pörssin välimieslautakunnan puheenjohtaja (1995–), pörssin välitystuomioistuimen välimies (1998–), Jugoslavian (–1991) ja Slovenian (1991–) kauppakamarin välimies, Pariisin kansainvälisen kauppakamarin välimies, UEFA:n (1988–) ja FIFA:n (2000–) muutoksenhakutuomioistuimen tuomari, Slovenian lakimiesliiton puheenjohtaja, International Law Associationin sekä kansainvälisen merenkulkukomitean ja useiden muiden kansainvälisten oikeustieteellisten yhdistysten jäsen, kansainvälisen siviili-, kauppa- ja yksityisoikeuden professori, Ljubljanan yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani, kirjoittanut useita oikeustieteellisiä teoksia, unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Jiří Malenovský

syntynyt 1950, oikeustieteen tohtori Prahan Kaarlen yliopistosta (1975), Brnon Masaryk -yliopiston yliassistentti (1974–1990), varadekaani (1989–1991) sekä kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden laitoksen esimies (1990–1992), Tšekkoslovakian perustuslakituomioistuimen tuomari (1992), suurlähettiläs Euroopan neuvostossa (1993–1998), Euroopan neuvoston ministerivaltuuskunnan puheenjohtaja (1995), ulkoministeriön pääjohtaja (1998–2000), Tšekin ja Slovakian ryhmien puheenjohtaja Association de droit international -järjestössä (1999–2001), perustuslakituomioistuimen tuomari (2000–2004), lainsäädäntöneuvoston jäsen (1998–2000), Haagin pysyvän välitystuomioistuimen jäsen (2000–), Brnon Masaryk-yliopiston kansainvälisen julkisoikeuden professori (2001), unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Uno Lohmus

syntynyt 1952, oikeustieteen tohtori (1986), asianajaja (1977–1998), Tarton yliopiston rikosoikeuden vieraileva professori, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (1994–1998), Viron korkeimman oikeuden presidentti (1998–2004), perustuslakikomitean jäsen, rikoslakikomitean neuvonantaja, rikoslakia valmistelevan työryhmän jäsen, julkaissut useita teoksia ihmisoikeuksista ja valtiosääntöoikeudesta, unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Egils Levits

syntynyt 1955, oikeustieteen ja valtiotieteen tutkinnot Hampurin yliopistosta, Kielin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkija, Latvian parlamentin neuvonantaja kansainvälistä oikeutta sekä valtiosääntöoikeutta ja lainsäädäntöuudistusta koskevissa asioissa, Latvian Saksan- ja Sveitsin- (1992–1993) sekä Itävallan-, Sveitsin- ja Unkarin- (1994–1995) suurlähettiläs, ulkoministerin tehtäviä hoitava varapääministeri ja oikeusministeri (1993–1994), Etyjin sovittelu- ja välimiestuomioistuimen jäsen (1997–), pysyvän välimiestuomioistuimen jäsen (2001–), Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (1995–2004), kirjoittanut useita julkaisuja valtiosääntö- ja hallinto-oikeudesta sekä lainsäädäntöuudistuksesta ja unionin oikeudesta, unionin tuomioistuimen tuomari 11.5.2004–

Aindrias Ó Caoimh

syntynyt 1950, bachelor in civil law -tutkinto Dublinin University Collegesta (1971), barrister Dublinin King's Innsistä (1972), yhteisön oikeuden jatkotutkinto Dublinin University Collegesta (1977), Irlannin asianajajayhteisön jäsen (1972–1999), yhteisön oikeuden opettaja Dublinin King's Innsissä, senior counsel (1994–1999), useita kertoja Irlannin hallituksen asiamiehenä unionin tuomioistuimessa, High Courtin tuomari (1999–), King's Innsin bencher (1999–), Irlannin EU-oikeuden yhdistyksen varapuheenjohtaja, kansainvälisen oikeuden yhdistyksen Irlannin osaston jäsen, yhteisöjen tuomioistuimen entisen tuomarin (1974–1985) Andreas O'Keeffen (Aindrias Ó Caoimh) poika, unionin tuomioistuimen tuomari 13.10.2004–

Lars Bay Larsen

syntynyt 1953, valtiotieteen (1976) ja oikeustieteen tutkinnot (1983) Kööpenhaminan yliopistosta, oikeusministeriön virkamies (1983–1985), perheoikeuden assistentti (1984–1991) ja sittemmin apulaisprofessori (1991–1996), asianajajayhteisön jaostopäällikkö (1985–1986), oikeusministeriön yksikönpäällikkö (1986–1991), asianajajayhteisön jäsen (1991), oikeusministeriön osastopäällikkö (1991–1995) sekä poliisiasiaosaston (1995–1999) ja oikeudellisen osaston päällikkö (2000–2003), Tanskan edustaja K-4-komiteassa (1995–2000) sekä Schengenin keskusryhmässä (1996–1998) ja Europol Management Boardissa (1998–2000), korkeimman oikeuden jäsen (2003–2006), unionin tuomioistuimen tuomari 11.1.2006–

Eleanor Sharpston

syntynyt 1955, oikeus- ja taloustieteiden sekä kielten opintoja Cambridgen King's Collegessa (1973–1977), Oxfordin Corpus Christi Collegen assistentti ja tutkija (1977–1980), Middle Templen asianajajayhteisön jäsen (1980), barrister (1980–1987 ja 1990–2005), julkisasiamies ja tuomari Sir Gordon Slynnin lakimiesavustaja (1987–1990), Lontoon University Collegen yhteisön oikeuden ja oikeusvertailun opettaja (1990–1992), Cambridgen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan yliopistonlehtori (1992–1998) ja vanhempi yliopistonlehtori (1998–2005), Cambridgen yliopiston King's Collegen fellow (1992–), Cambridgen yliopiston Centre for European Legal Studies -tutkimuskeskuksen apulaisprofessori ja tutkija (1998–2005), Queen's counsel (1999), Middle Templen bencher (2005), unionin tuomioistuimen julkisasiamies 11.1.2006–

Paolo Mengozzi

syntynyt 1938, Bolognan yliopiston kansainvälisen oikeuden professori ja yhteisön oikeuden Jean Monnet -oppituolin haltija, Madridin Carlos III -yliopiston kunniatohtori, Johns Hopkins -yliopiston Bologna Centerin sekä New Yorkin St. Johns -yliopiston, Georgetownin yliopiston, Paris II -yliopiston, Georgian yliopiston ja Luxemburgin Institut universitaire internationalin vieraileva professori, Nijmegenin yliopiston European Business Law Pallas -ohjelman koordinaattori, Euroopan komission julkisten hankintojen neuvoa-antavan komitean jäsen, Italian kauppa- ja teollisuusministeriön alivaltiosihteeri Italian puheenjohtajakaudella, EU:n WTO-valmistelutyöryhmän jäsen sekä Haagin kansainvälisen oikeuden instituutin WTO-tutkimusohjelman johtaja (1997), yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 4.3.1998–3.5.2006, unionin tuomioistuimen julkisasiamies 4.5.2006–

Pernilla Lindh

syntynyt 1945, oikeustieteen tutkinto Lundin yliopistosta, tuomioistuinharjoittelu Trollhättanin kärjäoikeudessa (1971–1974), Svean hovioikeuden (1974–1975) ja Tukholman kärjäoikeuden viskaali (1975), Svean hovioikeuden hallinnollinen viskaali (1975–1978), tuomioistuinhallinnon (Domstolsverket) hallitussihteeri (1977), oikeuskanslerinviraston esittelijä (1979–1980), Svean hovioikeuden asessori (1980–1981), kauppa- ja teollisuusministeriön lakimies (1981–1982), Ruotsin ulkoministeriön oikeudellisen osaston lakimies sekä sittemmin osastopäällikkö ja lainsäädäntöjohtaja (1982–1995), sai suurlähettilään arvonimen (1992), markkinatuomioistuimen varapuheenjohtaja, ETA-neuvottelujen oikeudellisista ja institutionaalisista kysymyksistä vastannut neuvottelija (EFTA-työryhmän varapuheenjohtaja ja sittemmin puheenjohtaja) sekä Ruotsin EU-jäsenyysneuvotteluissa samoista kysymyksistä vastannut neuvottelija, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 18.1.1995–6.10.2006, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2006–

Yves Bot

syntynyt 1947, oikeustieteen loppututkinto Rouenin yliopistosta, oikeustieteen tohtori Paris II Panthéon-Assas -yliopistosta, Le Mansin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan apulaisprofessori, Le Mansin syyttäjäviraston apulaissyöttäjä ja sittemmin ensimmäinen apulaissyöttäjä (1974–1982), tribunal de grande instance de Dieppen valtionsyyttäjä (1982–1984), tribunal de grande instance de Strasbourgin apulaisvaltionsyyttäjä (1984–1986), tribunal de grande instance de Bastian valtionsyyttäjä (1986–1988), Caenin hovioikeuden julkisasiamies (1988–1991), tribunal de grande instance du Mansin valtionsyyttäjä (1991–1993), oikeusministerin erityisavustaja (1993–1995), tribunal de grande instance de Nanterren (1995–2002) sekä tribunal de grande instance de Paris'n (2002–2004) ja Pariisin muutoksenhakutuomioistuinten (cour d'appel de Paris) valtionsyyttäjä (2004–2006), unionin tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2006–

Ján Mazák

syntynyt 1954, oikeustieteen tohtori Košicen Pavol Jozef Safarik -yliopistosta (1978), yksityisoikeuden professori (1994) sekä unionin oikeuden professori (2004), Košicen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan EU-oikeuden instituutin johtaja (2004), Krajský súdin (piirioikeus) tuomari Košicessa (1980), Metský súdin (alioikeus) varapuheenjohtaja (1982) ja puheenjohtaja (1990) Košicessa, Slovakian asianajajayhteisön jäsen (1991), perustuslakituomioistuimen jäsen (1993–1998), varaoikeusministeri (1998–2000), perustuslakituomioistuimen presidentti (2000–2006), Venetsian komission jäsen (2004), unionin tuomioistuinten julkisasiamies 7.10.2006–

Jean-Claude Trichet

syntynyt 1955, oikeustieteen tutkinto Metz'n yliopistosta, loppututkinto Institut d'études politiques de Paris'sta, opintoja École nationale d'administrationissa, Ranskan ylimmän hallintotuomioistuimen (Conseil d'État) esittelijä (1982–1985) sekä hallituskomissaari (1985–1987 ja 1992–1999), apulaistuomari (1999–2000) ja riita-asiain jaoston kuuden alajaoston puheenjohtaja (2000–2006), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1987–1991), työ-, työllisyys- ja ammattikoulutusministerin sekä sittemmin julkishallinnosta ja hallinnon uudistamisesta vastaavan ministerin kabinettipäällikkö (1991–1992), työntekijöiden sairausvakuutuskassan yhteydessä toimivan Conseil d'État'n oikeudellisen valtuuskunnan päällikkö (2001–2006), Metz'n yliopiston (1988–2000) sekä Paris I Panthéon-Sorbonne -yliopiston (2000–) apulaisprofessori, kirjoittanut useita julkaisuja hallinto-oikeudesta sekä unionin oikeudesta ja Euroopan ihmisoikeuksista, Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme -julkaisun perustaja ja toimituskunnan puheenjohtaja, Bulletin juridique des collectivités locales -julkaisun yksi perustajista ja toimituskunnan jäsen, instituutioita sekä ympäristö- ja yhdyskuntasuunnittelu-oikeutta koskevan tutkimusryhmän tieteellisen neuvoston puheenjohtaja, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2006–

Thomas von Danwitz

syntynyt 1962, opintoja Bonnissa sekä Genevessä ja Pariisissa, oikeustieteen valtiontutkinto (1986 ja 1992), oikeustieteen tohtori Bonnin yliopistosta (1988), julkishallinnon kansainvälinen tutkinto École nationale d'administrationista (1990), jatkokouluttajan kelpoisuus Bonnin yliopistosta (1996), Ruhrin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan Saksan julkisoikeuden ja eurooppaoikeuden professori (1996–2003) sekä dekaani (2000–2001) Bochumissa, Kölnin yliopiston Saksan julkisoikeuden ja eurooppaoikeuden professori (2003–2006), julkisoikeuden ja hallintotieteen instituutin johtaja (2006), Fletcher School of Law and Diplomacy (2000) sekä Toursin François Rabelais -yliopiston (2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne -yliopiston (2005–2006) vieraileva professori, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2006–

Verica Trstenjak

syntynyt 1962, oikeustieteen loppututkinto (1987), oikeustieteen tohtori Ljubljanan yliopistosta (1995), oikeus- ja valtioteorian sekä yksityisoikeuden professori (1996–), tutkija, tohtoriopintoja Zürichin yliopistossa sekä Wienin yliopiston vertailevan oikeustieteen instituutissa, Hampurin kansainvälisen yksityisoikeuden Max Planck -instituutissa ja Amsterdamin vapaassa yliopistossa, Wienin ja Freiburgin yliopistojen sekä Hampurin oikeustieteellisen Bucerius-koulun vieraileva professori, tiede- ja teknologiaministeriön oikeudellisen osaston päällikkö (1994–1996) ja valtiosihteeri (1996–2000), valtioneuvoston pääsihteeri (2000), eurooppalaista siviililakia käsittelevän työryhmän (Study Group on European Civil Code) jäsen (2003–), Humboldtin tutkimushankkeen (Humboldt Stiftung) johtaja, julkaissut yli sata oikeustieteellistä artikkelia sekä useita kirjoja eurooppaoikeudesta ja yksityisoikeudesta, Slovenian lakimiesliiton Vuoden lakimies 2003 -palkinnon saaja, useiden oikeustieteellisten aikakauslehtien toimitusneuvostojen jäsen, Slovenian lakimiesliiton pääsihteeri ja useiden lakimiesyhdistysten (mm. Gesellschaft für Rechtsvergleichung) jäsen, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 7.7.2004–6.10.2006, unionin tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2006–

Alexander Arabadjiev

syntynyt 1949, oikeustieteen opintoja Sofian St. Kliment Ohridski -yliopistossa, Blagoevgradin alioikeuden tuomari (1975–1983), Blagoevgradin alueellisen tuomioistuimen tuomari (1983–1986), korkeimman oikeuden tuomari (1986–1991), perustuslakituomioistuimen tuomari (1991–2000), Euroopan ihmisoikeustoimikunnan jäsen (1997–1999), Euroopan tulevaisuutta käsitelleen valmistelukunnan jäsen (2002–2003), parlamentin jäsen (2001–2006), Euroopan parlamentin tarkkailija, unionin tuomioistuimen tuomari 12.1.2007–

Camelia Toader

syntynyt 1963, oikeustieteen loppututkinto (1986) ja oikeustieteen tohtori (1997) Bukarestin yliopistosta, Buftean alioikeuden notaari (1986–1988), Bukarestin 5. alueen alioikeuden tuomari (1988–1992), Bukarestin asianajajayhteisön jäsen (1992), Bukarestin yliopiston siviilioikeuden ja eurooppalaisen sopimusoikeuden assistentti (1992–2005) sekä professori (2005–), tohtoriopintoja ja tutkimustyötä Hampurin kansainvälisen yksityisoikeuden Max Planck -instituutissa (1992–2004), oikeusministeriön Euroopan integraatio -osaston johtaja (1997–1999), ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen tuomari (1999–2006), Wienin yliopiston vieraileva professori (2000 ja 2011), kansallisen tuomarikoulun unionin oikeuden opettaja (2003 ja 2005–2006), useiden oikeustieteellisten aikakauskirjojen toimitusneuvoston jäsen, kansainvälisen vertailevan oikeustieteen akatemian apulaisjäsen sekä Romanian akateemisen eurooppaoikeuden tutkimuskeskuksen ja oikeustieteellisen tutkimusinstituutin akatemian kunniatutkija (2010–), unionin tuomioistuimen tuomari 12.1.2007–

Jean-Jacques Kasel

syntynyt 1946, oikeustieteen tohtori, hallinto-oikeuden jatkotutkinto (ULB, 1970), tutkinto Pariisin IEP:stä (Ecofin, 1972), asianajajaharjoittelija, Banque de Paris et des Pays-Bas'n oikeudellinen neuvonantaja (1972–1973), ulkoministeriön avustaja ja sittemmin lähetystösihteeri (1973–1976), hallituksen eri työryhmien puheenjohtaja (1976), ensimmäinen lähetystösihteeri (Pariisi) ja pysyvä edustaja OECD:ssä (Unescon yhteyshenkilö 1976–1979), varapääministerin kabinettipäällikkö (1979–1980), Euroopan poliittisen yhteistyön (EPC) puheenjohtaja (Aasia, Afrikka, latinalainen Amerikka), Euroopan komission puheenjohtajan neuvonantaja ja sittemmin apulaiskabinettipäällikkö (1981), ministerineuvoston pääsihteeristön talous- ja henkilöstöasioiden päällikkö (1981–1984), erityistehtävissä Luxemburgin pysyvässä EY-edustustossa (1984–1985), talousarviokomitean puheenjohtaja, täysivaltainen ministeri sekä poliittisten asioiden ja kulttuuriasioiden johtaja (1986–1991), pääministerin diplomaattinen neuvonantaja (1986–1991), Luxemburgin Kreikan-suurlähettiläs (1989–1991; ei maassa asuva), poliittisen komitean puheenjohtaja (1991), suurlähettiläs ja Luxemburgin pysyvä EY-edustaja (1991–1998), pysyvien edustajien komitean Coreperin puheenjohtaja (1997), suurlähettiläs Brysselissä (1998–2002), Luxemburgin pysyvä edustaja Natossa (1998–2002), hovimarsalkka ja suurherttuan kabinettipäällikkö (2002–2007), unionin tuomioistuimen tuomari 14.1.2008–

Marek Safjan

syntynyt 1949, oikeustieteen tohtori Varsovan yliopistosta (1980), Varsovan yliopiston oikeustieteiden dosentti (Dr. Hab., 1990), oikeustieteen professori (1998–), Varsovan yliopiston siviilioikeuden instituutin johtaja (1992–1996), Varsovan yliopiston vararehtori (1994–1997), Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française -järjestön Puolan-osaston pääsihteeri (1994–1998), Puolan edustaja Euroopan neuvoston bioetiikkakomiteassa (1991–1997), oikeusinstituutin tiede-neuvoston puheenjohtaja (1998), perustuslakituomioistuimen tuomari (1997–1998) ja presidentti (1998–2006), International Academy of Comparative Law'n jäsen (1994–), kansainvälisen oikeus-, etiikka- ja tiedeyhdistyksen jäsen (1995–), Helsinki-komitean puolalaisjäsen, Puolan tiedeakatemian jäsen, sai Euroopan neuvoston pääsihteerin myöntämän Pro Merito -mitalin (2007), kirjoittanut useita julkaisuja siviili-, lääkintä- ja eurooppaoikeudesta, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2009–

Daniel Šváby

syntynyt 1951, oikeustieteen tohtori Bratislavan yliopistosta, Bratislavan alioikeuden tuomari, siviilioikeudellisia asioita käsittelevän muutoksenhakutuomioistuimen tuomari, Bratislavan muutoksenhakutuomioistuimen varapresidentti, oikeusministeriön lainvalmisteluosaston siviili- ja perheoikeudellisista asioista vastaavan yksikön virkamies, korkeimman oikeuden kauppaoikeudellisia asioita käsittelevä ylimääräinen tuomari, Euroopan ihmisoikeuskomission jäsen Strasbourgissa, perustuslakituomioistuimen tuomari (2000–2004), yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–6.10.2009, unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2009–

Maria Berger

syntynyt 1956, oikeustieteen ja taloustieteen opintoja (1975–1979), oikeustieteen tohtori, Innsbruckin yliopiston Institut für Öffentliches Recht und Politikwissenschaft -instituutin amanuenssi (1979–1984), liittovaltion tiede- ja tutkimusministeriön virkamies ja sittemmin apulaisyksikönpäällikkö (1984–1988), liittokanslerinviraston EU-kysymysten vastuuhenkilö (1988–1989), liittokanslerinviraston Euroopan integraatio-osaston päällikkö vastuualueenaan Itävallan EU-jäsenyyden valmistelu (1989–1992), EFTAn valvontaviranomaisen johtaja Genevessä ja Brysselissä (1993–1994), Donau-Universität Kremsin vararehtori (1995–1996), Euroopan parlamentin jäsen (marraskuu 1996 – tammikuu 2007 ja joulukuu 2008 – heinäkuu 2009) sekä oikeusasioiden valiokunnan jäsen (heinäkuu 2004 – tammikuu 2007), EU:n tulevaisuuskonventin varajäsen (helmikuu 2002 – heinäkuu 2003), kansallisneuvoston ja liittoneuvoston sekä Euroopan parlamentin sosialistisen parlamenttiryhmän puheenjohtaja (heinäkuu 2004 – tammikuu 2007 ja joulukuu 2008 – heinäkuu 2009), Pergin kaupunginvaltuuston jäsen (syyskuu 1997 – syyskuu 2009), liittovaltion oikeusministeri (tammikuu 2007 – joulukuu 2008), unionin tuomioistuimen tuomari 7.10.2009–

Niilo Jääskinen

syntynyt 1958, oikeustieteen kandidaatti (1980) sekä lisensiaatti (1982) ja tohtori (2008) Helsingin yliopistosta, opetus- ja tutkimustehtäviä Helsingin yliopistossa (1980–1986), Rovaniemen käräjäoikeuden notaari (1983–1984), oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos (1987–1989) ja ETA-yksikön päällikkö (1990–1995), ulkoministeriön lainsäädäntöneuvos (1989–1990), eduskunnan suuren valiokunnan valiokuntaneuvos ja Eurooppa-asioiden sihteerin (1995–2000), korkeimman hallinto-oikeuden ylimääräinen hallintoneuvos (heinäkuu 2000 – joulukuu 2002) ja hallintoneuvos (tammikuu 2003 – syyskuu 2009), vastuussa oikeudellisista ja institutionaalisista kysymyksistä Suomen EU-jäsenyysneuvotteluissa, unionin tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2009–

Pedro Cruz Villalón

syntynyt 1946, oikeustieteen loppututkinto (1963–1968) ja oikeustieteen tohtori (1975) Sevillan yliopistosta, jatko-opintoja Freiburg im Breisgaun yliopistossa (1969–1971), Sevillan yliopiston poliittisen oikeuden (1978–1986) ja valtiosääntöoikeuden (1986–1992) professori, Espanjan perustuslakituomioistuimen esittelijä (1986–1987) sekä sittemmin tuomari (1992–1998) ja presidentti (1998–2001), Wissenschaftskolleg zu Berlinin fellow (2001–2002), Consejo de Estadon nimitetty jäsen (2004–2009), kirjoittanut useita julkaisuja, unionin tuomioistuimen julkisasiamies 14.12.2009–

Alexandra (Sacha) Prechal

syntynyt 1959, oikeustieteen opintoja Groningenin yliopistossa (1977–1983), oikeustieteen tohtori Amsterdamin yliopistosta (1995), Maastrichtin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan lehtori (1983–1987), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1987–1991), Amsterdamin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan Eurooppa-instituutin lehtori (1991–1995), Tilburgin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan eurooppaoikeuden professori (1995–2003), Utrechtin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan eurooppaoikeuden professori ja Eurooppa-instituutin hallintoneuvoston jäsen (2003–), useiden kansallisten ja kansainvälisten oikeustieteellisten aikakausjulkaisujen toimitusneuvoston jäsen, kirjoittanut useita julkaisuja, Alankomaiden kuninkaallisen tiedeakatemian jäsen, unionin tuomioistuimen tuomari 10.7.2010–

Egidijus Jarašiūnas

syntynyt 1952, oikeustieteen loppututkinto Vilnan yliopistosta (1974–1979), oikeustieteen tohtori Liettuan oikeustieteellisestä akateemiasta (1999), Liettuan asianajajayhteisön jäsen (1979–1990), Liettuan korkeimman neuvoston (1990–1992) ja sittemmin Seimasin jäsen (kansanedustaja), suuren valiokunnan ja lakivaliokunnan jäsen (1992–1996), perustuslakituomioistuimen tuomari (1996–2005) ja sittemmin sen presidentin oikeudellinen neuvonantaja (2006–), Mykolas Romeris -yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan valtiosääntöoikeuden assistentti (1997–2000), apulaisprofessori (2000–2004), professori (2004–) ja valtiosääntöoikeuden laitoksen johtaja (2005–2007) sekä oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani (2007–2010), Euroopan neuvoston perustuslakiasioita käsittelevän asiantuntijaelimen Venetsian komission jäsen (2006–2010), yksi Liettuan itsenäisyyden palauttaneen julistuksen (11.3.1990) allekirjoittajista, kirjoittanut useita oikeustieteellisiä teoksia, unionin tuomioistuimen tuomari 6.10.2010–

Carl Gustav Fernlund

syntynyt 1950, oikeustieteen tutkinto Lundin yliopistosta (1975), notari Landskronan käräjäoikeudessa (1976–1978), kamarioikeuden viskaali (1978–1982), kamarioikeuden asessori (1982), perustuslakivaliokunnan valiokuntaneuvos (1983–1985), valtiovarainministeriön lakimies (1985–1990), valtiovarainministeriön henkilöverotusyksikön päällikkö (1990–1996), valtiovarainministeriön valmisteveroyksikön päällikkö (1996–1998), verotusasioiden erityisasiantuntija Ruotsin pysyvässä edustustossa Euroopan unionissa (1998–2000), valtiovarainministeriön vero- ja tulliosaston päällikkö (2000–2005), hallintoneuvos (2005–2009), Göteborgin kamarioikeuden ylituomari (2009–2011), unionin tuomioistuimen tuomari 6.10.2011–

Alfredo Calot Escobar

syntynyt 1961, oikeustieteen tutkinto Valencian yliopistosta (1979–1984), Valencian autonomisen alueen kauppakamareiden neuvoston lakimies (1986), yhteisöjen tuomioistuimen juristi-lingvisti (1986–1990) ja juristi-reviisori (1990–1993) sekä viestintäyksikön hallintovirkamies (1993–1995), Euroopan parlamentin hallintovirkamies perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnassa (1995–1996), yhteisöjen tuomioistuimen kirjaajan henkilökohtainen avustaja (1996–1999), lakimiesavustaja (1999–2000), espanjan kielen käännösosaston päällikkö (2000–2001), käännöspalvelun johtaja ja sittemmin pääjohtaja (2001–2010), unionin tuomioistuimen kirjaaja 7.10.2010–

2 Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011

Juhlallinen istunto 6.10.2011

Pernilla Lindhin erottua tehtävästään Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat tekivät 8.9.2011 päätöksen, jolla nimitettiin Carl Gustav Fernlund tuomariksi unionin tuomioistuimeen Lindhin jäljellä olevaksi toimikaudeksi 6.10.2012 asti.

3 Protokollajärjestys

1.1.2011–6.10.2011

Unionin tuomioistuimen presidentti V. SKOURIS
 Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. TIZZANO
 Toisen jaoston puheenjohtaja J. N. CUNHA RODRIGUES
 Kolmannen jaoston puheenjohtaja K. LENAERTS
 Neljännen jaoston puheenjohtaja J.-C. BONICHOT
 Ensimmäinen julkisasiamies Y. BOT
 Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja K. SCHIEMANN
 Kuudennen jaoston puheenjohtaja A. ARABADJIEV
 Viidennen jaoston puheenjohtaja J.-J. KASEL
 Seitsemännen jaoston puheenjohtaja D. ŠVÁBY
 Tuomari A. ROSAS
 Tuomari R. SILVA de LAPUERTA
 Julkisasiamies J. KOKOTT
 Tuomari E. JUHÁSZ
 Tuomari G. ARESTIS
 Tuomari A. BORG BARTHET
 Tuomari M. ILEŠIČ
 Tuomari J. MALENOVSKÝ
 Tuomari U. LÖHMUS
 Tuomari E. LEVITS
 Tuomari A. Ó CAOIMH
 Tuomari L. BAY LARSEN
 Julkisasiamies E. SHARPSTON
 Julkisasiamies P. MENGGOZZI
 Tuomari P. LINDH
 Julkisasiamies J. MAZÁK
 Tuomari T. von DANWITZ
 Julkisasiamies V. TRSTENJAK
 Tuomari C. TOADER
 Tuomari M. SAFJAN
 Tuomari M. BERGER
 Julkisasiamies N. JÄÄSKINEN
 Julkisasiamies P. CRUZ VILLALÓN
 Tuomari A. PRECHAL
 Tuomari E. JARAŠIŪNAS

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

7.10.2011–31.12.2011

Unionin tuomioistuimen presidentti V. SKOURIS
 Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. TIZZANO
 Toisen jaoston puheenjohtaja J. N. CUNHA RODRIGUES
 Kolmannen jaoston puheenjohtaja K. LENAERTS
 Neljännen jaoston puheenjohtaja J.-C. BONICHOT
 Ensimmäinen julkisasiamies J. MAZÁK
 Seitsemännen jaoston puheenjohtaja J. MALENOVSKÝ
 Kuudennen jaoston puheenjohtaja U. LÖHMUS
 Viidennen jaoston puheenjohtaja M. SAFJAN
 Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja A. PRECHAL
 Tuomari A. ROSAS
 Tuomari R. SILVA de LAPUERTA
 Julkisasiamies J. KOKOTT
 Tuomari K. SCHIEMANN
 Tuomari E. JUHÁSZ
 Tuomari G. ARESTIS
 Tuomari A. BORG BARTHET
 Tuomari M. ILEŠIČ
 Tuomari E. LEVITS
 Tuomari A. Ó CAOIMH
 Tuomari L. BAY LARSEN
 Julkisasiamies E. SHARPSTON
 Julkisasiamies P. MENGGOZZI
 Julkisasiamies Y. Bot
 Tuomari T. von DANWITZ
 Julkisasiamies V. TRSTENJAK
 Tuomari A. ARABADJIEV
 Tuomari C. TOADER
 Tuomari J.-J. KASEL
 Tuomari D. ŠVÁBY
 Tuomari M. BERGER
 Julkisasiamies N. JÄÄSKINEN
 Julkisasiamies P. CRUZ VILLALÓN
 Tuomari E. JARAŠIŪNAS
 Tuomari C. G. FERNLUND

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

4 Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet

Pilotti Massimo, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958
Serrarens Petrus, tuomari (1952–1958)
Van Kleffens Adrianus, tuomari (1952–1958)
Rueff Jacques, tuomari (1952–1959 ja 1960–1962)
Riese Otto, tuomari (1952–1963)
Lagrange Maurice, julkisasiamies (1952–1964)
Delvaux Louis, tuomari (1952–1967)
Hammes Charles Léon, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967
Roemer Karl, julkisasiamies (1953–1973)
Catalano Nicola, tuomari (1958–1962)
Rossi Rino, tuomari (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964
Trabucchi Alberto, tuomari (1962–1972), julkisasiamies (1973–1976)
Lecourt Robert, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976
Strauss Walter, tuomari (1963–1970)
Gand Joseph, julkisasiamies (1964–1970)
Monaco Riccardo, tuomari (1964–1976)
Mertens de Wilmars Josse J., tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984
Pescatore Pierre, tuomari (1967–1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, julkisasiamies (1970–1972)
Kutscher Hans, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980
Mayras Henri, julkisasiamies (1972–1981)
O'Dalaigh Cearbhall, tuomari (1973–1974)
Sørensen Max, tuomari (1973–1979)
Reischl Gerhard, julkisasiamies (1973–1981)
Warner Jean-Pierre, julkisasiamies (1973–1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988
O'Keeffe Aindrias, tuomari (1974–1985)
Touffait Adolphe, tuomari (1976–1982)
Capotorti Francesco, tuomari (1976), julkisasiamies (1976–1982)
Bosco Giacinto, tuomari (1976–1988)
Koopmans Thymen, tuomari (1979–1990)
Due Ole, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994
Everling Ulrich, tuomari (1980–1988)
Chloros Alexandros, tuomari (1981–1982)
Rozès Simone, julkisasiamies (1981–1984)
Verloren van Themaat Pieter, julkisasiamies (1981–1986)
Slynn Sir Gordon, julkisasiamies (1981–1988), tuomari (1988–1992)
Grévisse Fernand, tuomari (1981–1982 ja 1988–1994)
Bahlmann Kai, tuomari (1982–1988)
Galmot Yves, tuomari (1982–1988)
Mancini G. Federico, julkisasiamies (1982–1988), tuomari (1988–1999)
Kakouris Constantinos, tuomari (1983–1997)

Darmon Marco, julkisasiamies (1984–1994)
Joliet René, tuomari (1984–1995)
Lenz Carl Otto, julkisasiamies (1984–1997)
O’Higgins Thomas Francis, tuomari (1985–1991)
Schockweiler Fernand, tuomari (1985–1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, julkisasiamies (1986–1988)
De Carvalho Moithinho de Almeida José Carlos, tuomari (1986–2000)
Mischo Jean, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, tuomari (1988–1994)
Zuleeg Manfred, tuomari (1988–1994)
Van Gerven Walter, julkisasiamies (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, julkisasiamies (1988–1998)
Jacobs Francis Geoffrey, julkisasiamies (1988–2006)
Kapteyn Paul Joan George, tuomari (1990–2000)
Murray John L., tuomari (1991–1999)
Gulmann Claus Christian, julkisasiamies (1991–1994), tuomari (1994–2006)
Edward David Alexander Ogilvy, tuomari (1992–2004)
Elmer Michael Bendik, julkisasiamies (1994–1997)
Hirsch Günter, tuomari (1994–2000)
Cosmas Georges, julkisasiamies (1994–2000)
La Pergola Antonio Mario, tuomari (1994 ja 1999–2006), julkisasiamies (1995–1999)
Puissochet Jean-Pierre, tuomari (1994–2006)
Léger Philippe, julkisasiamies (1994–2006)
Ragnemalm Hans, tuomari (1995–2000)
Fennelly Nial, julkisasiamies (1995–2000)
Sevón Leif, tuomari (1995–2002)
Wathelet Melchior, tuomari (1995–2003)
Jann Peter, tuomari (1995–2009)
Ruiz-Jarabo Colomer Dámaso, julkisasiamies (1995–2009)
Schintgen Romain, tuomari (1996–2008)
Ioannou Krateros, tuomari (1997–1999)
Alber Siegbert, julkisasiamies (1997–2003)
Saggio Antonio, julkisasiamies (1998–2000)
O’Kelly Macken Fidelma, tuomari (1999–2004)
Von Bahr Stig, tuomari (2000–2006)
Colneric Ninon, tuomari (2000–2006)
Geelhoed Leendert A., julkisasiamies (2000–2006)
Stix-Hackl Christine, julkisasiamies (2000–2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, tuomari (2000–2010)
Poiães Pessoa Maduro Luís Miguel, julkisasiamies (2003–2009)
Makarczyk Jerzy, tuomari (2004–2009)
Klučka Ján, tuomari (2004–2009)
Kūris Pranas, tuomari (2004–2010)
Lindh Pernilla, tuomari (2006–2011)

Presidentit

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994–2003)

Kirjaajat

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)
Grass Roger (1994–2010)

D – Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

Unionin tuomioistuimen toiminta

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2007–2011)

Vireille tulleet asiat

2. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
3. Kannetyypit (2011)
4. Jäsenyysselvotteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2007–2011)

Ratkaistut asiat

5. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
6. Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2011)
7. Ratkaisukokoonpano (2007–2011)
8. Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat (2007–2011)
9. Kanteen kohde (2007–2011)
10. Kanteen kohde (2011)
11. Jäsenyysselvotteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2007–2011)
12. Käsittelyn kesto (tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset) (2007–2011)

Vireillä olleet asiat 31.12.

13. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
14. Ratkaisukokoonpano (2007–2011)

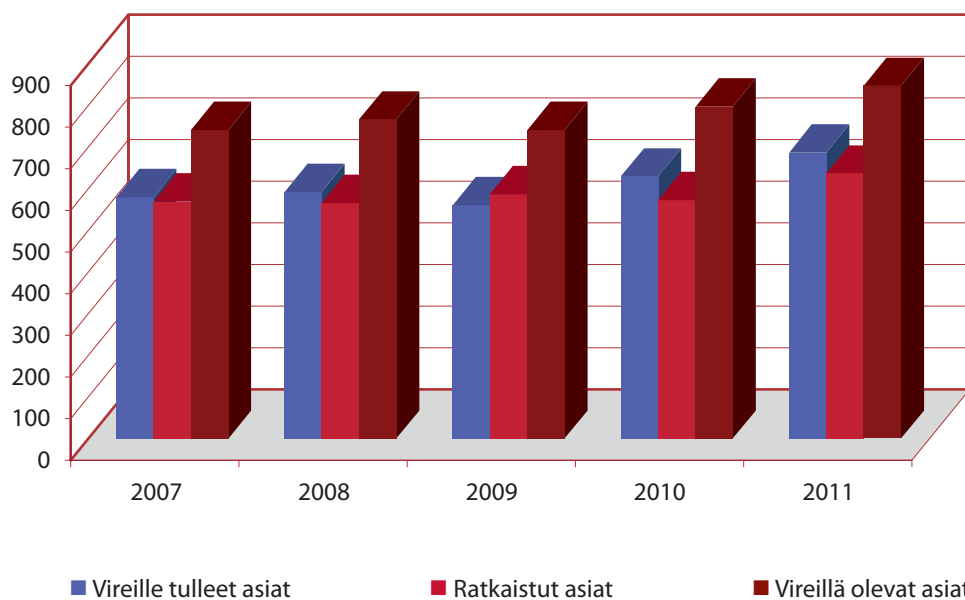
Muuta

15. Nopeutetut menettelyt (2007–2011)
16. Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2007–2011)
17. Välitoimimenettelyt (2011)

Työmäärän kehittyminen (1952–2011)

18. Vireille tulleet asiat ja annetut tuomiot
19. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnot (jäsenvaltioittain ja vuosittain)
20. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnot (jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)
21. Nostetut jäsenyysselvotteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet

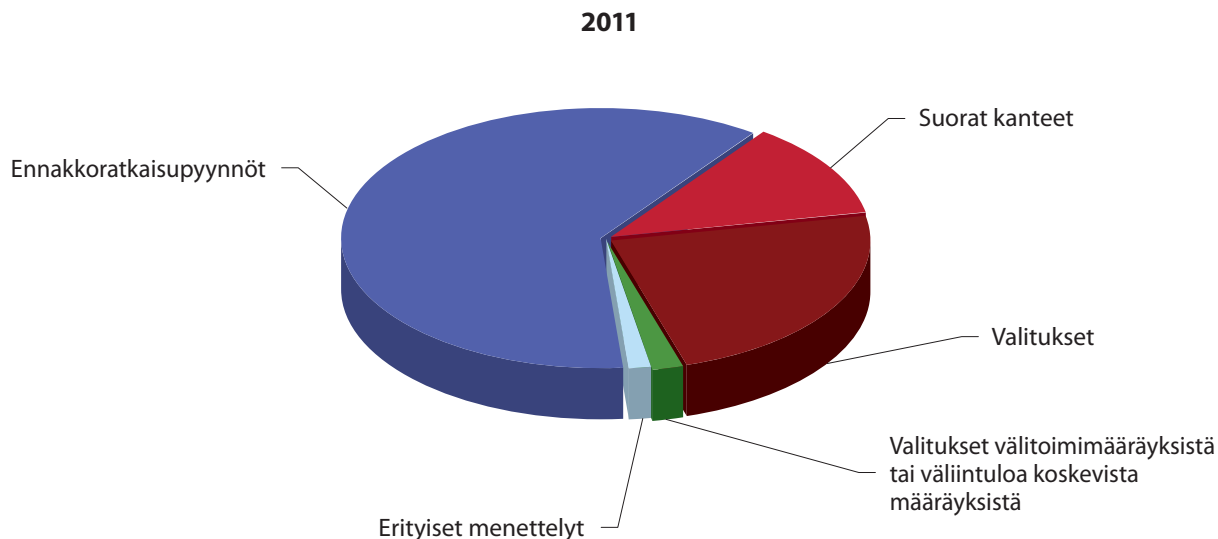
1. Unionin tuomioistuimen toiminta
Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat
(2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Vireille tulleet asiat	581	593	562	631	688
Ratkaistut asiat	570	567	588	574	638
Vireillä olevat asiat	742	768	742	799	849

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2. *Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)*¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Ennakkoratkaisupyyntö	265	288	302	385	423
Suorat kanteet	222	210	143	136	81
Valitukset	79	78	105	97	162
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	8	8	2	6	13
Lausunnot		1	1		
Erityiset menettelyt ²	7	8	9	7	9
Yhteensä	581	593	562	631	688
Väliitoimihakemukset	3	3	2	2	3

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

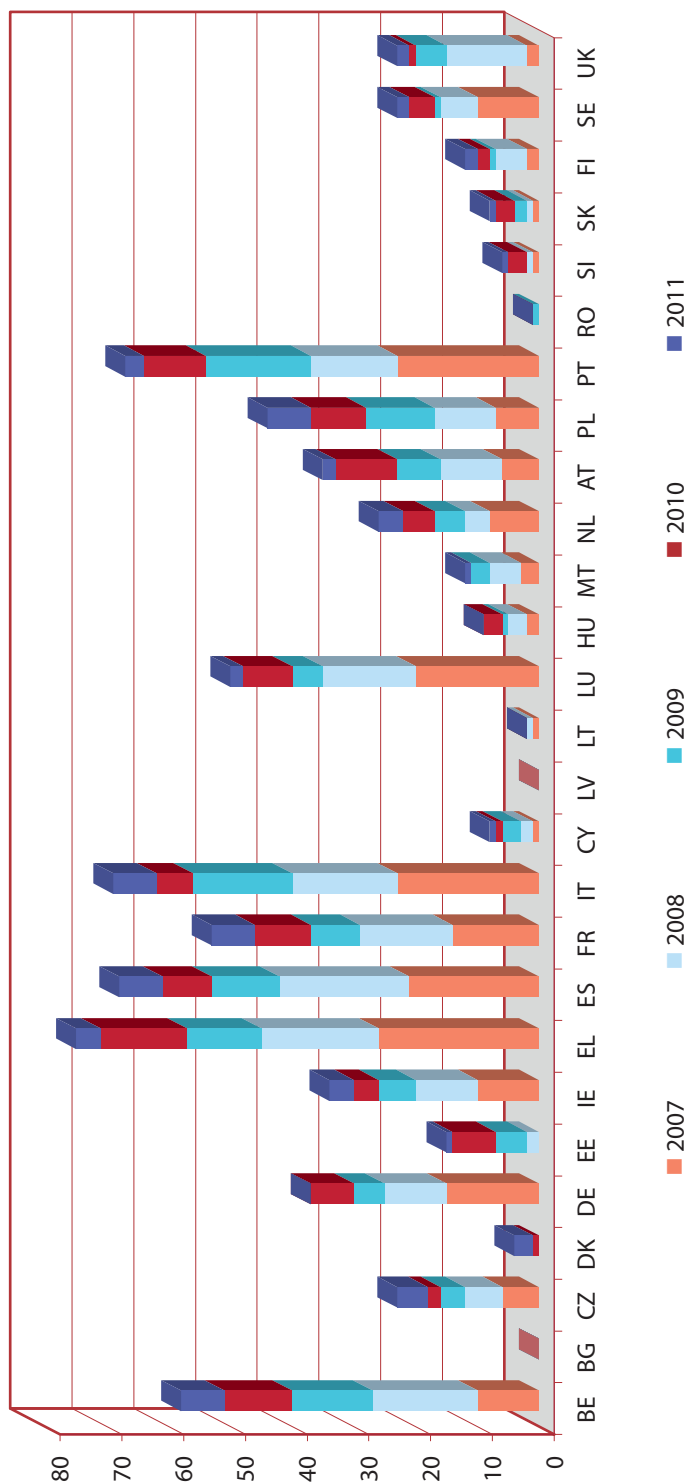
² Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: tuomion korjaaminen (työjärjestyksen 66 artikla); oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen (työjärjestyksen 74 artikla); maksuton oikeudenkäynti (työjärjestyksen 76 artikla); takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan (työjärjestyksen 94 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (työjärjestyksen 97 artikla); tuomion purkaminen (työjärjestyksen 98 artikla); tuomion tulkinta (työjärjestyksen 102 artikla); ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen (unionin tuomioistuimen perussäännön 62 artikla), takavarikkomenettely (pöytäkirja erioikeuksista ja vapauksista) ja vapauksia koskevat asiat (pöytäkirja erioikeuksista ja vapauksista).

3. *Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2011)*¹

	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisupyynnöt	Valitukset	Valitukset väli toimimää- räyksistä tai väliintuloa kos- kevista ratkaisuista	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Euroopan unioniin liittyminen		2			2	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	5	1		7	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1	11	2		14	
Immateriaalioikeus	2	17	39		58	
Julkiset hankinnat		9	3		12	
Kansanterveys		2			2	
Kauppapolitiikka		2	2		4	
Kilpailu		7	52	1	60	
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoris- ja urheilu		1			1	
Kuluttajansuoja	2	21			23	
Lainsäädäntöjen lähentäminen		15			15	
Liikenne	2	19			21	
Maatalous	3	23	5		31	
Matkailu		1			1	
Oikeus tutustua asiakirjoihin			6		6	
Pääomien vapaa liikkuvuus	3	19			22	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1	12	3		16	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva		11			11	
Sijoittautumisvapaus	4	11			15	
Sosiaalipolitiikka	3	37	1		41	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus		2	4		6	
Talous- ja rahapolitiikka			1		1	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	3	2			5	
Teollisuuspolitiikka	3	7			10	
Toimielimiä koskeva oikeus	7	2	17	10	36	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi		19			19	
Unionin kansalaisuus	1	12			13	
Unionin oikeuden periaatteet		9	2		11	
Valtiontuki	2	3	14		19	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		44			44	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	3			4	
Verotus	19	66			85	
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1	9	6	1	17	
Yhtiöoikeus	2	1			3	
Ympäristö	20	19	3		42	
SEUT	81	423	161	12	677	1
Eri oikeudet ja vapaudet						1
Henkilöstösäännöt			1		1	
Menettely						7
Toimielimiä koskeva oikeus				1	1	
Muut			1	1	2	8
YHTEENSÄ	81	423	162	13	679	9

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

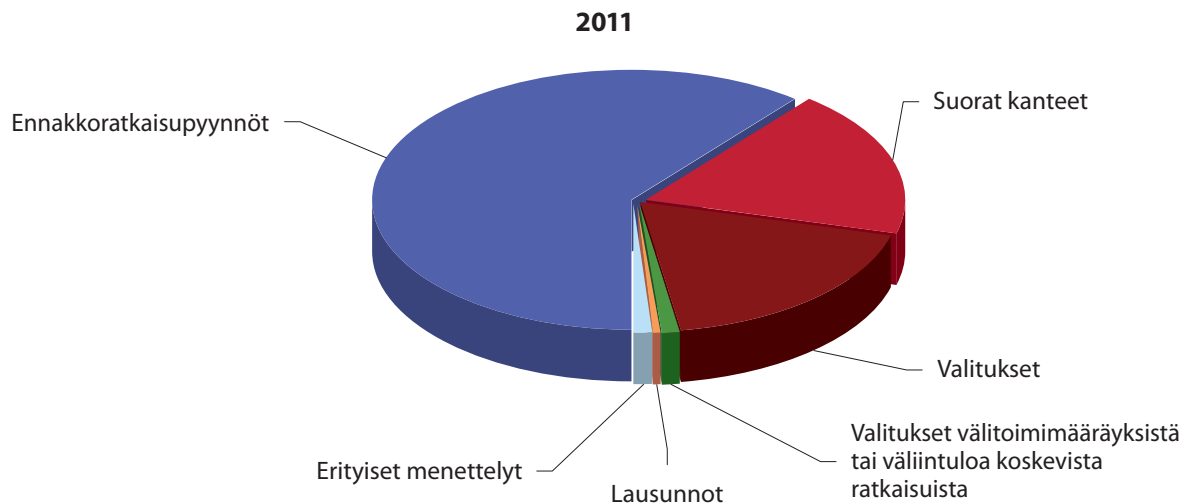
4. Vireille tulleet asiat – Jäsenyyssovelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat kanteet (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Belgia	10	17	13	11	7
Bulgaria					
Tšekki	6	6	4	2	5
Tanska				1	3
Saksa	15	10	5	7	
Viro		2	5	7	1
Irlanti	10	10	6	4	4
Kreikka	26	19	12	14	4
Espanja	21	21	11	8	7
Ranska	14	15	8	9	7
Italia	23	17	16	6	7
Kypros	1	2	3	1	1
Latvia					
Liettua	1	1			
Luxemburg	20	15	5	8	2
Unkari	2	3	1	3	
Malta	3	5	3		1
Alankomaat	8	4	5	5	4
Itävalta	6	10	7	10	2
Puola	7	10	11	9	7
Portugali	23	14	17	10	3
Romania			1		
Slovenia	1	1		3	1
Slovakia	1	1	2	3	1
Suomi	2	5	1	2	2
Ruotsi	10	6	1	4	2
Yhdistynyt kuningaskunta					
Yhteensä	212	207	142	128	73

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

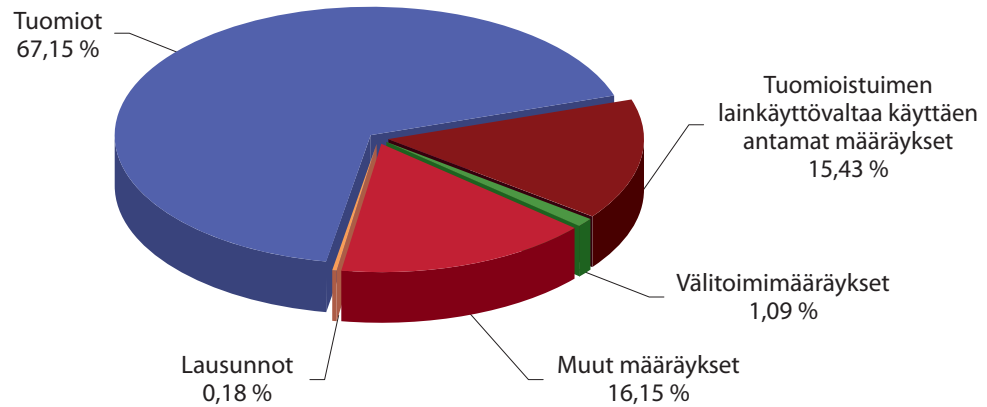
5. Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Ennakkoratkaisupyynnöt	235	301	259	339	388
Suorat kanteet	241	181	215	139	117
Valitukset	88	69	97	84	117
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuksista	2	8	7	4	7
Lausunnot			1		1
Erityiset menettelyt	4	8	9	8	8
Yhteensä	570	567	588	574	638

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

6. Ratkaistut asiat – Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2011)¹

	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset ²	Välimääräiset määräykset ³	Muut määräykset ⁴	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyyntö	237	38		45		320
Suorat kanteet	82	1		34		117
Valitukset	51	41	2	5		99
Valitukset välimääräisistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista			4	3		7
Lausunnot					1	1
Erityiset menettelyt		5		2		7
Yhteensä	370	85	6	89	1	551

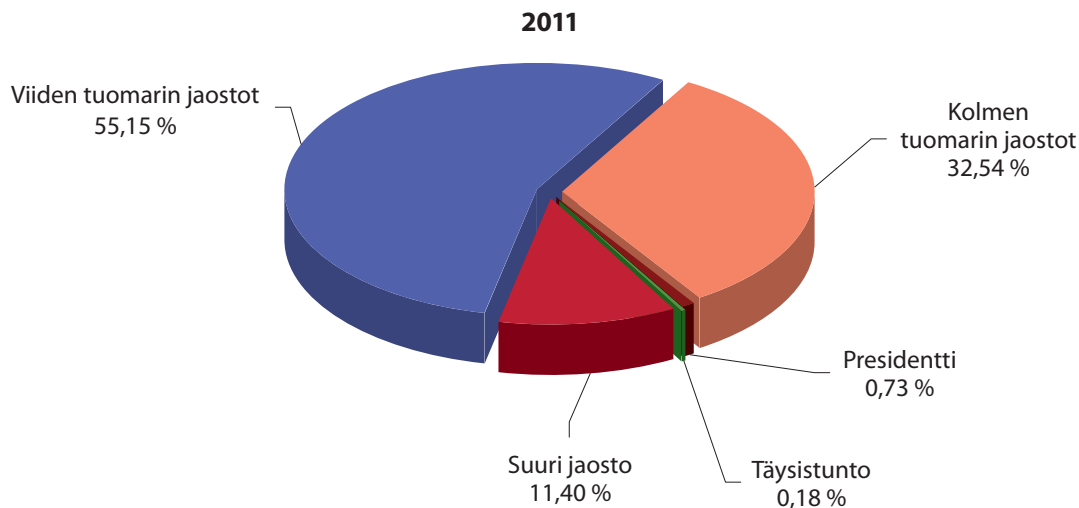
¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

² Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

³ SEUT 278 ja 279 artiklaan (entinen EY 242 ja 243 artikla), SEUT 280 artiklaan (entinen EY 244 artikla) tai EHTY:n perustamissopimuksen vastaaviin määräyksiin perustuvan hakemuksen taikka välimääräisestä tai väliintuloa koskevasta määräyksestä tehdyn valituksen seurauksena annetut määräykset.

⁴ Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

7. Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2007–2011)¹

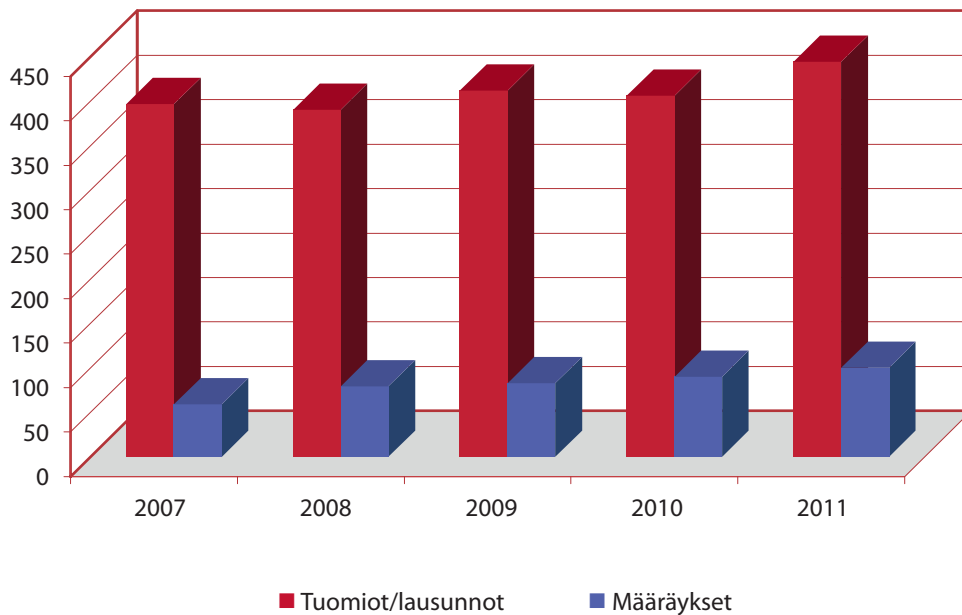

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Täysistunto													1		1
Suuri jaosto	51		51	66		66	41		41	70	1	71	62		62
Viiden tuomarin jaostot	241	8	249	259	13	272	275	8	283	280	8	288	290	10	300
Kolmen tuomarin jaostot	105	49	154	65	59	124	96	70	166	56	76	132	91	86	177
Presidentti		2	2		7	7		5	5		5	5		4	4
Yhteensä	397	59	456	390	79	469	412	83	495	406	90	496	444	100	544

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

² Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

8. Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä (2007–2011)^{1 2}

	2007	2008	2009	2010	2011
Tuomiot/lausunnot	397	390	412	406	444
Määräykset	59	79	83	90	100
Yhteensä	456	469	495	496	544

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

² Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

9. Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä – Kanteen kohde (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Aluepolitiikka	7	1	3	2	
Brysselin yleissopimus	2	1	2		
Energia	4	4	4	2	2
Erioikeudet ja vapaudet	1	2			
Euroopan unioniin liittyminen	1		1		1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	9	8	8	10	8
Euroopan yhteisöjen talousarvio ²				1	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	19	27	19	17	9
Immateriaalioikeus	21	22	31	38	47
Julkiset hankinnat					7
Kansanterveys					3
Kauppapolitiikka	1	1	5	2	2
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)					1
Kilpailu	17	23	28	13	19
Kuluttajansuoja ³				3	4
Lainsäädäntöjen lähentäminen	21	21	32	15	15
Liikenne	6	4	9	4	7
Maatalous	23	54	18	15	23
Oikeus tutustua asiakirjoihin					2
Oikeus- ja sisäasiat		1			
Pääomien vapaa liikkuvuus	13	9	7	6	14
Palvelujen tarjoamisen vapaus	24	8	17	30	27
Rooman yleissopimus			1		
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	7	5	3	6	8
Sijoittautumisvapaus	19	29	13	17	21
Sosiaalipolitiikka	26	25	33	36	36
Talous- ja rahapolitiikka	1	1	1	1	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	14	12	13	6	8
Teollisuuspolitiikka	11	12	6	9	9
Toimielimiä koskeva oikeus	6	15	29	26	20
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁴	12	8	5	15	19
Tutkimus, tiedotus, koulutus ja tilastot				1	
Unionin kansalaisuus	2	7	3	6	7
Unionin oikeuden periaatteet	4	4	4	4	15
Valtiontuki	9	26	10	16	48
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	17	4	26	24	23
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ²				1	4
Verotus	44	38	44	66	49
Yhteinen kalastuspolitiikka	6	6	4	2	1
Yhteinen tullitariffi ⁴	10	5	13	7	2

>>>

	2007	2008	2009	2010	2011
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	4	2	2	2	4
Yhteisöjen omat varat ²	3		10	5	2
Yhtiöoikeus	16	17	17	17	8
Ympäristö ³				9	35
Ympäristö ja kuluttajat ³	50	43	60	48	25
EY:n perustamissopimus / SEUT	430	445	481	482	535
EU	4	6	1	4	1
HT	1	2			1
EA	1				
Erioikeudet ja vapaudet					2
Henkilöstösäännöt	17	11	8	4	
Menettely	3	5	5	6	5
Muut	20	16	13	10	7
YHTEENSÄ	456	469	495	496	544

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

² Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

³ Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

⁴ Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

10. *Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2011)*¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Energia	2		2
Euroopan kansalaisuus	7		7
Euroopan unioniin liittyminen	1		1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	7	1	8
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	9		9
Immateriaalioikeus	26	21	47
Julkiset hankinnat	3	4	7
Kansanterveys	1	2	3
Kauppapolitiikka	2		2
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1		1
Kilpailu	17	2	19
Kuluttajansuoja ⁴	2	2	4
Lainsäädäntöjen lähentäminen	13	2	15
Liikenne	6	1	7
Maatalous	21	2	23
Oikeus tutustua asiakirjoihin		2	2
Pääomien vapaa liikkuvuus	13	1	14
Palvelujen tarjoamisen vapaus	26	1	27
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	8		8
Sijoittautumisvapaus	20	1	21
Sosiaalipolitiikka	28	8	36
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	8		8
Teollisuuspolitiikka	8	1	9
Toimielimiä koskeva oikeus	8	12	20
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁵	18	1	19
Unionin oikeuden periaatteet	7	8	15
Valtiontuki	42	6	48
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	22	1	23
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ³	4		4
Verotus	39	10	49
Yhteinen kalastuspolitiikka	1		1
Yhteinen tullitariffi ⁵	2		2
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	4		4
Yhteisöjen omat varat ³	2		2
Yhtiöoikeus	7	1	8
Ympäristö ⁴	34	1	35
Ympäristö ja kuluttajat ⁴	21	4	25

>>>

EY:n perustamissopimus / SEUT	440	95	535
EU	1		1
HT	1		1
Erioikeudet ja vapaudet	2		2
Menettely		5	5
Muut	2	5	7
YHTEENSÄ	444	100	544

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

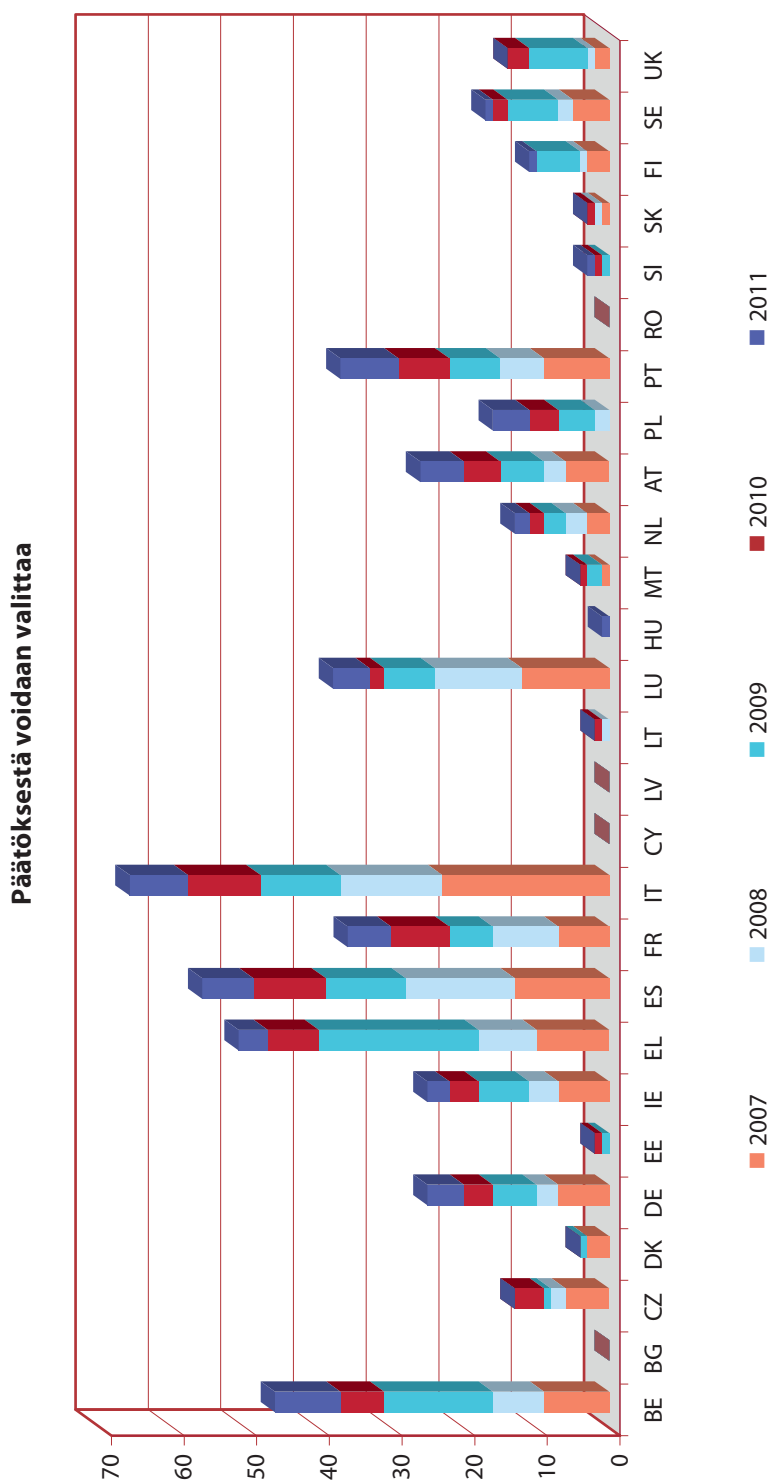
² Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

³ Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

⁴ Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

⁵ Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

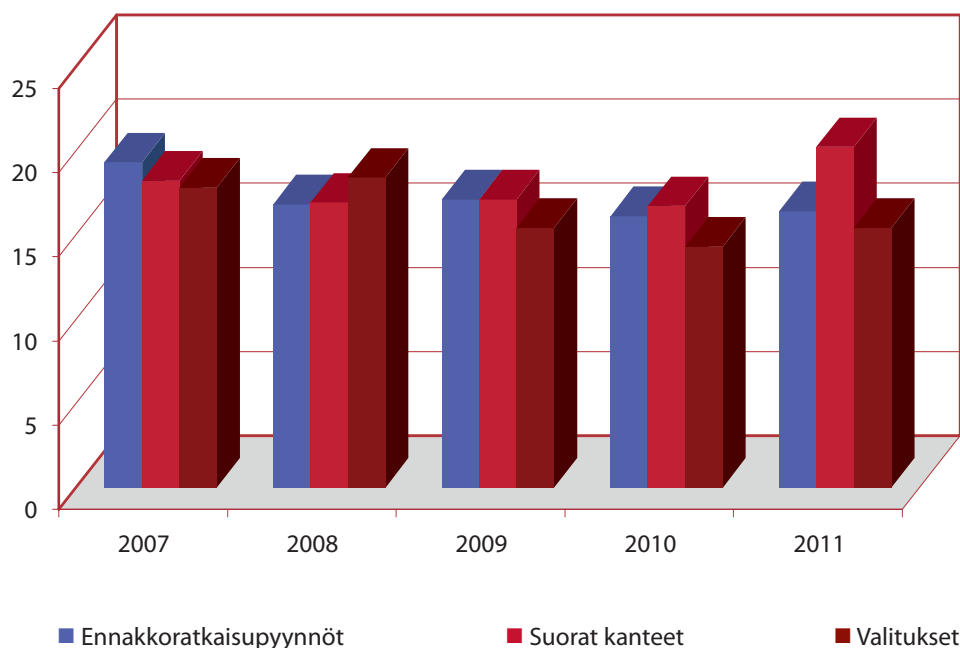
11. Ratkaistut asiat – Jäsenyyssovelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2007–2011)¹

	2007		2008		2009		2010		2011	
	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen	Hyväksyminen
Belgia	9	1	7		15	1	6	1	9	1
Bulgaria										
Tšekki	6		2		1		4			
Tanska	3				1					
Saksa	7	1	3	3	6	2	4	2	5	
Viro					1		1			
Irlanti	7	2	4		7		4		3	
Kreikka	10	3	8	1	22		7		4	
Espanja	13	1	15	1	11		10	2	7	1
Ranska	7		9	1	6		8	2	6	
Italia	23	2	14	1	11	4	10		8	1
Kypros										1
Latvia										
Liettua			1				1			
Luxemburg	12		12		7		2		5	
Unkari									1	1
Malta	1				2		1	1		1
Alankomaat	3	1	3		3		2	1	2	
Itävalta	6		3		6		5		6	
Puola			2		5		4	1	5	
Portugali	9		6		7	1	7	1	8	1
Romania										1
Slovenia					1		1		1	
Slovakia	1		1				1			1
Suomi	3	1	1	1	6	1			1	
Ruotsi	5		2	1	7		2		1	
Yhdistynyt kuningaskunta	2	4	1		8	1	3	1		
Yhteensä	127	16	94	9	133	10	83	12	72	9

¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

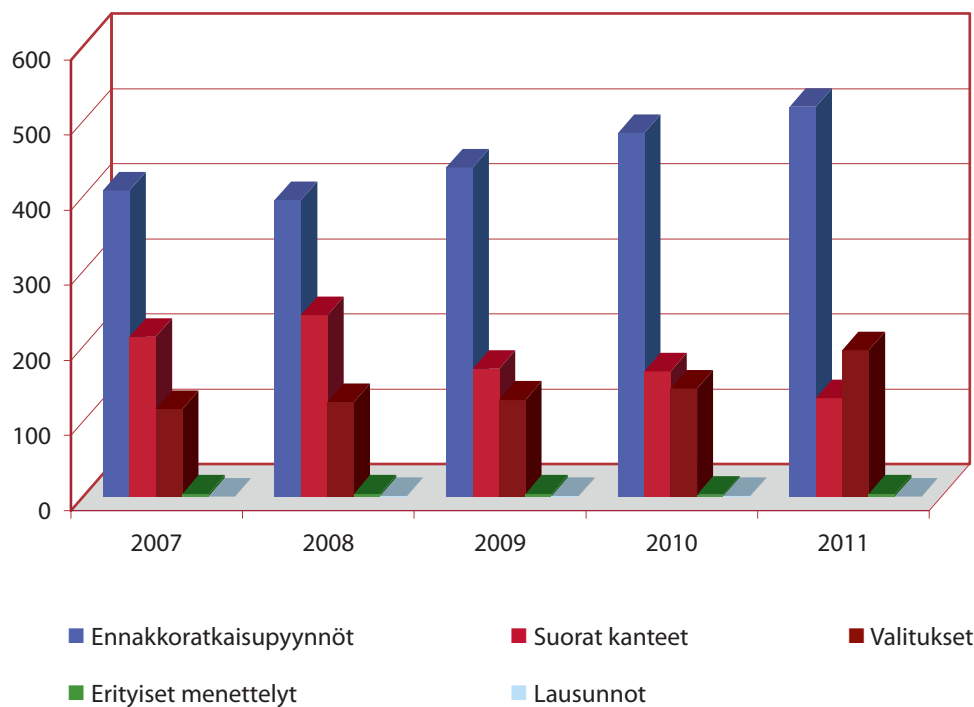
12. Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto (2007–2011)¹ (tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset)

	2007	2008	2009	2010	2011
Ennakkoratkaisupyyntö	19,3	16,8	17,1	16,1	16,4
Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt		2,1	2,5	2,1	2,5
Suorat kanteet	18,2	16,9	17,1	16,7	20,2
Valitukset	17,8	18,4	15,4	14,3	15,4

¹ Oikeudenkäyntien kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukauden kymmenesosina. Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja; erityisiä menettelyjä (joita ovat oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, maksuton oikeudenkäynti, takaisinsaanti, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tulkinta, tuomion purkaminen, tuomion oikaisu ja takavarikkomenettelyt); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; välimenettelyjä eikä välitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisusta tehtyjä valituksia.

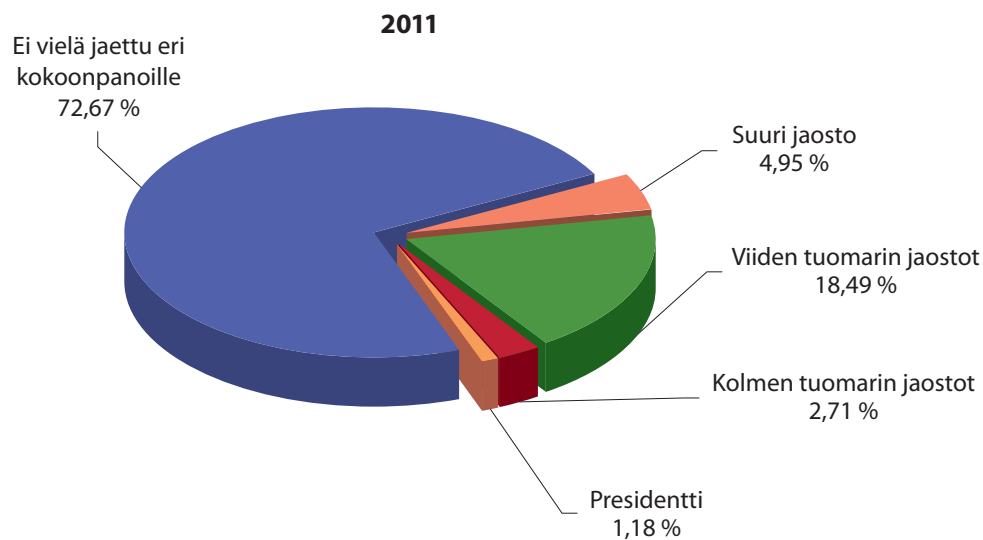
13. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Ennakkoratkaisupyynnöt	408	395	438	484	519
Suorat kanteet	213	242	170	167	131
Valitukset	117	126	129	144	195
Erityiset menettelyt	4	4	4	3	4
Lausunnot		1	1	1	
Yhteensä	742	768	742	799	849

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

14. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Ei vielä jaettu eri kokoonpanoille	481	524	490	519	617
Täysistunto				1	
Suuri jaosto	59	40	65	49	42
Viiden tuomarin jaostot	170	177	169	193	157
Kolmen tuomarin jaostot	24	19	15	33	23
Presidentti	8	8	3	4	10
Yhteensä	742	768	742	799	849

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

15. Muut – Nopeutetut menettelyt (2007–2011)¹

	2007		2008		2009		2010		2011	
	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen
Suorat kanteet		1						1		
Ennakkoratkaisupyynnöt		5	2	6	1	3	4	7	2	6
Valitukset		1				1				5
Erityiset menettelyt						1				
Yhteensä		7	2	6	1	5	4	8	2	11

16. Muut – Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2008–2011)²

	2008		2009		2010		2011	
	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen	Hyväksytty	Hylkääminen
Maatalous		1						
Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa	2	1		1				
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	1	1	2		5	1	2	3
Yhteensä	3	3	2	1	5	1	2	3

¹ 1.7.2000 lähtien asia on voitu määrätä käsiteltäväksi nopeutetussa menettelyssä työjärjestyksen 62 a ja 104 a artiklan nojalla.

² Kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä on 1.3.2008 lähtien voitu työjärjestyksen 104 c artiklan nojalla käyttää vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaan alueeseen liittyvissä asioissa.

17. Muut – Annetut välitoimimääräykset (2011)¹

	Välitoimihakemukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	Ratkaisun sisältö		
			Hylkääminen	Hyväksyminen	Asian poistaminen rekisteristä tai lausunnon antamisen raukeaminen
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1				
Immateriaalioikeus	2				
Kauppapolitiikka					1
Kilpailu		1			1
Oikeus tutustua asiakirjoihin			1		
Toimielimiä koskeva oikeus		11	3		1
Valtiontuki			1		
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka		1			
Ympäristö					1
YHTEENSÄ	3	13	5		4

¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

18. Työmäärän kehittyminen (1952–2011) – Vireille tulleet asiat ja tuomiot

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/ lausunnot ²
	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisupyyntö	Valitukset	Valitukset väliinimäärä- räyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Väliinimihakemukset	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1 218	106				1 324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174

>>>

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/ lausunnot ²
	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisupyyntö	Valitukset	Valitukset väliainemäärä- räyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyyntö	Yhteensä	Väliainihakemukset	
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
2010	136	385	97	6		624	2	370
2011	81	423	162	13		679	3	371
Yhteensä	8 682	7 428	1 280	98	19	17 507	354	9 008

¹ Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.² Nettoluvut.

19. Työmäärän kehittyminen (1952–2011) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt
(jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964												2						4											6
1965					4				2									1											7
1966																		1											1
1967	5				11				3						1			3											23
1968	1				4				1	1								2											9
1969	4				11				1						1														17
1970	4				21				2	2								3											32
1971	1				18				6	5					1			6											37
1972	5				20				1	4								10											40
1973	8				37				4	5					1			6											61
1974	5				15				6	5								7									1		39
1975	7			1	26				15	14					1			4									1		69
1976	11				28			1	8	12								14									1		75
1977	16			1	30			2	14	7								9								5			84
1978	7			3	46			1	12	11								38								5			123
1979	13			1	33			2	18	19					1			11								8			106
1980	14			2	24			3	14	19								17								6			99
1981	12			1	41				17	11					4			17								5			108
1982	10			1	36				39	18								21								4			129
1983	9			4	36			2	15	7								19								6			98
1984	13			2	38			1	34	10								22								9			129
1985	13				40			2		45	11				6			14								8			139
1986	13			4	18			4	2	1	19	5			1			16								8			91
1987	15			5	32			2	17	1	36	5			3			19								9			144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1988	30			4	34				1	38	28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28	10				1			18		1							14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21	25				4			9		2							12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29	36				2			17		3							14		186
1992	16			3	62			1	5	15	22				1			18		1							18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22	24				1			43		3							12		204
1994	19			4	44		2		13	36	46				1			13		1							24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43	58				2			19	2	5						6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24	70				2			10	6	6					3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10	50				3			24	35	2					6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16	39				2			21	16	7					2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17	43				4			23	56	7					4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12	50							12	31	8					5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15	40				2			14	57	4					3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8	37				4			12	31	3					7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9	45				4			28	15	1					4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21	48				1	2		28	12	1					4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43			1	3	4	6	19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31	44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
Yhteensä	685	40	20	141	1 885	7	62	160	271	847	1 100	2	20	11	75	46	1	789	387	43	88	33	4	11	76	91	531	2	7 428

¹ Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux/Benelux-Gerechtshof).
 Asia C-196/09, *Miles ym.* (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).

**20. Työmäärän kehittyminen (1952–2011) –
Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt**
(jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)

			Yhteensä
Belgia	Cour constitutionnelle	21	
	Cour de cassation	85	
	Conseil d'État	64	
	Muut tuomioistuimet	515	685
Bulgaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Muut tuomioistuimet	39	40
Tšekki	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud	10	
	Ústavní soud		
	Muut tuomioistuimet	10	20
Tanska	Højesteret	30	
	Muut tuomioistuimet	111	141
Saksa	Bundesgerichtshof	148	
	Bundesverwaltungsgericht	105	
	Bundesfinanzhof	279	
	Bundesarbeitsgericht	23	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muut tuomioistuimet	1 255	1 885
Viro	Riigikohus	2	
	Muut tuomioistuimet	5	7
Irlanti	Supreme Court	19	
	High Court	20	
	Muut tuomioistuimet	23	62
Kreikka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	50	
	Muut tuomioistuimet	100	160
Espanja	Tribunal Supremo	46	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muut tuomioistuimet	217	271
Ranska	Cour de cassation	95	
	Conseil d'État	75	
	Muut tuomioistuimet	677	847
Italia	Corte suprema di Cassazione	110	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	75	
	Muut tuomioistuimet	914	1 100
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Muut tuomioistuimet		2

>>>

			Yhteensä
Latvia	Augstākā tiesa	18	
	Satversmes tiesa		
	Muut tuomioistuimet	2	20
Liettua	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	3	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	3	
	Muut tuomioistuimet	4	11
Luxemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	8	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	8	
	Muut tuomioistuimet	36	75
Unkari	Legfelsőbb Bíróság	3	
	Fővárosi Ítéltábla	2	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Muut tuomioistuimet	40	46
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muut tuomioistuimet	1	1
Alankomaat	Raad van State	74	
	Hoge Raad der Nederlanden	207	
	Centrale Raad van Beroep	49	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	140	
	Tariefcommissie	34	
	Muut tuomioistuimet	285	789
Itävalta	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	87	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	66	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Muut tuomioistuimet	199	387
Puola	Sąd Najwyższy	5	
	Naczelny Sąd Administracyjny	15	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Muut tuomioistuimet	23	43
Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	45	
	Muut tuomioistuimet	41	88
Romania	Tribunal Dâmbovița	3	
	Curtea de Apel	14	
	Muut tuomioistuimet	16	33

>>>

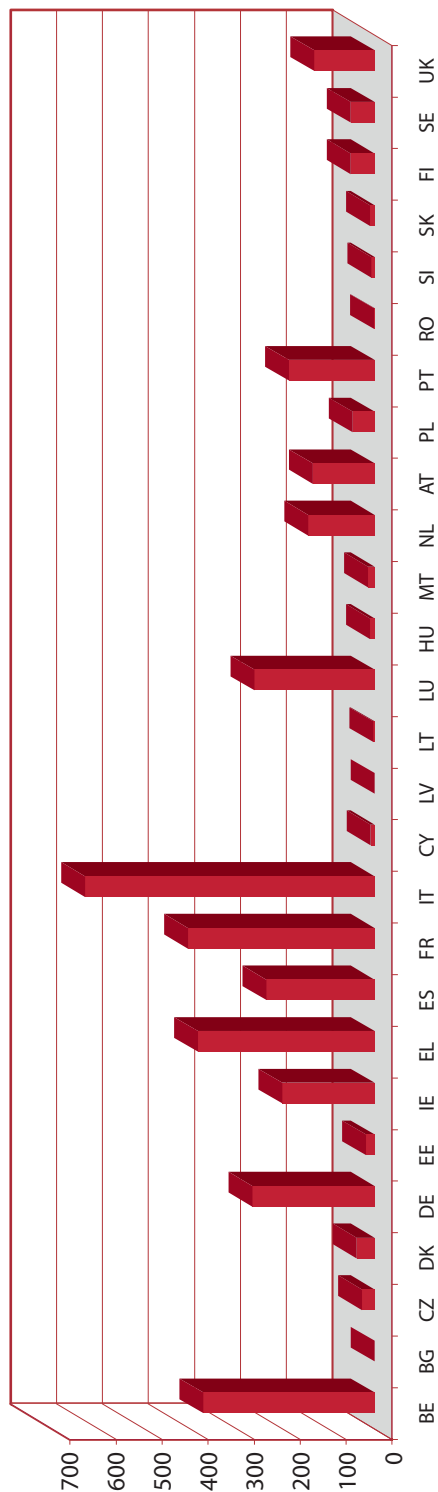
			Yhteensä
Slovenia	Vrhovno sodišče	1	
	Ustavno sodišče		
	Muut tuomioistuimet	3	4
Slovakia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	6	
	Muut tuomioistuimet	5	11
Suomi	Korkein hallinto-oikeus	38	
	Korkein oikeus	12	
	Muut tuomioistuimet	26	76
Ruotsi	Högsta Domstolen	14	
	Marknadsdomstolen	5	
	Regeringsrätten	24	
	Muut tuomioistuimet	48	91
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	40	
	Supreme Court	3	
	Court of Appeal	69	
	Muut tuomioistuimet	419	531
Muut	Cour de justice Benelux/Benelux-Gerechtshof ¹	1	1
	Eurooppa-koulujen valituslautakunta ²	1	1
Yhteensä			7 428

¹ Asia C-265/00, *Campina Melkunie*.

² Asia C-196/09, *Miles ym.*

**21. Työmäärän kehittyminen (1952–2011) –
Nostetut jäsenyyssoveltoitten noudattamatta jättämistä koskevat kanteet**

1952–2011

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
1952–2011	371		27	38	265	18	200	383	234	405	628	8		2	260	9	14	143	133	47	185	1	6	10	52	52	131	3 622

II luku

Unionin yleinen tuomioistuin

A – Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta vuonna 2011

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti Marc Jaeger

Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano muuttui vuonna 2011 hiukan, vaikka vuosi ei ollutkaan kokoonpanon osittaisen vaihtumisen vuosi. Mariyana Kancheva nimitettiin kesäkuussa 2010 tehtävistään eronneen Teodor Tchipevin tilalle, ja E. Moavero Milanesi erosi tehtävistään. Näistä muutoksista, jotka poikkeavat kolmen vuoden välein tehtävistä säännönmukaisista vaihdoksista, on muodostunut toistuva osa tuomioistuimen toimintaa. Niihin reagoidaan asianmukaisilla järjestelyillä ja oikeudenkäyttötoimilla.

Tilastojen perusteella vuotta 2011 voidaan kiistatta luonnehtia ennätykselliseksi. Vireille tulleiden asioiden määrä kasvoi 636 asiasta (vuonna 2010) 722 asiaan. Tämä merkitsee 15 prosentin kasvua vuoteen 2010 nähden, joka myös oli aiempiin vuosiin nähden ennätyksellinen. Myös ratkaistujen asioiden lukumäärä kasvoi huomattavasti (+ 35 %), minkä ansiosta ratkaistujen asioiden määrä oli korkeampi kuin koskaan. Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi 714 asiaa ja lisäksi 52 välitoimihakemusta, kun vuonna 2010 ratkaistuja asioita oli 527. Tämä on seuraus tuomioistuimen toteuttamista perusteellisista uudistuksista, jotka koskevat sekä tapausten käsittelyä laajassa merkityksessä että tietoteknisten välineiden ja laadintamenetelmien kehittämistä.

Unionin yleinen tuomioistuin pyrkii säilyttämään vuonna 2011 saavutetun tahdin myös jatkossa, mutta suhdannetekijöiden vuoksi tuomioistuin ei voi taata samojen tulosten toteutuvan joka vuosi. Unionin yleisen tuomioistuimen on siis jatkettava uudistusten toteuttamista voidakseen paitsi vastata riita-asioiden määrän jatkuvaan kasvuun myös vähentää kesken olevien asioiden määrää. On huomattava, että huolimatta edellä esitetyistä erinomaisista tuloksista käsiteltävänä olevien asioiden lukumäärä on kasvanut 1 308:aan ja oikeusprosessien kesto on pidentynyt keskimäärin 26,7 kuukauteen (24,7 kuukautta vuonna 2010).

Toteutettavissa olevat sisäiset uudistukset on jo toteutettu. Näin ollen huomio on syytä kiinnittää unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen uudistamiseen, jolla on pyrittävä tehostamaan ja joustavoittamaan erityyppisten asioiden käsittelyä tuomioistuimessa vaarantamatta asianmukaista menettelyä koskevia osapuolten oikeuksia. Nämä parannukset eivät kuitenkaan riitä. Vuoden 2011 tilastot osoittavat, että unionin yleisen tuomioistuimen on ehdottoman tärkeää toteuttaa rakenteellisia uudistuksia ja saada käyttöönsä uusia resursseja, vaikka tämänhetkinen talouden, rahoituksen ja talousarvion tilanne ei olekaan tälle otollinen.

Vuonna 2011 käsiteltyjen asioiden luonteesta voidaan todeta, että valtion tukia koskevien riita-asioiden määrä kasvoi (67 vireille tullutta asiaa), teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien asioiden osuus pysyi suurena (219 asiaa, 30 prosenttia kaikista riita-asioista) ja Euroopan unionin joillekin kolmansille maille osoittamia rajoittavia toimenpiteitä koskevien kanteiden määrä kasvoi äkillisesti ja huomattavasti (93 vireille tullutta asiaa); jälkimmäinen kehityssuunta kertoo erityisen selvästi unionin lainsäädäntötyön välittömästä vaikutuksesta unionin yleisen tuomioistuimen tilanteeseen. Yleisemmällä tasolla voidaan todeta, että riita-asioiden monimuotoisuus ja monimutkaisuus ovat lisääntyneet. Tästä kertoo seuraava yleiskatsaus unionin yleisen tuomioistuimen toiminnasta sen ratkaistessa lainmukaisuutta koskevia oikeudenkäyntiasioita (I), vahingonkorvausasioita (II), muutoksenhakuasioita (III) ja välitoimihakemuksia (IV).

I Lainmukaisuutta koskevat oikeudenkäyntiasiat

SEUT 263 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttyminen

1 Kanteen nostamisen määräaika

Kumoamiskanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että kumoamiskanne pannaan vireille SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan mukaisesti kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon. Tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jos riidanalainen säädös julkaistaan, määräaika alkaa kulua säädöksen julkaisemista seuraavan neljännen päivän päätyttyä.

Asiassa T-268/10, *PPG ja SNF vastaan ECHA*, määräys 21.9.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa, muutoksenhaku vireillä, annettu laajennetussa kokoonpanossa), riitautettiin Euroopan kemikaaliviraston päätös, joka julkaistiin viraston internetsivuilla REACH-asetuksen vaatimusten mukaisesti¹. Kun otetaan huomioon, että työjärjestyksen 102 artiklan 1 kohta koskee vain Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistuja päätöksiä ja että tässä asiassa mikään säädös ei velvoita julkaisemaan riidanalaista päätöstä virallisessa lehdessä (toisin kuin esimerkiksi valtioneuvoston päätökset), unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei neljäntoista päivän määräaikaa ole perusteltua pidentää. Se katsoi näin ollen, että kanne on jätettävä tutkimatta.

Asiassa T-468/10, *Doherty vastaan komissio*, 1.4.2011 annetussa määräyksessä (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin katsoi työjärjestyksen 43 artiklan 3 kohdan määräysten perusteella, että mikäli kanne toimitetaan faksilla, sen jättämishetkeksi katsotaan se hetki, jona kanne kirjataan tuomioistuimen kirjaamossa (43 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn määräaikaosien osalta huomioidaan ainoastaan päivämäärä, jona asiakirja on jätetty kirjaamoon). Kellonajalla tarkoitetaan Luxemburgin paikallista aikaa, sillä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kuudennen pöytäkirjan mukaan unionin yleisen tuomioistuimen toimipaikka on Luxemburgissa.

Asiassa T-409/09, *Evropaïki Dynamiki vastaan komissio*, 22.6.2011 annetussa määräyksessä (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa, muutoksenhaku vireillä) tuomioistuin katsoi, että työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdassa määrätty määräaikaosien pidentäminen pitkien etäisyyksien vuoksi kymmenellä päivällä koskee vain prosessuaalisia määräaikoja eikä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrättyä viisivuotista vanhenemisaikaa, jonka umpeutuessa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva asia vanhenee. Prosessuaaliset määräajat, kuten valitusten määräajat, ja sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevista asioista noudatettava viisivuotinen vanhenemisaika ovat siis luonteeltaan erilaisia. Kanteiden ja valitusten esittämisen määräajat kuuluvat nimittäin oikeusjärjestyksen perusteisiin, eivätkä asianosaiset ja tuomioistuin voi määrätä niistä, koska ne on asetettu oikeudellisten tilanteiden selkeyden ja varmuuden takaamiseksi. Näin ollen unionin tuomioistuinten on tarvittaessa viran puolesta tutkittava, onko

¹ Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1907/2006 (EUVL L 396, s. 1).

kanne nostettu tai valitus tehty säädetyssä määräajassa. Tuomioistuin ei voi kuitenkaan viran puolesta ottaa esille sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan asian vanhentumista.

2 SEUT 263 artiklan neljännen kohdan ensimmäiset soveltamistapaukset

a) Sääntelytoimen käsite

EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaan yksityinen voi nostaa kanteen päätöksestä, jota ei ole osoitettu sille, mikäli riidanalainen päätös koskee kantajaa suoraan ja erikseen. Oikeuskäytännön mukaan päätös voi koskea erikseen sellaisia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, joille päätöstä ei ole osoitettu, ainoastaan silloin, kun tämä päätös vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista ja ne voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin ne, joille päätös on osoitettu².

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1.12.2009 kumoamiskanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset muuttuivat. Näin ollen SEUT 263 artiklan neljännen kohdan nojalla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen säädöksestä, joka koskee häntä suoraan ja erikseen, sekä sääntelytoimesta, joka koskee häntä suoraan ja joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt ensimmäiset tulkintansa tästä uudesta määräyksestä, jonka tarkoituksena on parantaa yksityisten oikeussuojaa.

Asiassa T-18/10, *Inuit Tapiriit Kanatami ym. vastaan parlamentti ja neuvosto*, määräys 6.9.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä, annettu laajennetussa kokoonpanossa), tuomioistuin määritteli ensimmäistä kertaa SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetun sääntelytoimen käsitteen. Tuomioistuin katsoi, että mainittu säännös ei sisällä päätöksen käsitettä, se mahdollistaa kanteen nostamisen ensinnäkin yksittäisiä säädöksiä vastaan, toiseksi luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä suoraan ja erikseen koskevia soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä vastaan ja kolmanneksi sellaisia sääntelytoimia vastaan, jotka koskevat henkilöä suoraan ja jotka eivät edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi sääntelyn käsitteen tavanomaisesta merkityksestä seuraavan, että edellä mainittuun kolmanteen ryhmään kuuluvat säädökset ovat myös soveltamisalaltaan yleisiä. Tämä mahdollisuus ei kuitenkaan koske kaikkia soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä vaan ainoastaan niitä, jotka eivät ole säädösluonteisia. Tämä voidaan päätellä 263 artiklan sanamuodosta sekä kehityskulusta, joka on johtanut tämän määräyksen hyväksymiseen; sitä ehdotettiin alun perin Euroopan perustuslakia koskevasta sopimuksesta annetun ehdotuksen III-365 artiklan neljänneksi kohdaksi. Teleologisen tarkastelun perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän määräyksen tarkoituksen kannalta olevan johdonmukaista, että lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävää säädöstä koskevan kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat tiukemmat kuin sääntelytoimea koskevan kanteen. Määräyksen tarkoituksena on antaa yksityisille mahdollisuus nostaa kanne muita soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä vastaan; näin yksityisen ei tarvitse toimia lainvastaisesti oikeussuojansa toteutumiseksi.

Mainitussa asiassa tuomioistuin totesi, että riidanalainen säädös, toisin sanoen hyljetuotteiden kauppaa koskeva asetus³, hyväksyttiin yhteispäätösmenettelyä noudattaen EY:n perustamissopimuksen (EY 251 artikla) voimassaoloaikana. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että SEUT 289 artiklan nojalla lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä ovat ne, jotka hyväksytään

² Asia 25/62, *Plaumann v. komissio*, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.7.1963, Kok., s. 197, 223.

³ Hyljetuotteiden kaupasta 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1007/2009 (EUVL L 286, s. 36).

SEUT 294 artiklassa mainitussa järjestyksessä (tavallinen lainsäätämisyjärjestys), ja että tämä järjestys noudattaa oleellisilta osin yhteispäätösmenettelyä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksessa määrätyistä säädöstyypeistä, että riidanalainen asetus on katsottava lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi. Näin ollen säädös katsotaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi tai sääntelytoimeksi sen menettelyn mukaan, jota noudattaen se on hyväksytty, oli kyseessä sitten lainsäädäntömenettely tai muu menettely. Mainitussa asiassa kantajien nostaman kanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää siis, että nämä osoittavat mainitun asetuksen koskevan heitä suoraan ja erikseen SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetun, edellä mainitun toisen hypoteesin esittämällä tavalla.

b) Yksityistä suoraan koskeva toimi ja täytäntöönpanotoimenpiteitä edellyttävän sääntelytoimen käsite

Unionin yleinen tuomioistuin määräsi täytäntöönpanotoimenpiteitä edellyttävän sääntelytoimen käsitteen perusteella kanteen tutkittavaksi ottamisesta asiassa T-262/10, *Microban International ja Microban (Europe) vastaan komissio*, 25.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), joka koskee komission päätöstä triklosaanin, kantajien valmistaman kemikaalin, jättämisestä sisällyttämättä luetteloon lisäaineista, joita voidaan käyttää elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvien muovisten materiaalien ja tarvikkeiden valmistukseen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio käytti riidanalaisista päätöistä hyväksyessään toimeenpanovaltaa eikä lainsäädäntövaltaa ja että päätös on yleisesti sovellettava, sillä sitä sovelletaan objektiivisesti määriteltyihin tilanteisiin ja sen oikeusvaikutukset kohdistuvat yleisesti ja abstraktisti määriteltyihin henkilöryhmiin. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalainen päätös on SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu sääntelytoimi.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että SEUT 263 artiklan neljäs kohta, joka sallii luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaa kanteen sellaisia häntä suoraan koskevia sääntelytoimia vastaan, jotka eivät edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, edistää suorien kanteiden nostamis- edellytysten lieventämistä, ja katsoi, että tähän määräykseen vasta lisättyä käsitettä ei voida tulkita suppeammin kuin EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettua yksityistä suoraan koskevan toimen käsitettä. Todettuaan, että riidanalainen päätös koskee kantajia suoraan EY 230 artiklan neljännessä kohdassa esitetyn suoran vaikutuksen käsitteen tarkoittamalla tavalla, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös koskee heitä myös SEUT 263 artiklan neljänteen kohtaan lisätyn yksityistä suoraan koskevan toimen käsitteen tarkoittamalla tavalla.

Riidanalaisen päätöksen mahdollisesti sisältämistä täytäntöönpanotoimenpiteistä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että direktiivin 2002/72/EY⁴ nojalla 1.1.2010 alkaen voidaan käyttää ainoastaan väliaikaiseen luetteloon merkittyjä lisäaineita. Lisäksi lisäaine poistetaan direktiivin mukaan väliaikaisesta luettelosta, kun komissio päättää jättää sen lisäämättä positiiviluetteloon. Näin ollen päätös jättää triklosaani lisäämättä luetteloon johti sen välittömään poistamiseen väliaikaisesta luettelosta ja sen myyntikieltoon, ilman että jäsenvaltioiden tarvitsi hyväksyä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Lisäksi tämä siirtymätoimenpide, joka salli triklosaanin myynnin jatkamisen 1.11.2011 asti, ei edellyttänyt jäsenvaltioilta sinällään minkäänlaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä, sillä nämä saattoivat päättää mainitun määräajan mahdollisesta aikaistamisesta täysin oman harkintansa mukaan. Unionin yleinen tuomioistuin korosti lopuksi, että vaikka jälkimmäisessä

⁴ Elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvista muovisista tarvikkeista 6.8.2002 annettu komission direktiivi 2002/72/EY (EUVL L 220, s. 18).

oletuksessa siirtymätoimenpide johtaa jäsenvaltioiden täytäntöönpanotoimenpiteisiin, siirtymätoimenpiteen tarkoituksena on yksinomaan helpottaa riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa. Tämä tavoite on siis liitännäinen riidanalaisen päätöksen pääasialliseen tavoitteeseen, toisin sanoen triklosaenin myynnin kieltämiseen nähden.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi riidanalaisen säädöksen olevan sääntelytoimi, joka koskee kantajia suoraan ja joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, ja otti kanteen tutkittavaksi SEUT 263 artiklan uusien määräysten nojalla.

3 Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta kumota päätös, jolla pannaan täytäntöön uhkasakko, jonka unionin tuomioistuin on määrännyt, jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnin perusteella

Asiassa T-33/09, *Portugali vastaan komissio*, 29.3.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin käsitteli vaatimusta kumota komission päätös, jossa esitetään maksuvaatimus uhkasakoista, jotka oli maksettava pantaessa täytäntöön yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-70/06, *komissio vastaan Portugali*, 10.1.2008 antama tuomio⁵. Aiemmassa tuomiossa⁶ Portugalin todettiin laiminlyöneen jäsenyysvelvoitteitaan, koska se ei ollut kumonnut kansallista lainsäädäntöä, jonka nojalla vahingonkorvauksen myöntäminen henkilöille, jotka ovat kärsineet vahinkoa julkisia hankintoja koskevan unionin oikeuden rikkomisen vuoksi, edellyttää virhettä tai vilppiä.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin toteaa, ettei perustamissopimuksessa ole erityisiä määräyksiä sellaisten jäsenvaltion ja komission välisten oikeudenkäyntien ratkaisemiseksi, jotka koskevat rahasummien perintää sellaisen unionin tuomioistuimen antaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen perustuvan tuomion perusteella, jossa jäsenvaltio tuomitaan maksamaan komissiolle uhkasakko, mikäli ensimmäisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen perustuvan tuomion täytäntöönpano laiminlyödään. Tästä syystä perustamissopimuksessa määrättyjä oikeussuojakeinoja sovelletaan ja päätöksestä, jolla komissio määrittää jäsenvaltiolle sille määrätyn uhkasakon nojalla maksettavana olevan määrän, voidaan nostaa kumoamiskanne, jonka unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan.

Tätä toimivaltaa käyttäessään unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan voi lausua seikoista, jotka kuuluvat unionin tuomioistuimen yksinomaisen laiminlyöntejä koskevan toimivallan piiriin. Unionin yleinen tuomioistuin ei täten ratkaistessaan kumoamiskannetta, joka on nostettu tällaisen unionin tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanosta tehdystä komission päätöksestä, voi ratkaista kysymystä, joka koskee jäsenvaltion perustamissopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämistä ja jota unionin tuomioistuin ei vielä ole ratkaissut.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että pannessaan täytäntöön unionin tuomioistuimen tuomiota, jolla jäsenvaltiolle määrätään uhkasakko, komission on voitava arvioida toimenpiteitä, jotka jäsenvaltio on toteuttanut unionin tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi, loukkaamatta jäsenvaltioiden oikeuksia, sellaisina kuin nämä oikeudet ilmenevät jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä, tai loukkaamatta unionin tuomioistuimen yksinomaista toimivaltaa ratkaista kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuus unionin oikeuden kanssa.

⁵ Asia C-70/06, Kok., s. I-1. Asia T-139/06, *Ranska v. komissio*, tuomio 19.10.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) on luonteeltaan samankaltainen.

⁶ Asia C-275/03, *komissio v. Portugali*, tuomio 14.10.2004 (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

Komission on siis varmistettava ennen uhkasakon perimistä, pitävätkö väitteet, joiden perusteella unionin tuomioistuin on antanut tuomionsa jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn päätteeksi, yhä paikkansa unionin tuomioistuimen jäsenvaltiolle asettaman laiminlyönnin lopettamisen määräajan päättymispäivänä. Komissio ei kuitenkaan voi päättää tässä yhteydessä, etteivät jäsenvaltion toimenpiteet tuomion noudattamiseksi ole unionin oikeuden mukaisia, eikä tehdä tästä johtopäätöksiä unionin tuomioistuimen asettaman uhkasakon laskemiseksi. Mikäli komissio katsoo, ettei jäsenvaltion hyväksymällä uudella oikeusjärjestelmällä panna edelleenkaan asianmukaisesti täytäntöön direktiiviä, sen on aloitettava jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskeva menettely.

Tässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että unionin tuomioistuimen asiassa C-70/06, *komissio vastaan Portugali*, 10.1.2008 antaman tuomion perusteella Portugalin on kumottava riidanalainen kansallinen laki ja uhkasakko on maksettava kumoamispäivään saakka. Kyseinen laki oli kumottu 30.1.2008 voimaan tulleella lailla. Komissio kieltäytyi kuitenkin katsomasta laiminlyönnin päättyneen tällöin, vaan katsoi sen päättyneen uuden lain voimaantulopäivänä 18.7.2008. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio oli toiminut vastoin mainittua tuomiota, ja kumosi riidanalaisen päätöksen.

Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt

1 Yleistä

a) Yrityksen käsite

Yhdistetyissä asioissa T-208/08 ja T-209/08, *Gosselin vastaan komissio ja Stichting Administratiekantoor Portielje vastaan komissio*, 16.6.2011 annettussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin määrittää soveltamisedellytykset oikeuskäytännölle, jonka mukaan yksikkö, joka omistaa määräysvaltaan oikeuttavia osuuksia yhtiöstä ja joka osallistuu välittömästi tai välillisesti yhtiön hallintaan, luokitellaan kilpailulainsäädännössä tarkoitetuksi yritykseksi. Komissio katsoi päätöksessään, että Portielje eli rahasto, joka omisti Gosselinin osakkeita sijoitustarkoituksessa, osallistui välillisesti Gosselinin hallintaan. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että koska oikeuskäytännössä ei ole olettaa puuttumisesta yrityksen hallintoon, sitä koskeva todistustaakka kuuluu komissiolle. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tässä asiassa kuitenkin, että komissio on tuonut esiin ainoastaan rakenteellisia perusteluita, sillä komissio tyytyy toteamaan, että Portielje omisti Gosselinin pääoman lähes kokonaan ja että sen johdon kolme pääjäsentä olivat samaan aikaan Gosselinin hallituksen jäseniä. Komissio ei ole esittänyt konkreettisia todisteita, jotka osoittaisivat Portieljen todella puuttuneen Gosselinin hallintaan. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio ole osoittanut Portieljen olleen yritys.

b) Kilpailunrajoitukset – Potentiaalinen kilpailu

Asiassa T-461/07, *Visa Europe ja Visa International Service vastaan komissio*, tuomio 14.4.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), kantajat väittivät, että komissio käytti niiden väitetyn kilpailusääntöjä rikkovan toiminnan kilpailuvaikutusten arvioinnissa taloudellisesti ja juridisesti virheellistä perustetta, toisin sanoen mahdollisuutta lisätä kyseisillä markkinoilla vallitsevaa kilpailua. Unionin yleinen tuomioistuin torjui tämän väitteen, sillä se, että komissio toteaa kilpailun olevan käsiteltävillä markkinoilla tehokasta, ei estä komissiota langettamasta seuraamuksia toiminnasta, jolla pyritään potentiaalisen kilpailijan poistamiseen. Kilpailun edellytyksiä ei ole siis arvioitava pelkästään relevantilla markkinoilla ennestään toimivien yritysten senhetkisen keskinäisen kilpailutilanteen perusteella, vaan myös potentiaalisen kilpailun perusteella. Näin ollen unionin yleinen

tuomioistuin vahvisti komission lähestymistavan, joka perustuu potentiaaliseen kilpailuun kohdistuvien rajoittavien vaikutusten arviointiin ja relevanttien markkinoiden rakenteeseen.

Tämän tuomion yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin määrittelee lisäksi potentiaalisen kilpailun käsitteen peruspiirteet. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka tietyn yrityksen aikomus siirtyä tietyille markkinoille voikin olla oleellinen tekijä tutkittaessa, voidaanko yritystä pitää potentiaalisena kilpailijana, ratkaiseva tekijä määrittelyssä on kuitenkin yrityksen kyky siirtyä kyseisille markkinoille.

c) Kohtuullinen aika

Asiassa T-240/07, *Heineken Nerderland ja Heineken vastaan komissio*, ja asiassa T-235/07, *Bavaria vastaan komissio*, 16.6.2011 annetuissa tuomioissa (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa, muutoksenhaku vireillä), jotka koskevat alankomaalaista olutkartellia, komissio oli alentanut kullekin yritykselle määrättyjen sakkojen määrää 100 000 eurolla hallinnollisen menettelyn kohtuuttoman pitkän keston vuoksi, sillä menettely oli kestänyt yli seitsemän vuotta tarkastusten jälkeen. Tässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että hallinnollisen menettelyn kesto rikkoo kohtuullisen ajan periaatetta ja että sakkojen alennuksen laskennassa ei ole huomioitu yrityksille määrättyjen sakkojen määrää – 219,28 miljoonaa euroa Heineken NV:lle ja sen tytäryhtiölle ja 22,85 miljoonaa euroa Bavaria NV:lle –, minkä vuoksi alennus ei riittävällä tavalla oikaise tapahtunutta rikkomista. Tämän vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että käsiteltävien sakkojen määrää on alennettava 5 prosentilla.

2 Oikeuskäytäntö SEUT 101 artiklan alalla

a) Asian selvittäminen

Kaasueristeisten kytkinlaitteiden kartellista annettujen tuomioiden yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin on voinut tarkentaa kartelleja koskevan näytön esittämisen erityispiirteitä.

– Tutkittavaksi ottaminen

Asiassa T-132/07, *Fuji Electric vastaan komissio*, tuomio 12.7.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa), komissio katsoi, että hallinnollisen menettelyn aikana esittämättä jätetyt väitteet sekä menettelyn aikana toimittamatta jätetyt asiakirjat, jotka kantaja esitti ensimmäistä kertaa vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa, oli molemmat jätettävä tutkimatta. Unionin yleinen tuomioistuin torjui tämän näkemyksen ja korosti, että sääntöjä, joissa luetellaan yritysten oikeudet ja velvollisuudet kilpailulainsäädännössä tarkoitetun hallinnollisen menettelyn aikana, ei voida tulkita siten, että ne velvoittaisivat henkilön tekemään yhteistyötä ja esittämään vastauksena komission toimittamaan väitetiedoksiantoan jo hallinnollisen menettelyn aikana kaikki ne väitteet, joihin hän haluaa vedota kumoamiskanteessa.

Komissio totesi myös, että väitteitä, jotka perustuvat kantajan hallinnollisen menettelyn aikana nimenomaisesti myöntämien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen kyseenalaistamiseen, ei voida ottaa tutkittaviksi. Unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin, että henkilön päätös tehdä vapaaehtoisesti yhteistyötä ja myöntää hallinnollisen menettelyn yhteydessä suoraan tai epäsuorasti seikat, joiden nojalla hänen voidaan katsoa syyllistyneen rikkomiseen, ei rajoita muutoksenhaku-oikeutta, joka henkilöllä on perustamissopimuksen nojalla. Tätä varten nimenomaisesti säädetyn oikeudellisen perustan puuttuessa tällainen rajoitus on vastoin laillisuusperiaatetta ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatetta, jotka ovat perustavanlaatuisia periaatteita.

– Todistajanlausunnot

Asiassa T-112/07, *Hitachi ym. vastaan komissio*, 12.7.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että kartelliin osalliseksi katsotun yrityksen lausuntoa, jonka totuudenmukaisuuden on riitauttanut useampi muu kartelliin osalliseksi katsottu yritys, ei voida pitää riittävänä näyttönä viimeksi mainittujen yritysten toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, ellei sen tukena ole muita todisteita. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että yhtiön työntekijöiden kirjallisia todistajanlausuntoja, jotka on laadittu yhtiön valvonnan alaisena ja jotka se on esittänyt puolustautuakseen komission johtaman hallinnollisen menettelyn aikana, ei voida pääsääntöisesti pitää saman yhtiön ilmoituksista erillisinä ja itsenäisinä todisteina. Ne pikemminkin vain täydentävät näitä lausuntoja, joiden sisältöä ne voivat tämentää ja konkretisoida. Siksi myös niillä on oltava tukenaan muita todisteita.

– Asiyhteyteen liittyvät tekijät

Edellä mainitussa asiassa *Hitachi ym. vastaan komissio* sekä asiassa T-113/07, *Toshiba vastaan komissio* (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), ja asiassa T-133/07, *Mitsubishi Electric vastaan komissio* (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), 12.7.2011 antamassaan tuomioissa unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että jos komissio tukeutuu yksinomaan kyseessä olevien yritysten menettelyyn markkinoilla todetakseen rikkomisen olemassaolon, viimeksi mainittujen tarvitsee vain osoittaa sellaiset seikat, jotka valaisevat komission osoittamia tosiseikkoja eri tavalla ja joiden perusteella komission esittämä tosiseikkojen selvitys voidaan korvata toisella uskottavalla selvityksellä. Vaikka kirjallisten todisteiden puuttuminen voi osoittautua merkitykselliseksi, kun tehdään kokonaisarviota aihetodisteista, joihin komissio vetoaa, pelkästään tästä ei kuitenkaan seuraa, että kyseinen yritys voisi kyseenalaistaa komission väitteet esittämällä vaihtoehtoisen selvityksen tosiseikoista. Tilanne on tällainen ainoastaan silloin, kun komission esittämien todisteiden perusteella ei voida todeta rikkomisen olemassaoloa yksiselitteisesti ja ilman tulkintaa.

– Tuomioistuimen valvonta

Edellä mainitussa asiassa *Mitsubishi Electric vastaan komissio* kantaja riitautti oikeuskäytännön, jossa viitataan komission vaikeuksiin todistaa rikkomisen ja todetaan, että todisteiden arvioinnissa voidaan soveltaa vähemmän tiukkoja periaatteita. Väitteensä tueksi Mitsubishi Electric totesi, että kartellitapauksissa määrättyt sakot ovat jatkuvasti kasvaneet viime vuosina, mikä todennäköisesti vaikuttaa komission päätöksiä koskevien tarkastusten laajuuteen. Unionin yleinen tuomioistuin torjui tämän väitteen korostaen, että vaikka sakkojen rahallisen määrän kasvu voikin aiheuttaa aiempaa raskaampia seurauksia asianosaisille, joille sakot määrätään, sakkojen kasvu johtaa myös komission tehtävien vaikeutumiseen, sillä yritykset, jotka syyllistyvät rikkomisiin, pyrkivät entistä tarkemmin huolehtimaan, että rikkomisesta jää mahdollisimman vähän käyttökelpoisia todisteita, niin pian kuin sakkojen kasvu on yleisessä tiedossa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa lisäksi asiassa T-348/08, *Aragonesas Industrias y Energía vastaan komissio*, 25.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), että sikäli kuin sen tehtävänä on arvioida, ovatko komission riidanalaisessa päätöksessä esiin tuomat todisteet ja muut tekijät riittäviä rikkomisen toteutukseksi, sen on myös nimettävä todisteet, joiden perusteella komissio toteaa kantajan osallistuneen käsiteltävään rikkomiseen. Näitä tekijöitä voidaan etsiä ainoastaan riidanalaisen päätöksen perusteluista, joissa komissio kuvaa hallinnollisen menettelyn riidanalaisen vaiheen.

b) Osallistuminen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun rikkomiseen

Asiassa T-210/08, *Verhuizingen Coppens vastaan komissio*, 16.6.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että jonkin yrityksen katsominen vastuulliseksi yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta edellyttää muiden osallistujien kilpailusääntöjä rikkovan toiminnan tuntemista. Unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin, että vaikka kantaja osallistuikin väärin muuttokustannusarvioiden laatimiseen, se ei ollut tietoinen muiden yritysten kilpailunvastasista toimista, jotka koskivat taloudellisten korvausten maksamista asiakkaan hylätessä tarjouksen tai yrityksen pidättäytyessä tekemästä tarjousta. Koska päätöksen perusteluista käy – päätösosasta riippumatta – selvästi ilmi, että komissio katsoi näiden toimien muodostavan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettua rikkomista, unionin yleinen tuomioistuin kumosi sekä rikkomisen toteamisen että määrätyn sakon.

c) Sakkojen määrän laskeminen

Vuotta 2011 ovat leimanneet kartelliasioiden huomattava määrä ja erityisesti näissä asioissa määrättyjen sakkojen laskentaongelmien moninaisuus sekä ensimmäiset asiat, joissa unionin yleinen tuomioistuin on joutunut tulkitsemaan vuoden 2006 suuntaviivoja⁷.

– Myynnin arvo

Yhdistetyissä asioissa T-204/08 ja T-212/08, *Team Relocations ym. vastaan komissio*, 16.6.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin tarkensi vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisessa huomioitavan myynnin käsitteen tulkintaa. Unionin yleinen tuomioistuin torjui tässä yhteydessä kantajan kannan, jonka mukaan huomioon olisi otettava ainoastaan sellaisten palveluiden myynnin arvo, joihin rikkomistoimet todella vaikuttavat. Unionin yleinen tuomioistuin näet katsoi, että suuntaviivoissa tarkoitettu myynnin arvoksi katsotaan relevanteilla markkinoilla toteutuneen myynnin arvo.

– Vakavuus

Asiassa T-199/08, *Ziegler vastaan komissio*, tuomio 16.6.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), kantaja väitti, että tuomiota rasittaa perustelujen puutteellisuus, joka vaikuttaa sakkojen perusmäärän laskentaan. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vuoden 2006 suuntaviivoilla ”on muutettu perustavanlaatuisesti sakkojen laskentamenetelmää”. Erityisesti kilpailusääntöjen rikkomisten jakaminen kolmeen luokkaan (”vakavaa vähäisemmät”, ”vakavat” ja ”erittäin vakavat”) on poistettu, ja hienosäätöisemmän erottelun mahdollistamiseksi käyttöön on otettu asteikko 0 prosentista 30 prosenttiin. Lisäksi sakon perusmäärä lasketaan vastedes osuutena myynnin arvosta, ja tämä osuus ”määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella ja kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina rikkominen tapahtui”. ”Sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus” myynnin arvosta on ”yleensä enintään 30 prosenttia”. Hinnoista sopimisesta, markkinoiden jakamisesta ja tuotantorajoituksista tehtyjen horisontaalisten sopimusten osalta, jotka ”kuuluvat luonteeltaan vakaviimpiin kilpailunrajoituksiin”, huomioon otettava osuus myynnistä sijoittuu yleensä ”asteikon yläpäähän”. Tässä tilanteessa ja sakkoja koskevan harkintavaltansa vuoksi komission on perusteltava huomioon otetun myynnin arvon osuuden valinta, eikä se voi enää tyytyä luonnehtimaan kilpailusääntöjen rikkomista ”erittäin vakavaksi”. Yleisellä tasolla

⁷ Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta 1.9.2006 hyväksytyt suuntaviivat (EUVL 2006, C 210, s. 2).

unionin yleinen tuomioistuin katsoi oikeuskäytännön perusteella komission perustelleen riittävästi kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehdintaa ”erittäin vakavaksi”, mutta korosti, että kyseinen oikeuskäytäntö perustuu aiempiin suuntaviivoihin, ja kehottaa näin ollen komissiota perustelemaan paremmin sakkojen laskemista vuoden 2006 suuntaviivojen täytäntöönpanon nimissä, jotta yritykset saisivat tietää yksityiskohtaisesti niille määrätyn sakon laskentatavan.

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Team Relocations ym. vastaan komissio* annetussa tuomiossa, jossa todettiin, että vuoden 2006 suuntaviivoissa on poistettu sekä rikkomisten luokittelu että kiinteämääräiset hyvitykset ja luotu järjestelmä, joka mahdollistaa rikkomisten vakavuuden hienosäätöisemmän erottelun, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio voi halutessaan yksilöidä kunkin yrityksen rikkomisen vakavuuden joko määrittääkseen prosenttiosuuden myynnin arvosta tai arvioidakseen lieventäviä ja raskauttavia seikkoja. Jälkimmäisessä tapauksessa seikkojen arvioinnissa on huomioitava riittävällä tavalla yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen osallistumisen suhteellinen vakavuus sekä vakavuuden vaihtelu rikkomisen aikana.

– Kesto

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Team Relocations ym. vastaan komissio* myynnin arvon perusteella määritetyn summan järjestelmällinen kertominen yrityksen rikkomiseen osallistumisen kestolla vuosina vuoden 2006 suuntaviivojen mukaisesti kyseenalaistettiin siltä osin kuin tämä järjestelmä antaa rikkomiseen osallistumisen kestolle kohtuuttoman suuren painoarvon muihin oleellisiin tekijöihin, kuten rikkomisen vakavuuteen, nähden. Kuten rikkomisen vakavuudenkin yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komission uusi lähestymistapa kertoo myös tässä suhteessa perustavanlaatuisesta toimintatavan muutoksesta, sillä summan kertominen rikkomiseen osallistumisen kestolla vuosina merkitsee sakkojen määrän korottamista 100 prosentilla vuotta kohti, mutta korosti, ettei tämä muutos ole vastoin asetuksen (EY) N:o 1/2003⁸ 23 artiklan 3 kohdan säännöksiä.

Edellä mainitussa asiassa *Gosselin Group ja Stichting Administratiekantoor Portielje vastaan komissio* samana päivänä antamassaan tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin puolestaan teki johtopäätöksensä tästä komission toimintatavan muutoksesta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan todistustaakka lankeaa (SEUT 101) artiklan 1 kohtaa koskevien rikkomisten yhteydessä komissiolle ja että komission on esitettävä täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että rikkominen on tapahtunut. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tämä koskee erityisesti rikkomisen kestoa koskevaa näyttöä, sillä vuoden 2006 suuntaviivoissa lisättiin huomattavasti tämän tekijän painoarvoa.

– Yhdenvertainen kohtelu – Liikevaihdon huomioon ottaminen

Edellä mainituissa asioissa *Toshiba vastaan komissio* ja *Mitsubishi Electric vastaan komissio* annetuissa tuomioissa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio käytti Toshiba ja Mitsubishi Electricin maailmanlaajuisen myynnin arvioinnissa ja sakkojen perusmäärän laskennassa perustana vuotta 2001. Nämä yritykset siirsivät kaasueristeisten kytkinlaitteiden liiketoimintansa vuonna 2002 yhteisyritykselleen TM T & D:lle. Eurooppalaisten tuottajien kohdalla komissio käytti perustana kuitenkin rikkomisen viimeistä kokonaista vuotta, joka on vuosi 2003. Komission mukaan tämän erottelun tarkoituksena oli ottaa huomioon se, että miltei koko rikkomisen keston ajan Toshiba oli tuotteen maailmanlaajuisista markkinoista huomattavasti pienempi osa kuin

⁸ (EY) 81 ja (EY) 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EUVL 2003, L 1, s. 1).

Mitsubishillä. Unionin yleinen tuomioistuin piti tätä tavoitetta perusteltuna, mutta katsoi kuitenkin, että se olisi voitu saavuttaa käyttäen muita syrjimättömiä keinoja, kuten vuoden 2003 liikevaihdon perusteella lasketun sakkojen perusmäärän jakamista yhteisyrityksen perustamista edeltäneenä vuonna toteutuneiden kyseisen tuotteen myyntiosuuksien mukaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi komission rikkoneen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Koska unionin yleisellä tuomioistuimella ei ole hallussaan tietoja, joiden perusteella olisi mahdollista laskea sakkojen uusi määrä, se kumosi näille kahdelle yritykselle määrättyt sakot.

– Varoittava vaikutus

Asiassa T-217/06, *Arkema France ym. vastaan komissio*, tuomio 7.6.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), komissio korotti sakon lähtömäärää 200 prosentilla taatakseen sen varoittavan vaikutuksen yrityksen kokoon ja taloudelliseen asemaan nähden. Korotus perustui kantajan emoyhtiön, Totalin, maailmanlaajuiseen liikevaihtoon. Unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin, että muutamaa päivää ennen komission päätöksen hyväksymistä kantaja siirtyi pois Totalin omistuksesta, minkä vuoksi sakkojen korottaminen varoittavan vaikutuksen takaamiseksi ei ollut perusteltua. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että tarve taata sakon varoittava vaikutus edellyttää, että sakon määrää mukautetaan sen huomioon ottamiseksi, minkälaista vaikutusta yritys, jolle sakko määrätään, on tavoitellut, jotta sakko ei olisi merkityksetön tai päinvastoin kohtuuton erityisesti kyseisen yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin nähden. Tämä varoittava vaikutus voidaan näin ollen saavuttaa asianmukaisesti vain, kun otetaan huomioon yrityksen tilanne sakon määräämispäivänä. Koska Arkeman ja Totalin välinen taloudellinen side purettiin ennen päätöksen hyväksymistä, jälkimmäisen yrityksen varoja ei voida ottaa huomioon määritettäessä Arkemalle ja sen tytäryhtiöille määrättävää sakkojen korotusta. Tämän vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että 200 prosentin korotus on niiden kohdalla liiallinen ja että 25 prosentin korotus on sopiva takaamaan määrättyjen sakkojen riittävän varoittavan vaikutuksen. Tästä syystä unionin yleinen tuomioistuin päätti laskea Arkemalle määrättyjä sakkoja 219,1 miljoonasta eurosta 113,3 miljoonaan euroon.

– Yhteistyö

Edellä mainitussa asiassa *Fuji Electric vastaan komissio* unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka ajankohta, jolloin todisteet toimitetaan komissiolle, vaikuttaa siihen, voidaanko ne luokitella merkittävää lisäarvoa tuoviksi todisteiksi, sikäli kuin tämä luokittelu riippuu komissiolla tänä ajankohtana jo olevista todisteista, yksinomaan se, että todisteet toimitetaan väitetiedoksiannon toimittamisen jälkeen, ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että niillä voi olla merkittävää lisäarvoa huolimatta hallinnollisen menettelyn myöhäisestä vaiheesta. Erityisesti väitetiedoksiannon toimittamisen jälkeen esitettyä yhteistyötiedonantoa koskevassa valituksessa yritys voi keskittyä seikoihin, joita sen näkemyksen mukaan ei ole näytetty oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, ja tuoda huomattavaa lisäarvoa komission tiedossa jo oleviin todisteisiin nähden.

Asiassa T-12/06, *Deltafina vastaan komissio*, tuomio 9.9.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), komissio päätti ensimmäistä kertaa myöntää kantajalle ehdollisen immuniteetin yhteistyötiedonannon yhteydessä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska täyden sakkoimmuniteetin myöntäminen muodostaa poikkeuksen yrityksen henkilökohdaisesta vastuusta kilpailusääntöjen rikkomiseen nähden, on johdonmukaista, että komissio voi puolestaan odottaa yrityksen ilmoittavan sille oleellisista seikoista, joista se on tietoinen ja jotka voivat vaikuttaa hallinnollisen menettelyn kulkuun ja tutkinnan tehokkuuteen. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kantaja kuitenkin ilmoitti kilpailijoilleen näiden tapaamisessa vapaaehtoisesti ja komissiolle kertomatta, että se oli toimittanut komissiolle immuniteettia koskevan hakemuksen, ennen kuin komissio oli ehtinyt toteuttaa kartellia koskevat tutkimukset. Unionin

yleinen tuomioistuin katsoi, ettei yrityksen menettely kerro aidosta yhteistyöhengestä, ja totesi, ettei komissio tehnyt virhettä päättäessään olla myöntämättä Deltafinelle pysyvää immunitaattia.

– Raskauttavat seikat

Asiassa T-343/08, *Arkema France vastaan komissio*, 17.5.2011 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) tuomioistuin totesi, että vaikka mikään vanhentumisaika ei estä komissiota toteamasta rikkomisen uusimista, suhteellisuusperiaatteen mukaan komissio ei kuitenkaan voi ottaa huomioon aiempaa päätöstä, jossa yritykselle määrätään seuraamuksia, tai useampia tällaisia päätöksiä ilman ajallisia rajoituksia. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantaja on rikonut kilpailusääntöjä osallistumalla vuodesta 1961 toukokuuhun 1984 asti jatkuvasti kartelleihin, joista sille on määrätty seuraamuksia ensin vuonna 1984, sitten vuonna 1986 ja lopuksi vuonna 1994, ja että näistä päätöksistä huolimatta se on uusinut rikkomisensa osallistumalla 17.5.1995–9.2.2000 uuteen kartelliin, josta määrättiin seuraamuksia riidanalaisessa päätöksessä. Komissio on näin ollen korottanut kantajalle määrätyn sakon perusmäärää 90 prosentilla. Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti komission lähestymistavan todeten, että nämä päätökset, jotka tehtiin lyhyin väliajoin ja joista viimeinen tehtiin vuotta ennen kuin kantaja osallistui rikkomiseen, josta määrättiin seuraamuksia riidanalaisessa päätöksessä, osoittavat sen taipumuksen olla piittaamatta kilpailusäännöistä, minkä vuoksi komissio ei siis ole loukannut suhteellisuusperiaatetta ottamalla edellä mainitut päätökset huomioon arvioidessaan kantajan rikkomisen uusimista.

Asiassa T-39/07, *ENI vastaan komissio*, tuomio 13.7.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), ja asiassa T-59/07, *Polimeri Europa vastaan komissio*, tuomio 13.7.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), komissio huomautti riitautetussa päätöksessään, että EniChem-nimiselle yritykselle oli jo määrätty seuraamuksia osallistumisesta kahteen aiempaan kartelliin, ja katsoi, että kantajille, Enille ja sen tytäryhtiölle Polimerille, määrättyjen sakkojen perusmäärää on korotettava 50 prosentilla raskauttavan seikan, nimittäin rikkomisen uusimisen, vuoksi. Komissio katsoi, että vaikka rikkomiseen osallistuneet oikeushenkilöt eivät olleet samoja, sama yritys oli kuitenkin syyllistynyt kyseiseen rikkomiseen toistuvasti. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti kuitenkin, että kyseisten yritysten rakenteen ja hallinnan kehityskulku oli monitahoinen prosessi, minkä vuoksi komission oli syytä toimia erityisen huolellisesti ja esittää kaikki tarpeelliset yksityiskohtaiset tiedot osoittaakseen, että riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut yritykset ja aiemmissa päätöksissä tarkoitetut yritykset muodostivat (SEUT 101) artiklassa tarkoitetun yhden yrityksen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio ole toiminut tässä asiassa näin ja ettei sen vuoksi rikkomisen uusimista ole osoitettu. Tästä syystä tuomioistuin laskee sakkojen määrän 272,25 miljoonasta eurosta 181,5 miljoonaan euroon.

Samana päivänä yhdistetyissä asioissa T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 ja T-154/07, *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs ym. vastaan komissio*, antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissio korotti emoyhtiö ThyssenKrupp AG:lle, sen tytäryhtiölle ThyssenKrupp Elevator AG:lle ja joillekin kansallisille tytäryhtiöille määrättyjä sakkoja 50 prosentilla rikkomisen uusimisen perusteella, sillä joillekin ThyssenKrupp-konserniin kuuluville yrityksille oli määrätty seuraamuksia jo vuonna 1998 osallistumisesta kartelliin seostelisämarkkinoilla. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti komission todenneen päätöksessään, että rikkomiseen olivat syyllistyneet ainoastaan konserniin kuuluvat yritykset eivätkä niiden tuolloiset emoyhtiöt, joiden taloudellinen ja oikeudellinen seuraaja ThyssenKrupp AG komission mukaan on. Komissio ei myöskään ottanut huomioon sitä, että tytär- ja emoyhtiöt muodostivat taloudellisen yksikön. Unionin yleinen tuomioistuin totesi myös, ettei riidanalaisessa päätöksessä määrätä seuraamuksia niille tytäryhtiöille, joille määrättiin sakkoja seostelisämarkkinoiden kartellin vuoksi. Näin ollen havaittuja rikkomisia ei voida katsoa saman yrityksen rikkomisen uusimiseksi.

– Lieventävät seikat

Edellä mainitussa asiassa *Ziegler vastaan komissio* kantaja vetosi lieventävänä seikkana rikkomisen lopettamiseen. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka vuoden 2006 suuntaviivoissa todetaan sakon perusmäärää voitavan alentaa, kun kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että se on lopettanut rikkomisen välittömästi sen jälkeen, kun komissio puuttui rikkomiseen, tätä lieventävää seikkaa "ei sovelleta salaisten sopimusten tai menettelytapojen (varsinkaan kartellien) tapauksessa". Lisäksi lieventävän seikan soveltaminen on rajattu tapauksiin, joissa kilpailusääntöjen rikkominen lopetetaan välittömästi sen jälkeen, kun komissio puuttui rikkomiseen. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin totesi, että kantaja on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen 8.9.2003 asti, kun taas tutkimukset suoritettiin tämän päivämäärän jälkeen eli 16.9.2003, ja hylkäsi kantajan esittämän väitteen.

Samassa asiassa kantajan mukaan se, että komissio on tiennyt kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä menettelytavasta ja sallinut sen vuosien ajan, on saanut sen perustellusti, vaikkakin virheellisesti, uskomaan tämän menettelytavan laillisuuteen. Tästä unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei pelkkä tieto kilpailunvastaisesta toiminnasta merkitse sitä, että menettely olisi implisiittisesti komission "hyväksymää tai edistämää" vuoden 2006 suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla. Väitettyä toimimatta jättämistä ei nimittäin voida rinnastaa hyväksymisen tai edistämisen kaltaiseen positiiviseen toimeen, joka puoltaisi lieventävän seikan olemassaoloa.

Edellä mainitussa asiassa *Arkema France vastaan komissio* kantaja väitti komission kieltäytyneen virheellisesti myöntämästä sille sakkojen määrän alennusta, vaikka se oli tehnyt yhteistyötä yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että yhteistyötiedonannon tehokkaan vaikutuksen säilyttämiseksi komissio voi myöntää yritykselle alennuksen sakosta muulla perusteella ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näin on muun muassa silloin, kun yrityksen yhteistyöstä, jossa mennään pidemmälle kuin mitä yrityksen lakiin perustuva yhteistyövelvollisuus edellyttää mutta joka ei kuitenkaan anna yritykselle oikeutta saada sakosta alennusta yhteistyötiedonannon perusteella, on ollut komissiolle objektiivista hyötyä. Tämä hyöty on osoitettava, mikäli komissio perustaa lopullisen päätöksensä todisteisiin, joiden puuttuessa komissio ei olisi voinut määrätä käsiteltävästä rikkomisesta lainkaan tai osittain seuraamuksia.

– Poikkeukselliset olosuhteet

Edellä mainitussa asiassa *Ziegler vastaan komissio* unionin yleinen tuomioistuin tarkastelee vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamista yrityksen maksukyvyn huomioimisen yhteydessä. Tuomioistuin totesi, että poikkeuksellisen sakon alennuksen myöntämiseksi taloudellisten vaikeuksien vuoksi suuntaviivojen nojalla on pyynnön esittämisen lisäksi täytettävä kaksi samanaikaista edellytystä, eli ensinnäkin sakon maksamisen on oltava ylitsepääsemättömän vaikeaa ja toiseksi kyseessä on oltava "erityiset sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet". Ensimmäisestä edellytyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti komission tyytyneen toteamaan, että sakko on vain 3,76 prosenttia yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdesta vuonna 2006, minkä vuoksi sakko ei voi vaarantaa peruuttamattomasti kantajan taloudellista elinkelpoisuutta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi yhtäältä, että tämä arviointi on abstrakti eikä siinä oteta lainkaan huomioon kantajan konkreettista tilannetta, ja toisaalta, että pelkkä laskelma siitä, mitä prosenttiosuutta sakko vastaa yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdesta, ei voi yksinään olla peruste johtopäätökselle, jonka mukaan sakko ei vaarantaisi peruuttamattomasti sen taloudellista elinkelpoisuutta. Koska jälkimmäinen edellytys ei täyty, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio hylkäsi kantajan väitteet perustellusti.

– Enimmäismäärä 10 prosenttia liikevaihdosta

Asiassa T-211/08, *Putters International vastaan komissio*, 16.6.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että yksinomaan se, että lopulta määrätyn sakon määrä on 10 prosenttia kantajan liikevaihdosta, kun muiden kartelliin osallistuneiden kohdalla osuus on pienempi, ei riitä muodostamaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tai suhteellisuusperiaatteen loukkausta. Tämä seuraus johtuu siitä, että 10 prosentin enimmäismäärä tulkitaan pelkäksi määräytymisperusteen ylärajaksi, jota sovelletaan sen jälkeen, kun sakkoja on mahdollisesti alennettu lieventävien seikkojen tai suhteellisuusperiaatteen perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti kuitenkin, että myynnin arvon perusteella määrätyn summan kertominen yrityksen rikkomiseen osallistumisen kestolla vuosina voi tarkoittaa, että vuoden 2006 suuntaviivojen yhteydessä 10 prosentin enimmäismäärän soveltaminen on tästä lähtien pikemmin sääntö kuin poikkeus kaikille sellaisille yrityksille, jotka toimivat pääasiassa vain yksillä markkinoilla ja ovat osallistuneet kartelliin yli vuoden ajan. Tässä tapauksessa vakavuuteen tai lieventäviin seikkoihin perustuva erottelu ei todennäköisesti enää vaikuta sakkoihin, jotka on laskettu 10 prosenttiin. Unionin yleinen tuomioistuin toi näin korostetusti esiin sen, että erottelematta jättäminen tästä seuraavan lopullisen sakon määrittelyssä aiheuttaa tälle uudelle menettelylle ominaisen ongelman suhteessa periaatteeseen, jonka mukaan rangaistukset ja seuraamukset on määrättävä yksilökohtaisesti.

d) Kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnoista vastuuseen joutuminen ja yhteisvastuullisen maksuvelvoitteen asettaminen

– Emoyhtiön vastuuta tytäryhtiönsä toimista koskevan oletettaman soveltamisedellytykset

Asiassa T-234/07, *Koninklijke Grolsch vastaan komissio*, 15.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio näyttänyt toteen kantajan välitöntä osallistumista kartelliin. Kantaja on kuitenkin rinnastettu sen kokonaan omistamaan tytäryhtiöön siten, ettei komissio erottele oikeushenkilöitä tai perustele, mistä syystä kantajan katsottiin syyllistyneen rikkomiseen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että jättämällä huomiotta kantajan ja sen tytäryhtiön väliset taloudelliset, rakenteelliset ja juridiset yhteydet komissio oli riistänyt kantajalta mahdollisuuden tarvittaessa riitauttaa tämä vastuun kohdistaminen unionin yleisessä tuomioistuimessa kumoamalla oletttama määräävän vaikutusvallan tosiasiallisesta käyttämisestä mainittuun tytäryhtiöön. Samalla se oli riistänyt unionin yleiseltä tuomioistuimelta mahdollisuuden valvoa laillisuutta tässä yhteydessä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin kumosi komission päätöksen.

– Olettaman kumoaminen

Asiassa T-185/06, *L’Air liquide vastaan komissio*, tuomio 16.6.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), ja asiassa T-196/06, *Edison vastaan komissio*, tuomio 16.6.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että komissio oletti perustellusti kantajien käyttäneen määräävää vaikutusvaltaa tytäryhtiöihinsä, sillä tytäryhtiöt olivat kiistatta täysin emoyhtiöiden omistuksessa. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti lisäksi, että kantajat vetosivat mainitun oletttaman kumoamiseksi erityisiin perusteluihin osoittaakseen tytäryhtiöidensä riippumattomuuden. Komissio kuitenkin vastasi näihin perusteluihin ainoastaan viittaamalla lisätodisteisiin kantajien tytäryhtiöihinsä käyttämästä vaikutusvallasta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio näin toimiessaan perustellut riidanalaisessa päätöksessä, mistä syystä kantajien esittämät seikat eivät riittäneet kumoamaan mainittua oletttamaa. Komission velvollisuus perustella päätöksensä tältä osin johtuu kiistatta siitä, että mainittu

olettaa on kumottavissa ja että sen kumoaminen edellytti kantajilta todisteita niiden ja tytäryhtiöiden välisistä kaikista taloudellisista, rakenteellisista ja juridisista siteistä. Koska komissio ei perustellut tätä yksityiskohtaisesti, unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi.

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Gosselin vastaan komissio* ja *Stichting Administratiekantoor Portielje vastaan komissio* komissio sovelsi olettaa Portieljen määräävän vaikutusvallan käytöstä Gosselinin, sillä emoyhtiö omisti tytäryhtiönsä pääoman lähes kokonaisuudessaan. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti kuitenkin, että Portieljen esittämät seikat kumoavat tämän oletuksen. Unionin yleinen tuomioistuin toi erityisesti esiin sen seikan, että emoyhtiö saattoi vaikuttaa tytäryhtiönsä ainoastaan käyttämällä tytäryhtiön yhtiökokouksessa omistamiensa osakkeiden mukaista äänioikeuttaan. Tuomioistuin huomautti kuitenkin, ettei rikkomisen aikana pidetty ainuttakaan yhtiökokousta. Näin ollen se päätti kumota komission päätöksen Portieljen osalta.

– Vastuun laajuus

Asiassa T-382/06, *Tomkins vastaan komissio*, tuomio 24.3.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), kantaja oli katsottu vastuulliseksi kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon sen tytäryhtiö, Pegler, syylistyi, sillä perusteella, että kantaja omisti kokonaan tytäryhtiön pääoman. Kanneperusteissaan kantaja kiisti riidanalaisessa päätöksessä mainitun rikkomisen keston. Asiassa T-386/06, *Pegler vastaan komissio*, samana päivänä antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin kumosi komission päätöksen, joka koski Peglerin osallistumista kuparisten putken yhteenliittimien kartelliin emoyhtiö Tomkinsin kanneperusteissa esittämän rikkomisen keston ylittävältä ajalta. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tässä, etteivät unionin tuomioistuimet voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta, eikä mahdollisella kumoavalla tuomiolla voida ylittää kantajan tätä koskevia vaatimuksia. Kilpailulainsäädännön näkökulmasta kantaja muodosti kuitenkin tytäryhtiönsä kanssa yhden yksikön, ja tytäryhtiö voitti asiansa osittain edellä mainitussa asiassa *Pegler vastaan komissio* esitetyn kumoamiskanteen seurauksena. Komission määräämä kantajan vastuuseen joutuminen merkitsi näin ollen, että tämä hyötyi kyseisessä asiassa riidanalaisen päätöksen osittaisesta kumoamisesta. Kantaja esitti nimittäin yhden ainoan kanneperusteen, jolla pyrittiin riitauttamaan Peglerin rikkomiseen osallistumisen kesto, ja se vaati tässä yhteydessä riidanalaisen päätöksen kumoamista. Unionin yleinen tuomioistuin, jonka ratkaistaviksi oli saatettu kumoamiskanteet, jotka emoyhtiö ja sen tytäryhtiö olivat nostaneet erikseen, ei katsonut lausuvansa kanteen ulkopuolisesta seikasta, kun se otti huomioon tytäryhtiön nostaman kanteen lopputuloksen, jos vaatimusten kohde emoyhtiön nostamassa kanteessa on sama.

Sitä vastoin asiassa, jossa tämä sama tuomio annettiin, Tomkins luopui nimenomaisesti väitteestä, joka koski arviointivirhettä sakon määrän korottamisessa varoittavan vaikutuksen varmistamiseksi. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli näin ollen, ettei se voi lausua tästä seikasta ylittämättä asian, sellaisena kuin nyt käsiteltävän asian asianosaiset ovat sen määritelleet, rajoja, vaikka edellä mainitussa asiassa *Pegler vastaan komissio* antamassaan tuomiossa se katsoi komission käyttäneen korotuskerrointa perusteetta.

– Yhteisvastuullinen maksaminen

Asiassa T-41/05, *Alliance One International vastaan komissio*, 12.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei kantajaa voida pitää vastuullisena rikkomisesta, johon Agroexpansión syylistyi ennen 18.11.1997, sillä se muodosti tämän kanssa taloudellisen yksikön ja sitä kautta (SEUT 101) artiklassa tarkoitetun yrityksen vasta tästä päivämäärästä lähtien. Koska sakkojen yhteisvastuullista

maksamista voidaan vaatia vain rikkomisen siltä ajanjaksolta, jona emo- ja tytäryhtiö muodostivat tällaisen yrityksen, komissiolla ei ollut perusteita määrätä kantajaa maksamaan yhteisvastuullisesti Agroexpansiónin kanssa jälkimmäiselle määrättyjen sakkojen kokonaismäärää eli 2 592 000:ta euroa, joka kattaa rikkomisen koko ajanjakson. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin alensi rikkomisen keston perusteella sovellettavaa korotusta 50 prosentista 35 prosenttiin.

e) Täysi harkintavalta

SEUT 261 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan nojalla unionin yleisellä tuomioistuimella on täysi harkintavalta, jonka nojalla se voi paitsi tutkia seuraamuksen laillisuuden, minkä johdosta se voi ainoastaan hylätä kumoamiskanteen tai kumota riidanalaisen toimen, muuttaa riidanalaista toimea jopa silloin, kun sitä ei kumota, ja ottaa huomioon kaikki tosiseikat esimerkiksi muuttaakseen määrättyä sakkoa⁹. Edellä mainitussa asiassa *Arkema France ym. vastaan komissio* antamassaan tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio kiistänyt kantajien väitteitä, joiden mukaan ne eivät olleet Totalin ja Elf Aquitainen omistuksessa 18.5.2006 lähtien; tämä tosiseikka esitettiin jo kanteessa. Kantajat pyysivät unionin yleistä tuomioistuinta käyttämään täyttä harkintavaltaansa tämän tosiseikan suhteen sakkojen määrän alentamiseksi, minkä seurauksena unionin yleinen tuomioistuin alensi riittävän varoittavan vaikutuksen takaamiseksi määrättyä korotusta 200 prosentista 25 prosenttiin. Aiempaa korotusta pidettiin liiallisena, sillä se oli laskettu emoyhtiön maailmanlaajuisen liikevaihdon perusteella. Arkemalle määrätyn sakon määrää alennettiin näin ollen 105,8 miljoonalla eurolla.

Edellä mainituissa asioissa *Ziegler vastaan komissio* ja *Team Relocations ym. vastaan komissio* unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sakkojen laskentaa koskevien perusteluiden vahvistamisen, jota vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisesta seuraava menettelytavan muutos edellyttää, on tarkoitus lisäksi helpottaa unionin yleisen tuomioistuimen työtä sen käyttäessä täyttä harkintavaltaansa, jonka nojalla sen on voitava arvioida riidanalaisen päätöksen laillisuuden ohella myös määrättyjen sakkojen asianmukaisuutta.

Edellä mainitussa asiassa *Putters International vastaan komissio* antamassaan tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että vuoden 2006 suuntaviivoihin perustuvasta menettelytavasta toisinaan seuraava erottelematta jättäminen lopullisten sakkojen suhteen voi edellyttää, että tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa konkreettisissa tapauksissa, joissa pelkkä näiden suuntaviivojen soveltaminen ei mahdollistaisi riittävää erottelua.

Asiassa T-11/06, *Romana Tabacchi vastaan komissio*, 5.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio ensinnäkin arvioi tosiseikkoja virheellisesti kantajan rikkomiseen osallistumisen keston osalta ja toiseksi loukasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta arvioidessaan rikkomisen painoarvoa, ja korjaisi nämä virheet harkintavaltansa nojalla. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että aiemmin todettujen rikkomisten kumulatiivisen vaikutuksen ja kantajan heikon maksukyvyn arvioinnin perusteella kantajalle määrättävien sakkojen määrää on alennettava 2,05 miljoonasta eurosta 1 miljoonaan euroon. Unionin yleinen tuomioistuin tarkensi tästä, että ensinnäkin tämän suuruinen sakko estää tehokkaasti kantajan laittoman toiminnan merkittävällä ja riittävän varoittavalla tavalla ja toiseksi tätä suurempi sakko olisi kohtuuton tarkasteltaessa kantajan rikkomista kokonaisuutena.

⁹ Ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-252/99 P ja C-254/99 P, *Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio*, tuomio 15.10.2002, Kok., I-8375, 692 kohta.

3 Oikeuskäytäntö yrityskeskittymien alalla

Asiassa T-224/10, *Association belge des consommateurs test-achats vastaan komissio*, 12.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin tarkensi kolmannen osapuolen nostaman kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, kun kanteen kohteena on yhtäältä komission päätös, jossa yrityskeskittymä (tässä asiassa EDF:n ja Segebelin välinen keskittymä) todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi, ja toisaalta siirtämisen epäämistä koskeva päätös, jossa hylätään kansallisten viranomaisten esittämä pyyntö yrityskeskittymän tutkinnan siirtämiseksi osittain näille viranomaisille.

a) Kolmansien osapuolten asiavaltuus

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenevän, että yrityskeskittymän yhteensoveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevien komission päätösten yhteydessä sellaisten kolmansien osapuolten, joita yrityskeskittymä koskee, asiavaltuutta on arvioitava eri tavalla sen mukaan, vetoavatko nämä yhtäältä näiden päätösten asiasisältöön vaikuttaviin virheisiin (ensimmäiseen luokkaan kuuluvat kolmannet osapuolet) tai väittävätkö ne toisaalta, että komissio on loukannut niitä menettelyllisiä oikeuksia, jotka niille on annettu yrityskeskittymien valvontaa sääntelevässä Euroopan unionin oikeudessa (toiseen luokkaan kuuluvat kolmannet osapuolet).

Ensimmäisen luokan riidanalaisen päätöksen on vaikutettava kolmansiin osapuoliin näiden erityisten ominaisuuksien perusteella tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen perusteella, joka erottaa ne kaikista muista henkilöistä ja jonka vuoksi ne voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu. Käsiteltävässä asiassa kantaja ei kuitenkaan kuulu ensimmäiseen luokkaan, sillä komission päätös ei koske sitä erikseen. Tarkasteltaessa sitä, kuuluuko kantaja toiseen luokkaan, unionin yleinen tuomioistuin tarkensi, että kuluttajajärjestöillä on prosessioikeudellinen oikeus – oikeus tulla kuulluksi – yrityskeskittymän tutkintaa koskevan hallinnollisen menettelyn yhteydessä kahdella edellytyksellä: ensinnäkin yrityskeskittymän on koskettava lopullisten kuluttajien käyttämiä tavaroita tai palveluja, ja toiseksi järjestön on esitettävä kirjallinen hakemus tulla komissiossa kuulluksi mainitun tutkintamenettelyn kuluessa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantaja täyttää ensimmäisen edellytyksen – käsiteltävä yrityskeskittymä voi aiheuttaa kuluttajille ainakin toissijaisia vaikutuksia – muttei jälkimmäistä. Tästä unionin yleinen tuomioistuin korosti, että toimet, joita kolmansien osapuolten on suoritettava tullakseen otetuiksi huomioon yrityskeskittymän valvontaa koskevassa menettelyssä, on suoritettava yrityskeskittymän muodollisesta ilmoittamisesta lähtien. Tämä mahdollistaa kolmansien osapuolten edun mukaisesti sen välttämisen, että ne tekevät tällaisia hakemuksia ennen kuin komission suorittaman valvontamenettelyn kohdetta on vahvistettu, kyseessä olevan taloudellisen operaation ilmoitushetkellä. Lisäksi tällä vältetään se, että komissio joutuisi seulomaan järjestelmällisesti sen saamista hakemuksista ne, jotka koskevat taloudellisia operaatioita, jotka ovat vain abstrakteja oletuksia tai pelkkää kuulopuhetta, ja ne, jotka koskevat ilmoitukseen johtavia operaatioita. Käsiteltävässä asiassa kantaja pyysi komissiolta tulla kuulluksi yrityskeskittymän tutkinnassa kaksi kuukautta ennen yrityskeskittymän ilmoittamista. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä seikka ei kuitenkaan voi korvata hakemuksen uusimisen tai kaikkien kantajan aloitteiden puuttumista, kun EDF:n ja Segebelin suunnittelema taloudellisesta operaatiosta oli tosiasiallisesti tullut asianmukaisesti ilmoitettu yrityskeskittymä.

b) Siirtämisen epäämistä koskevan päätöksen kannekelpoisuus

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kolmas osapuoli, jota yrityskeskittymä koskee, voi riitauttaa unionin yleisessä tuomioistuimessa päätöksen, jolla komissio hyväksyy kansallisen

kilpailuviranomaisen esittämän siirtopyynnön. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että kolmas osapuoli, jota yrityskeskittymä koskee, ei voi riitauttaa siirtämisen epäämistä koskevaa päätöstä, jolla komissio epää kansallisen viranomaisen esittämän siirtopyynnön. Siirtämisen epäämistä koskeva päätös ei näet millään tavoin vaaranna menettelyllisiä oikeuksia ja oikeussuojaa, jotka unionin oikeudessa taataan näille kolmansille osapuolille. Päätöksellä päinvastoin taataan kolmansille osapuolille, joita yhteisönlaajuinen keskittymä koskee, yhtäältä se, että komissio tutkii sitä suhteessa unionin oikeuteen, ja toisaalta se, että unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään mahdollista kannetta, joka nostetaan komission menettelyn päätteeksi tekemästä päätöksestä.

Valtiontuet

1 Tutkittavaksi ottaminen

Kuluneen vuoden oikeuskäytäntö tuo tarkennuksia erityisesti oikeusvaikutuksia tuottavan toimen käsitteeseen ja oikeussuojan tarpeen käsitteeseen.

Asiassa T-421/07, *Deutsche Post vastaan komissio*, 8.12.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin jättää tutkimatta kanteen, jossa Deutsche Post riitauttaa komission päätöksen aloittaa Saksan liittotasavallan tälle myöntämää tukea koskeva muodollinen tutkintamenettely. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös, jota edelsi vuonna 1999 tehty muodollisen menettelyn aloittamista koskeva ensimmäinen päätös, ei ole kannekelpoinen toimi.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan komission muodollisen menettelyn aloittamista koskeva päätös on lopullista päätöstä valmistava toimi, joka aiheuttaa itsenäisiä oikeusvaikutuksia ja on sen vuoksi kannekelpoinen paitsi siinä tapauksessa, että kantaja kiistää tuen luokittelun uudeksi tueksi, myös siinä tapauksessa, että kantaja kiistää itse riidanalaisen toimen luokittelun EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi.

Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että riidanalainen toimi, joka on toinen muodollisen menettelyn aloittamisesta tehty päätös, ei ole kannekelpoinen toimi, koska sillä ei ole ensimmäiseen menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen nähden itsenäisiä oikeusvaikutuksia. Riidanalainen toimi koski samoja toimenpiteitä, joita oli käsitelty jo aiemmassa menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Lisäksi komissio oli jo ilmoittanut, että riidanalaiset toimenpiteet voivat kuulua EY 87 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan ja että mainittu aloittamista koskeva päätös oli jo aiheuttanut riidanalaiseen toimeen liittyvät itsenäiset oikeusvaikutukset. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että riidanalaisen toimen hyväksymisen hetkellä riidanalaisia toimenpiteitä koskevaa vuonna 1999 aloitettua muodollista menettelyä ei ollut vielä päätetty ja että näin ollen riidanalainen toimi ei ollut muuttanut riidanalaisten toimenpiteiden laajuutta eikä kantajan oikeudellista asemaa.

Yhdistetyissä asioissa T-443/08 ja T-455/08, *Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt sekä Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle vastaan komissio*, tuomio 24.3.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), pääomasijoituksen luokitteleminen valtiontueksi riitautettiin unionin yleisessä tuomioistuimessa kahdessa kanteessa, jotka koskevat sellaista komission päätöstä, jolla Saksan liittotasavallan Leipzig-Hallen lentoasemalle myöntämän tuen katsottiin soveltuvan yhteismarkkinoille. Asiaa T-443/08 koskevan kanteen nostivat lentoaseman hallinnoinnista vastaavien yritysten julkiset osakkeenomistajat, ja asiaa T-455/08 koskevan kanteen nostivat lentoaseman hallinnoinnista vastaavat kaksi yritystä.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti julkisten osakkeenomistajien asiassa T-443/08 nostaman kannan tutkimatta oikeussuojan tarpeen puuttumisen perusteella. Se muistutti aluksi, että luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostama kumoamiskanne voidaan ottaa tutkittavaksi ainoastaan sillä edellytyksellä, että kantajalla on tarve saada riitautettu toimi kumotuksi. Tämän intressin on oltava jo syntynyt ja edelleen olemassa, ja sitä on arvioitava sillä hetkellä, kun kanne on nostettu. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että pelkästään se, että tuki julistetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi komission päätöksessä ja että päätös ei näin ollen lähtökohtaisesti ole tuen saaville yrityksille vastainen, ei vapauta unionin yleistä tuomioistuinta velvollisuudesta tutkia, onko riidanalaisilla toteamuksilla sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa näiden yritysten etuihin.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että sillä seikalla, ettei päätös vastaa kantajien hallinnollisessa menettelyssä esittämää näkemystä, ei siten yksinään ole mitään sellaisia sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voisivat koskea niiden etua. Siitä ei siten voi sellaisenaan johtua, että kantajilla olisi oikeussuojan tarve. Kun otetaan huomioon valtiontukien valvontamenettelyn yleinen systematiikka, tämä menettely on tuen myöntämisestä vastuussa olevaa jäsenvaltiota vastaan aloitettu menettely. Tuensaajana olevaa yritystä ja tukia myöntäviä alueellisia yksiköitä sekä tuensaajien kilpailijoita pidetään menettelyssä ainoastaan henkilöinä, joita asia koskee. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että tällaisilla kantajilla on täysi oikeussuoja pääomasijoituksen luokittelua valtiontueksi koskevaan komission päätökseen nähden. Vaikka käsiteltävä kanne nimittäin jätetään tutkimatta, mikään ei estä niitä ehdottamasta kansalliselle tuomioistuimelle sen käsitellessä siinä vireillä olevaa asiaa, jossa niihin mahdollisesti kohdistetaan vaatimuksia, jotka koskevat vastuuta niiden mitättömäksi väittämän pääomasijoituksen mitättömyyden seurauksista, että kyseinen tuomioistuin esittäisi EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisupyyntöön riidanalaisen päätöksen pätevydestä siltä osin kuin päätöksessä todetaan, että kyseinen toimenpide on valtiontukea.

Toiseksi kielteisistä seurauksista, joita pääomasijoituksen määrittämisellä valtiontueksi on kantajien mukaan, unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei kantaja voi vedota tuleviin ja epävarmoihin tilanteisiin perustellakseen tarvettaan saada riidanalainen toimi kumotuksi. Se, että kantaja viittaa pääomasijoituksen väitetyn mitättömyyden ”mahdollisiin” yhtiöoikeudellisiin ja insolvenssioikeudellisiin seurauksiin eikä varmoin seurauksiin, ei siis riitä perustamaan oikeussuojan tarvetta. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajat, jotka ovat tuen saajan julkisia osakkaita, eivät ole osoittaneet, että niillä olisi tuensaajan tarpeesta erillinen oma tarve vaatia riidanalaisen päätöksen kumoamista. Ellei henkilö voi vedota oikeussuojan tarpeeseen, joka olisi erillinen sellaisen yrityksen oikeussuojan tarpeesta, jota unionin säädös tai päätös koskee ja josta henkilö omistaa osuuden, se ei voi puolustaa etujaan kyseisen säädöksen osalta muutoin kuin käyttämällä oikeuksiaan yrityksen osakkaana.

Yhdistetyissä asioissa T-394/08, T-408/08, T-453/08 ja T-454/08, *Regione autonoma della Sardegna ym. vastaan komissio*, 20.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi komission oikeudenkäyntiväitteen ja totesi, että se, etteivät kantajat ja väliintulijat riitauttaneet määrätyn ajan kuluessa oikaisu päätöstä, jolla oli sama tavoite ja tarkoitus kuin muodollisen tutkintamenettelyn aloittavalla päätöksellä, ei estä niitä esittämästä päätöksen lainvastaisuutta koskevia kanneperusteita komission lopullista päätöstä vastaan.

Tutkintamenettelyn päättämistä koskevalla päätöksellä on näet sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa asianomaisten osapuolten etuihin, koska sillä päätetään kyseinen menettely ja otetaan lopullisesti kantaa tutkittavana olevan toimenpiteen yhteensoveltuvuuteen valtiontukien sovellettavien sääntöjen kanssa. Asianomaisilla osapuolilla on näin ollen aina mahdollisuus nostaa kanne tällaisesta päätöksestä, ja niiden on tässä yhteydessä voitava kyseenalaistaa ne eri

seikat, joihin komission lopullisesti omaksuma kanta perustuu. Unionin yleinen tuomioistuin tarkensi, ettei kyseinen mahdollisuus liity kysymykseen siitä, voiko muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskeva päätös olla kumoamiskanteen kohteena. Mainitusta aloittamista koskevasta päätöksestä voidaan kyllä nostaa kanne, mikäli päätöksellä on lopullisia oikeusvaikutuksia, kuten silloin, kun komissio aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn sellaisesta toimenpiteestä, jonka se määrittelee toistaiseksi uudeksi tueksi. Kyseinen mahdollisuus nostaa kanne aloittamispäätöksestä ei kuitenkaan voi johtaa siihen, että asianomaisten osapuolten menettelylliset oikeudet heikenevät, siksi että niitä estetään nostamasta kannetta lopullisesta päätöksestä ja vetoamasta kanneensa tueksi virheisiin, jotka koskevat mitä tahansa sen menettelyn vaihetta, joka johtaa kyseisen päätöksen tekemiseen.

2 Aineelliset säännöt

a) Valtiontuen käsite

Yhdistetyissä asioissa T-267/08 ja T-279/08, *Région Nord-Pas-de-Calais ja Communauté d'Agglomération du Douaisis vastaan komissio*, 12.5.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin vahvisti muutoksia, jotka koskevat valtion varojen käsitettä ja erityisesti valtion vastuun kohdentamista koskevaa periaatetta.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tästä, että se, että lainan antoi lääni ja kunta, toisin sanoen alueellinen yhteisö, eikä keskushallinto, ei sinällään vapauta näitä toimia SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalasta. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että myöskään se, että riidanalaisten toimien rahoitus läänin ja kunnan omin varoin ei ole verotuksellista tai veronluonteista, ei estä mainittujen toimien pitämistä valtiontukena. Valtion varojen määrittelyssä ratkaiseva tekijä on valtion valvonta, ja SEUT 107 artiklan 1 kohta kattaa kaikki rahoituskeinot, joita julkinen sektori voi käyttää tukeakseen yrityksiä, saatiinpa ne pakollisista maksuista tai ei.

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Regione autonoma della Sardegna ym. vastaan komissio* 20.9.2011 annetussa tuomiossa komissiota moititaan siitä, että se luokitteli riidanalaiset toimet virheellisesti uusiksi sääntöjen vastaisiksi tuiksi, sillä niistä ei ollut ilmoitettu, pikemmin kuin väärin käytetyiksi voimassa oleviksi tuiksi.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että erityisesti silloin, kun muutos vaikuttaa alkuperäisen järjestelmän olennaiseen sisältöön, alkuperäinen järjestelmä muuttuu uudeksi tukijärjestelmäksi. Sen sijaan kun muutos ei ole olennainen, ainoastaan muutos sellaisenaan voidaan luokitella uudeksi tueksi. Mainituissa yhdistetyissä asioissa hyväksymistä koskevassa päätöksessä mainittiin yksiselitteisesti, että tukihakemus on täytynyt jättää ennen sijoitushankkeiden toteuttamisen käynnistämistä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ilmoittamatta jätetyllä toimenpiteellä Sardinian alue saattoi myöntää tukia hankkeille, joiden toteuttaminen oli alkanut ennen tukihakemusten jättämistä, ja totesi, että sovellettua järjestelmää oli muutettu hyväksytyyn järjestelmään nähden. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tätä muutosta ei voida kuitenkaan pitää vähäisenä tai merkityksettömänä. Vuoden 1998 suuntaviivojen¹⁰ mukaisesti komissio asettaa säännöllisesti alueellisten tukijärjestelmien hyväksymisen edellytykseksi sen, että tukihakemus on tehty ennen hankkeen toteuttamisen käynnistämistä. Näin ollen tämän edellytyksen poistaminen vaikuttaisi arviointiin tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Unionin yleinen tuomioistuin päättää näin ollen, että riidanalaiset tuet olivat uusia tukia eivätkä olemassa olevia tukia. Nämä

¹⁰ Alueellisia valtiontukia koskevat 10.3.1998 hyväksytyt suuntaviivat (EYVL C 74, s. 9).

uudet tuet olivat sääntöjenvastaisia, sillä hyväksytyn ohjelman muuttamisesta ei ollut ilmoitettu komissiolle.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei riidanalaisia tukia voida pitää väärin käytettyinä tukina, sillä tämä edellyttäisi, että tuensaaja käyttää tukea vastoin päätöstä, jolla se on hyväksytty. Mainituissa yhdistetyissä asioissa hyväksymistä koskevan päätöksen rikkomiseen eivät kuitenkaan syyllistyneet tuensaajat vaan Sardinian alue.

b) Komission harkintavalta – Tukiohjelman tutkinta – Poikkeusasetus

Asiassa T-357/02 RENV, *Freistaat Sachsen vastaan komissio*, 14.7.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin hylkää kantajan esittämän kanneperusteen, jonka mukaan komissio ei käyttänyt harkintavaltaansa tutkiessaan mainittua tukiohjelmaa vaan tyytyi soveltamaan pk-yrityksiä koskevassa poikkeusasetuksessa säädettyjä edellytyksiä¹¹.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että pk-yrityksiä koskevan poikkeusasetuksen tarkoituksena on todeta tietyt pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävät tuet yhteismarkkinoille soveltuviksi ja vapauttaa valtiot näiden tukien ilmoittamisvelvollisuudesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö mitään pk-yrityksille myönnettyä tukea voisi todeta yhteismarkkinoille soveltuvaksi komission EY 87 artiklan 3 kohdan edellytysten mukaisesti tekemän tutkimuksen päätteeksi jäsenvaltion ilmoitettua tuesta. Unionin yleinen tuomioistuin tarkensi, että vaikka komissio voikin laatia yleisiä täytäntöönpanosääntöjä, joilla jäsennetään sen harkintavallan käyttöä EY 87 artiklan 3 kohdan suhteen, se ei voi kuitenkaan täysin luopua tästä harkintavallasta arvioidessaan yksittäistä tapaus- ta etenkin sellaisten tapausten kohdalla, joista mainituissa yleisissä täytäntöönpanosäännöissä ei määrätä yksiselitteisesti tai lainkaan. Tällaisten yleissääntöjen hyväksyminen ei siis poista harkintavaltaa, eikä lähtökohtaisesti ole estettä sille, etteikö komissio voisi yksittäistapauksen arvioinnissa poiketa näistä säännöistä kuitenkin sillä edellytyksellä, että komissio noudattaa ylemmäntasoisia oikeussääntöjä, kuten perustamissopimusten määräyksiä ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita. Mainituissa asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio käytti harkintavaltaansa tutkiessaan toimen soveltuvuutta paitsi pk-yrityksiä koskevassa poikkeusasetuksessa säädettyihin edellytyksiin nähden myös EY 87 artiklan 3 kohdan perusteella.

c) Vakavien vaikeuksien käsite

Asiassa T-30/03 RENV, *3F vastaan komissio*, 27.9.2011 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) kantaja vaati kumoamaan komission päätöksen olla vastustamatta Tanskan toteuttamia verotuksellisia toimenpiteitä. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, sillä kantaja ei osoittanut, että komissiolla olisi ollut vakavia vaikeuksia ja että sen olisi pitänyt aloittaa muodollinen tutkintamenettely.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan muodollinen tutkintamenettely on luonteeltaan välttämätön silloin, kun komissiolla on vakavia vaikeuksia sen arvioimisessa, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva. Vakavien vaikeuksien käsite on kuitenkin objektiivinen, sillä tällaisten vaikeuksien olemassaoloa on arvioitava riidanalaisen päätöksen tekoon liittyvien olosuhteiden ja päätöksen sisällön perusteella objektiivisin perustein ottaen huomioon päätöksessä esitettyjen perustelujen lisäksi myös ne seikat, jotka komissiolla oli tiedossaan, kun se totesi riidanalaisten tukien olevan

¹¹ (EY) 87 ja (EY) 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävään valtiontukeen 12.1.2001 annettu komission asetus (EY) N:o 70/2001 (EYVL L 10, s. 33).

yhteismarkkinoille soveltuvia. Tästä seuraa, että unionin yleisen tuomioistuimen harjoittamassa laillisuusvalvonnassa, joka kohdistuu vakavien vaikeuksien olemassaoloon, ei luonnollisestikaan rajoituta tarkastelemaan ainoastaan sitä, onko asiassa tehty ilmeinen arviointivirhe. Kantajalla on todistustaakka vakavien vaikeuksien olemassaolosta, ja se voi suoriutua siitä esittämällä joukon yhtäpitäviä todisteita, jotka liittyvät yhtäältä alustavan tutkintamenettelyn olosuhteisiin ja kestoon ja toisaalta riidanalaisen päätöksen sisältöön.

Vakavien vaikeuksien olemassaolon toteamisen yhteydessä kantaja vetosi erityisesti alustavan tutkintamenettelyn pitkään kestoan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka komissiolla ei ole velvollisuutta toteuttaa alustavaa tutkintamenettelyä tietyssä määräajassa silloin, kun valtion toimenpiteistä ei ole ilmoitettu, kuten käsiteltävässä asiassa, komissiolla on kuitenkin velvollisuus tutkia ilmoittamattomia valtion toimenpiteitä koskevat kantelut huolellisesti ja puolueettomasti eikä se voi pitkittää alustavaa tutkintaa määräämättömäksi ajaksi. Menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava tapauskohtaisten olosuhteiden perusteella.

Mainituissa asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että vaikka alustavan tutkinnan yli neljän vuoden keston voidaan katsoa ylittävän alustavan tutkinnan tavanomaisen keston, se oli perusteltu tutkinnan olosuhteiden ja asiayhteyden vuoksi. Keston arvioinnissa on huomioitava erityisesti se, että käsiteltävään verojärjestelmään oli tehty lainmuutoksia, minkä vuoksi jäsenvaltio ja komissio kävivät pitkään keskusteluja ja kirjeenvaihtoa. Lisäksi alustavan tutkintamenettelyn kesto voi olla osoitus vakavista vaikeuksista, mutta se ei sellaisenaan riitä osoittamaan tällaisten vaikeuksien olemassaoloa. Kulunut aika, vaikka se on huomattavasti ylittänyt alustavaan tutkintaan yleensä tarvittavan ajan, voi lisäksi johtaa siihen, että komissiolla on katsottava olleen sellaisia vakavia arviointivaikeuksia, jotka edellyttävät muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista.

d) Taloudellisen toiminnan käsite

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt* sekä *Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle* vastaan komissio unionin yleisen tuomioistuimen oli ratkaistava, onko lentoaseman infrastruktuurien rakentaminen taloudellista toimintaa silloin, kun infrastruktuuri annetaan sen pitäjän käyttöön.

Kilpailuoikeudelliseen yrityksen käsitteeseen kuuluvat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla. Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että lentoaseman infrastruktuurien hallinta on taloudellista toimintaa erityisesti silloin, kun infrastruktuurien pitäjä tarjoaa lentoasemapalveluja sellaista palkkiota vastaan, joka kertyy muun muassa lentoasemamaksuista, joita on pidettävä vastikkeena lentoaseman toimiluvan haltijan suorittamista palveluista. Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan se, että yritys pitää alueellista lentoasemaa eikä kansainvälistä lentoasemaa, ei voi asettaa kyseenalaiseksi sitä, että sen harjoittama toiminta on taloudellista, sillä toiminta muodostuu palvelujen tarjoamisesta maksua vastaan alueellisten lentoasemapalvelujen markkinoilla. Kiitoradan käyttäminen on osa infrastruktuuria pitävän yrityksen taloudellista toimintaa erityisesti, jos kiitorataa käytetään kaupallisiin tarkoituksiin. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tarkasteltaessa yrityksen toiminnan mahdollista taloudellista luonnetta kiitoradan laajentamisen julkisen rahoituksen yhteydessä ei infrastruktuurin rakentamiseen tai laajentamiseen liittyvää toimintaa pidä erottaa sen myöhemmästä käyttämisestä, sillä se seikka, onko rakennettavan infrastruktuurin myöhempi käyttö taloudellista toimintaa vai ei, ratkaisee välttämättä myös sen, millaista toimintaa laajentaminen on. Lasku- ja nousukiitoradat ovat nimittäin keskeisiä tekijöitä lentoaseman pitäjän harjoittamassa taloudellisessa toiminnassa. Lasku- ja nousukiitoratojen

rakentaminen mahdollistaa siten lentoasemalle sen pääasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittamisen tai – uuden kiitoradan rakentamisen tai olemassa olevan kiitoradan laajentamisen yhteydessä – kehittämisen.

e) Markkinataloudessa toimivaa yksityistä sijoittajaa koskeva arviointiperuste

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Région Nord-Pas-de-Calais ja Communauté d'Agglomération du Douaisis vastaan komissio* unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli velvollisuksiensa mukaisesti tutkinut tapauksen ja todennut, että edunsaaja oli kykenemätön hankkimaan rahoitusta samanlaisin ehdoin lainamarkkinoilta. Tuomioistuin muistutti, että jotta voitaisiin arvioida, onko valtion toimenpide valtiontukea, on siis määritettävä se, saako edunsaajayritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaaleilla markkinaehdoilla. Tätä tarkoitusta varten on sovellettava edellytystä, joka perustuu edunsaajayrityksen mahdollisuuksiin hankkia samansuuruista rahoitusta samanlaisin ehdoin pääomamarkkinoilta. On erityisesti syytä tutkia, olisiko yksityinen sijoittaja toteuttanut kysymyksessä olevan toimenpiteen samoissa olosuhteissa. Mainituissa yhdistetyissä asioissa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio teki päätöksensä sillä perusteella, ettei Arbel Fauvet Rail -niminen yritys olisi voinut taloudellisen tilanteensa vuoksi hankkia lainamarkkinoilta rahoitusta yhtä edullisin ehdoin kuin kantajien tarjoamat ehdot ja että riidanalaiset lainat myönnettiin ilman minkäänlaisia takaisinmaksua koskevia vakuuksia, vaikka korko vastaa tavanomaisin vakuuksin katettuihin lainoihin sovellettavia korkoja. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että se, että luotonottaja voi saada lyhytaikaisen lainan, ei ole riittävä peruste sen arvioimiselle, voiko luotonottaja saada pitkäaikaisen lainan, jonka takaisinmaksaminen riippuu sen selviytymiskyvystä.

Asiassa T-1/08, *Buczek Automotive vastaan komissio*, 17.5.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tapa, jolla komissio on soveltanut hypoteettisen yksityisen velkojan testiä, on ristiriidassa EY 87 artiklan 1 kohdan kanssa ja ettei komissio näin ollen ole pätevästi todennut, että asiassa on myönnetty valtiontukea.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että silloin, kun yritys, jonka taloudellinen asema on huonontunut merkittävästi, ehdottaa velkojilleen sellaista sopimusta tai joukkoa sopimuksia, jotka koskevat sen velkojen järjestelyä sen tilanteen korjaamiseksi ja selvitystilaan asettamisen välttämiseksi, kunkin velkojan on tehtävä päätös yhtäältä sen summan osalta, jota sille tarjotaan ehdotetun sopimuksen pohjalta, ja toisaalta sen summan osalta, jonka se arvioi voivansa saada takaisin yrityksen mahdollisen selvitystilaan asettamisen jälkeen. Sen päätökseen vaikuttaa joukko tekijöitä, kuten se, onko se kiinteistöpannittelvelkoja, etuoikeutettu vai tavallinen velkoja, sen hallussa mahdollisesti olevien vakuuksien luonne ja merkitys, sen tekemä arviointi yrityksen selviämismahdollisuuksista ja se hyöty, jonka se saa, jos yritys asetetaan selvitystilaan. Näin ollen komission on ratkaistava kunkin asianomaisen julkisen elimen osalta ja juuri edellä mainitut tekijät huomioon ottaen, oliko kyseisen elimen toteuttama velan anteeksianto olennaisesti suurempi kuin sellaisen hypoteettisen yksityisen velkojan, jonka tilannetta yritykseen nähden voidaan verrata asianomaisen julkisen elimen tilanteeseen ja joka pyrkii perimään takaisin saataviaan velalliselta.

Käsiteltävässä asiassa komissiolla oli siis velvollisuus määrittää, olisiko yksityinen velkoja näiden tekijöiden perusteella julkisten elinten tavoin valinnut velkojen lakisääteisen perintämenettelyn ennemmin kuin konkurssimenettelyn. Unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin, ettei komissiolla ollut riidanalaisen päätöksen hyväksymishetkellä käytettävissään aineellisia seikkoja, joiden perusteella se voisi väittää, että yksityinen velkoja olisi valinnut konkurssimenettelyn eikä velkojen lakisääteistä perintämenettelyä. Siitä edusta, jonka hypoteettinen yksityinen velkoja olisi voinut toivoa saavansa konkurssimenettelyssä, unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissio

tyytyy toteamaan, että ”velkojen maksun lykkäämisestä saatavien etujen huolellinen punnitseminen olisi osoittanut, että mahdollisesta velkojen maksusta saatava tuotto ei olisi ollut suurempi kuin yrityksen selvitystilaan asettamisesta saatava turvattu tuotto” esittämättä riidanalaisessa päätöksessä kuitenkaan aineellisia seikkoja, joihin tämä väite perustuu. Komissio ei erityisesti maininnut riidanalaisessa päätöksessä, oliko sillä käytettävissään väitteen tueksi analyysejä, joista ilmenee se etu, jonka hypoteettinen yksityinen velkoja saisi konkurssimenettelyn päätteeksi – kun otetaan erityisesti huomioon tällaisesta menettelystä aiheutuvat kulut – suhteessa etuun, joka saadaan velkojen lakisääteisestä perintämenettelystä. Riidanalaisesta päätöksestä ei myöskään ilmennyt, oliko komissiolla ollut käytettävissään tutkimuksia tai analyysejä konkurssimenettelyn kestosta suhteessa julkisten velkojen lakisääteiseen perintämenettelyyn.

3 Menettelysäännöt

a) Perusteluvelvollisuus

Edellä mainitussa asiassa *Buczek Automotive vastaan komissio* unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio perustellut päätöstään riittävästi niiden edellytysten suhteen, jotka koskevat valtioiden väliseen kauppaan vaikuttamista tai kilpailun vääristymistä tai sen vääristymisen uhkaa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, ettei komissiolla ole velvollisuutta tehdä taloudellista erittelyä todellisesta markkinatilanteesta, kantajan markkinaosuudesta, kilpailijayritysten tilanteesta ja kyseisten palvelujen tarjoamisesta jäsenvaltioiden välillä, koska se on esittänyt, miten riidanalainen tuki vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Vaikka tuen myöntämiseen liittyvistä seikoista ilmeni, että tuki voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua, komission on joka tapauksessa mainittava tältä osin nämä seikat päätöksensä perusteluissa.

Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalaisessa päätöksessä komissio ainoastaan tyytyi toistamaan EY 87 artiklan 1 kohdan ilmaisut eikä esitä suppeastikaan niitä toiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka on otettu huomioon näitä edellytyksiä arvioitaessa. Riidanalainen päätös ei myöskään sisällä edes niiden olosuhteiden kuvailun yhteydessä, joissa tämä tuki on myönnetty, mitään sellaista seikkaa, joka voisi osoittaa, että kyseessä oleva tuki voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai että se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt sekä Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle vastaan komissio* annetussa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin kumosi perusteluvelvollisuuden rikkomisen vuoksi komission päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin Saksan liittotasavallan Leipzig-Hallen lentoasemalle myöntämän tuen suuruudeksi määritetään siinä 350 miljoonaa euroa.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tietyt kustannukset, joita pääomasijoitus koski, kuuluvat julkisten tehtävien piiriin ja ettei niitä siten voitu katsoa valtiontueksi, mutta totesi, että komissio kuitenkin katsoi kyseisen päätöksen 1 artiklassa, että pääomasijoituksen määrä kokonaisuudessaan oli valtiontukea.

Vaikka yhdessäkään unionin oikeuden säännöksessä ei edellytetä, että komissio vahvistaisi palautettavan tuen tarkan määrän, unionin yleinen tuomioistuin korosti, että silloin, kun komissio päättää ilmoittaa valtion tuen määrän, komission on ilmoitettava kyseisen tuen määrä oikein siinäkin tapauksessa, että tuki todetaan soveltuvaksi yhteismarkkinoille. Mainituissa yhdistetyissä asioissa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettu tuen määrä vaikuttaa kuitenkin virheellisesti, koska

julkisten tehtävien piiriin kuuluvat rahamäärät eivät ole valtiontukea ja ne on siten pitänyt vähentää valtiontueksi määritetyn pääomasijoituksen kokonaismäärästä.

b) Puolustautumisoikeudet

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Région Nord-Pas-de-Calais ja Communauté d'Agglomération du Douaisis vastaan komissio* antamassaan tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin toi esiin vakiintuneen oikeuskäytännön, jonka mukaan osapuolet eivät voi vedota puolustautumisoikeuksiin sellaisinaan, vaan niillä on ainoastaan oikeus tulla kuulluiksi ja osallistua menettelyyn tavalla, joka on sopiva käsiteltävän asian olosuhteisiin nähden. Vaikka ei olekaan mahdotonta, että alueyhteisöllä on sellainen asema, jonka johdosta se on jäsenvaltion keskushallintoon nähden riittävän itsenäinen, jotta sen toteuttamalla toimenpiteillä on ratkaiseva rooli yritysten poliittisen ja taloudellisen toimintaympäristön määrittelyssä, unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei muilla osapuolilla kuin kyseisellä jäsenvaltiolla ole valtion tukien valvontaa koskevassa menettelyssä muuta roolia kuin toimia komission tietolähteenä. Ne eivät siis voi itse vaatia, että komission olisi kuultava niitä.

c) Luottamuksensuoja

Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa *Regione autonoma della Sardegna ym. vastaan komissio* antamassaan tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskevan väitteen ja huomautti, että henkilö, joka on syyllistynyt voimassa olevan lainsäädännön ilmeiseen rikkomiseen, ei voi vedota luottamuksensuojaan. Tämä pätee mainittuihin yhdistettyihin asioihin sikäli, että Sardinian alue perusti tukiohjelman ilmoittamatta sitä komissiolle, mikä tekee ohjelmasta sääntöjenvastaisen. Rikkomista pidettiin ilmeisenä, sillä sekä vuoden 1998 suuntaviivoissa että hyväksymistä koskevassa päätöksessä¹² ilmaistiin selvästi, että hakemus on tehtävä ennen töiden aloittamista.

Aiempaan hyväksymistä koskevaan päätökseen perustuvasta edunsaajien luottamuksesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että valtiontuen laillisuutta koskevaan perusteltuun luottamukseen voi, poikkeuksellisia olosuhteita lukuun ottamatta, vedota lähtökohtaisesti ainoastaan, jos tuki on myönnetty EY 88 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen, ja huolellisen taloudellisen toimijan on tavallisesti kyettävä varmistumaan siitä, että tätä menettelyä on noudatettu. Mainituissa yhdistetyissä asioissa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että hyväksyntäpäätöksessä ilmaistiin selkeästi, että komission hyväksyntä koskee ainoastaan tukia, jotka myönnetään tukihakemuksen jättämisen jälkeen aloitettuille hankkeille. Tämän edellytyksen vastaisten riidanalaisten tukien saajat eivät siis voineet lähtökohtaisesti vedota toimintansa laillisuutta koskevaan perusteltuun luottamukseen. Vaikka oikeuskäytännössä ei suljeta pois sääntöjenvastaisen tuen saajien mahdollisuutta vedota takaisinperintämenettelyssä poikkeuksellisiin olosuhteisiin tuen palauttamista vastustaakseen, näin voidaan toimia kansallisen oikeuden merkityksellisten säännösten perusteella ainoastaan takaisinperintämenettelyssä, joka on vireillä kansallisissa tuomioistuimissa, jotka ovat ainoita, joiden asiana on arvioida kyseisiä olosuhteita esitettyään tarvittaessa unionin tuomioistuimelle tulkintaa koskevia ennakkoratkaisukysymyksiä.

¹² Komission 12.11.1998 tekemä päätös, SG (98) D/9547, jolla hyväksyttiin tukiohjelma N 272/98 – Italia – Hotelli-alalle myönnetty tuki.

Yhteisön tavaramerkki

Päätökset, jotka koskevat asetuksella (EY) N:o 207/2009¹³ korvatus asetuksen (EY) N:o 40/94 soveltamista, muodostavat vuonna 2011 edelleen merkittävän osan unionin yleisen tuomioistuimen käsittelemistä riita-asioista (240 ratkaistua asiaa, 219 vireille tullutta asiaa). Näistä päätöksistä voidaan siis esittää vain lyhyt yleiskatsaus.

1 Ehdottomat hylkäysperusteet

Vuotta 2011 ovat leimanneet erityisesti asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan f alakohdan kaksi ensimmäistä soveltamistapausta. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaksi kannetta, joissa riitautettiin päätös jättää rekisteröimättä yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastainen tavaramerkki. Ensinnäkin asiassa T-232/10, *Couture Tech vastaan SMHV (Neuvostoliiton vaakunaa esittävä kuviomerkki)*, 20.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että merkit, jotka kohdeyleisö mahdollisesti mieltää yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaisiksi, eivät ole samoja kaikissa jäsenvaltioissa muun muassa kielellisistä, historiallisista, sosiaalisista tai kulttuuriin liittyvistä syistä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi näin ollen, että kaikille unionin jäsenvaltioille yhteisten olosuhteiden on lisäksi otettava huomioon myös yksittäisten jäsenvaltioiden erityisolosuhteet, jotka ovat omiaan vaikuttamaan kyseisten jäsenvaltioiden alueella olevan kohdeyleisön mielikuvaan. Tuomioistuin totesi, että kansalliseen oikeuteen, kuten mainitussa asiassa unkarilaiseen oikeuteen, perustuvia seikkoja ei sovelleta niiden normatiivisen arvon takia, eivätkä ne siis ole sisämarkkinoiden harmonisointivirastoa (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) sitovia sääntöjä. Mainitut seikat ovat kuitenkin sellaisia tosiasioihin perustuvia aihetodisteita, joiden perusteella voidaan arvioida, miten kyseisessä jäsenvaltiossa oleva kohdeyleisö mieltää tietynlaiset merkit.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että Unkarin rikoslaissa kielletään käyttämästä tiettyjä ”despotismin symboleja”, joihin kuuluvat sirppi ja vasara sekä viisisakarainen punainen tähti, ja että tämä kielto koskee myös näiden merkkien käyttöä tavaramerkkeinä. Näin ollen tuomioistuin vahvisti erityisesti, että aiemman Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton (SNTL) vaakunan semanttinen sisältö ei ole Unkarissa laimentunut tai muuttunut siinä määrin, ettei sitä enää mielletäisi poliittiseksi symboliksi. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei valituslautakunta ole tehnyt arviointivirhettä todetessaan, että merkittävä osa Unkarissa olevasta kohdeyleisöstä mieltää haetun tavaramerkin käyttämisen tavaramerkkinä asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitetulla tavalla yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaiseksi.

Asiassa T-526/09, *PAKI Logistics vastaan SMHV (PAKI)*, tuomio 5.10.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), oli kysymys sanamerkistä PAKI, jonka rekisteröimisen valituslautakunta epäsi sillä perusteella, että Euroopan unionin englanninkielinen yleisö mieltää sen rasistisena ilmaisuna, toisin sanoen halventavana ja loukkaavana nimityksenä erityisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvalle pakistanilaiselle tai laajemmin ottaen Intian niemimaalta lähtöisin olevalle henkilölle. Unionin yleinen tuomioistuin korosti tässä yhteydessä, että vaikka asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan f alakohta viittaa ensisijaisesti merkkeihin, joiden käyttö on kiellettyä unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä, räikeällä tavalla loukkaavan merkin rekisteröinti yhteisön tavaramerkiksi voidaan evätä ehdottomien hylkäysperusteiden nojalla myös tällaisen lainsäädännön puuttuessa. Tämän hylkäysperusteen olemassaolo arvioidaan käyttäen

¹³ Yhteisön tavaramerkistä 20.12.1993 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 40/94 (EYVL 1994, L 11, s. 1) on kumottu ja korvattu yhteisön tavaramerkistä 26.2.2009 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 207/2009 (EUVL L 78, s. 1).

lähtökohtana maltillista henkilöä, jonka reaktioherkkyys ja suvaitsevaisuus vastaavat väestön keskitasoa. Kohdeyleisönä ei voida pitää yksinomaan yleisöä, jolle rekisteröintihakemuksessa tarkoitettut tuotteet ja palvelut on suoraan suunnattu. On huomattava, että tässä hylkäysperusteessa tarkoitettut merkit eivät loukkaa ainoastaan sitä yleisöä, jolle merkin kuvaamat tuotteet tai palvelut on suunnattu, vaan myös sellaiset henkilöt, joita kyseiset palvelut ja tuotteet eivät koske, joutuvat merkin kanssa tekemisiin satunnaisesti arkielämässään. Unionin yleinen tuomioistuin hylkää kantajan perustelut, joilla tämä pyrkii osoittamaan, että ilmaus ”paki” ei ole yksiselitteinen eikä syrjivä kaikissa tilanteissa, ja totesi, että valituslautakunta katsoi perustellusti unionin englanninkielisen yleisön mieltävän tämän ilmauksen rasistiseksi loukkaukseksi ja että näin ollen sen rekisteröinti on yleisen järjestyksen ja hyvän tavan vastaista.

Lisäksi asiassa T-258/09, *i-content vastaan SMHV (BETWIN)*, 6.7.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen sillä perusteella, ettei valituslautakunta perustellut oikeudellisesti riittävällä tavalla haetun merkin kuvailevuutta eikä erottamiskyvyn puutetta joidenkin rekisteröintihakemuksessa tarkoitettujen palveluiden suhteen. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tältä osin, että valituslautakunnan mahdollisuus antaa yhteiset perustelut jonkin tavara- tai palvelusarjan osalta voi ulottua ainoastaan sellaisiin tavaroihin tai palveluihin, joiden välillä on riittävän suora ja konkreettinen yhteys niin, että kyseiset tavarat tai palvelut muodostavat riittävän yhtenäisen ryhmän siten, että yhtäältä kaikista kyseisen päätöksen perusteluina olevista tosiseikoja ja oikeudellisia seikkoja koskevista toteamuksista ilmenee riittävän selkeästi valituslautakunnan päättely kunkin tähän ryhmään kuuluvan tavarat ja palvelun osalta ja että toisaalta kyseiset toteamukset soveltuvat erotuksetta kuhunkin näistä tavaroista ja palveluista. Käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ilmeni kuitenkin vain vähän seikkoja, joiden perusteella eri hylkäämisperusteet voidaan yhdistää haetun merkin kattamiin lukuisiin palveluihin. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että haetun tavaramerkin erottamiskyvyn puutetta perusteltiin ainoastaan mainitsemalla, että koska haettu tavaramerkki on kuvaus, ”jonka merkityksen kuka tahansa voi ymmärtää ilman erityistietoja ja vaihatta”, ja koska siltä puuttuu erottamiskyky, sen rekisteröinti evätään asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla. Tuomioistuin korosti myös, että valituslautakunta tyytyi toteamaan sanamerkin ”betwin” välittävän ainoastaan yleisen kehotuksen osallistua tiettyihin vedonlyönteihin tai peleihin tai hankkia taloudellista hyötyä voittojen muodossa ilmoittamatta mahdollista yhteyttä tiettyyn palveluntarjoajaan, minkä vuoksi kuluttaja ei voi yhdistää käsiteltävää tavaramerkkiä vedonlyöntiin ja pelivoittoihin liittyvien palveluiden kaupalliseen alkuperään eikä mieltää sitä tämän alan tietyn palveluntarjoajan yksittäiseksi merkiksi. Näissä olosuhteissa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että muiden palveluiden kuin suoraan vedonlyöntiin ja peleihin liittyvien palveluiden osalta on viran puolesta syytä vedota perustelujen puuttumiseen. On näet mahdotonta käsittää, miten tätä yleistä perustelua voitaisiin soveltaa kaikkiin muihin toisistaan poikkeaviin palveluihin, joita tavaramerkkihakemus koskee ja joista osa ei millään tavoin liity vedonlyöntiin ja voittojen hankkimiseen.

Sanamerkkiä TDI koskevassa asiassa T-318/09, *Audi ja Volkswagen vastaan SMHV (TDI)*, 6.7.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jossa riitautettiin valituslautakunnan päätös, jonka mukaan merkki TDI, joka koostuu ilmaisuun ”turbo direct injection” tai ”turbo diesel injection” sisältyvien sanojen alkukirjaimista, on kuvaileva koko unionin alueella.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että sanamerkkiä TDI, jonka rekisteröintiä yhteisön tavaramerkiksi haetaan luokkaan ”Moottoriajoneuvot ja niiden rakenneosat” kuuluville tavaroille, voidaan käyttää osoittamaan tavaramerkkihakemuksen tarkoittamien tuotteiden ja palveluiden keskeisiä ominaisuuksia. Kyseinen sanamerkki osoittaa moottoriajoneuvojen yhteydessä niiden laatua, koska se, että varusteena on turbo diesel injection -moottori tai turbo direct

injection -moottori, on moottoriajoneuvon olennainen ominaisuus. Moottoriajoneuvojen rakeneosien yhteydessä sanamerkillä TDI osoitetaan niiden tyyppiä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että sanamerkki TDI on kuvaileva kyseessä olevien tavaroiden osalta koko unionin alueella. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin hylkää perustelun, jonka mukaan tavaramerkin käytön perusteella syntynyttä erottamiskykyä osoitettaessa yhtäältä ei tarvitse osoittaa tavaramerkin vakiintumista kaikissa jäsenvaltioissa ja toisaalta tavaramerkin maineeseen sovellettavia periaatteita on sovellettava siten, että tavaramerkin vakiintumisen osoittaminen merkittävässä osassa unionin alueella riittää. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että haetun tavaramerkin on pitänyt tulla käytön perusteella erottamiskykyiseksi kaikissa niissä unionin jäsenvaltioissa, joissa sillä ei ollut alun perin erottamiskykyä. Tässä suhteessa unionin yleinen tuomioistuin toi esiin asetuksen N:o 207/2009 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan tavoitteen, joka on kaupallisin toimin ja mainostamalla tavaramerkistään laajasti tunnetun tehneen tavaramerkin haltijan oikeuksien suojeleminen, ja huomautti, että menetelmää, jolla asiaankuuluva alue määritetään tämän säännöksen soveltamisen yhteydessä, ei voida soveltaa käytön perusteella erottamiskykyiseksi tulemiseen.

Asiassa T-341/09, *Consejo Regulador de la Denominación de Origen Txakoli de Álava ym. vastaan SMHV (TXAKOLI)*, 17.5.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) tuomioistuin tulkitsi asetuksen N:o 207/2009 66 artiklan 2 kohtaa, joka koskee yhteisön yhteismerkkejä ja jossa säädetään poikkeuksesta asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan. Ensin mainitun säännöksen perusteella yhteisön yhteismerkkinä voi olla merkki tai merkintä, jota voidaan käyttää tarkoittamaan tavaroiden tai palvelujen maantieteellistä alkuperää, vaikka tämä merkki tai merkintä olisikin kuvaileva. Mainitussa asiassa kantajat vetosivat siihen, että ilmaisu "txakoli" on merkintä, jota voidaan käyttää osoittamaan tavaran ja hakemuksessa tarkoitettujen palveluiden maantieteellistä alkuperää, koska se on viinintuotantoa koskevalla lainsäädännöllä suojattu perinteinen täydennysmerkintä, joka on varattu alkuperänimityksellä varustetuille viineille, joiden sääntelyneuvostoja kantajat ovat.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseistä ilmaisua pidetään asiaa koskevassa lainsäädännössä pelkästään osoituksena viinien erityispiirteestä eikä osoituksena niiden maantieteellisestä alkuperästä, ja näin on, vaikka ilmaisun "txakoli" ja Baskimaan välillä väitetään olevan yhteys. Asetuksen N:o 207/2009 66 artiklaa ei pidä kuitenkaan tulkita laajasti. Se merkitsisi näet niiden viranomaisten toimivallan loukkaamista, jotka luovat uusia alkuperänimityksiä tai maantieteellisiä merkintöjä. Muihin unionin oikeuden säännöksiin perustuva yksinoikeus ilmaisun "txakoli" käyttöön ei myöskään merkitse automaattisesti sitä, että kyseinen merkki rekisteröidään yhteisön tavaramerkiksi. Rekisteröinti antaa haltijalle erityisiä oikeuksia, jotka eivät perustu muihin, esimerkiksi maatalouspolitiikan alaan kuuluviin, säännöksiin.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi lopuksi, ettei haetun tavaramerkin rekisteröinnin epäminen vaikuta viinialan lainsäädäntöön perustuvaan yksinoikeuteen, joka kantajilla tällä hetkellä väitettiin on ja joka koskee kyseisten ilmaisujen käyttöä, eikä siitä seuraa ilmaisun käytön sallimista muille toimijoille kuin niille, joilla tämän lainsäädännön nojalla on kyseinen oikeus, eikä se estä kantajia vaatimasta lainsäädännön noudattamista.

Asiassa T-508/08, *Bang & Olufsen vastaan SMHV (Kaiuttimen muoto)*, 6.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jossa riitautettiin valituslautakunnan päätös – valituslautakunnalle puolestaan tehtiin valitus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kumottua aiemman päätöksen¹⁴ –, jolla evättiin kaiutinta esittävän kolmiulotteisen merkin rekisteröiminen yhteisön tavaramerkiksi sillä perusteella, että

¹⁴ Asia T-460/05, *Bang & Olufsen v. SMHV (Kaiuttimen muoto)*, tuomio 10.10.2007 (Kok., s. II-4207).

merkki muodostui yksinomaan asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohdassa tarkoitettusta muodosta, joka vaikuttaa olennaisesti tavarán arvoon.

Mainitusasiassa unionin yleinen tuomioistuin tutki, oliko valituslautakunta tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsottuaan, että uutta ehdotonta hylkäysperustetta voitiin soveltaa käsiteltävään asiaan, tutki merkin asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan iii alakohtaan sisältyvän ehdottoman hylkäysperusteen pohjalta. Ensimmäinen tutkinta, joka johti unionin yleisen tuomioistuimen kumoamistuomioon, koski ainoastaan asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan b alakohdasta, toisin sanoen erottamiskyvyn vaatimusta.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei valituslautakunta tehnyt virhettä, ja korosti, että on todettava, että vaikka oletettaisiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen, ettei merkki, jota yhteisön tavaramerkiksi rekisteröimistä koskeva hakemus koskee, kuulu – toisin kuin sisämarkkinoiden harmonisointivirasto (tavaramerkit ja mallit) (jäljempänä SMHV) oli päättänyt – minkään asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ehdottoman rekisteröintiesteen soveltamisalaan, se, että unionin yleinen tuomioistuin kumosi SMHV:n päätöksen, jolla evättään mainitun tavaramerkin rekisteröintiä, edellyttää väistämättä sitä, että SMHV – jonka on otettava huomioon unionin yleisen tuomioistuimen tuomion tuomiolauselman ja perusteluiden seuraukset – aloittaa kyseessä olevan tavaramerkkihakemuksen tutkintamenettelyn uudelleen ja hylkää mainitun hakemuksen, jos se katsoo, että kyseessä oleva merkki kuuluu jonkin toisen mainitusasiassa säännöksessä tarkoitetun ehdottoman hylkäysperusteen soveltamisalaan. Asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 1 kohdan nojalla SMHV:n on rekisteröinnin ehdottomia hylkäysperusteita tutkiessaan selvitettävä viran puolesta merkitykselliset tosiseikat, jotka voivat johtaa ehdottoman hylkäysperusteen soveltamiseen. Merkki, johon sovelletaan asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohtaa, ei myöskään voi koskaan saavuttaa saman asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua erottamiskykyä käytön kautta, kun taas viimeksi mainitun säännöksen mukaan tämä mahdollisuus on olemassa sellaisille merkeille, joita koskevat asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan b-d alakohta.

Merkin tutkiminen asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, sikäli kuin se johtaa siihen, että jonkin kyseisessä säännöksessä mainituista kriteereistä todetaan täyttyneen, vapauttaa näin ollen velvoitteesta tutkia samaa merkkiä kyseisen asetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti, koska tällaisessa tilanteessa on selvää, että kyseistä merkkiä on mahdotonta rekisteröidä. Tämä vapautus selittää sen, että tilanteessa, jossa olisi mahdollista soveltaa useita mainitusasiassa 1 kohdassa säädettyjä ehdottomia hylkäysperusteita, merkki kannattaa tutkia ensin asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, mutta vapautusta ei silti voida tulkita niin, että se merkitsisi velvollisuutta tutkia kyseinen merkki ensin asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti.

2 Suhteelliset hylkäysperusteet

Asiassa T-10/09, *Formula One Licensing vastaan SMHV – Global Sports Media (F1-LIVE)*, 17.2.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että Formula 1 -kilpailuja koskevia tuotteita ja palveluita (toisin sanoen aikakauslehtiä, kirjoja ja julkaisuja, paikkavarauksia ja kilpailujen järjestämistä internetissä) tarkoittavan tavaramerkin F1-LIVE ja Formula One Licensing BV -yhtiön tavaramerkkien F1 ja F1 Formula 1 välillä ei ole sekaannusvaaraa, koska yleisö mieltää osatekijän ”f1” kuvailevaksi ja merkien välinen samankaltaisuus on vähäistä.

Kohdeyleisö katsoo kirjaimen ”f” ja numeron ”1” yhdistelmän lyhenteeksi ilmaisusta ”formula 1”, joka on yleinen nimitys kilpa-autojen tietyille luokalle ja lisäksi kilpailuille, joissa ajetaan tällaisilla

autoilla. Lisäksi kohdeyleisö voi mieltää aiemman yhteisön kuviomerkin F1 Formula 1 osan "f1" merkiksi, jota tämän tavaranmerkin haltija käyttää kaupallisessa toiminnassaan formula 1 -autojen alalla. Näin ollen kohdeyleisö ei pidä osaa "f1" haetussa tavaramerkissä erottavana osana, vaan kuvailevana osana. Näin ollen osalla "f1" on tavanomaisessa kirjoitusasussaan vain heikko erottamiskyky kyseisten tavaroiden ja palvelujen osalta, ja unionissa käytetyn yhteisön tavaramerkiksi rekisteröidyn kuviomerkin mahdollinen laaja tunnettuus liittyy olennaisesti tavaramerkin F1 Formula 1 logoon F1.

Sanamerkin F1 osalta kuluttajat eivät yhdistä haetun tavaramerkin osaa "f1" aiempien tavaramerkkien haltijaan, sillä ainoa merkki, jonka kuluttajat ovat oppineet yhdistämään mainittuun haltijaan, on tavaramerkin F1 Formula 1 logo, eikä tavanomaisessa kirjoitusasussa esitetty merkki "f1". Kuluttajat katsovat, että tavanomaisessa kirjoitusasussaan merkki F1 on lyhenne ilmaisusta "formula 1", toisin sanoen kuvaileva ilmaisu.

Kuviomerkki F1 Formula 1 ei muistuta ulkoasultaan haettua tavaramerkkiä, eikä lausuntatavan tai merkityssisällönsä samankaltaisuus ole kuin vähäistä. Näin ollen kohdeyleisö ei sekoita haettua tavaramerkkiä tähän kuviomerkkiin. Tältä osin yleisön merkkiin F1 liittämä yleinen merkitys takaa sen, että se ymmärtää, että haettu tavaramerkki koskee formula 1:stä mutta että sillä ei ole täysin erilaisen kokonaisuutensa vuoksi yhteyttä aiemman tavaramerkin haltijan toimintaan.

3 Menettelytapaa koskevat seikat

Asiassa T-222/09, *Ineos Healthcare SMHV – Teva Pharmaceutical Industries (ALPHAREN)*, 9.2.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin tarkensi oikeuskäytäntöään, joka koskee SMHV:n valituslautakunnan toimia notoristen seikkojen tutkimiseksi sen käsitellessä riita-asiaa.

Asetuksen N:o 40/94 74 artiklan mukaan rekisteröinnin hylkäämisen suhteellisia perusteita koskevassa menettelyssä SMHV:n tutkimus rajataan seikkoihin, joihin osapuolet ovat vedonneet, ja osapuolten esittämiin vaatimuksiin. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan muun muassa SMHV:n päätösten tosiasiallista perustaa, toisin sanoen niitä tosiseikkoja ja todisteita, joihin tällaiset päätökset voidaan pätevästi perustaa. Kun valituslautakunta näin ollen ratkaisee valituksen päätöksestä, jolla väitemenettely on lopetettu, se voi perustaa päätöksensä vain asianosaisten esittämiin tosiseikkoihin ja todisteisiin. Valituslautakunnan suorittaman tutkimuksen tosiasiallisen perustan rajoittaminen ei merkitse sitä, etteikö valituslautakunta voisi niiden tosiseikkojen lisäksi, jotka väitemenettelyn asianosaiset ovat nimenomaisesti esittäneet, ottaa huomioon myös notorisia seikkoja eli seikkoja, joiden kaikkien voidaan olettaa tuntevan, tai joista voidaan saada tieto yleisesti saatavilla olevista lähteistä.

Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin korosti, että vaikka farmaseuttisten tuotteiden kuvaus ja niiden käyttöaiheet, joiden perusteella valituslautakunta teki arviointinsa tiettyjen tuotteiden samankaltaisuudesta, olivat peräisin valituslautakunnan internethakujen tuloksista, niitä ei voida teknisyytensä vuoksi mitenkään pitää tietoina, jotka ovat notorisia seikkoja. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös olisi ollut hyvin erilainen, jos kyseisiä tietoja ei olisi käytetty, ja näin ollen kumosi kyseisen päätöksen osittain.

Asiassa T-145/08, *Atlas Transport vastaan SMHV – Atlas Air (ATLAS)*, 16.5.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) tuomioistuin tarkensi toisaalta vaatimuksia, jotka koskevat valituslautakunnan valitusmenettelyssä noudatettavaa perusteiden esittämismenettelyä, ja toisaalta valvontaa, jota tuomioistuin harjoittaa valituslautakunnan mitättömyysmenettelyn lykkäämistä koskevan päätöksen suhteen.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että valitus päätöksestä on tehtävä SMHV:lle kirjallisena kahden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta ja että valituksen perusteet sisältävä kirjelmä on jätettävä neljän kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että valittajalla, joka haluaa tehdä valituksen valituslautakuntaan, on sillä uhalla, että sen valitus jätetään tutkimatta, velvollisuus toimittaa SMHV:oon valituksen perusteet sisältävä kirjelmä säädetyssä määräajassa ja että nämä perusteet menevät pidemmälle kuin valituksen kohteena olevan päätöksen mainitseminen ja sen toteaminen, että valittaja haluaa, että valituslautakunta muuttaa päätöstä tai kumoaa sen. Lisäksi sanan ”perusteet” sanamuodon mukaisesta tulkinnasta ilmenee, että valittajan on esitettävä valituskirjelmässä valituksen määrittävät syyt. Valituslautakunnan asiana ei ole päättämällä määrittää, mitkä ovat sen käsiteltäväksi saatetun valituksen perusteet. Näin ollen kantajan on esitettävä kirjelmässään kirjallisesti ja riittävän selkeästi, mitkä ovat ne tosiseikat ja/tai oikeudelliset seikat, joiden perusteella se pitää vaatimustaan perusteltuna. Koska kantajan kirjeissä ei ole esitetty selkeitä ja ymmärrettäviä perusteita ja koska erityisesti mahdollisen toisen asianosaisen on ilman asianajajan avustusta voitava arvioida, onko sen esitettävä huomautuksensa ja vastattava valittajan valituksessaan esittämiin väitteisiin, unionin yleinen tuomioistuin katsoi mainitussa asiassa, ettei valituslautakunnalle tehty valitus täytä asetuksen N:o 40/94 59 artiklan vaatimuksia.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että mahdollisuus lykätä valituslautakunnassa käytävää menettelyä väitemenettelyn yhteydessä ilmentää jäsenvaltioissa yleisesti hyväksyttyä periaatetta, jonka mukaan päätöksen tekemällä elimellä on oikeus lykätä siinä käytävää menettelyä silloin, kun tämä on asian olosuhteiden vuoksi tarkoituksenmukaista. Tämän mahdollisuuden soveltaminen analogisesti mitättömyysmenettelyn yhteydessä on perusteltua, koska sekä väitemenettelyssä että suhteelliseen mitättömyysperusteeseen perustuvassa menettelyssä kyse on kahden tavaramerkin välisen sekaannusvaaran arvioimisesta ja koska menettelyn lykkäämismahdollisuudella edistetään näiden menettelyjen tehokkuutta. Valituslautakunnalla on näin ollen oikeus lykätä mitättömyysmenettelyä silloin, kun se on olosuhteiden vuoksi tarkoituksenmukaista. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että valituslautakunnalla on menettelyn lykkäämisessä tai lykkäämättä jättämisessä laaja harkintavalta. Tämä harkintavalta ei kuitenkaan merkitse sitä, että valituslautakunnan arviointi suljettaisiin tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle, mutta valvonta rajoittuu sen valvomiseen, ettei ilmeistä arviointivirhettä ole tapahtunut ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti erityisesti, että valituslautakunnan on tällöin noudatettava oikeudenmukaista menettelyä oikeusvaltiossa koskevia yleisiä periaatteita ja otettava huomioon paitsi sen osapuolen intressi, joka on riitautetun yhteisön tavaramerkin haltija, myös muiden osapuolten intressit.

Asiassa T-36/09, *dm-droguerie markt vastaan SMHV – Distribuciones Mylar (dm)*, 9.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa)¹⁵ unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että jos SMHV tulee tietoiseksi päätöksessä olevasta kieli- tai kirjoitusvirheestä taikka selvästä erehdyksestä, sen on korjattava oikeinkirjoitusvirheet, kielioppivirheet ja jäljennysvirheet tai virheet, jotka ovat niin ilmeisiä, ettei ole voitu tarkoittaa muuta sanamuotoa kuin se, joka oikeasista seuraa. Väiteosastojen toimivalta antaa uusi päätös menettelyssä, jossa ne ovat jo tehneet ja antaneet tiedoksi päätöksen väitemenettelyn päättämisestä, rajoittuu ainoastaan tapauksiin,

¹⁵ Ks. asia T-53/10, *Reisenthel vastaan SMHV – Dynamic Promotion (laatikot ja korit)*, 18.10.2011 annettu tuomio (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), jossa todetaan, että kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen, joka johtuu siitä, että päätös tehdään ennen kantajalle huomautusten esittämistä varten myönnetyn määräajan päättymistä, ei ole yhteisömallista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 täytäntöönpanosta 21.10.2002 annetun komission asetuksen N:o 2245/2002 (EUVL L 341, s. 28) 39 artiklassa tarkoitettu selvä erehdys. Tällainen loukkaaminen oli nimittäin virhe, joka vaikutti päätökseen johtaneeseen menettelyyn, ja se saattoi näin ollen tehdä kyseisen päätöksen asiasisällöstä virheellisen.

joista on säädetty asetuksen N:o 207/2009 42 artiklassa (kumoamista, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamista ja uudelleentarkastelua koskevia menettelyitä). Koska mainitussa asiassa tehdyt muutokset eivät koskeneet pelkästään sellaisen epätäydellisen virkkeen täydentämistä, jonka merkitys oli käsittämätön, vaan myös perustelujen sisäisen ristiriidan sekä perustelujen ja päätöslauselman välisen ristiriidan ratkaisemista, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että väiteosaston päätöksen alkuperäisen version oikaisu koski tämän päätöksen asiasisältöä, eikä se näin ollen tarkoittanut kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamista. Virheen vakavuuden ja ilmeisyyden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin kumosi valituslautakunnan päätöksen siltä osin kuin valituslautakunta ei ollut julistanut väiteosaston päätöksen muutettua versiota mitättömäksi.

Asiassa T-504/09, *Vökl vastaan SMHV Marker Vökl (VÖKL)*, 14.12.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että silloin kun valituslautakunnan käsittelemä valitus koskee vain osaa rekisteröintihakemuksessa tai väitteessä tarkoitetuista tavaroista tai palveluista, valituslautakunta voi valituksen perusteella tutkia pääasian uudelleen, mutta vain mainittujen tavaroiden tai palveluiden osalta, sillä valituslautakuntaa ei ole pyydetty käsittelemään rekisteröintihakemusta tai väitettä muiden niissä tarkoitettujen tavaroiden tai palveluiden osalta. Näin ollen valituslautakunta ylitti asetuksen N:o 207/2009¹⁶ 64 artiklan 1 kohdassa säädetyn toimivaltansa kumotessaan väiteosaston muita tavaroita koskevan päätöksen päätösoosan 2 kohdan.

4 Tavaramerkin tosiasiallisen käytön osoittaminen

Asiassa T-108/08, *Zino Davidoff vastaan SMHV – Kleinakis kai SIA (GOOD LIFE)*, tuomio 15.7.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), vastapuoli käytti näyttönä aikaisemman tavaramerkin tosiasiallisesta käytöstä muun muassa Kreikan hallinnollisen tavaramerkkikomitean päätöstä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että vaikka kansallisen päätöksen käyttäminen todisteena on SMHV:lle lähtökohtaisesti sallittua, sen on kuitenkin arvioitava kaikella vaadittavalla huolellisuudella ja tarkkuudella, onko todiste osoitus aikaisemman tavaramerkin tosiasiallisesta käytöstä. Kreikkalaisen päätöksen huolellinen tutkiminen olisi kuitenkin nyt käsiteltävässä asiassa osoittanut, että kyseisessä päätöksessä viitataan vain lyhyesti asianosaisten päätökseen johtaneen menettelyn aikana esittämiin asiakirjoihin ja perusteluihin. Näitä asiakirjoja ei myöskään ole otettu asiakirja-aineistoon SMHV:ssä käydyssä menettelyssä, eivätkä ne siten olleet valituslautakunnan käytettävissä. Valituslautakunta ei siis voinut arvioida perusteluja – todisteiden arviointi mukaan lukien – tai yksilöidä todisteita, joihin aikaisemman tavaramerkin tosiasiallisen käytön toteava kreikkalainen päätös perustui. Hyväksyessään Kreikan viranomaisten päätelmän tutkimatta ensin, perustuiko kreikkalainen päätös ratkaisevaan näyttöön, valituslautakunta näin ollen rikkoi asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 1 kohtaa ja jätti täyttämättä huolellisuusvelvoitteen.

¹⁶ Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa tässä tuomiossa siitä, onko kantajalla oikeus riitauttaa valituslautakunnan päätös unionin yleisessä tuomioistuimessa, että SMHV:n päätöksellä ei hyväksytty osapuolen vaatimuksia asetuksen N:o 207/2009 65 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla silloin, kun valituslautakunta hylkää päätöksen, joka olisi päättänyt SMHV:n menettelyn kantajan kannalta suotuisalla tavalla, ja palauttaa asian alemman elimen uuteen käsittelyyn tämän estämättä sitä, että uusi käsittely voi johtaa kyseisen osapuolen kannalta suotuisaan päätökseen. Tämä mahdollisuus ei riitä rinnastamaan kyseistä tapausta tapaukseen, jossa valituslautakunta hyväksyy hakemuksen joidenkin sen tueksi esitettyjen perusteiden tai perusteluiden perusteella ja hylkää tai jättää tutkimatta hakemuksen muut perusteet tai perustelut.

5 Yhteisömalli

Asiassa T-68/10, *Sphere Time vastaan SMHV – Punch (Hihnaan kiinnitetty kello)*, 14.6.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin asettaa mitättömäksi julistamista koskevan menettelyn yhteydessä asetuksen N:o 6/2002 7 artiklan 2 kohdan, jonka nojalla julkistamisena ei pidetä sitä, että malli, jolle vaaditaan suojaa, on tullut tunnetuksi mallin luoneen, sen, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet, taikka kolmannen henkilön toimesta mallin luoneen tai sen, jolle hänen oikeutensa ovat siirtyneet, antamien tietojen tai suorittamien toimenpiteiden nojalla 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeuspäivää, soveltamisen edellytykseksi sen, että mitättömäksi julistamista koskevassa hakemuksessa tarkoitettu mallin haltija osoittaa olevansa joko kyseisen mallin luonut tai se, jolle mallin luoneen oikeudet ovat siirtyneet.

Samassa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin tarkensi asiantuntevan käyttäjän käsitettä tuoden esiin aiemman oikeuskäytännön¹⁷ ja korostaen, että mainostarvikkeiden tapauksessa tämä käsite kattaa yhtäältä ammattilaisen, joka hankkii ne jakaakseen ne loppukäyttäjille, ja toisaalta varsinaiset loppukäyttäjät. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että se, että toinen näistä kahdesta asiantuntevasta käyttäjäryhmästä katsoo kyseisten mallien antavan saman yleisvaikutelman, riittää osoittamaan, ettei kyseisellä mallilla ole yksilöllistä luonnetta. Unionin yleinen tuomioistuin tarkensi lisäksi, ettei yleisvaikutelmaa arvioitaessa pidä tutkia erikseen ja yksinomaan aikaisempien mallien graafista esitystä vaan on pikemminkin tarkasteltava yleisesti esiin tuotuja seikkoja, joiden perusteella voidaan määrittää riittävän tarkasti ja varmasti kyseisen mallin antama yleisvaikutelma. Erityisesti ilman rekisteröintiä käytettyjen mallien osalta ei voida sulkea pois sitä, ettei graafinen esitys välttämättä näytä kaikkia oleellisia seikkoja rekisteröintihakemuksen tavoin. Unionin yleinen tuomioistuin piti näin ollen kohtuuttomana joka tapauksessa vaatia mitättömyysvaatimuksen tekijältä tällaista esitystä.

Oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin

Asiakirjoihin tutustumista koskevaan oikeuteen liittyvä oikeuskäytäntö on vuonna 2012 ollut erityisen runsasta. Ratkaistuja asioita on 23, ja niissä lähestytään tätä aihetta eri näkökulmista.

1 Oikeussuojan tarve

Asiassa T-233/09, *Access Info Europe vastaan neuvosto*, 22.3.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asiakirjan täydellisen version julkaiseminen sellaisen kolmannen osapuolen internetsivustolla, joka ei ole noudattanut yleisön oikeutta saada tietoja neuvoston asiakirjoista koskevaa säännöstöä, ei antanut aihetta katsoa, ettei antajalla ole tai enää ole intressiä vaatia kumoamaan neuvoston päätöstä, jolla siltä kiellettiin oikeus tutustua kyseiseen asiakirjaan kokonaisuudessaan. Kantajalla voi säilyä intressi vaatia unionin toimielimen toimen kumoamista, jotta voitaisiin välttää se, että kyseistä tointa väitetysti rasittava lainvastaisuus toistuu tulevaisuudessa. Tällainen intressi voi kuitenkin olla olemassa vain silloin, kun väitetty lainvastaisuus voi toistua tulevaisuudessa riippumatta olosuhteista siinä asiassa, joka johti kantajan nostamaan kanteeseen. Tilanne on tällainen kumoamiskanteessa, jolla riitautetaan neuvoston päätös, jolla kielletään oikeus

¹⁷ Asia T-153/08, *Shenzhen Taiden vastaan SMHV – Bosch Security Systems (viestintälaitte)*, tuomio 22.6.2010 (Kok., s. II-2517).

tutustua asiakirjaan, koska yhtäältä lainvastaisuus, johon kantaja vetoaa, perustuu asetuksessa N:o 1049/2001¹⁸ säädetyistä poikkeuksista yhden tulkitsemiseen tavalla, jonka neuvosto hyvin todennäköisesti toistaa uuden hakemuksen yhteydessä, ja koska toisaalta kantaja järjestönä, jonka tarkoituksena on avoimuuden edistäminen Euroopan unionissa, todennäköisesti tekee tulevaisuudessa samantyyppisiä asiakirjoja koskevia vastaavia hakemuksia.

2 Asiakirjan määritelmä

Asiassa T-436/09, *Dufour vastaan EKP*, 26.10.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), joka koskee pyyntöä saada tutustua tietokantaan, unionin yleinen tuomioistuin tarkensi asiakirjan määritelmää, joka on esitetty Euroopan keskuspankin (EKP) asiakirjojen saamista yleisön tutustuttavaksi koskevan Euroopan keskuspankin päätöksen 2004/258/EY¹⁹ 3 artiklan a alakohdassa.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin päättelee päätöksen 2004/258 3 artiklan a alakohdan perusteella, että asiakirjalla tarkoitetaan tallennetta, joka voidaan jäljentää tai johon voidaan tutustua sen laatimisen jälkeen, ja että tallennusvälineen luonteella ei ole merkitystä. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että tietokanta tyypillisesti sisältää tallenteita, oli niiden luonne mikä tahansa, ja että nämä tallenteet varastoidaan kiinteälle alustalle. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kaikki tietokannan sisältämät tiedot ovat päätöksen 2004/258 3 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja tallenteita. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että koska tiedot ovat keskenään erillisiä, Euroopan keskuspankin piti tutkia tapaus konkreettisesti ja erikseen ja sallia osittainen tutustuminen tietoihin, jotka voitiin erotella tähän tietokantaan kuuluvien hakutyökalujen avulla, sillä edellytyksellä, etteivät nämä tiedot kuulu päätöksen 2004/258 4 artiklassa säädettyjen poikkeusten piiriin.

3 Päätöksentekomenettelyn suojaan liittyvä poikeus

Edellä mainitussa asiassa *Access Info Europe vastaan neuvosto* annetussa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin kumosi neuvoston päätöksen ja katsoi, ettei neuvosto ollut osoittanut, että ehdotusten tekijöiden henkilöllisyyden ilmaiseminen asiakirjassa, joka koskee ehdotusta asetukseksi asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi, vahingoittaisi vakavasti meneillään olevaa päätöksentekomenettelyä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että yleisöllä oli oikeus tutustua kaikkiin asiakirjoihin, joiden julkaisemista se pyysi, ja muistutti, että tutustumisoikeuksien tulee olla tätäkin laajemmat neuvoston toimiessa lainsäätäjänä, jotta kansalaiset voivat valvoa kaikkia tietoja, jotka muodostavat lainsäädäntötoimen perustan. Mahdollisuus tietää lainsäädäntötoimien perustana olevat seikat on edellytys sille, että kansalaiset voivat tehokkaasti käyttää demokraattisia oikeuksiaan. Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseisessä asiakirjassa olevien ehdotusten tekijöiden henkilöllisyyden julkistaminen ei rajoita valtuuskuntien mahdollisuutta muuttaa kantaansa lainsäädäntömenettelyn aikana eikä vaaranna mahdollisuutta löytää kompromissiratkaisu siinä määrin, että kyseessä voisi olla riittävän vakava ja kohtuudella ennakoitavissa oleva riski.

Asiassa T-471/08, *Toland vastaan parlamentti*, 7.6.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) tuomioistuin kumosi Euroopan parlamentin päätöksen, jolla parlamentti

¹⁸ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

¹⁹ Euroopan keskuspankin asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 4.3.2004 tehty Euroopan keskuspankin päätös 2004/258/EY (EUVL L 80, s. 42).

epäsi oikeuden tutustua parlamentin jäsenten avustajakorvauksia koskevaan tarkastuskertomukseen, jonka oli laatinut parlamentin sisäisen tarkastuksen yksikkö, ensisijaisesti sillä perusteella, että sen julkistaminen vahingoittaisi vakavasti toimielimen päätöksentekomenettelyä. Unionin yleinen tuomioistuin myönsi, että kyseinen kertomus on asiakirja, jonka toimielin on laatinut sisäiseen käyttöön, ja että se liittyy asiaan, josta toimielin ei ole tehnyt päätöstä, mutta katsoi, ettei toimielin ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että asiakirjan julkistaminen vahingoittaisi sen päätöksentekomenettelyä konkreettisesti ja tosiasiallisesti ja että aiheutuva vahinko olisi vakava. Riidanalaiseen päätökseen ei näet sisälly mitään sellaisia konkreettisia tietoja, joiden perusteella voitaisiin todeta, että kyseinen vaara päätöksentekomenettelyn vahingoittumisesta oli päätöksen tekohetkellä kohtuudella ennustettavissa eikä vain puhtaasti hypoteettinen. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että sitä seikkaa, että parlamentin jäsenten tavat käyttää käytössään olevia avustajakorvauksia on arkaluonteinen kysymys, joka on tiedotusvälineiden mielenkiinnon kohteena, tai päätöksentekomenettelyn väitettyä monitahoisuutta ei sinällään voida pitää objektiivisena ja riittävänä syynä pelolle siitä, että tiedon antaminen vahingoittaisi vakavasti päätöksentekomenettelyä.

4 Tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaa koskeva poikkeus

Asiassa T-29/08, *LPN vastaan komissio*, 9.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vaikka toimielimen on lähtökohtaisesti suoritettava konkreettinen ja asiakirjakohtainen tutkimus pyydettyjen asiakirjojen sisällöstä arvioidakseen sitä, miltä osin sovelletaan poikkeusta asiakirjoihin tutustumisoikeudesta, ja toisaalta sitä, onko asiakirjoihin mahdollista tutustua osittain, tästä velvoitteesta voidaan poiketa silloin, kun käsiteltävän asian erityisten olosuhteiden vuoksi on selvää, että oikeus on evättävä tai myönnettävä. Tällöin toimielin voi lähtökohtaisesti käyttää epäämispäätöksensä perusteluina yleisiä olettamia, joita sovelletaan tiettyihin asiakirjojen luokkiin.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kun kantajalla ei ole jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä oikeutta tutustua komission hallintomenettelyn asiakirja-aineistossa oleviin asiakirjoihin, on analogisesti valtioneuvoston valvontamenettelyn osapuolten tilanteeseen nähden hyväksyttävä yleinen oletama, jonka mukaan tiedon antaminen hallintomenettelyn asiakirja-aineistossa olevien asiakirjojen sisällöstä vahingoittaisi lähtökohtaisesti tutkintatoimien tarkoitusten suojaa. Näin ollen on riittävää, että komissio tarkistaa, onko tätä yleistä olettamaa sovellettava kaikkiin kyseessä oleviin asiakirjoihin, eikä sen ole välttämättä tutkittava etukäteen konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti kaikkien asiakirjojen sisältöä. Jos vireillä on kuitenkin jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely, komission täytyy lähteä siitä periaatteesta, että tätä yleistä olettamaa sovelletaan kyseisiin asiakirjoihin kokonaisuudessaan. Tällä olettamalla ei kuitenkaan suljeta pois asianomaisten oikeutta osoittaa, että tietty asiakirja, jonka sisältämien tietojen ilmaisemista on pyydetty, ei kuulu kyseisen olettaman soveltamisalaan tai että olemassa on sellainen tarkoitettu ylivoimainen yleinen etu, joka oikeuttaa ilmaisemaan kyseisen asiakirjan sisältämät tiedot asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan nojalla.

Asiassa T-437/08, *CDC Hydrogene Peroxide vastaan komissio*, tuomio 15.12.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), kantaja riitauttaa komission päätöksen, jolla kantajalta evätään oikeus tutustua asiakirja-aineiston sisällysluetteloon menettelyssä, joka koskee yhdeksän yrityksen osallistumista vetyperoksidikartelliin. Komissio perusteli epäämistä vetoamalla erityisesti tarpeeseen suojella komission kartelleja koskevan politiikan tehokkuutta ja erityisesti sen sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa ohjelmaa. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi komission päätöksen siltä osin kuin siinä ei osoiteta, että kyseisen asiakirjan julkistaminen voisi vahingoittaa konkreettisesti ja tosiasiallisesti suojeltuja intressejä.

Taloudellisten etujen suojaa koskevasta poikkeuksesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kartelliin osallistuneen yhtiön vahingonkorvauskanteiden välttäminen ei ole taloudellinen etu, eikä se missään tapauksessa muodosta suojattavaa etua, kun otetaan huomioon erityisesti jokaisen oikeus vaatia kilpailua rajoittavasta tai vääristävästä toiminnasta aiheutuneen vahingon korvaamista.

Komission tutkintatoimien tarkoitusten suojaa koskevasta poikkeuksesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tutkintatoimet on konkreettisessa tapauksessa lopetettu silloin, kun lopullinen päätös asiassa on tehty, siitä riippumatta, kumoavatko tuomioistuimet päätöksen mahdollisesti myöhemmin, koska kyseinen toimielin on itse katsonut menettelyn päättyneeksi tässä vaiheessa. Unionin yleinen tuomioistuin hylkää komission väitteen, jonka mukaan tutkintatoimien tarkoitusten käsitteeseen perustuva poikkeus on riippumaton kaikista konkreettisista menettelyistä ja jonka mukaan siihen voidaan vedota yleisesti tiedon saannin epäämiseksi kaikista asiakirjoista, jotka mahdollisesti vahingoittavat komission kartelleja koskevaa politiikkaa ja erityisesti sen sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevaa ohjelmaa. Näin laaja tutkintatoimien käsitteen tulkinta ei ole yhteensopiva sen periaatteen kanssa, jonka mukaan asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklassa lueteltuja poikkeuksia on tulkittava ja sovellettava suppeasti. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei mikään asetuksessa N:o 1049/2001 anna aihetta olettaa, että unionin kilpailupolitiikkaa pitäisi tätä asetusta sovellettaessa kohdella toisin kuin unionin muita politiikkoja, joten ei ole mitään syytä tulkita tutkintatoimien tarkoitusten käsitettä eri tavalla kilpailupolitiikan alalla. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti lisäksi, että sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevat ohjelmat ja yhteistyö eivät ole ainoita keinoja taata unionin kilpailusääntöjen noudattaminen. Kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevat vahingonkorvauskanteet edistävät näin ollen myös huomattavasti toimivan kilpailun ylläpitämistä unionissa.

5 Asiakirjan laatineen jäsenvaltion pyyntö poikkeuksen soveltamiseksi

Asiassa T-362/08, *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds vastaan komissio*, 13.1.2011 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä) käsitellään aineellisen poikkeuksen, johon jäsenvaltio vetoaa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan nojalla, soveltamista koskevaa unionin tuomioistuinten valvontaa. Kyseisen säännöksen nojalla jäsenvaltio voi pyytää toimielintä, jolle on esitetty tältä jäsenvaltiolta peräisin olevaa asiakirjaa koskeva hakemus, olemaan luovuttamatta kyseistä asiakirjaa ilman jäsenvaltion etukäteen antamaa suostumusta²⁰.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että silloin kun toimielimen päätös jäsenvaltiolta peräisin olevan asiakirjan luovuttamisen epäamisestä vastaa kyseisen jäsenvaltion asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan mukaista pyyntöä, unionin tuomioistuimen toimivaltaan kuuluu valvoa sen aloitteesta, jonka oikeuden tutustua asiakirjaan toimielin on evännyt, voidaanko tämä epääminen perustella pätevästi asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1–3 kohdassa mainituilla poikkeuksilla, riippumatta siitä, perustuuko epääminen toimielimen vai kyseessä olevan jäsenvaltion suorittamaan poikkeusten arviointiin. Tästä seuraa, ettei unionin tuomioistuinten valvonta rajoitu alustavaan valvontaan sen vuoksi, että on sovellettu asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan

²⁰ Vastaavanlaista kysymystä on käsitelty myös asiassa T-250/08, *Batchelor vastaan komissio*, tuomio 24.5.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Siinä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvän poikkeuksen tarkoituksena on suojata tietyn tyyppisiä asiakirjoja, joita menettelyn kuluessa laaditaan ja joiden ilmaiseminen saattaisi vielä senkin jälkeen, kun kyseinen menettely on päättynyt, aiheuttaa haittaa kyseisen toimielimen päätöksentekomenettelylle. Tällaisten asiakirjojen on sisällettävä ”sisäiseen käyttöön tarkoitettuja mielipiteitä osana asianomaisen toimielimen neuvotteluja ja keskusteluja”. Näihin asiakirjoihin eivät kuulu ulkopuolisen henkilön tai yhteisön toimielimelle mielipiteiden vaihtoa kyseisen toimielimen kanssa varten lähettämät asiakirjat.

5 kohtaa. Mainitun säännöksen soveltaminen ei estä tutkimasta kattavasti toimielimen kielteistä päätöstä, jossa on noudatettava muun muassa perusteluvelvollisuutta ja joka perustuu sen aineelliseen arviointiin, onko kyseinen jäsenvaltio voinut soveltaa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1–3 kohdassa säädettyjä poikkeuksia. Jäsenvaltiolla on kuitenkin asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan soveltamisen yhteydessä laaja harkintavalta määrittäessä sitä, voiko sellaisten asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaiseminen, jotka kuuluvat saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan kattamiin aloihin, vahingoittaa yleistä etua. Sen arviointi, vahingoittaako asiakirjan sisältämien tietojen paljastaminen mainituilla aineellisilla poikkeuksilla suojattuja etuja, voi kuulua kyseisen jäsenvaltion poliittisen vastuun alaan. Mainitunlaisessa tilanteessa kyseisellä jäsenvaltiolla on oltava laaja harkintavalta, aivan kuten toimielimelläkin. Tuomioistuimen valvonta kohdistuu siis ainoastaan siihen, että menettelyä ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä on noudatettu, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, ettei näitä tosiseikkoja ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin.

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Rajoittavat toimenpiteet

Rajoittavia toimenpiteitä koskevia asioita tuli vuonna 2011 vireille ennennäkemättömän paljon, yli 90. Nämä unionin yleisen tuomioistuimen tuomiot annettiin merkille pantavan nopeasti, ja niissä toistuu vaatimus rajoittavia toimenpiteitä asettavien päätösten perusteluvelvollisuudesta.

Asiassa T-86/11, *Bamba vastaan neuvosto*, tuomio 8.6.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), joka ratkaistiin noudattaen nopeutettua menettelyä laajennetussa kokoonpanossa ja alle neljän kuukauden kuluessa kanteen nostamisesta, tuomioistuin käsitteli Nadiany Bamballe, Norsunluurannikon entisen presidentin Laurent Gbagbon toiselle vaimolle, asetettujen rajoittavien toimenpiteiden laillisuutta. Nämä toimenpiteet toteutettiin Norsunluurannikolla syksyllä 2010 pidettyjen presidentinvaalien yhteydessä. YK vahvisti vaalien voittajaksi Alassane Ouattaran. Myös Euroopan unioni on tunnustanut Ouattaran vaalien voittajaksi ja kehottanut kaikkia Norsunluurannikon siviili- ja sotilasjohtajia hyväksymään demokraattisesti valitun presidentti Ouattaran vallan sekä vahvistanut päättäväisyytensä täsmällisten seuraamusten toteuttamiseksi niitä kohtaan, jotka vastustaisivat Norsunluurannikon kansan vapaasti ilmaiseman tahdon noudattamista.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tuomioistuINVALVONNAN tehokkuus merkitsee sitä, että kyseessä olevalla unionin viranomaisella on velvollisuus antaa rajoittavien toimenpiteiden perustelut tiedoksi kaikkien mahdollisuuksien mukaan joko silloin, kun ne hyväksytään, tai vähintäänkin mahdollisimman pian tämän jälkeen, jotta päätöksen adressaateilla on mahdollisuus käyttää määräajassa kanneoikeuttaan. Silloin kun asianomaisella ei ole oikeutta tulla kuulluksi ennen tällaisia toimenpiteitä koskevan alkuperäisen toimen tekemistä, perusteluvelvollisuuden noudattaminen on sitäkin tärkeämpää, koska se on asianomaisen ainoa tae siitä, että se voi käyttää tehokkaasti käytettävissään olevia oikeussuojakeinoja riitauttaakseen toimen laillisuuden. Rajoittavia toimenpiteitä koskevan neuvoston päätöksen perustelujen on lähtökohtaisesti katettava paitsi kyseisen asetuksen lailliset soveltamisedellytykset myös sellaiset erityiset ja konkreettiset syyt, joiden perusteella neuvosto katsoo harkintavaltaansa käyttäen, että asianomaiseen on kohdistettava tällaiset toimenpiteet. Koska neuvostolla on näin laaja harkintavalta niiden seikkojen suhteen, jotka se voi ottaa huomioon toteuttaessaan varojen jäädyttämistoimenpiteen tai päättäessään pitää voimassa tällaisen toimenpiteen, sitä ei voida vaatia ilmoittamaan vielä yksityiskohtaisemmin, miten henkilön varojen jäädyttämisellä myötävaikutetaan konkreettisesti rauhanprosessin ja kansallisen sovintoprosessin estämisen torjuntaan, tai toimittamaan näyttöä, jolla osoitetaan, että asianomainen voisi käyttää varojaan tällaisen estämiseen vastaisuudessa.

Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että neuvosto on perustellut Bamban merkitsemistä kyseiseen luetteloon esittämällä ainoastaan ylimalkaisia ja yleisluonteisia seikkoja. Erityisesti on todettava, ettei maininta siitä, että hän on Le temps -sanomalehteä julkaisevan Cyclone-ryhmän johtaja, ole luonteeltaan sellainen seikka, jolla riidanalaisia toimia perusteltaisiin hänen kohdallaan riittävästi ja erityisesti. Konkreettisten seikkojen puuttumisen vuoksi on nimitäin mahdotonta ymmärtää, kuinka Bamba on estänyt rauhan- ja sovintoprosessia yllyttämällä julkisesti vihaan ja väkivaltaan sekä osallistumalla väärien tietojen levittämiskampanjoihin vuoden 2010 presidentinvaalien yhteydessä.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, etteivät riidanalaiden toimien perustelut ole sellaisia, että Bamba olisi voinut riitauttaa toimien pätevyyden unionin yleisessä tuomioistuimessa. Tuomioistuin huomautti, ettei se tämän vuoksi ole voinut valvoa kyseisten toimien paikkansapitävyyttä eikä näin ollen kumota riidanalaisia toimia, joiden vaikutukset pidetään kuitenkin voimassa muutoksenhakua unionin tuomioistuimessa varten asetetun ajan päättymiseen asti, toisin sanoen kaksi kuukautta ja kymmenen päivää tuomion tiedoksi antamisen jälkeen tai, muutoksenhaun tapauksessa, muutoksenhaun hylkäämisen jälkeen, SEUT 280 artiklan ja SEUT 264 artiklan toisen kohdan nojalla.

Ydinaseiden levittämisen torjumisesta on huomattava lisäksi, että asiassa T-562/10, *HTTS vastaan neuvosto*, 7.12.2011 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, annettu noudattaen yksipuoliseen tuomioon johtanutta menettelyä) unionin yleinen tuomioistuin kumosi asetuksen, jolla kantajaan kohdistetaan rajoittavia toimenpiteitä, ja katsoi, että neuvoston esittämät perustelut näyttävät ensi silmäyksellä ristiriitaisilta ja ettei niistä käy selvästi ilmi, perustuuko kantajan nimen riidanalaiseen luetteloon ottaminen aiemmassa asetuksessa esitettyjen seikkojen eli kantajan ja HDLS:n välisten yhteyksien pysymiseen ennallaan vai uusiin seikkoihin eli kantajan ja IRISL:n väliin suoriin yhteyksiin. Joka tapauksessa asetuksen tai kantajan uudelleenarviointipyyntöön seurauksena laaditun neuvoston kirjeen perusteella ei voida arvioida syitä, joiden johdosta neuvosto on katsonut, että kantajan esittämät seikat, jotka koskevat erityisesti sen toiminnan luonnetta ja sen autonomiaa HDLS:ään ja IRISL:ään nähden, eivät ole voineet vaikuttaa siten, että neuvoston kanta kantajaan kohdistettaviin rajoittaviin toimenpiteisiin olisi muuttunut. Neuvosto ei myöskään yksilöi IRISL:n kantajaan kohdistamaksi väitetyn määräysvallan luonnetta eikä kantajan IRISL:n lukuun suorittamia toimia. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen asetuksen perusteluvollisuuden rikkomisen vuoksi siltä osin kuin se koskee kantajaa. Jotta riidanalaisella asetuksella säädettyjen rajoittavien toimenpiteiden tehokkuudelle ei aiheutuisi vakavaa ja peruuttamatonta vahinkoa ja jotta kantaja ei voisi ryhtyä toimenpiteisiin välttääkseen sen, että rajoittavia toimenpiteitä voidaan jatkossa soveltaa siihen, unionin yleinen tuomioistuin päätti kuitenkin pysyttää kyseisen asetuksen vaikutukset enintään kahden kuukauden ajan tuomion julistamisesta.

Ympäristö – Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmä

Asiassa T-369/07, *Latvia vastaan komissio*, tuomio 22.3.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), käsiteltiin komission päätöstä, jossa todetaan, että Latvian tasavallan kaudelle 2008–2012 laaditun kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kansallisen jakosuunnitelman muutoksen eräs osa ei ole direktiivillä 2003/87/EY²¹ perustetun kasvihuonekaasujen

²¹ Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta 13.10.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (EUVL L 275, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna 27.10.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/101/EY (EUVL L 338, s. 18).

päästöoikeuksien kaupan järjestelmän mukainen. Komissio teki tästä muutetusta kansallisesta jakosuunnitelmasta, josta Latvian tasavalta on ilmoittanut, ensimmäisen päätöksen, jossa se totesi alkuperäisen kansallisen jakosuunnitelman yhden osan olevan direktiivin 2003/87 vastainen ja ilmoitti, ettei kansallista jakosuunnitelmaa vastusteta edellyttäen, että siihen tehdään muutoksia myönnettävien päästöoikeuksien kokonaismäärän vähentämiseksi. Muutettua kansallista jakosuunnitelmaa koskeva päätös tehtiin kuitenkin direktiivin 2003/87 9 artiklan 3 kohdassa säädetyn määräajan päätyttyä. Kyseisen kohdan nojalla jäsenvaltion tehtyä ilmoituksen kansallisesta jakosuunnitelmasta komissio voi kolmen kuukauden kuluessa hylätä tämän kansallisen jakosuunnitelman tai sen osan sillä perusteella, ettei se ole direktiivin liitteessä III lueteltujen perusteiden mukainen.

Määrittääkseen, voiko komissio hyväksyä pätevästi riidanalaisen päätöksen tämän määräajan päättymisen jälkeen, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jos komissio pidättyy käyttämästä tätä toimivaltaa jäsenvaltion kansallisesta jakosuunnitelmastaan tekemästä ilmoituksesta alkavan kolmen kuukauden määräajan kuluessa, jäsenvaltio voi lähtökohtaisesti panna kyseisen kansallisen jakosuunnitelman täytäntöön ilman, että se edellyttää komission antamaa hyväksyntää. Kansallisen jakosuunnitelman tutkintamenettelyä ei näin ollen välttämättä tarvitse päättää muodollisella päätöksellä. Sen sijaan komissio voi joutua käyttämään päätösvaltaansa, kun jäsenvaltio ei muuta tai kieltäytyy muuttamasta kansallista jakosuunnitelmaansa ennen kolmen kuukauden määräajan päättymistä esitetyistä vastalauseista huolimatta. Tällaisen komission tekemän hylkäävän päätöksen puuttuessa ilmoitetusta kansallisesta jakosuunnitelmasta nimittäin tulee lopullinen, ja siihen sovelletaan laillisuusolettamaa, joka mahdollistaa sen, että jäsenvaltio voi panna sen täytäntöön.

Kyseessä olevista muutoksista, jotka tehdään tutkintamenettelyn myöhemmässä vaiheessa, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niiden tarkoituksena on nimenomaisesti ottaa huomioon komission alun perin esittämät vastalauseet. Näin ollen se, että komissio hyväksyy kyseiset muutokset, on ainoastaan seurausta niistä vastalauseista, jotka komissio on alun perin esittänyt, eikä osoitus sen yleisestä hyväksymisoikeudesta. Komission ei myöskään tarvitse hyväksyä kansalliseen jakosuunnitelmaan tehtyjä muutoksia muodollisella päätöksellä.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että direktiivin 2003/87 9 artiklan 3 kohdan nojalla aloitetulla menettelyllä pyritään turvaamaan jäsenvaltioille oikeusvarmuus ja erityisesti mahdollistamaan varmuuden saaminen nopeasti – lyhyiden määräaikojen kuluessa – siitä, miten ne voivat kyseisen kauden aikana kansallisen jakosuunnitelmansa perusteella myöntää päästöoikeuksia ja hoitaa päästöoikeuksien kaupan järjestelmää. On perusteltujen intressien mukaista, että kansallinen jakosuunnitelma välttyy siltä vaaralta, että komissio vastustaa sitä jossakin sen voimassaoloajan vaiheessa. Näitä seikkoja sovelletaan kaikkiin kansallisiin jakosuunnitelmiin riippumatta siitä, onko kyseessä alun perin ilmoitettu versio vai muutettu ja myöhemmin ilmoitettu versio, ja tämä on erityisen tärkeää silloin, kun komission valvontaa on jo edeltänyt tutkintamenettelyn ensimmäinen vaihe.

Näin ollen direktiivin 2003/87 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun ilmoituksen käsite kattaa sekä alun perin tehdyn että myöhemmän ilmoituksen, jotka on tehty erilaisista kansallisen jakosuunnitelman versioista, joten kummastakin ilmoituksesta alkaa uusi kolmen kuukauden määräaika. Mainitussa asiassa unionin yleinen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se on tehty mainitun määräajan päätyttyä, kun muutettu kansallinen jakosuunnitelma oli jo tullut lopulliseksi.

Kansanterveys

Asiassa T-257/07, *Ranska vastaan komissio*, tuomio 9.9.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), kantaja pyysi kumoamaan asetuksen, jolla komissio muutti asetusta (EY) N:o 999/2001²², siltä osin kuin sillä sallittiin valvonta- ja hävittämistoimenpiteitä, jotka olivat vähemmän rajoittavia kuin aiemmat lammasta ja vuohikarjaa koskeneet toimenpiteet. Tässä suhteessa unionin yleinen tuomioistuin tarkensi, että sen riskitason vahvistaminen, joka ei yhteiskunnan kannalta ole hyväksyttävä, kuuluu niille toimielimille, jotka vastaavat suojelun asianmukaisen tason poliittisesta määrittämisestä. On näiden toimielinten tehtävä määrittää, missä ratkaisevassa pisteessä kansanterveydelle, turvallisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haittavaikutukset ovat niin todennäköisiä ja niiden vaikutukset niin vakavia, ettei niitä enää pidetä yhteiskunnan kannalta hyväksyttävänä, ja kun tämä piste on saavutettu, ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin on turvauduttava jäljellä olevasta tieteellisestä epävarmuudesta huolimatta. Määrittäessään riskitasoa, jota ei pidetä yhteiskunnan kannalta hyväksyttävänä, toimielinten velvollisuutena on taata korkea suojelun taso kuitenkin omaksumatta riskiä koskevaa puhtaasti hypoteettista lähestymistapaa ja tekemättä päätöksiään nollariskin periaatteella. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että riskinhallinta vastaa kaikkia niitä toimia, jotka toimielin toteuttaa vastatakseen riskiin ja laskeakseen riskin yhteiskunnan kannalta hyväksyttävälle tasolle noudattaen velvoitettaan taata kansanterveyden, turvallisuuden ja ympäristön suojelun korkea taso.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti lisäksi, että on toimivaltaisen viranomaisen tehtävä tutkia hyväksytyt väliaikaiset toimenpiteet uudelleen kohtuullisen ajan kuluessa, sillä kun uudet seikat muuttavat käsitystä riskistä tai osoittavat, että riskiä voidaan torjua olemassa olevia toimenpiteitä vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä, toimielinten on huolehdittava siitä, että lainsäädäntöä mukautetaan uusien tietojen mukaiseksi. Uudet tiedot ja tutkimustulokset, jotka puoltavat ehkäisevien toimenpiteiden lieventämistä, muuttavat siis viranomaisille asetetun kansanterveyden korkean suojelutason säilyttämistä koskevan velvollisuuden konkreettista sisältöä. Jos tällaiset seikat muuttavat alkuperäistä riskin arviointia, vähemmän rajoittavien ehkäisevien toimenpiteiden hyväksymisen laillisuutta on arvioitava näiden seikkojen perusteella eikä sellaisten seikkojen perusteella, jotka on huomioitu hyväksyttäessä aiempia ehkäiseviä toimenpiteitä. Tuomioistuin voi katsoa ennalta varautumisen periaatetta loukatun vain, jos uusi riskitaso ylittää yhteiskunnan kannalta hyväksyttävän riskitason.

Televisiolevitys

Asiassa T-385/07, *FIFA vastaan komissio*, tuomio 17.2.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), ja asiassa T-55/08, *UEFA vastaan komissio*, tuomio 17.2.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, muutoksenhaku vireillä), unionin yleinen tuomioistuin käsiteli kumoamiskannetta, jolla jalkapallon maailmanlaajuinen täytöntöönpanoelin ja eurooppalaista jalkapalloilua johtava elin riitauttivat komission päätökset, joissa komissio totesi yhteensopiviksi unionin lainsäädännön kanssa Belgian kuningaskunnan sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan laatimat luettelot tapahtumista, joilla katsotaan direktiivin 89/552/ETY²³ 3 a artiklan 1 kohdan nojalla olevan erityistä yhteiskunnallista merkitystä. Belgian laatimaan luetteloon sisältyivät muun muassa kaikki jalkapallon maailmanmestaruuskilpailujen viimeisen vaiheen ottelut, ja Yhdistyneen kuningaskunnan luetteloon kuuluivat kaikki jalkapallon Euroopan

²² Tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 999/2001 (EYVL L 147, s. 1).

²³ Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3.10.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23).

mestaruuskilpailujen (EURO) viimeisen vaiheen ottelut. Luettelot oli toimitettu komissiolle direktiivin 89/552 mukaisesti. Direktiivi antaa jäsenvaltioille oikeuden kieltää sellaisten tapahtumien yksinoikeudella lähettämisen, joilla jäsenvaltiot katsovat olevan erityistä yhteiskunnallista merkitystä, mikäli tällainen lähettäminen estäisi merkittävää osaa yleisöstä seuraamasta näitä tapahtumia maksuttoman television välityksellä.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että direktiivin 97/36/EY²⁴ johdanto-osan 18 perustelukappaleen viittaus jalkapallon maailmanmestaruuskilpailuihin ja jalkapallon Euroopan mestaruuskilpailuihin tarkoittaa, että kun jäsenvaltio sisällyttää näihin kilpailuihin kuuluvia otteita laatimaansa luetteloon, sen ei tarvitse esittää komissiolle antamassaan ilmoituksessa erityisiä perusteluja niiden luonteesta yhteiskunnallisesti erityisen merkittävänä tapahtumina. Komission mahdollisesti tekemä päätelmä, jonka mukaan maailmanmestaruuskilpailujen ja EURO:n sisällyttäminen kokonaisuudessaan jäsenvaltion yhteiskunnallisesti erityisen merkittävien tapahtumien luetteloon on yhteensoveltuvaa unionin oikeuden kanssa sillä perusteella, että kutakin kilpailua voidaan ominaisuuksiltaan pitää pätevästi yhtenä tapahtumakokonaisuutena, voidaan kuitenkin kyseenalaistaa erityisten seikkojen perusteella. Kantajien on erityisesti osoitettava, ettei muilla kuin erittäin tärkeillä otteluilla ole kyseiselle valtiolle yhteiskunnallisesti tällaista merkitystä. Maailmanmestaruuskilpailuiden osalta tällaisia otteluita ovat muut kuin välierät, loppuottelu ja asianomaisen maan maajoukkueen tai maajoukkueiden ottelut ja EURO:n osalta muut kuin avausottelu ja loppuottelu.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että mainitut erittäin tärkeät ottelut ja maajoukkueen ottelut ovat kyseisen jäsenvaltion yleisölle erityisen merkittäviä tapahtumia ja että ne näin ollen voidaan sisällyttää kansalliseen luetteloon tapahtumista, joita yleisön on voitava seurata maksuttoman television välityksellä. Maailmanmestaruuskilpailujen ja EURO:n muista otteluista unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niitä voidaan pitää pikemminkin yhtenä tapahtumakokonaisuutena kuin otteluihin jakautuvana yksittäisten tapahtumien kokoelmana. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että muut kuin erittäin tärkeät ottelut ja maajoukkueen ottelut voivat vaikuttaa kyseisten joukkueiden mahdollisuuksiin osallistua erittäin tärkeisiin otteluihin, minkä vuoksi yleisö voi olla erityisen kiinnostunut seuraamaan näitä otteluita. Tässä suhteessa unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että etukäteen – kansallisen luettelon laatimishetkellä tai lähetysoikeuksien hankkimishetkellä – ei ole mahdollista määrittää, mitkä ottelut ovat todella ratkaisevia näiden kilpailujen myöhempien vaiheiden kannalta tai mitkä ottelut vaikuttavat kansallisen maajoukkueen menestymiseen. Tästä syystä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että se, että jotkin erittäin tärkeisiin otteluihin kuulumattomat ottelut voivat vaikuttaa joukkueen mahdollisuuksiin osallistua erittäin tärkeisiin otteluihin, voi oikeuttaa jäsenvaltion päätöksen pitää näiden kilpailujen kaikkia otteluita yhteiskunnallisesti erittäin merkittävänä. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että tapahtumia, joita voidaan pitää yhteiskunnallisesti erittäin merkittävänä, ei ole yhdenmukaistettu, ja totesi, että viimeisimpien kilpailujen aikana käytyjen muiden kuin erittäin tärkeiden otteluiden katsojaluvut osoittavat näiden otteluiden kiinnostaneen suurta määrää televisionkatsojia, joista valtaosa ei tavallisesti seuraa jalkapalloa.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka maailmanmestaruuskilpailujen ja EURO:n katsominen yhteiskunnallisesti erittäin merkittäviksi tapahtumiksi voi vaikuttaa hintaan, jonka FIFA ja UEFA saavat kilpailujen lähetysoikeuksien myöntämisestä, se ei tee tyhjäksi näiden oikeuksien kaupallista arvoa, koska se ei velvoita näitä organisaatioita luovuttamaan kyseisiä oikeuksia millä hyvänsä ehdoilla. Lisäksi vaikka tällainen luokittelu rajoittaa palvelujen tarjoamisen vapautta

²⁴ Direktiivin 89/552/ETY muuttamisesta 30.6.1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/36/EY (EYVL L 202, s. 60).

ja sijoittautumisvapautta, rajoitus on perusteltu, sillä sen tarkoituksena on suojella oikeutta saada tietoja ja taata laajalle yleisölle mahdollisuus seurata yhteiskunnallisesti erittäin merkittäviä tapahtumia koskevia televisiolähetystyksiä.

Julkiset hankinnat – Oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin

Asiassa T-461/08, *Evropaiki Dynamiki vastaan EIP*, 20.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sillä on toimivalta tutkia hylätyn tarjouksentekijän tekemä muutoksenhaku, joka kohdistuu Euroopan investointipankin (EIP) hallituksen päätökseen myöntää tietotekniikan alan julkista hankintaa koskeva sopimus, ja tämän jälkeen kumosi kyseisen päätöksen erityisesti sillä perusteella, ettei tarjouksilpailumenettely täyttänyt täyden oikeussuojan edellytyksiä. Riidanalaisesta päätöksestä ei yhtäältä ollut ilmoitettu kantajalle, joka sai päätöksestä lähtökohtaisesti tiedon vasta sen oikeusvaikutuksen lakattua sopimuksen allekirjoittamisen ja voimaantulon myötä. Käsiteltävässä asiassa kantajalla olisi kuitenkin pitänyt olla mahdollisuus jättää hankintasopimuksen tekemisestä tehdyn päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskeva hakemus ennen sopimuksen allekirjoittamista ja voimaantuloa kantajan pääasiassa nostaman kanteen tehokkuuden takaamiseksi. Kanne koski tarjouspyyntömenettelyiden puolueettomuuden valvontaa ja kantajan mahdollisuuksien turvaamista hankintasopimuksen tekemiseksi EIP:n kanssa tarjouspyyntömenettelyn päätyttyä.

Toisaalta EIP ei perustellut hankintasopimuksen tekemisestä tehtyä päätöstä kantajalle riittävästi ennen kuin tämä nosti pääasiaa koskevan kanteen, joka koskee erityisesti kyseisen päätöksen kumoamista. Julkisessa hankintamenettelyssä hylätyn tarjouksentekijän oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin hankintasopimuksen tekemisestä muun tarjoajan kanssa tehtyä päätöstä vastaan sekä sopimuksen tekemisen viranomaisen vastaava velvollisuus ilmoittaa hylätylle tarjouksentekijälle pyynnöstä päätöksensä perustelut voidaan katsoa oikeuskäytännössä tarkoitetuiksi olennaisiksi menettelymääräyksiksi siltä osin kuin ne velvoittavat liittämään sopimuksen tekemistä koskevaan päätökseen takeet, jotka mahdollistavat päätökseen johtaneen tarjouspyyntömenettelyn puolueettomuuden tehokkaan valvonnan.

II Vahingonkorvausasiat

Asiassa T-88/09, *Idromacchine ym. vastaan komissio*, 8.11.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin käsittelee yhteisön sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymisedellytyksiä toimielimen loukattua salassapitovelvollisuuttaan antamalla Euroopan unionin virallisessa lehdessä kantajaa koskevia tietoja.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tarkasteltaessa tietojen antamista valtiontukea koskevassa komission päätöksessä luottamuksellisiksi on katsottava tiedot, joiden mukaan yritys, joka ei ole kyseisen tuen saaja, ei ole voinut toimittaa sopimuskumppanilleen voimassa olevien standardien mukaisia tuotteita sopimusehtojen mukaisesti, kun kyseinen jäsenvaltio on toimittanut nämä tiedot komissiolle yksinomaan kyseisten tukien tutkintaa koskevaa hallinnollista menettelyä varten ja kun tiedot ovat koskeneet näiden yritysten välisiä kaupallisia suhteita. Tällaiset tiedot voivat lisäksi aiheuttaa vakavaa vahinkoa kyseiselle yritykselle, sillä ne esittävät sen erityisen kielteisessä valossa. Sikäli kuin tietojen antaminen voi vahingoittaa yrityksen yrityskuvaa tai mainetta, tällaisten tietojen antamisen estäminen on kyseisen yrityksen intressien mukaista ja tätä intressiä on objektiivisesti katsoen syytä suojella.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tiedon luottamuksellisuuden arviointi edellyttää tältä osin tiedon antamista vastaan puhuvan perustellun yksilöllisen edun ja sen yleisen edun

vertaamista, jonka mukaan unionin toimielinten toiminnassa on noudatettava avoimuusperiaatetta mahdollisimman laajalti. Mainitussa asiassa tietojen antamista pidetään suhteettomana komission päätöksen päämäärään nähden, sillä sopimusvelvoitteiden laiminlyönnit olisi voitu esittää hyvin yleisellä tasolla tai tarvittaessa yksityiskohtaisemmin paljastamatta kuitenkaan kummassakaan tapauksessa tavarantoimittajan nimeä.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissiolla on vain vähän harkintavaltaa sen suhteen, onko konkreettisessa tapauksessa syytä poiketa salassapitovelvollisuudesta, ja totesi, että yrityksen mainetta vahingoittavien luottamuksellisten tietojen antaminen rikkoo EY 287 artiklassa säädettyä salassapitovelvollisuutta ja on riittävä peruste riittävän ilmeisen rikkomisen toteutamiselle. Näin ollen komissio veloitetaan maksamaan kantajalle 20 000 euroa sen yrityskuvalle ja maineelle aiheutuneesta vahingosta.

Asiassa T-341/07, *Sison vastaan neuvosto*, 23.11.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, annettu laajennetussa kokoonpanossa) unionin yleinen tuomioistuin tarkensi unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun – erityisesti yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia antavan säännön riittävän selvää rikkomista koskevan vastuun – syntymisedellytyksiä siinä tapauksessa, että unionin yleinen tuomioistuin on kumonnut vahingon aiheuttaneen lainvastaisen päätöksen siitä syystä, että kansalliset päätökset, joiden perusteella neuvosto jädäytti kantajan varat, eivät tähdänneet tutkinnan tai rikosasian käsittelyn aloittamiseen eivätkä tuomioon terrorismista, kuten unionin lainsäädäntö edellyttää.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, ettei vahingonkorvauskanteella pyritä varmistamaan mistä tahansa lainvastaisuudesta aiheutuneen vahingon korvaamista. Unionin vastuu voi syntyä ainoastaan, mikäli unioni on rikkonut riittävän selvästi yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia antavaa sääntöä. Ratkaiseva peruste sille, että tämän edellytyksen voidaan katsoa täyttyneen, on asianomaisen toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen selvä ja vakava ylittäminen. Vaikka asianomaisen toimielimen harkintavallan laajuus on ratkaiseva, se ei kuitenkaan ole yksinomainen arviointiperuste. Näin ollen sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa oikeuskäytännössä otetaan huomioon muun muassa säänneltävien tilanteiden monitahoisuus ja lainsäädännön soveltamis- tai tulkintavaikeudet.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoikin, että vaikka neuvostolla ei ole lainkaan harkintavaltaa arvioidessaan, toteutuvatko sellaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joiden perusteella ratkaistaan, sovelletaanko varojen jäädyttämistoimenpidettä, unionin lainsäädännön tulkinta ja soveltaminen oli mainitussa asiassa erityisen vaikeaa. Se totesi, että jo säännösten sanamuodot ovat erityisen vaikeaselkoisia, mistä on osoituksena unionin yleisen tuomioistuimen tätä asiaa koskevan oikeuskäytännön runsaus. Unionin yleinen tuomioistuin on pystynyt kehittämään näitä säännöksiä koskevan rationaalisen ja johdonmukaisen tulkintatavan vasta tutkittuaan asioita useiden vuosien aikana. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi vasta vahingon aiheuttaneen päätöksen kumoavassa tuomiossaan, että päätöksen on, jotta neuvosto voisi siihen pätevästi vedota, sisällyttävä sellaiseen kansalliseen menettelyyn, jonka tarkoituksena on suoraan ja pääasiallisesti ennalta ehkäisevän tai rangaistuksenomaisen toimenpiteen kohdistaminen asianomaiseen terrorismin torjumisen nimissä. Unionin yleinen tuomioistuin kiinnittää huomion myös mainitun asian ratkaisemisen edellyttämien oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevien arviointien monitahoisuuteen. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen kohdistuvien uhkien torjunnan yleisen edun mukainen perustavanlaatuinen merkitys sekä rajoitteet, joita näiden uhkien torjunta Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston vaatimuksen mukaisesti ”kaikkia keinoja käyttäen” asettaa unionin asianomaisille toimielimille, ovat myös tekijöitä, jotka on syytä ottaa huomioon.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi mainitussa asiassa, että se, että neuvosto on rikkonut sovellettavaa säännöstöä, vaikka rikkominen onkin selvästi osoitettu, on seuraus neuvostoa koskeneista erityisistä rajoitteista ja velvoitteista ja muodostaa sääntöjenvastaisuuden, johon tavanomaisesti varovainen ja huolellinen viranomainen olisi vastaavissa olosuhteissa voinut syyllistyä. Tämän vuoksi neuvoston ei voida katsoa syyllistyneen riittävän ilmeiseen rikkomiseen, joka oikeuttaisi vahingonkorvaukseen.

III Muutoksenhaku

Vuoden 2011 aikana virkamiestuomioistuimen tuomioista tehtiin 44 valitusta, ja unionin yleisen tuomioistuimen muutoksenhakujaosto ratkaisi 29 valitusasiaa. Neljää näistä on syytä tarkastella lähemmin.

Asiassa T-80/09 P, *komissio vastaan Q*, 12.7.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin korosti, että tapauksessa, jossa Euroopan unionin virkamiehiä koskevan oikeuden rikkominen aiheutti vahinkoa unionin virkamiehille ja entisille virkamiehille, pelkkä lainvastaisuuden toteaminen riitti täyttämään ensimmäisen yhteisön vastuun kolmesta syntymisedellytyksestä ilman, että olisi ollut tarpeen todeta unionin rikkoneen riittävän selvästi yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia antavaa sääntöä²⁵. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti lisäksi, että virkamiehen Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 24 artiklan 2 kohdan nojalla nostaman vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että kaikki kansalliset oikeussuojakeinot on jo käytetty, sikäli kuin ne takaavat tehokkaan suojan asianomaisille ja voivat johtaa väitetyn vahingon korvaamiseen. Kyseisellä mainitulla säännöksellä käyttöön otettu erityinen vastuuta koskeva järjestelmä eli tuottamuksesta riippumattomasta vastuuta koskeva järjestelmä perustuu viranomaisien velvollisuuteen suojella virkamiesten ja toimihenkilöiden terveyttä ja turvallisuutta sellaisilta kolmansien osapuolten tai muiden virkamiesten hyökkäyksiltä tai huonolta kohtelulta, joiden kohteeksi he voivat joutua tehtävissään, ja erityisesti henkilöstösääntöjen 12 b artiklan 3 kohdassa tarkoitettua työpaikkakiusaamiselta. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että virkamiestuomioistuin on rikkonut henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklaa ja lausunut kanteen ulkopuolisesta seikasta velvoittaessaan komission korvaamaan henkisen kärsimyksen, joka oli seuraus virkavirheestä ja siitä aiheutuneesta kantajan eristämisestä yksikössään. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että virkamiestuomioistuin on rikkonut henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklaa ja ylittänyt tuomioistuinvalvonnan rajat ottamalla hallintoelimen sijasta kantaa kantajan esittämään työpaikkakiusaamista koskevaan väitteeseen.

Asiassa T-361/10 P, *komissio vastaan Pachtitis*, tuomio 14.12.2011 (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), ja asiassa T-6/11 P, *komissio vastaan Vicente Carbajosa ym.*, 14.12.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tältä osin virkamiestuomioistuimen tuomiot ja katsoi, ettei Euroopan unionin henkilöstövalintatoimistolla (EPSO) ollut toimivaltaa määrätä kilpailun valintakokeiden sisältöä. Unionin yleinen tuomioistuin on tutkinut EPSOn ja valintalautakunnan välisen toimivallanjaon henkilöstösääntöjen liitteen III huomioon ottaen ja totesi, että vaikka valintakokeiden sisällön määrittämistä koskevaa toimivaltaa ei ole nimenomaisesti annettu EPSOLle eikä myöskään kilpailun valintalautakunnalle, ennen EPSOn perustamista valintakokeiden kulusta huolehtiminen oli uskottu vakiintuneen

²⁵ Tämä vahvistaa asiassa T-143/09 P, *komissio vastaan Petrilli*, 16.12.2010 annetun tuomion (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), josta oli tehty uudelleenkäsitellyä koskeva ehdotus, joka päätettiin unionin tuomioistuimen 8.2.2011 antamalla päätöksellä, C-17/11 RX.

oikeuskäytännön mukaisesti yksin valintalautakunnan tehtäväksi. Koska henkilöstösääntöjä ei ole muutettu siten, että tällainen toimivalta olisi myönnetty yksinomaan EPSOLle, ja koska saman liitteen 7 artiklassa EPSOLle asetetut tehtävät ovat luonteeltaan pääasiallisesti organisatorisia, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei EPSOLla ollut toimivaltaa määrätä kilpailun esivalintakokeiden sisältöä. EPSOn perustamista koskevasta päätöksestä²⁶ ja sen organisaatiota ja toimintaa koskevasta päätöksestä²⁷ unionin yleinen tuomioistuin totesi, että ne ovat oikeusnormien hierarkiassa henkilöstösääntöjen säännösten alapuolella. Näin ollen laillisuusperiaatteen nojalla on todettava, että vaikka nämä päätökset sisältävät sanamuotoja, joiden perusteella voidaan virheellisesti olettaa EPSOn olevan toimivaltainen määräämään valintakokeiden sisällön, niitä ei voida kuitenkaan tulkita henkilöstösääntöjen vastaisesti.

Asiassa T-325/09 P, *Adjemian ym. vastaan komissio*, 21.9.2011 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että oikeuden väärinkäytön kiellon periaate, joka kieltää vetoamasta vilpillisesti oikeuden säännöksiin, kuului yleisiin oikeusperiaatteisiin. Tämän vuoksi lainsäätäjän ja työ sopimusten tekemiseen toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyessään ja pannessaan täytäntöön Euroopan yhteisöjen ja niiden toimihenkilöiden välisiä suhteita koskevia sääntöjä estettävä peräkkäisten määräaikaisten sopimusten käytöstä seuraava väärinkäyttö noudattaen EY 136 artiklassa säädettyjä elin- ja työolojen kohentamista ja riittävää sosiaalista suojelamista koskevia tavoitteita. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että sopimussuhteisten toimihenkilöiden työ sopimusten pääpiirre oli niiden ajallinen epävarmuus, mikä vastaa näiden sopimusten nimenomaista tarkoitusta täyttää väliaikaisilla työntekijöillä toimia, jotka ovat luonteeltaan epävarmoja tai joihin haetaan vain sijaista varsinaisen työntekijän poissaolon ajaksi. Työ sopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen ei siis voi käyttää mainittua järjestelmää teettääkseen vakituisen henkilökunnan tehtäviä vastaavia töitä pitkiä aikoja väliaikaisilla työntekijöillä, joita käytettäisiin tällöin säännöistä poikkeavalla tavalla ja pitkittyneessä epävarmassa tilanteessa. Tällainen menettely olisi nimittäin vastoin oikeuden väärinkäytön kiellon periaatetta, jota sovelletaan työ sopimuksen tekemiseen toimivaltaisen viranomaisen tapaan käyttää peräkkäisiä määräaikaista sopimuksia julkishallinnossa. Tämä väärinkäyttö voidaan kuitenkin korjata ja sille, jota asia koskee, aiheutuneet haitalliset vaikutukset voidaan poistaa muuttamalla työ sopimusta ja erityisesti tekemällä peräkkäisistä määräaikaista sopimuksista toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia.

IV Välitoimihakemukset

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentille jätettiin kuluneena vuonna 44 välitoimihakemusta, mikä on hiukan enemmän kuin edellisenä vuonna (41). Välitoimista päättävä tuomari ratkaisi vuonna 2011 52 asiaa, kun niitä vuonna 2010 ratkaistiin 38. Hän hyväksyi kaksi täytäntöönpanon lykkäämistä koskevaa hakemusta, jotka koskivat kantajille niiden kilpailunvastaisiin kartelleihin osallistumisen vuoksi määrättyjä sakkoja, toisen asiassa T-392/09 R, *1. garantovaná vastaan komissio*, 2.3.2011 antamallaan määräyksellä (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja toisen asiassa T-393/10 R, *Westfälische Drahtindustrie ym. vastaan komissio*, 13.4.2011 antamallaan

²⁶ Euroopan yhteisöjen henkilöstövalintatoimiston perustamisesta 25.7.2002 tehty Euroopan parlamentin, neuvoston, komission, tuomioistuimen, tilintarkastustuomioistuimen, talous- ja sosiaalikomitean, alueiden komitean ja Euroopan oikeusasiamiehen päätös 2002/620/EY (EYVL L 197, s. 53).

²⁷ Euroopan yhteisöjen henkilöstövalintatoimiston organisaatiosta ja toiminnasta 25.7.2002 tehty Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission pääsihteerien, tuomioistuimen kirjaajan, tilintarkastustuomioistuimen, talous- ja sosiaalikomitean ja alueiden komitean pääsihteerien sekä oikeusasiamiehen edustajan päätös 2001/621/EY (EYVL L 197, s. 56).

määräyksellä (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Näissä määräyksissä unionin yleisen tuomioistuimen presidentti on voinut tarkentaa konserneja koskevaa oikeuskäytäntöä, jonka mukaan kiireellisyysarvioinnin yhteydessä otetaan huomioon sen konsernin taloudelliset resurssit, johon välitoimea pyytävä yritys kuuluu.

Edellä mainitussa asiassa *1. garantovaná vastaan komissio* kantajana oleva rahoitusalan yritys pyytää vapautusta komission sille määräämästä velvollisuudesta asettaa pankkitakaus, joka on edellytys sille, ettei yritykselle määrättyä sakkoa peritä välittömästi. Kyseinen sakko määrättiin sillä perusteella, että yrityksellä oli ratkaiseva vaikutusvalta erään teräs- ja kaasuteollisuudelle tarkoitettujen kalsiumkarbidi- ja magnesiumpohjaisten reagenssien alan kartelliin osallistuneen yrityksen kauppapolitiikkaan. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että mainittuun asiaan liittyy poikkeuksellisia olosuhteita, joiden vuoksi pankkitakauksen asettamista koskevan velvollisuuden lykkääminen on perusteltua. On nimittäin ilmeisen perusteltua, kuten myös kantaja on itse osoittanut, että sen heikon taloudellisen tilanteen vuoksi useat pankit ovat kieltäytyneet myöntämästä sille kyseistä pankkitakautta. Komission esittämillä seikoilla ei ole myöskään voitu kyseenalaistaa kantajan väitettä, jonka mukaan se ei kuulunut suurempaan ryhmään eikä sillä ollut pääasiallista osakkeenomistajaa. Kantaja ei myöskään väittänyt kuuluvansa verkostoon, jonka muilla jäsenillä voisi olla sen kanssa yhteisiä intressejä. Kantajaa ei voitu myöskään moittia siitä, että se olisi aiheuttanut huonon taloudellisen tilanteensa omalla toiminnallaan. Se, että kantaja investoi suurimman osan jäljellä olevista varoistaan pitkäaikaisiin lainoihin tehden niistä käyttöomaisuutta vain vähän ennen sakkojen määräämistä, on järkevää ottaen huomioon sen toiminnan pääomasijoittajana. Tässä suhteessa kantajaa ei voitu vaatia jäädyttämään näitä investointeja ja lopettamaan taloudellista toimintaansa komission hallinnollisen menettelyn ajaksi. Punnittuaan käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat edut unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, ettei unionin taloudellisten etujen suojaa paranneta vaatimalla sakon välitöntä maksamista, sillä on epätodennäköistä, että komissio voisi näin toimien saada sakon kokonaisuudessaan. Näin ollen presidentti myönsi haetun vapautuksen kuitenkin sillä edellytyksellä, ettei kantaja voi luovuttaa tiettyjä varoja ilman komission etukäteen antamaa suostumusta, että kantaja maksaa komissiolle tekemäänsä varausta vastaavan summan ja että kantaja ilmoittaa komissiolle säännöllisesti varojensa ja sijoitustensa kehitymisestä.

Edellä mainitussa asiassa *Westfälische Drahtindustrie ym. vastaan komissio* kolme terästeollisuudessa toimivaan konserniin kuuluvaa yritystä, joille on määrätty sakot osallistumisesta jänneteräsalan kartelliin, esitti välitoimihakemuksen saadakseen vapautuksen velvollisuudesta asettaa pankkitakaus. Tästä unionin yleisen tuomioistuimen presidentti huomautti, että vapautus pankkitakauksen asettamisesta voidaan myöntää ainoastaan, jos hakija osoittaa takauksen asettamisen olevan objektiivisesti katsoen mahdotonta tai – vaihtoehtoisesti – takauksen asettamisen vaarantavan yrityksen olemassaolon. On näytetty toteen, että kantajat yrittivät hankkia määrääjän kuluessa tosiasiallisesti ja toistuvasti sakot kattavan pankkitakauksen mutta että ne epäonnistuivat siinä, sillä kaikki niiden neljätoista tavanomaisesti käyttämää pankkia hylkäsivät useista yhteydenotoista huolimatta niiden hakemuksen tutkittuaan huolellisesti niiden taloudellisen tilanteen. Presidentti ei ole huomioinut osakkeenomistaja ArcelorMittal, joka omistaa kolmasosan yhdestä kantajana olevasta yrityksestä, varoja. Presidentti muistutti, että konserneja koskevaa oikeuskäytäntöä on laajennettu koskemaan vähemmistöosakkuuksia (30 %) – kyseisen yrityksen pääomarakenteen mukaan –, mutta totesi, että ArcelorMittal-konserni ja konserni, johon kantajat kuuluivat, olivat teräsmarkkinoilla toistensa kilpailijoita ja noudattivat erilaisia strategisia tavoitteita. Presidentti hylkäsi myös komission väitteen, joka perustuu siihen, että on mainittujen pankkien omien etujen mukaista periä saatavansa takaisin. Presidentin mukaan pankkitakauksesta kieltäytyneenä luottolaitoksena toimineen pankin edut voidaan alistaa komission eduille vain, jos on sovellettava konserneja koskevaa oikeuskäytäntöä, eikä asia ole näin tässä tapauksessa. Kantajien neljätoista tavanomaisesti käyttämää pankkia eivät näet kuuluneet kantajien konserniin. Niiden liikesuhteet

konserniin rajoittuivat luotonantoon, saatavien perimiseen ja korkojen maksuun. Tältä osin luotolaitosten ja kantajien strategisten etujen mukaiset tavoitteet eivät olleet yhteneväiset. Koska kantajat ovat osoittaneet, etteivät ne voi saada pankkitakausta, presidentti piti merkityksellisinä väitteitä, jotka komissio on esittänyt rahoituksellisten ja taloudellisten tietojen perusteella osoitukseen, että välitoimihakemuksen hylkäämisen jälkeen mikä tahansa järkevä pankki myöntäisi kantajille kyseisen takauksen.

Lisäksi sakkojen alentamista koskeva lisävaatimus, joka perustuu erityisesti kanneperusteeseen, jossa kantajat toteavat, ettei niiden maksukyvyttömyyttä ole huomioitu, on ilmeisen perusteltu, sillä presidentti on katsonut, ettei käsiteltävässä asiassa voida sulkea pois unionin yleisen tuomioistuimen mahdollisuutta käyttää sakkoja koskevaa täyttä harkintavaltaansa ja alentaa kantajille määrättyjä sakkoja. Näin ollen presidentti myönsi haetun vapautuksen kuitenkin sillä edellytyksellä, että kantajat maksavat komissiolle tekemäänsä varausta vastaavan summan ja tarjotun maksusuunnitelman mukaiset kuukausierät.

Muut välitoimihakemukset on hylätty pääosin siitä syystä, ettei kiireellisyyседелlytys täyty. Erityisesti on tuotava esiin seuraavat asiat:

Valtiontukien osalta on syytä mainita menettelyllisten erityispiirteiden vuoksi niin kutsutut espanjalaista kivihiiltä koskevat asiat (asiassa T-484/10 R, *Gas Natural Fenosa SDG vastaan komissio*, asiassa T-486/10 R, *Iberdrola vastaan komissio*, ja asiassa T-490/10 R, *Endesa ja Endesa Generación vastaan komissio*, 17.2.2011 annetut määräykset, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Nämä asiat perustuvat Espanjan kuningaskunnan päätökseen perustaa tukijärjestelmä kotimaista kivihiiltä käyttävien sähköntuotantolaitosten hyväksi. Tätä tarkoitusta varten kyseisessä järjestelmässä velvoitettiin useat sähköntuotantolaitokset käyttämään kotimaista kivihiiltä ja tuottamaan tietty määrä sähköä kivihiilestä hyödyntäen valtion maksamaa korvausta, jolla katetaan kotimaisen kivihiilen hankinnasta aiheutuvat ylimääräiset tuotantokustannukset. Koska komissio on hyväksynyt kyseisen järjestelmän, kantajina olevat kolme yritystä ovat nostaneet kumoamiskanteet hyväksymispäätöstä vastaan ja esittäneet täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat hakemukset. Ottaen huomioon Espanjan toimivaltaisen viranomaisen välittömästi tekemän päätöksen, jonka seurauksena kantajat ovat velvoitettuja hankkimaan kolmen päivän kuluessa tietyn määrän kotimaista kivihiiltä, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti määräsi 3.11.2010 työjärjestyksen 105 artiklan 2 kohdan nojalla, eli vastapuolia kuulematta, riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä siihen asti, kunnes välitoimimenettelyn päättävät määräykset hyväksytään. Koska Espanjan kuningaskunta on pyytänyt, että tämä väliaikainen lykkääminen peruutetaan, ja koska kantajat ovat menettelyn hyvin myöhäisessä vaiheessa ilmoittaneet aikeensa luopua kanteesta, presidentti katsoi, että ennen kanteiden poistamista rekisteristä asianmukaisen lainkäytön varmistamiseksi on suotavaa ottaa kantaa siihen, onko komission päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen vaikutukset pysyttävä vai ei. Presidentti totesi haettujen välitoimien myöntämisen olevan ilmeisesti perusteltua mutta katsoi, etteivät olosuhteet kuitenkaan tee asiasta niin kiireellistä, että välitoimet olisi myönnettävä. Intressivertailusta presidentti muistutti, että yleistä taloudellista etua koskevilla palveluilla on unionissa huomattava merkitys ja että kansallisilla viranomaisilla on suuri harkintavalta niiden tuottamisen, täytäntöönpanon ja järjestämisen suhteen, ja katsoi, että Espanjan yleistä taloudellista etua koskevien palveluiden ja niihin liittyvien korvausten mahdollisimman nopeaan täytäntöönpanoon liittyvät edut on asetettava kantajina olevien yritysten vastakkaisten etujen edelle. Näin ollen 3.11.2010 annetut määräykset riidanalaisten päätösten täytäntöönpanon lykkäämisestä peruutettiin. Koska kantajina olevat yritykset luopuivat välitoimihakemuksistaan, presidentti antoi 12.4.2011 kolme määräystä asian poistamiseksi rekisteristä välitoimimenettelyiden yhteydessä ja velvoitti poikkeuksellisesti kantajat vastaamaan oikeudenkäyntikuluista.

Asiassa T-62/06 RENV-R, *Eurallumina vastaan komissio*, 9.6.2011 antamassaan määräyksessä (29–56 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja asiassa T-207/07 R, *Eurallumina vastaan komissio*, 10.6.2011 antamassaan määräyksessä (32–59 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) unionin yleisen tuomioistuimen presidentti esitti yksityiskohtaisesti konserneja koskevan oikeuskäytännön eri osatekijät ja totesi sen jälkeen tämän oikeuskäytännön olevan yhteensopiva Euroopan unionin perusoikeuskirjan²⁸ 47 artiklan kanssa, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan kanssa sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa sekä huomautti, ettei konsernin käsitteeseen liity edellytystä, joka on mahdoton täyttää, sillä se ei estä mitään konserniin kuuluvaa yritystä osoittamasta erityisesti sitä, että sen objektiiviset edut eivät ole yhteneväiset konsernin tai emoyhtiön etujen kanssa, että konserni tai emoyhtiö ei ole voinut laillisesti tukea yritystä taloudellisesti tai että koko konserni on taloudellisesti kyvytön tukemaan sitä.

²⁸ EUVL 2010, C 83, s. 392.

B – Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 16.11.2011)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Jaostojen puheenjohtajat L. Truchot, S. Papasavvas, O. Czúcz ja J. Azizi; unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. Jaeger; jaostojen puheenjohtajat N. J. Forwood, I. Pelikánová, A. Dittrich, tuomari H. Kanninen.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit N. Wahl, K. Jürimäe, I. Wiszniewska-Białecka, F. Dehousse, M. E. Martins Ribeiro, E. Cremona, V. Vadapalas, I. Labucka ja M. Prek.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit M. Kancheva, D. Gratsias, J. Schwarcz, S. Frimodt Nielsen, S. Soldevila Frago, K. O'Higgins, M. Van der Woude ja A. Popescu; kirjaaja E. Coulon.

1 Unionin yleisen tuomioistuimen jäsenet

(virkaikäjärjestyksessä)

Marc Jaeger

syntynyt 1954, oikeustieteen loppututkinto Strasbourgin Robert Schuman -yliopistosta, opintoja Collège d'Europessa, Luxemburgin asianajajayhteisön jäsen (1981), oikeusministeriön virkamies yleisen syyttäjän virastossa (1983), Tribunal d'arrondissement de Luxembourgin tuomari (1984), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1986–1996), Institut Universitaire International de Luxembourg (IUIL) presidentti, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 11.7.1996– ja presidentti 17.9.2007–

Josef Azizi

syntynyt 1948, oikeustieteen tohtori Wienin yliopistosta, Wirtschafts-universität Wienin sekä Wienin yliopiston ja useiden muiden yliopistojen lehtori, Wienin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kunniaprofessori, liittovaltionviraston ylijohtaja ja osastopäällikkö, Euroopan neuvoston oikeudellisen yhteistyön johtoryhmän (CDCJ) jäsen, valtuutettu asiamies Verfassungsgerichtshofissa (perustuslakituomioistuin) lakien perustuslainmukaisuuden valvontaa koskevissa oikeudellisissa menettelyissä, Itävallan oikeuden mukauttamisesta unionin oikeuteen vastaan-
nut koordinaattori, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 18.1.1995–

Nicholas James Forwood

syntynyt 1948, B.A.- (1969) ja M.A.-tutkinnot (1973) Cambridgen yliopiston teknillisestä ja oikeustieteellisestä tiedekunnasta, Englannin asianajajayhteisön jäsen (1970), asianajaja Lontoossa (1971–1999) ja Brysselissä (1979–1999), Irlannin asianajajayhteisön jäsen (1981), Queen's counsel (1987), Middle Templen bencher (1998), Englannin ja Walesin asianajajayhteisöjen edustaja Euroopan asianajajaliittojen neuvostossa (CCBE) ja sen yhteisöjen tuomioistuinta koskevia asioita käsittelevän pysyvän valtuuskunnan puheenjohtaja (1995–1999), European Maritime Law Organization- ja World Trade Law Association -järjestöjen hallituksen jäsen (1993–2002), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 15.12.1999–

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

syntynyt 1956, opintoja Lissabonissa sekä Brysselissä ja Strasbourgissa, asianajaja Portugalissa ja Brysselissä, Université libre de Bruxellesin eurooppaopintojen laitoksen vapaa tutkija, yhteisöjen tuomioistuimen tuomarin José Carlos de Carvalho Moitinho de Almeidan lakimiesavustaja (1986–2000) ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin Bo Vesterdorfin lakimiesavustaja (2000–2003), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 31.3.2003–

Franklin Dehousse

syntynyt 1959, oikeustieteen kandidaatti (Liègen yliopisto, 1981), tutkija (tieteellisen tutkimuksen kansallinen säätiö, 1985–1989), edustajainhuoneen oikeudellinen neuvonantaja (1981–1990), oikeustieteen tohtori (Strasbourg'n yliopisto, 1990), professori (Liègen ja Strasbourg'n yliopistot, College of Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux'n Montesquieu-yliopisto; collège Michel Servet des universités de Paris; Notre-Dame de la Paix -tiedekunnat, Namur), ulkoasiainministerin erityisedustaja (1995–1999), Institut royal des relations internationalesin Eurooppa-opintojen johtaja (1998–2003), Conseil d'Etat'n apulaisjäsen (2001–2003), Euroopan komission konsultti (1990–2003), Observatoire Internetin jäsen (2001–2003), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 7.10.2003–

Ena Cremona

syntynyt 1936; kielitieteellinen tutkinto, Maltan kuninkaallinen yliopisto (1955); oikeustieteen tohtori, Maltan kuninkaallinen yliopisto (1958); Maltan asianajajaliiton jäsen vuodesta 1959; kansallisen naisten neuvoston oikeudellinen neuvonantaja (1964–1979); valtionhallinnon komission jäsen (1987–1989); Lombard Bank Ltd:n (Malta) hallintoneuvoston jäsen, valtio-osakkeenomistajan edustajana (1987–1993); vaalilautakunnan jäsen vuodesta 1993; Maltan kuninkaallisen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkintolautakunnan jäsen; Euroopan rasmin- ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) jäsen (2003–2004); unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Ottó Czucz

syntynyt 1946; oikeustieteen tohtori, Szegedin yliopisto (1971); työministeriön virkamies (1971–1974); yliopiston lehtori ja professori (1974–1989), oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani (1989–1990), Szegedin yliopiston vararehtori (1992–1997); asianajaja; kansallisen eläketurvalaitoksen hallintoneuvoston jäsen; eurooppalaisen sosiaaliturvainstituutin varapuheenjohtaja (1998–2002); kansainvälisen sosiaaliturvayhdistyksen tieteellisen neuvoston jäsen; perustuslakituomioistuimen jäsen (1998–2004); unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Irena Wiszniewska-Bialecka

syntynyt 1947; oikeustieteellinen tutkinto, Varsovan yliopisto (1965–1969); Puolan tiedeakatemian oikeustieteellisen instituutin tutkija (assistentti, dosentti, professori) (1969–2004); Max Planck -instituutin tutkija Münchenissä kansainvälisen patenttioikeuden, tekijänoikeuksien ja kilpailuoikeuden alalla (1985–1986); asianajaja (1992–2000); korkeimman hallinto-oikeuden tuomari (2001–2004); unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Irena Pelikánová

syntynyt 1949; oikeustieteen tohtori, talousoikeuden assistentti (ennen vuotta 1989), sitten filosofian tohtori, kauppaoikeuden professori (vuodesta 1993) Prahan Kaarlen yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa; arvopaperikomission johtokunnan jäsen (1999–2002); asianajaja; Tšekin hallituksen lainsäädäntöneuvoston jäsen (1998–2004); unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Vilenas Vadapalas

syntynyt 1954, oikeustieteen tohtori Moskovan M. Lomonosov -yliopistosta sekä Varsovan yliopistosta, Vilnan yliopiston kansainvälisen oikeuden (1981–) sekä ihmisoikeuksien (1991–) ja unionin oikeuden (2000–) professori, hallituksen ulkopoliittisten asioiden neuvonantaja (1991–1993), Liettuan EU-jäsenyysneuvottelujen valtuuskunnan koordinoitiryhmän jäsen, valtioneuvoston kanslian unionin oikeutta käsittelevän osaston pääjohtaja (1997–2004), Vilnan yliopiston eurooppaoikeuden Jean Monnet -professori, Euroopan unionia käsittelevien tutkimusten Liettuan-yhdistyksen puheenjohtaja, Liettuan EU-jäsenyyteen liittyntä perustuslakiuudistusta suunnitelleen parlamentaarisen työryhmän esittelijä, kansainvälisen lakimiestoimikunnan jäsen (huhtikuu 2003), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Küllike Jürimäe

syntynyt 1962, oikeustieteen tutkinto Tarton yliopistosta (1981–1986), virallisen syyttäjän avustaja Tallinnassa (1986–1991), tutkinto Viron diplomaattikoulusta (1991–1992), kauppa- ja teollisuuskamarin lakimies (1991–1993) ja yleinen neuvonantaja (1992–1993), Tallinnan muutoksenhakutuomioistuimen tuomari (1993–2004), ihmisoikeuksien ja demokratioitumisen European Master -opinnot Padovan ja Nottinghamin yliopistoista (2002–2003), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Ingrida Labucka

syntynyt 1963, oikeustieteen tutkinto Latvian yliopistosta (1986), sisäministeriön tarkastaja Kirovin alueella ja Riian kaupungissa (1986–1989), Riian alioikeuden tuomari (1990–1994), asianajaja (1994–1998 ja heinäkuu 1999 – toukokuu 2000), oikeusministeri (marraskuu 1998 – heinäkuu 1999 ja toukokuu 2000 – lokakuu 2002), Haagin kansainvälisen välitystuomioistuimen jäsen (2001–2004), kansanedustaja (2002–2004), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Savvas Papasavvas

syntynyt 1969, tutkinto Ateenan yliopistosta (Ptychion, 1991), jatko-opinnot Paris II -yliopistossa (julkisoikeuden jatkotutkinto DEA, 1992) ja Aix-Marseille III -yliopistossa (oikeustieteen tohtori, 1995), Kyproksen asianajajaliiton jäsen, Nikosian asianajajaliiton jäsen (1993–), Kyproksen yliopiston lehtori (1997–2002), valtiosääntöoikeuden lehtori (2002–), eurooppalaisen julkisoikeuden keskuksen tutkija (2001–2002), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004–

Enzo Moavero Milanese

syntynyt 1954, oikeustieteen lisensiaatti, unionin oikeuden jatko-opintoja Bruggen Collège d'Europessa, asianajajayhteisön jäsen, asianajaja (1978–1983), Rooman La Sapienza -yliopiston (1993–1996) ja Luissin yliopiston (1993–1996 ja 2002–2006) sekä Milanon Bocconi-yliopiston (1996–2000) unionin oikeuden opettaja, Italian pääministerin EY-asioiden neuvonantaja (1993–1995), Euroopan komission varapuheenjohtajan oikeudellinen neuvonantaja ja sittemmin kabinettipäällikkö (1989–1992), sisämarkkinoista (1995–1999) ja kilpailuasioista (1999) vastaavan komission jäsenen kabinettipäällikkö, johtaja komission kilpailuasioden pääosastolla (2000–2002), komission apulaispääsihteeri (2002–2005), komission poliittisten neuvonantajien ryhmän pääjohtaja (2006), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 3.5.2006–

Nils Wahl

syntynyt 1961, oikeustieteen perustutkinto (1987) ja tohtori (1995) Tukholman yliopistosta, dosentti ja eurooppaoikeuden Jean Monnet -oppituolin haltija (1995), Tukholman yliopiston eurooppaoikeuden professori (2001), avustava lakimies (1987–1989), koulutussäätiön hallintojohtaja (1993–2004), eurooppaoikeuden opintoja edistävän ruotsalaisen yhdistyksen puheenjohtaja (2001–2006), kilpailuneuvoston jäsen (2001–2006), Skånen ja Blekingen hovioikeuden apujäsen (2005–2006), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 7.10.2006–

Miro Prek

syntynyt 1965; oikeustieteen tutkinto (1989); asianajajayhteisön jäsen (1994); erilaisia tehtäviä ja virkoja julkishallinnossa, pääasiallisesti lainvalmisteluosastossa (apulaisvaltiosihteeri ja apulaisjohtaja, eurooppa-oikeudesta ja vertailevasta oikeustieteestä vastaavan yksikön johtaja) ja Eurooppa-asioista vastaavassa osastossa (apulaisvaltiosihteeri); assosiaatiosopimuksesta vastanneen neuvotteluryhmän jäsen (1994–1996) ja liittymisestä Euroopan unioniin vastanneen neuvotteluryhmän jäsen (1998–2003), oikeudellisten asioiden päällikkö; asianajaja; lainsäädännön yhteensovittamista yhteisön lainsäädännön kanssa ja Euroopan integraatiota pääasiassa Länsi-Balkaneilla koskevien hankkeiden päällikkö; yksikön päällikkö Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa (2004–2006); unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 7.10.2006–

Alfred Dittrich

syntynyt 1950, oikeustieteen opintoja Erlangen-Nürnbergin yliopistossa (1970–1975), Oberlandesgericht Nürnbergin esittelijä (1975–1978), liittovaltion talousministeriön virkamies (1978–1982), Saksan pysyvän EY-edustuston virkamies (1982), liittovaltion talousministeriön virkamies vastuualueenaan yhteisön oikeus ja kilpailuasiat (1983–1992), oikeusministeriön unionin oikeuden osaston päällikkö (1992–2007), Euroopan unionin neuvoston yhteisöjen tuomioistuintyöryhmän Saksan valtuuskunnan päällikkö, useita kertoja liittovaltion hallituksen asiamiehenä unionin tuomioistuimessa, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 17.9.2007–

Santiago Soldevila Fragoso

syntynyt 1960, oikeustieteen tutkinto Barcelonan autonomisesta yliopistosta (1983), tuomari (1985), hallinnollisiin riita-asioihin erikoistunut tuomari Tribunal Superior de Justicia de Canariasissa Santa Cruz de Tenerifessä (1992 ja 1993) sekä Audiencia Nacionalissa Madridissa (1998 – elokuu 2007; ratkaisi muutoksenhakuasioita, joiden kohteena olivat arvonlisävero, talousministeriön yleiset säännökset ja valtiontuet tai hallinnon korvausvastuu sekä taloudellisten keskusvalvontaviranomaisten päätökset pankki-, pörssi-, energia-, vakuutus- ja kilpailualoilla), perustuslakituomioistuimen esittelijä (1993–1998), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 17.9.2007–

Laurent Truchot

syntynyt 1962, tutkinto Pariisin Institut d'études politiques (1984), École nationale de la magistraturen entinen oppilas (1986–1988), tribunal de grande instance de Marseillen tuomari (tammikuu 1988 – tammikuu 1990), oikeusministeriön siviiliasioiden yksikön tuomari (tammikuu 1990 – kesäkuu 1992), valtiovarain- ja teollisuusministeriön kilpailu-, kuluttaja- ja petosasioiden osaston apulaisosastopäällikkö sekä sittemmin osastopäällikkö (kesäkuu 1992 – syyskuu 1994), oikeusministerin tekninen neuvonantaja (syyskuu 1994 – toukokuu 1995), tribunal de grande instance de Nîmesin tuomari (toukokuu 1995 – toukokuu 1996), yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamiehen Philippe Léger'n lakimiesavustaja (toukokuu 1996 – joulukuu 2001), cour de cassationin jäsen (joulukuu 2001 – elokuu 2007), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 17.9.2007–

Sten Frimodt Nielsen

syntynyt 1963, oikeustieteen tutkinto Kööpenhaminan yliopistosta (1988), ulkoministeriön virkamies (1988–1991), Kööpenhaminan yliopiston kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden luennoitsija (1988–1991), suurlähettilään avustaja Tanskan pysyvässä YK-edustustossa New Yorkissa (1991–1994), ulkoministeriön oikeudellisen yksikön virkamies (1994–1995), Kööpenhaminan yliopiston professori (1995), pääministerin neuvonantaja ja sittemmin johtava neuvonantaja (1995–1998), neuvonantaja Tanskan pysyvässä EU-edustustossa (1998–2001), pääministerin kanslian oikeudellisten kysymysten erityisneuvonantaja (2001–2002), pääministerin kanslian osastopäällikkö ja oikeudellinen neuvonantaja (maaliskuu 2002 – heinäkuu 2004) sekä oikeudellinen neuvonantaja ja alivaltiosihteeri (elokuu 2004 – elokuu 2007), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 17.9.2007–

Kevin O'Higgins

syntynyt 1946, opintoja Limerickin Crescent Collegessa, Clongowes Wood Collegessa, Dublinin University Collegessa (perustutkinto sekä eurooppaoikeuden opintoja) sekä King's Innsissä, Irlannin asianajajayhteisön jäsen (1968), asianajaja (1968–1982), Inner Bar of Irelandin senior counsel (1982–1986), Circuit Courtin tuomari (1986–1997), High Court of Irelandin tuomari (1997–2008), King's Innsin bencher, Irlannin edustaja eurooppalaisten tuomareiden neuvoa-antavassa neuvostossa (2000–2008), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 15.9.2008–

Heikki Kanninen

syntynyt 1952, tutkinnot Helsingin kauppakorkeakoulusta ja Helsingin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta, Suomen korkeimman hallinto-oikeuden esittelijä, hallinnon oikeusturvakomitean pääsihteer, korkeimman hallinto-oikeuden hallinnollinen sihteeri, hallintolainkäyttökomitean pääsihteeri ja oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos, EFTAn tuomioistuimen apulaiskansliapäällikkö, yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja, korkeimman hallinto-oikeuden tuomari (1998–2005), turvapaikkalautakunnan jäsen, tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean varapuheenjohtaja, virkamiestuomioistuimen tuomari 6.10.2005–6.10.2009, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 7.10.2009–

Juraj Schwarcz

syntynyt 1952, oikeustieteen tohtori Bratislavan Univerzita Komenskéhoista (1979), yrityslakimies (1975–1990), Košicen kunnallisen tuomioistuimen yhteydessä toimivan kaupparekisterin kirjaaja (1991), Košicen kunnallisen tuomioistuimen tuomari (tammi-lokakuu 1992), Košicen alueellisen tuomioistuimen tuomari ja jaoston puheenjohtaja (marraskuu 1992 – 2009), Slovakian korkeimman oikeuden kauppaoikeuden jaoston väliaikainen tuomari (lokakuu 2004 – syyskuu 2005), Košicen alueellisen tuomioistuimen kauppaoikeuden jaoston puheenjohtaja (lokakuu 2005 – syyskuu 2009), Košicen P. J. Šafárik -yliopiston kauppa- ja talousoikeuden osaston ulkopuolinen jäsen (1997–2009), oikeusakatemian opettajakunnan ulkopuolinen jäsen (2005–2009), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 7.10.2009–

Marc van der Woude

syntynyt 1960, oikeustieteen tutkinto Groningenin yliopistosta (1983), opintoja Collège d'Europessa (1983–1984), Collège d'Europen assistentti (1984–1986), Leidenin yliopiston luennoitsija (1986–1987), Euroopan komission kilpailun pääosaston esittelijä (1987–1989), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1989–1992), komission kilpailun pääosaston poliittinen koordinaattori (1992–1993), komission oikeudellisen osaston lakimies (1993–1995), Brysselin asianajajayhteisön jäsen (1995–), Rotterdamin Erasmus-yliopiston professori (2000–), kirjoittanut useita julkaisuja, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 13.9.2010–

Dimitrios Gratsias

syntynyt 1957, oikeustieteen tutkinto Ateenan yliopistosta (1980), julkisoikeuden jatkotutkinto Paris I Panthéon-Sorbonne -yliopistosta (DEA, 1981), eurooppaoikeuden jatkotutkinto Paris I -yliopistosta (1982), korkeimman hallinto-oikeuden (Symvoulitis Epikrateias) esittelijä (1985–1992), korkeimman hallinto-oikeuden esittelijäneuvos (1992–2005), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1994–1996), Kreikan korkeimman erityistuomioistuimen (Anotato Eidiko Dikastirio) ylimääräinen jäsen (1998 ja 1999), korkeimman hallinto-oikeuden jäsen (2005), virkavelvollisuuden rikkomisia käsittelevän erityistuomioistuimen (Dikastirio Agogon Kakodikas) jäsen (2006), korkeimman hallinto-oikeudellisen tuomarineuvoston jäsen (2008), hallinto-oikeuksien tarkastaja (2009–2010), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 25.10.2010–

Andrei Popescu

syntynyt 1948, oikeustieteen tutkinto Bukarestin yliopistosta (1971), kansainvälisen työoikeuden ja yhteisön sosiaalioikeuden jatko-opintoja Geneven yliopistossa (1973–1974), oikeustieteen tohtori Bukarestin yliopistosta (1980), Bukarestin yliopiston työoikeuden apulaissistentti (1971–1973) ja assistentti (1974–1985) sekä työoikeuden lehtori (1985–1990), työ- ja sosiaaliturvan tieteellisen tutkimuslaitoksen vanhempi tutkija (1990–1991), työ- ja sosiaaliturvaministeriön apulaispääjohtaja (1991–1992) sekä johtaja (1992–1996), Bukarestin kansallisen valtio- ja hallintotieteiden oppilaitoksen luennoitsija (1997) ja professori (2000), integraatioministeriön valtiosihteeri (2001–2005), Romanian lainsäädäntöneuvoston osastonjohtaja (1996–2001 ja 2005–2009), Revue roumaine de droit européen -aikakauskirjan perustaja, Romanian eurooppaoikeudellisen yhdistyksen puheenjohtaja (2009–2010), Romanian valtionasiamies unionin tuomioistuimissa (2009–2010), unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 26.11.2010–

Mariyana Kancheva

syntynyt 1958, oikeustieteen tutkinto Sofian yliopistosta (1979–1984), eurooppaoikeuden tutkinto Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxellesista (2008–2009), erikoistunut talous- ja immateriaalioikeuteen, tuomioistuinharjoittelu Sofian alioikeudessa (1985–1986), lakimies (1986–1988), asianajaja, Sofian asianajajayhteisö (1988–1992), ulkoasiainministeriön diplomaattikunnan tukipalvelujen pääjohtaja (1992–1994), asianajaja Sofiassa (1994–2011) ja Brysselissä (2007–2011), välimies kaupallisissa asioissa Sofiassa, osallistunut lainvalmisteluun lakimiehenä Bulgarian parlamentissa, unionin yleisen tuomioistuimen tuomari 19.9.2011–

Emmanuel Coulon

syntynyt 1968, oikeustieteen opintoja Pariisin Panthéon-Assas-yliopistossa ja johtamisen opintoja Paris-Dauphine-yliopistossa, Collège d'Europe (1992), läpäissyt Pariisin alueellisen asianajajien koulutuskeskuksen pääsykokeen, Brysselin asianajajayhteisön asianajajatutkinto, asianajaja Brysselissä, läpäissyt Euroopan komission avoimen kilpailun, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lakimiesavustaja (presidentti Antonio Saggion kabinetissa 1996–1998 ja presidentti Bo Vesterdorfin kabinetissa 1998–2002), yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin kabinettipäällikkö (2003–2005), unionin yleisen tuomioistuimen kirjaaja 6.10.2005–

2 Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011

Emmanuel Coulon, joka on toiminut unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajana 6.10.2005 alkaen, valittiin 13.4.2011 uudelleen toimikaudeksi 6.10.2011– 5.10.2017.

Juhlallinen istunto 19.9.2011

Tuomari Teodor Tchipevin erottua tehtävästään Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat päättivät 8.9.2011 nimittää Mariyana Kanchevan tuomariksi unionin yleiseen tuomioistuimeen toimikaudeksi 12.9.2011–31.8.2013.

3 Protokollajärjestys

1.1.2011–18.9.2011

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti
M. JAEGER

Jaoston puheenjohtaja J. AZIZI

Jaoston puheenjohtaja N. J. FORWOOD

Jaoston puheenjohtaja O. CZÚCZ

Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS

Jaoston puheenjohtaja E. MOAVERO
MILANESI

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja L. TRUCHOT

Tuomari M. E. MARTINS RIBEIRO

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari E. CREMONA

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari V. VADAPALAS

Tuomari K. JÜRIMÄE

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari N. WAHL

Tuomari M. PREK

Tuomari S. SOLDEVILA FRAGOSO

Tuomari S. FRIMODT NIELSEN

Tuomari K. O'HIGGINS

Tuomari H. KANNINEN

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari M. VAN DER WOUDE

Tuomari D. GRATSIAS

Tuomari A. POPESCU

Kirjaaja E. COULON

19.9.2011–15.11.2011

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti
M. JAEGER

Jaoston puheenjohtaja J. AZIZI

Jaoston puheenjohtaja N. J. FORWOOD

Jaoston puheenjohtaja O. CZÚCZ

Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS

Jaoston puheenjohtaja E. MOAVERO MILANESI

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja L. TRUCHOT

Tuomari M. E. MARTINS RIBEIRO

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari E. CREMONA

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari V. VADAPALAS

Tuomari K. JÜRIMÄE

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari N. WAHL

Tuomari M. PREK

Tuomari S. SOLDEVILA FRAGOSO

Tuomari S. FRIMODT NIELSEN

Tuomari K. O'HIGGINS

Tuomari H. KANNINEN

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari M. VAN DER WOUDE

Tuomari D. GRATSIAS

Tuomari A. POPESCU

Tuomari M. KANCHEVA

Kirjaaja E. COULON

16.11.2011–22.11.2011

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti
M. JAEGER

Jaoston puheenjohtaja J. AZIZI

Jaoston puheenjohtaja N. J. FORWOOD

Jaoston puheenjohtaja O. CZÚCZ

Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja L. TRUCHOT

Tuomari M. E. MARTINS RIBEIRO

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari E. CREMONA

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari V. VADAPALAS

Tuomari K. JÜRIMÄE

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari N. WAHL

Tuomari M. PREK

Tuomari S. SOLDEVILA FRAGOSO

Tuomari S. FRIMODT NIELSEN

Tuomari K. O'HIGGINS

Tuomari H. KANNINEN

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari M. VAN DER WOUDE

Tuomari D. GRATSIAS

Tuomari A. POPESCU

Tuomari M. KANCHEVA

Kirjaaja E. COULON

23.11.2011–31.12.2011

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti
M. JAEGER

Jaoston puheenjohtaja J. AZIZI

Jaoston puheenjohtaja N. J. FORWOOD

Jaoston puheenjohtaja O. CZÚCZ

Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja L. TRUCHOT

Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN

Tuomari M. E. MARTINS RIBEIRO

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari E. CREMONA

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari V. VADAPALAS

Tuomari K. JÜRIMÄE

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari N. WAHL

Tuomari M. PREK

Tuomari S. SOLDEVILA FRAGOSO

Tuomari S. FRIMODT NIELSEN

Tuomari K. O'HIGGINS

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari M. VAN DER WOUDE

Tuomari D. GRATSIAS

Tuomari A. POPESCU

Tuomari M. KANCHEVA

Kirjaaja E. COULON

4 Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), presidentti (1989–1995)
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), presidentti (1995–1998)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), presidentti (1998–2007)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozzi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W. H. (1998–2010)
Vilaras Mihalis (1998–2010)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011)

Puheenjohtajat

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)
Vesterdorf Bo (1998–2007)

Kirjaaja

Jung Hans (1989–2005)

C – Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

Unionin yleisen tuomioistuimen yleinen toiminta

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2007–2011)

Vireille tulleet asiat

2. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
3. Kannetyypit (2007–2011)
4. Kanteen kohde (2007–2011)

Ratkaistut asiat

5. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
6. Kanteen kohde (2011)
7. Kanteen kohde (2007–2011) (tuomiot ja määräykset)
8. Ratkaisukokoonpano (2007–2011)
9. Käsittelyn kesto kuukausina (2007–2011) (tuomiot ja määräykset)

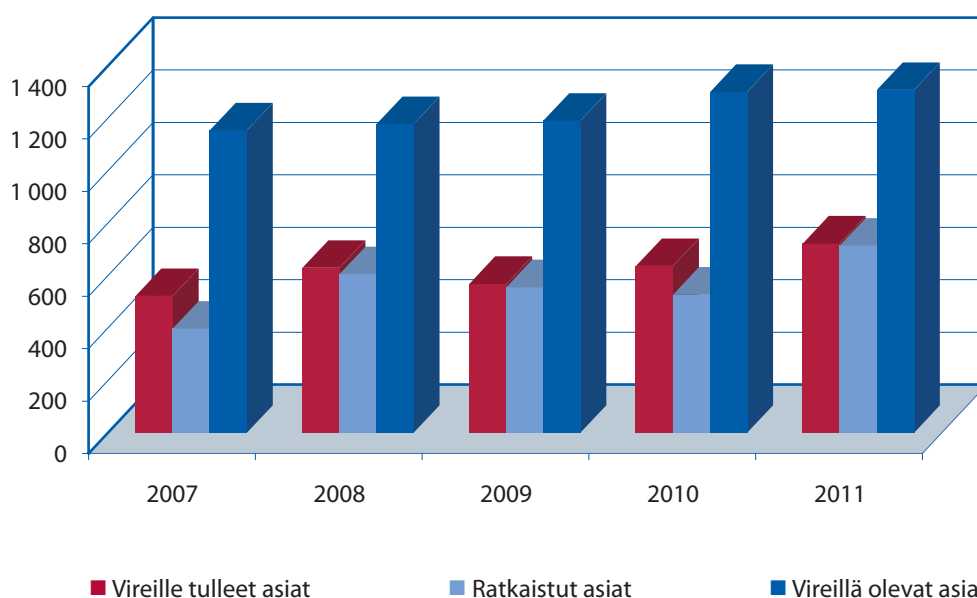
Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta

10. Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)
11. Kanteen kohde (2007–2011)
12. Ratkaisukokoonpano (2007–2011)

Muuta

13. Annetut välitoimimääräykset (2007–2011)
14. Nopeutetut menettelyt (2007–2011)
15. Yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1989–2011)
16. Valitusten jakautuminen oikeudenkäyntilajeittain (2007–2011)
17. Valituksiin annetut ratkaisut (2011) (tuomiot ja määräykset)
18. Valituksiin annetut ratkaisut (2007–2011) (tuomiot ja määräykset)
19. Työmäärän kehittyminen (1989–2011) (vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat)

1. Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2007–2011)^{1 2}

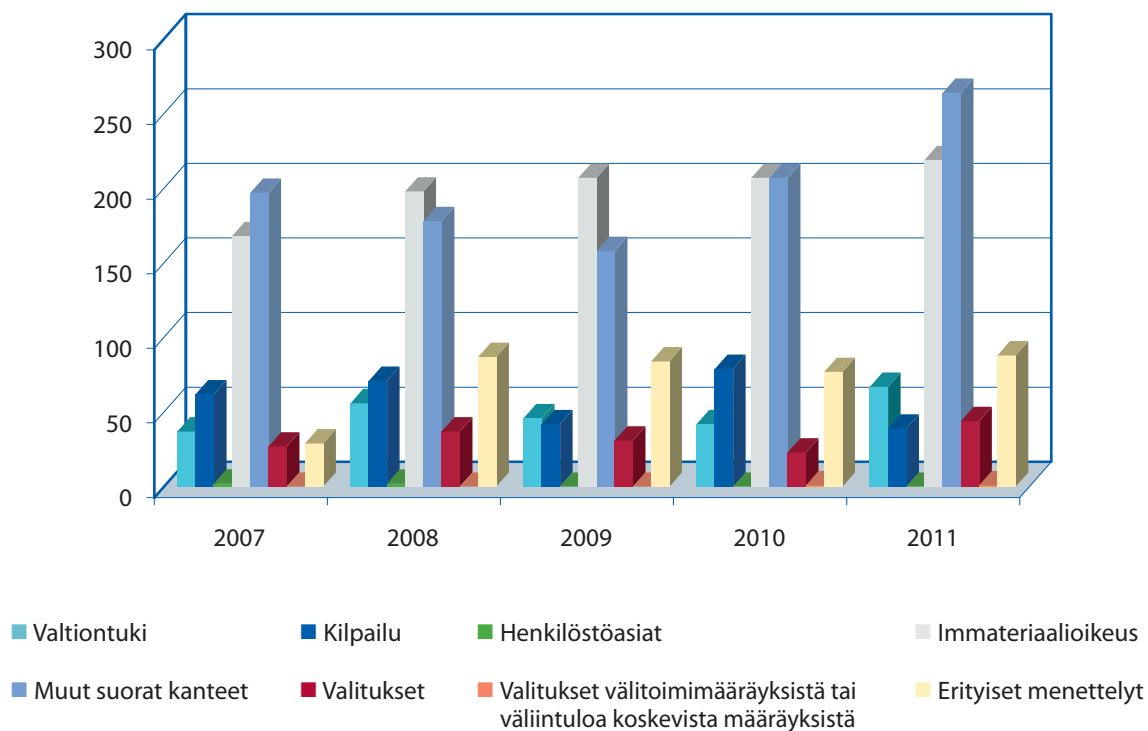

	2007	2008	2009	2010	2011
Vireille tulleet asiat	522	629	568	636	722
Ratkaistut asiat	397	605	555	527	714
Vireillä olevat asiat	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

¹ Jollei toisin ilmoiteta, tässä ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt. "Erityisiä menettelyjä" ovat takaisinsaanti (unionin tuomioistuimen perussäännön 41 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (perussäännön 42 artikla; työjärjestyksen 123 artikla); tuomion purkaminen (perussäännön 44 artikla; työjärjestyksen 125 artikla); tuomion tulkinta (perussäännön 43 artikla; työjärjestyksen 129 artikla); oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen (työjärjestyksen 92 artikla); maksuton oikeudenkäynti (työjärjestyksen 96 artikla) ja tuomion oikaisu (työjärjestyksen 84 artikla).

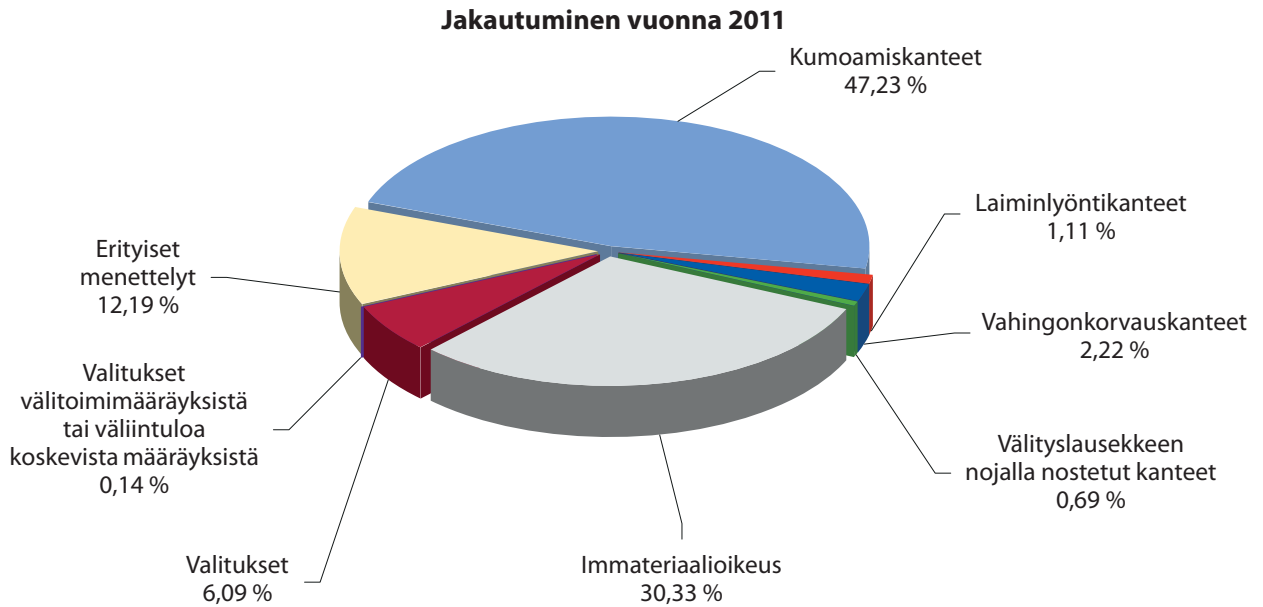
² Ellei toisin ole mainittu, tämä taulukko ja seuraavilla sivuilla olevat taulukot eivät sisällä välitoimimenettelyjä.

2. *Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)*

	2007	2008	2009	2010	2011
Valtiontuki	37	56	46	42	67
Kilpailu	62	71	42	79	39
Henkilöstöasiat	2	2			
Immateriaalioikeus	168	198	207	207	219
Muut suorat kanteet	197	178	158	207	264
Valitukset	27	37	31	23	44
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä				1	1
Erityiset menettelyt	29	87	84	77	88
Yhteensä	522	629	568	636	722

3. Vireille tulleet asiat – Kannetyypit (2007–2011)

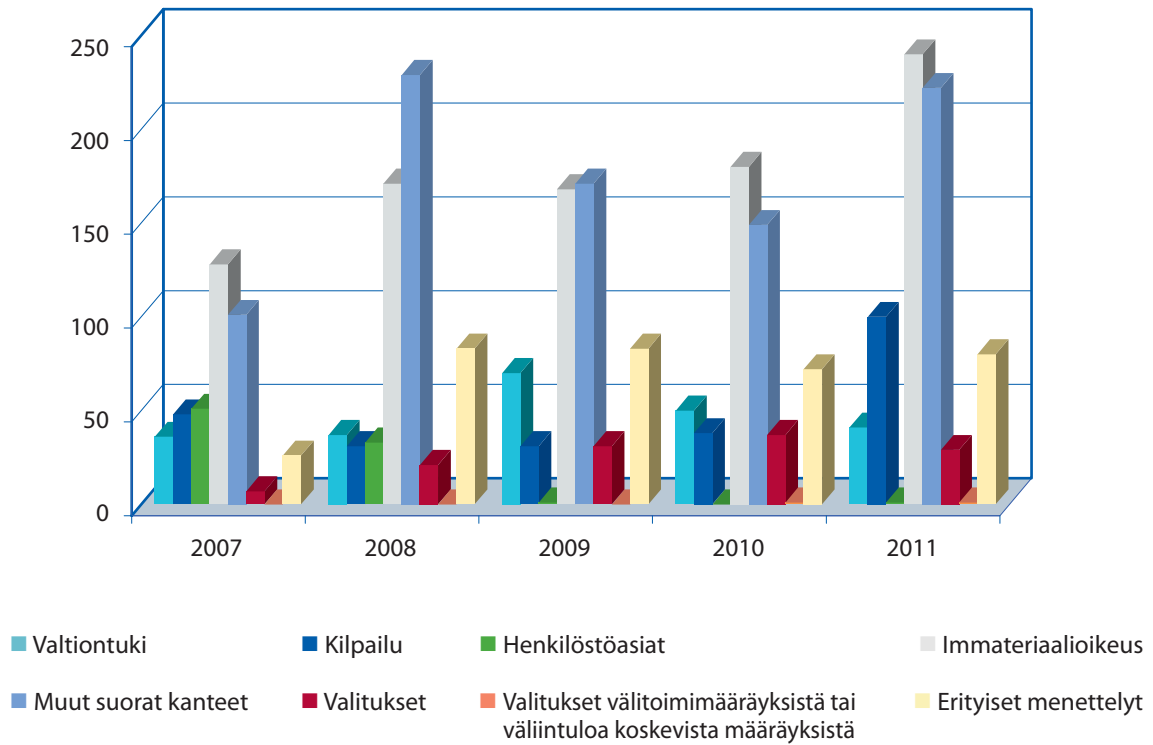
	2007	2008	2009	2010	2011
Kumoamiskanteet	251	269	214	304	341
Laiminlyöntikanteet	12	9	7	7	8
Vahingonkorvauskanteet	27	15	13	8	16
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	6	12	12	9	5
Immateriaalioikeus	168	198	207	207	219
Henkilöstöasiat	2	2			
Valitukset	27	37	31	23	44
Valitukset väli-toimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä				1	1
Erityiset menettelyt	29	87	84	77	88
Yhteensä	522	629	568	636	722

4. *Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2007–2011)*¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Energia			2		1
Euroopan unioniin liittyminen			1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	2	5	1	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	4	1	1	1	
Immateriaalioikeus	168	198	207	207	219
Julkiset hankinnat	11	31	19	15	18
Kansanterveys	1	2	2	4	2
Kauppapolitiikka	9	10	8	9	11
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)				8	3
Kilpailu	62	71	42	79	39
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1				2
Kulttuuri	1		1		
Kuluttajansuoja		2			
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1				
Liikenne	4	1		1	1
Maatalous	46	14	19	24	22
Oikeus tutustua asiakirjoihin	11	22	15	19	21
Palvelujen tarjoamisen vapaus		3	4	1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	12	7	7	21	93
Sijoittautumisvapaus		1			
Sosiaalipolitiikka	5	6	2	4	5
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	17	6	6	24	3
Talous- ja rahapolitiikka				4	4
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	1	1	1		
Toimielimiä koskeva oikeus	19	23	32	17	44
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	5	1	5	4	10
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	4		6	3	4
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka				1	
Välityslauseke	6	12	12	9	5
Valtiontuki	37	55	46	42	67
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	3	3	2		1
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1		1		
Verotus	2			1	1
Yhteinen kalastuspolitiikka	5	23	1	19	3
Yhtiöoikeus			1		
Ympäristö	27	7	4	15	6
EY/SEUT yhteensä	464	502	452	533	587
HT yhteensä		1			
EA yhteensä				1	
Erityiset menettelyt	29	87	84	77	88
Henkilöstösäännöt	29	39	32	25	47
YHTEENSÄ	522	629	568	636	722

¹ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) voimaantulo 1.12.2009 aiheutti muutoksia kanteen kohteen kuvauksissa. Tämän seurauksena ajanjaksoa 2007–2010 koskevia tietoja on tarkistettu.

5. Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valtiontuki	36	37	70	50	41
Kilpailu	48	31	31	38	100
Henkilöstöasiat	51	33	1		1
Immateriaalioikeus	128	171	168	180	240
Muut suorat kanteet	101	229	171	149	222
Valitukset	7	21	31	37	29
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä				1	1
Erityiset menettelyt	26	83	83	72	80
Yhteensä	397	605	555	527	714

6. Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2011)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		5	5
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	2		2
Immateriaalioikeus	178	62	240
Julkiset hankinnat	13	2	15
Kansanterveys	2	1	3
Kauppapolitiikka	8	2	10
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)		4	4
Kilpailu	91	9	100
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		1	1
Kuluttajansuoja	1		1
Liikenne		1	1
Maatalous	13	13	26
Oikeus tutustua asiakirjoihin	11	12	23
Palvelujen tarjoamisen vapaus	2	1	3
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	4	28	32
Sosiaalipolitiikka	2	3	5
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	6	3	9
Talous- ja rahapolitiikka		3	3
Toimielimiä koskeva oikeus	8	28	36
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	1		1
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	4	5
Välityslauseke	2	4	6
Valtiontuki	21	20	41
Yhteinen kalastuspolitiikka		5	5
Ympäristö	11	11	22
EY/SEUT yhteensä	377	222	599
EA yhteensä		1	1
Erityiset menettelyt		80	80
Henkilöstösäännöt	16	18	34
YHTEENSÄ	393	321	714

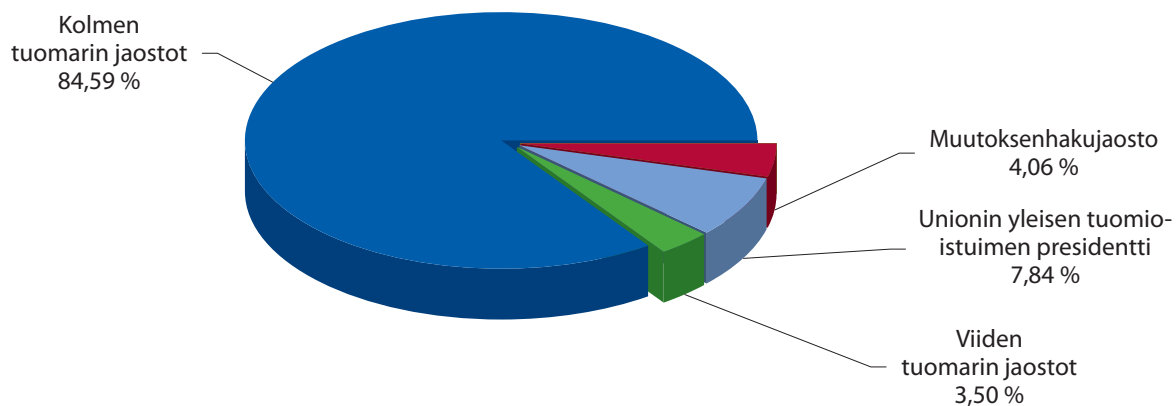
7. Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2007–2011)¹ (tuomiot ja määräykset)

	2007	2008	2009	2010	2011
Energia				2	
Euroopan unioniin liittyminen			1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	4	2		4	5
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	4	2	1		2
Immateriaalioikeus	129	171	169	180	240
Julkiset hankinnat	7	26	12	16	15
Kansanterveys	2	1	1	2	3
Kauppapolitiikka	4	12	6	8	10
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)					4
Kilpailu	38	31	31	38	100
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu				1	1
Kulttuuri		1	2		
Kuluttajansuoja				2	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1	1			
Liikenne	1	3		2	1
Maatalous	13	48	46	16	26
Oikeus tutustua asiakirjoihin	7	15	6	21	23
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1		2	2	3
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	3	6	8	10	32
Sijoittautumisvapaus		1			
Sosiaalipolitiikka	4	2	6	6	5
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	5	42	3	2	9
Talous- ja rahapolitiikka	1	1		2	3
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		2	3		
Teollisuuspolitiikka	1				
Toimielimiä koskeva oikeus	10	22	20	26	36
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	3	6	10	4	1
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	1	1	3	5
Välityslauseke	10	9	10	12	6
Valtiontuki	36	37	70	50	41
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	2	1	3		
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		2	2		
Verotus		2		1	
Yhteinen kalastuspolitiikka	4	4	17		5
Yhtiöoikeus	1			1	
Ympäristö	10	17	9	6	22
EY/SEUT yhteensä	302	468	439	417	599
HT yhteensä	10				
EA yhteensä	1		1		1
Erityiset menettelyt	26	83	83	72	80
Henkilöstösäännöt	58	54	32	38	34
YHTEENSÄ	397	605	555	527	714

¹ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) voimaantulo 1.12.2009 aiheutti muutoksia kanteen kohteen kuvauksissa. Tämän seurauksena ajanjaksoa 2007–2010 koskevia tietoja on tarkistettu.

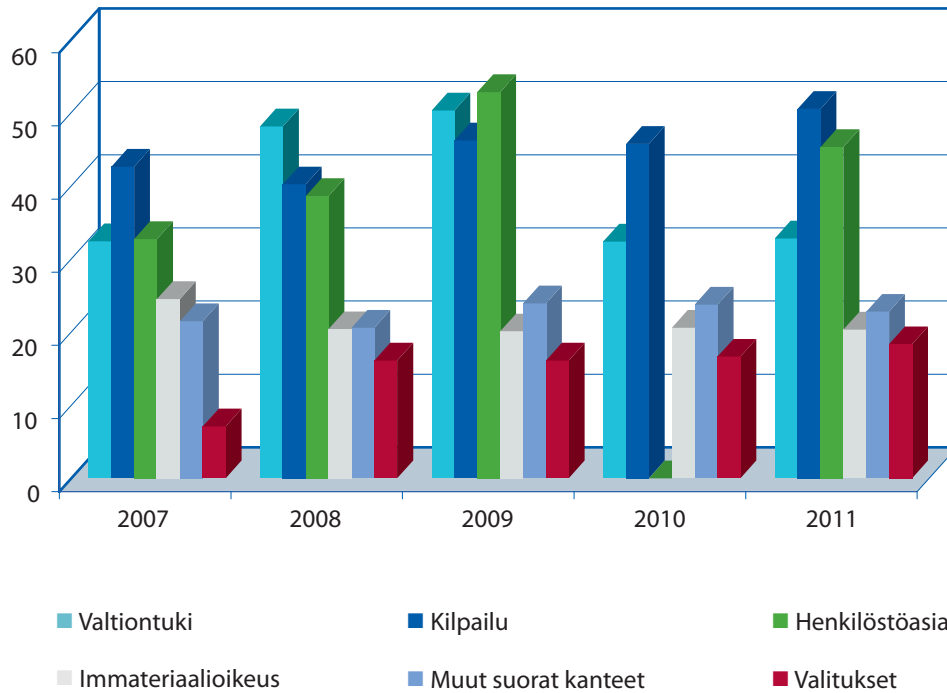
8. Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2007–2011)

Jakautuminen vuonna 2011

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Suuri jaosto	2		2								2	2			
Muutoksenhakujaosto	3	4	7	16	10	26	20	11	31	22	15	37	15	14	29
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti		16	16		52	52		50	50		54	54		56	56
Viiden tuomarin jaostot	44	8	52	15	2	17	27	2	29	8		8	19	6	25
Kolmen tuomarin jaostot	196	122	318	228	282	510	245	200	445	255	168	423	359	245	604
Yhden tuomarin kokoonpano	2		2							3		3			
Yhteensä	247	150	397	259	346	605	292	263	555	288	239	527	393	321	714

9. Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2007–2011)¹ (tuomiot ja määräykset)

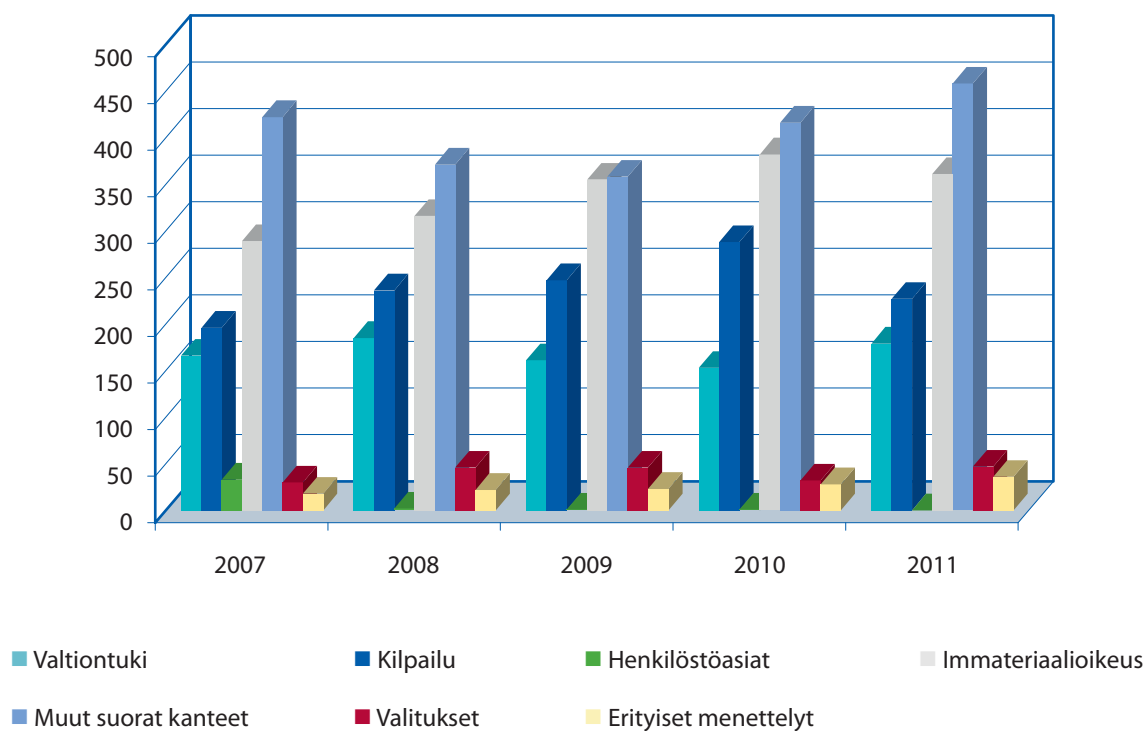

	2007	2008	2009	2010	2011
Valtiontuki	32,4	48,1	50,3	32,4	32,8
Kilpailu	42,6	40,2	46,2	45,7	50,5
Henkilöstöasiat	32,7	38,6	52,8		45,3
Immateriaalioikeus	24,5	20,4	20,1	20,6	20,3
Muut suorat kanteet	21,5	20,6	23,9	23,7	22,8
Valitukset	7,1	16,1	16,1	16,6	18,3

¹ Oikeudenkäyntien kestossa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia välitoimimääräyksistä; asioita, jotka unionin tuomioistuin on siirtänyt unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen välisessä toimivallanjaossa tapahtuneen muutoksen seurauksena; asioita, jotka unionin yleinen tuomioistuin on siirtänyt virkamiestuomioistuimen käsiteltäviksi sen aloitettua toimintansa.

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

10. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2007–2011)

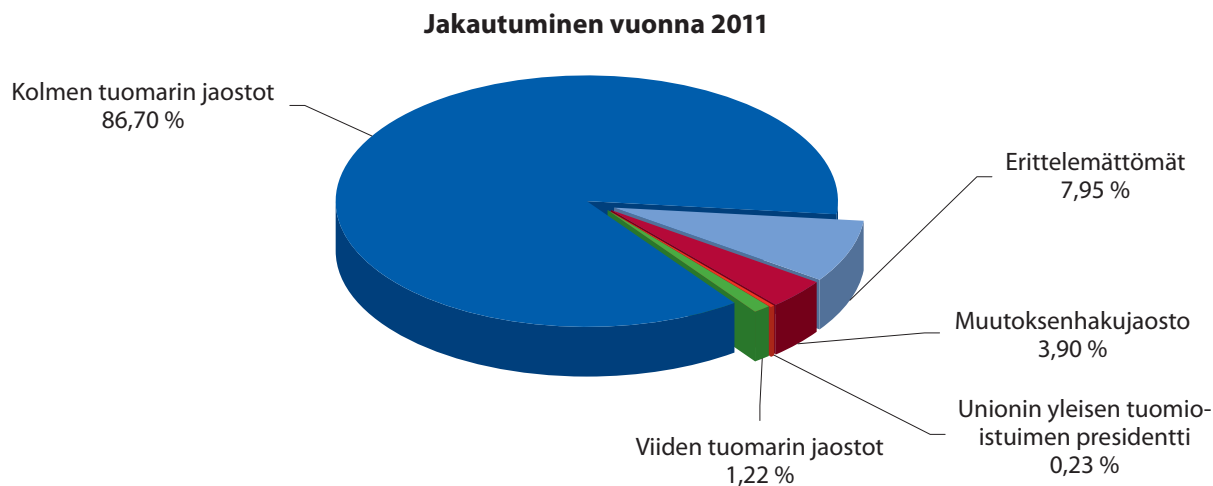
	2007	2008	2009	2010	2011
Valtiontuki	166	185	161	153	179
Kilpailu	196	236	247	288	227
Henkilöstöasiat	33	2	1	1	
Immateriaalioikeus	289	316	355	382	361
Muut suorat kanteet	422	371	358	416	458
Valitukset	30	46	46	32	47
Erityiset menettelyt	18	22	23	28	36
Yhteensä	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

11. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kanteen kohde (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Energia			2		1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	3	3	8	5	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	3	2	2	3	1
Immateriaalioikeus	290	317	355	382	361
Julkiset hankinnat	29	34	41	40	43
Kansanterveys	2	3	4	6	5
Kauppapolitiikka	33	31	33	34	35
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)				8	7
Kilpailu	196	236	247	288	227
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	1	1		1
Kulttuuri	2	1			
Kuluttajansuoja	1	3	3	1	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1				
Liikenne	4	2	2	1	1
Maatalous	118	84	57	65	61
Oikeus tutustua asiakirjoihin	28	35	44	42	40
Palvelujen tarjoamisen vapaus		3	5	4	1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	18	19	18	29	90
Sosiaalipolitiikka	6	10	6	4	4
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	49	13	16	38	32
Talous- ja rahapolitiikka	1			2	3
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	3	2			
Toimielimiä koskeva oikeus	28	29	41	32	40
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	16	11	6	6	15
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	4	3	8	8	7
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka				1	1
Välityslauseke	17	20	22	19	18
Valtiontuki	166	184	160	152	178
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	1	3	2	2	3
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	5	3	2	2	2
Verotus	2				1
Yhteinen kalastuspolitiikka	5	24	8	27	25
Yhtiöoikeus			1		
Ympäristö	40	30	25	34	18
EY/SEUT yhteensä	1 072	1 106	1 119	1 235	1 223
HT yhteensä		1	1	1	1
EA yhteensä	1	1		1	
Erityiset menettelyt	18	22	23	28	36
Henkilöstösäännöt	63	48	48	35	48
YHTEENSÄ	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

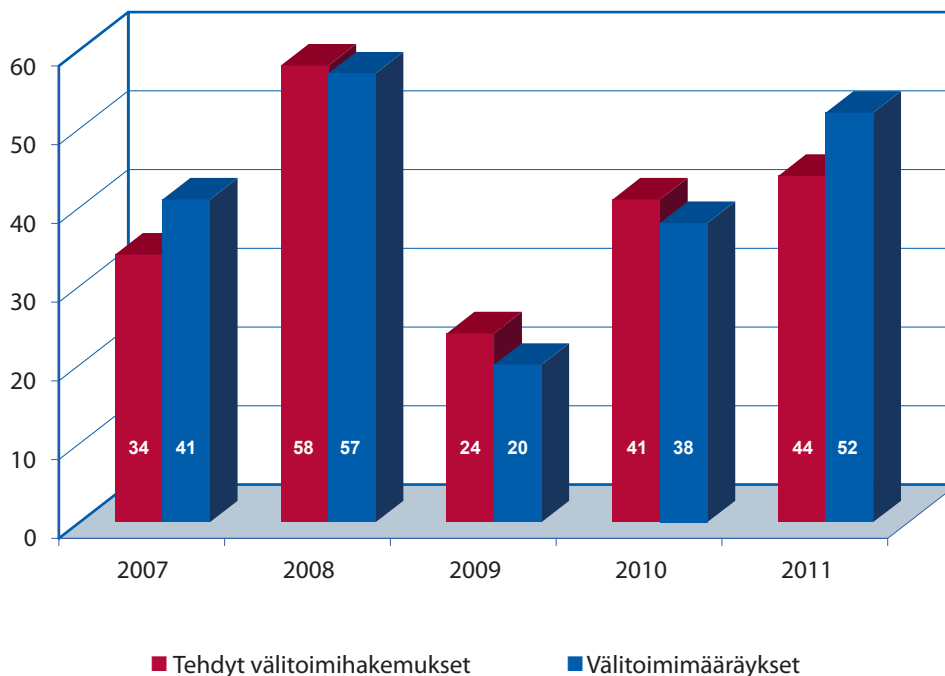
¹ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) voimaantulo 1.12.2009 aiheutti muutoksia kanteen kohteen kuvauksissa. Tämän seurauksena ajanjaksoa 2007–2010 koskevia tietoja on tarkistettu.

12. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Muutoksenhakujaosto	30	46	46	32	51
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti				3	3
Viiden tuomarin jaostot	75	67	49	58	16
Kolmen tuomarin jaostot	971	975	1 019	1 132	1 134
Yhden tuomarin kokoonpano			2		
Erittelemättömät	78	90	75	75	104
Yhteensä	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

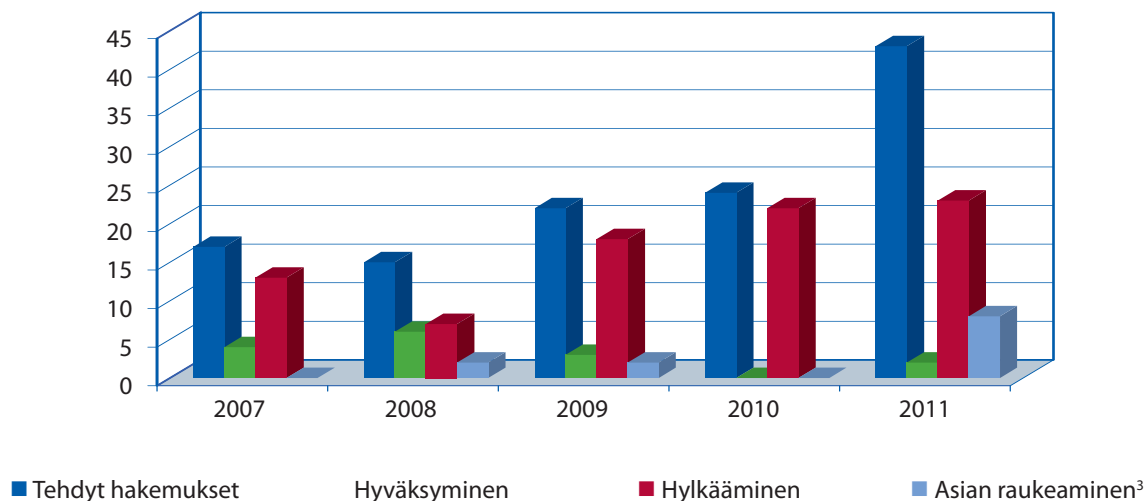
13. Muuta – Annetut välitoimimääräykset (2007–2011)

Jakautuminen vuonna 2011

	Tehdyt välitoimiha- kemukset	Välitoimi- määräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksymi- nen	Rekisteristä poistami- nen / lausun- non antami- sen raukea- minen	Hylkäämi- nen
Henkilöstösäännöt	1	1			1
Julkiset hankinnat	5	4			4
Kilpailu	5	12	2		10
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	1		1	
Maatalous	2	2			2
Oikeus tutustua asiakirjoihin	1				
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	11	9		3	6
Toimielimiä koskeva oikeus	4	5		1	4
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	1	1			1
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	1			1
Välityslauseke	1	1			1
Valtiontuki	9	13		3	10
Ympäristö	2	2			2
Yhteensä	44	52	2	8	42

14. Muuta – Nopeutetut menettelyt (2007–2011)^{1 2}

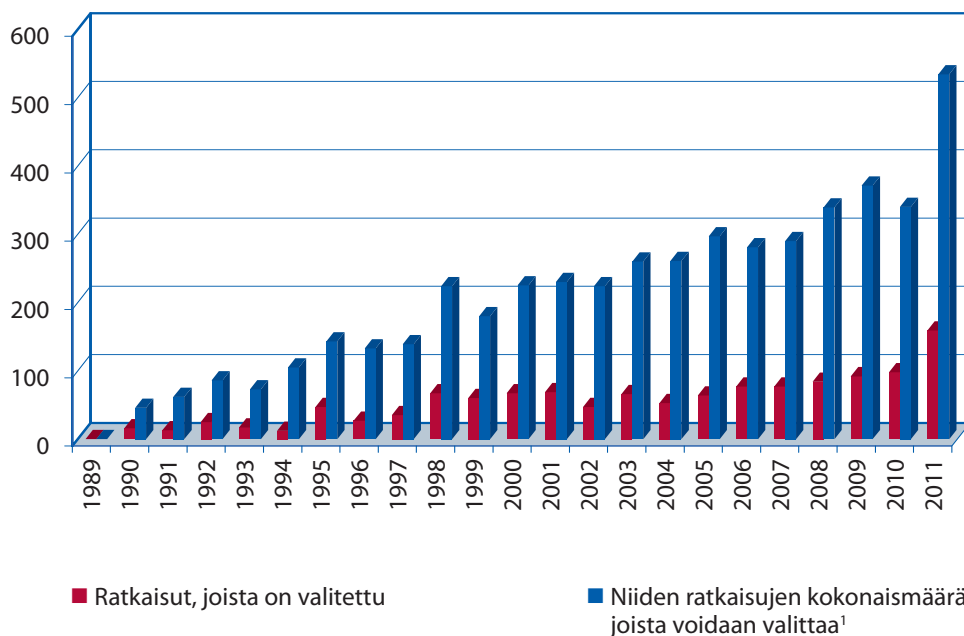
	2007				2008				2009				2010				2011			
	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen³		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen³		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen³		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen³		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen³	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta													1	1						
Henkilöstösäännöt				1				1												
Julkiset hankinnat	2	1		3	1	3		2	2		2	2								
Kansanterveys								1	1											
Kauppapolitiikka	2	1			1			2	2							3	2			
Kilpailu	1	1		1	1			2	2		3	3				4	4			
Maatalous		1		1				2	3											
Oikeudenkäyntimenettely								1	1											
Oikeus tutustua asiakirjoihin	1	1		2	2			4	4							2	1			
Palvelujen tarjoamisen vapaus								1	1											
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	3	2	1	4	4			5	1	2	1	10	10		30	2	12	7		
Sosiaalipolitiikka															1					
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus												1	1							
Toimielimiä koskeva oikeus				1		1	1	1	1						1			1		
Välityslauseke				1		1														
Valtiontuki	1	2		1	1							7	5				2			
Ympäristö	7	1	6					1		1						2	2			
Yhteensä	17	4	13	15	6	7	2	22	3	18	2	24	22	43	2	23	8			

¹ Unionin yleinen tuomioistuin voi käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä työjärjestyksen 76 a artiklan perusteella. Kyseistä määräystä sovelletaan 1.2.2001 lukien.

² Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) voimaantulo 1.12.2009 aiheutti muutoksia kanteen kohteen kuvauksissa. Tämän seurauksena ajanjaksoa 2007–2010 koskevia tietoja on tarkistettu.

³ Hakemuksen käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuuluvat hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

15. Muuta – Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1989–2011)

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa¹	Niiden ratkaisujen prosentuaalinen osuus, joista on valitettu
1989			
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	224	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	77	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	340	29 %
2011	159	534	30 %

¹ Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, väliitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen paitsi ne, joilla asia on poistettu rekisteristä tai siirretty, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusaika on päättynyt tai joista on valitettu.

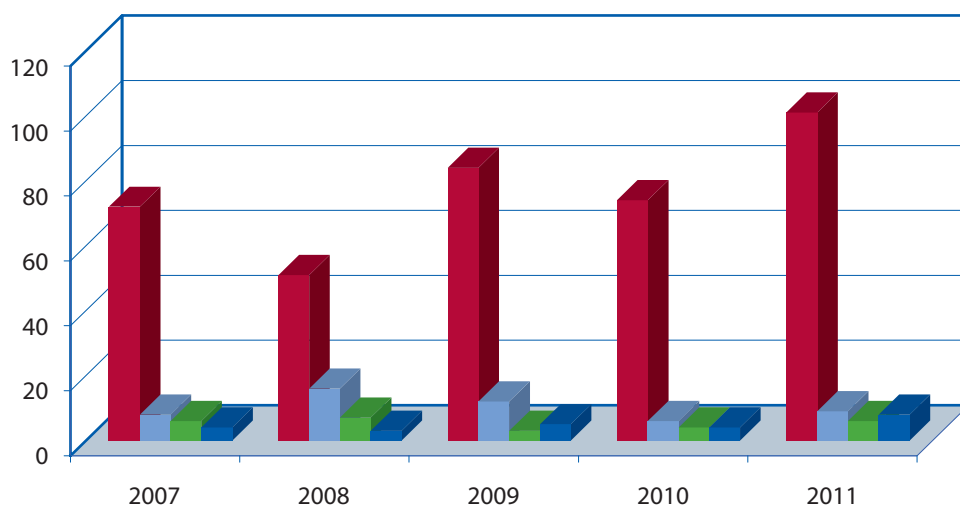
16. *Muuta* – Valitusten jakautuminen unionin tuomioistuimessa aihealueittain (2007–2011)

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Valitukset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valitukset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valitukset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valitukset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valitukset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus
Valtiontuki	11	30	37 %	4	19	21 %	23	51	45 %	17	35	49 %	10	37	27 %
Kilpailu	13	33	39 %	7	26	27 %	11	45	24 %	15	33	45 %	50	90	56 %
Henkilöstöasiat	10	53	19 %	9	31	29 %	1	3	33 %				1	1	100 %
Immateriaalioikeus	14	64	22 %	24	105	23 %	25	153	16 %	32	140	23 %	39	201	19 %
Muut suorat kanteet	29	110	26 %	40	158	25 %	32	119	27 %	34	132	26 %	59	205	29 %
Yhteensä	77	290	27 %	84	339	25 %	92	371	25 %	98	340	29 %	159	534	30 %

17. *Muuta – Valitukseen unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2011)* (tuomiot ja määräykset)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1				1
Immateriaalioikeus	27	2	2	3	34
Julkiset hankinnat	4				4
Kauppapolitiikka	1				1
Kilpailu	10	4		2	16
Maatalous	2				2
Oikeus tutustua asiakirjoihin	2				2
Sosiaalipolitiikka	1				1
Toimielimiä koskeva oikeus	15		2	1	18
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	2				2
Unionin oikeuden periaatteet	1				1
Valtiontuki	34	3	2	1	40
Yhtiöoikeus	1				1
Ympäristö				1	1
Yhteensä	101	9	6	8	124

18. *Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2007–2011) (tuomiot ja määräykset)*

■ Valituksen hylkääminen

■ Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu

■ Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu

■ Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen

	2007	2008	2009	2010	2011
Valituksen hylkääminen	72	51	84	74	101
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	8	16	12	6	9
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	6	7	3	4	6
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	4	3	5	4	8
Yhteensä	90	77	104	88	124

19. Muuta – Työmäärän kehittyminen (1989–2011)

Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat

	Vireille tulleet asiat ¹	Ratkaistut asiat ²	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
Yhteensä	9 333	8 025	

¹ 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.
1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

2004–2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

² 2005–2006: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 118 asiaa juuri perustetulle virkamiestuomioistuimelle.

III luku

Euroopan unionin virkamiestuomioistuin

A – Virkamiestuumioistuimen toiminta vuonna 2011

Virkamiestuumioistuimen presidentti Sean Van Raepenbusch

1. Vuonna 2011 virkamiestuumioistuimessa vaihtui kolme jäsentä, koska heidän toimikautensa päättyi. Kyseessä on ensimmäinen merkittävä muutos virkamiestuumioistuimen kokoonpanossa sen perustamisen jälkeen.¹

2. Virkamiestuumioistuimen oikeudenkäyntitilastot osoittavat, että vuonna 2011 vireille pantujen kanteiden lukumäärä (159) kasvoi jälleen selvästi edelliseen vuoteen (139) nähden, jolloin vireille pantujen kanteiden lukumäärä oli jo kasvussa (111 kannetta vuonna 2008 ja 113 vuonna 2009).

Ratkaistujen asioiden lukumäärä (166) on puolestaan paljon edellisvuotta (129) suurempi. Tämä on virkamiestuumioistuimen perustamisen jälkeen lukumääräisesti paras tulos.²

Vireillä olevien asioiden lukumäärä väheni näin ollen hieman edellisvuoteen nähden (178 asiaa 31.12.2011 verrattuna 185 asiaan 31.12.2010). Samoin oikeudenkäyntien keskimääräinen kesto lyheni selvästi (14,2 kuukautta vuonna 2011 ja 18,1 kuukautta vuonna 2010)³, koska erityisesti määräyksellä ratkaistujen asioiden lukumäärä kasvoi (90 asiaa vuonna 2011 ja 40 asiaa vuonna 2010).

Vuonna 2011 unionin yleiseen tuomioistuimeen valitettiin 44:stä virkamiestuumioistuimen tuomiosta. Saman ajanjakson aikana hylättiin 23 virkamiestuumioistuimen päätöksestä tehtyä valitusta ja seitsemän sen päätöstä kumottiin kokonaan tai osittain. Lisäksi neljä kumottua asiaa palautettiin virkamiestuumioistuimen käsiteltäväksi.

Kahdeksassa asiassa saavutettiin sovintoratkaisu, mikä merkitsee laskua edelliseen vuoteen verrattuna (12) ja paluuta vuosien 2007 ja 2008 määriin (7).

3. Jäljempänä esitellään kaikkein merkittävimmät virkamiestuumioistuimen ratkaisut. Koska välitoimiasioissa⁴ ja maksuttomaan oikeudenkäyntiin liittyvissä asioissa ei ole mitään merkittävää uutta, kohdat, joissa tätä kysymystä on käsitelty, on jätetty pois tämän vuoden kertomuksesta.

I Prosessuaaliset kysymykset

Virkamiestuumioistuimen toimivalta

Virkamiestuumioistuin totesi asiassa F-121/07, *Strack vastaan komissio*, 20.1.2011 antamassaan tuomiossa (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa) olevansa toimivaltainen

¹ Yksi tuomari nimitettiin unionin yleiseen tuomioistuimeen vuonna 2009, joten hänen tilalleen valittiin tuolloin toinen tuomari.

² Asiassa C-40/10, *komissio vastaan neuvosto*, 24.11.2010 annetun tuomion seurauksena virkamiestuumioistuin saattoi ratkaista määräyksellä 15 asiaa, jotka oli pantu vireille palkkakuittien kumoamiseksi Euroopan unionin virkamiesten ja muun henkilöstön palkkojen ja eläkkeiden sekä näihin palkkoihin ja eläkkeisiin liittyvien korjauskertoimien mukauttamisesta 1 päivästä heinäkuuta 2009 23.12.2009 annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 1296/2009 hyväksymisen seurauksena.

³ Mahdollisen lykkäämisen kesto pois lukien.

⁴ Virkamiestuumioistuimen presidentti antoi tänä vuonna seitsemän välitoimimääräystä. Näistä kolme oli asian rekisteristä poistamista koskevia määräyksiä tai asian raukeamista koskevia määräyksiä.

ratkaisemaan kumoamiskanteen, joka oli nostettu EY 236 artiklan perusteella. Kanne koski unionin toimielimen päätöstä, jolla hylättiin asiakirjoihin tutustumista koskeva virkamiehen pyyntö, jonka tämä oli esittänyt asetuksen (EY) N:o 1049/2001⁵ perusteella, kun tämä pyyntö perustui virkamiehen ja kyseisen toimielimen väliseen työsuhteeseen.

Tutkittavaksi ottamisen edellytykset

1 Määräajat

Koska Euroopan investointipankin (EIP) omissa säädöksissä ja määräyksissä ei täsmennetä sen henkilöstöä koskevia menettelyllisiä määräaikoja, virkamiestuumioistuin on useissa ratkaisuisaan soveltanut vastaavasti henkilöstösäännöissä säädettyjä määräaikoja (asia F-49/10, *De Nicola v. EIP*, tuomio 28.6.2011; asia F-13/10, *De Nicola v. EIP*, tuomio 28.9.2011; asia F-34/10, *Arango Jaramillo ym. v. EIP*, määräys 4.2.2011, josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa).

2 Oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn noudattaminen

Virkamiestuumioistuin totesi asiassa F-50/09, *Missir Mamachi di Lusignano vastaan komissio*, 12.5.2011 antamassaan tuomiossa (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa), että eri vahinkoihin perustuvien korvausvaatimusten tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä on tarkasteltava kunkin vahingon kannalta. Jotta jotakin vahinkoa koskevat vaatimukset näin ollen voitaisiin ottaa tutkittavaksi, on tarpeen, että tähän vahinkoon on viitattu hallinnolle osoitetussa korvausvaatimuksessa ja että tämän vaatimuksen hylkäämisestä on tämän jälkeen valitettu.

3 Työsopimukseen perustuva monitahoinen toimi

Sisämarkkinoiden harmonisointivirasto (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) oli tarjonnut toimihenkilöille toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta, johon sisältyi irtisanomislauseke, jota voitiin soveltaa siinä tapauksessa, että asianomaisia henkilöitä ei merkittäisi avoimen kilpailun päätteeksi laadittavaan varallaololuetteloon. Virkamiestuumioistuin totesi asiassa F-102/09, *Bennett ym. vastaan SMHV*, 15.9.2001 antamassaan tuomiossa, että kyseinen menettely muistuttaa monitahoista tointa, johon kuuluu monta läheisesti toisiinsa liittyvää päätöstä, kuten päätös sisällyttää sopimukseen irtisanomislausekkeet ja varallaololuettelon laatimisen jälkeen tehtävät irtisanomispäätökset. Tämän vuoksi virkamiestuumioistuin katsoi, että riidanalaisen lausekkeen lainvastaisuuteen voitiin hyväksyttävästi vedota lainvastaisuusväitteessä tukemaan vaatimuksia, jotka koskivat tämän toiminnan yhteydessä tehtyjen irtisanomispäätösten kumoamista.

Tuumioistuinmenettely

1 Luottamukselliset asiakirjat

Edellä mainitussa asiassa *Missir Mamachi di Lusignano vastaan komissio* antamassaan tuomiossa virkamiestuumioistuin asetti säännön, jonka mukaan ainoastaan pakottavilla syillä, jotka liittyvät erityisesti perusoikeuksien suojaamiseen, voidaan poikkeuksellisesti perustella se, että virkamies-tuumioistuin ottaa turvaluokitellun asiakirjan asiakirjavihkoon ja toimittaa sen kaikille asianosaisille ilman hallinnon hyväksyntää. Koska käsiteltävässä asiassa tällaisia syitä ei ollut ja kun otetaan huomioon virkamiestuumioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohta, virkamiestuumioistuin

⁵ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

teetti hallinnossa asiakirjasta tiivistelmän, joka ei sisällä luottamuksellista tietoa. Koska virkamiestuumioistuin kuitenkin katsoi, ettei kantaja voinut kyseisen tiivistelmän perusteella tuoda esille oikeussuojan toteutumista koskevia oikeuksiaan ja että oli poissuljettua, että edes kantajan lakimiehelle myönnettäisiin oikeus tutustua kyseiseen asiakirjaan kirjaamon tiloissa, virkamiestuumioistuin poikkiesi edellä mainitusta määräyksestä käyttääkseen perusteena kyseisen asiakirjan merkityksellisiä otteita, jotta se voisi tehdä ratkaisun asiasta tietoisena, vaikka asiakirjaa ei ollutkaan toimitettu asianosaiselle.

2 Väliintulo

Virkamiestuumioistuin rinnasti asiassa F-105/10, *Bömcke vastaan EIP*, ja asiassa F-127/10, *Bömcke vastaan EIP*, 19.7.2011 antamissaan määräyksissä EIP:n henkilöstön edustajien kollegion toimielinten henkilöstökomiteoihin, joihin sovelletaan henkilöstösääntöjä, ja muistutti, että viimeksi mainitut ovat luonteeltaan toimielimensä sisäisiä elimiä eivätkä ne näin ollen ole asianosaiskelpoisia. Näin ollen virkamiestuumioistuin hylkäsi kyseisen kollegion esittämän väliintulohakemuksen, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuivat.

Asiassa F-105/10, *Bömcke vastaan EIP*, antamassaan määräyksessä virkamiestuumioistuimen ratkaisu perustui oikeuskäytäntöön, jonka mukaan henkilöstön edustajien elimiin liittyvässä vaalissa koskevassa riidassa jokaisella toimihenkilöllä on äänioikeutetun ominaisuutensa vuoksi riittävä intressi nostaa kanne, jonka avulla pyritään siihen, että henkilöstön edustajat valitaan henkilöstösääntöjen säännösten mukaisen vaalijärjestelmän perusteella. Näin ollen virkamiestuumioistuin katsoi, että henkilöstön jäsenillä oli äänioikeutetun ominaisuutensa vuoksi myös välitön ja olemassa oleva intressi sellaisen riidan ratkaisemiseen, joka koskee jo valitun henkilöstön edustajan erottamista viran puolesta. Näin ollen heidän väliintulohakemuksensa otettiin tutkittavaksi.

3 Oikeudenkäyntikulut

Kun Euroopan unionin toimielin tai elin on käyttänyt apunaan asianajajaa, esiin nousee kysymys siitä, ovatko asianajajalle maksetut palkkiot virkamiestuumioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdassa tarkoitettuja ”korvattavia oikeudenkäyntikuluja”, ja jos ovat, niin millä edellytyksillä.

Virkamiestuumioistuin katsoi tältä osin asiassa F-55/08 DEP, *De Nicola vastaan EIP*, 27.9.2011 antamassaan määräyksessä, että jos järjestelmällisesti kieltäytyään pitämästä asianajajan palkkioita välttämättöminä ja näin ollen korvattavina kuluina siitä syystä, ettei hallinnon tarvitse käyttää apunaan asianajajaa, tämä olisi puolustautumisoikeuksien käyttämistä koskevan oikeuden vastaista. Virkamiestuumioistuin totesi silti myös, että kaikkien unionin toimihenkilöiden on voitava saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa samoin edellytyksin, ja heidän muutoksenhakeineojensa tehokkuus ei saa vaihdella sen mukaan, millaisia valintoja heidän työnantajansa on tehnyt talousarvioon tai organisaatioon liittyvissä asioissa. Virkamiestuumioistuin katsoi lisäksi, että toimielimen, joka vaatii korvausta asianajajalleen maksetuista palkkioista, on osoitettava objektiivisten perustelujen avulla, että nämä palkkiot ovat olleet asian käsittelystä aiheutuneita ”välttämättömiä kustannuksia”. Toimielin voi tällöin osoittaa erityisesti, että sen on ollut pakko käyttää apunaan asianajajaa silloisista ja tilapäisistä syistä, jotka liittyvät esimerkiksi hetkelliseen liialliseen työmäärään tai odottamattomiin poissaoloihin toimielimen oikeudellisessa yksikössä, tai silloin, kun toimielimellä on ollut vastassaan kantaja, joka on nostanut laajuudeltaan ja/tai lukumäärältään mittavia kanteita, koska ilman asianajajaa se olisi joutunut käyttämään kanteiden käsittelyyn suhteettoman paljon yksiköidensä voimavaroja.

Lopuksi virkamiestuumioistuin täsmensi, että sellaisten työtuntien kokonaismäärä, joita voidaan pitää objektiivisesti välttämättöminä, on arvioitava lähtökohtaisesti kolmasosaksi niistä työtunneista,

jotka asianajaja olisi joutunut tekemään, jos hän ei olisi voinut tukeutua toimielimen oikeudellisessa yksikössä aiemmin tehtyyn työhön.

4 Ratkaisun purkaminen

Virkamiestuoimioistuin lausui kuluneena vuonna ensimmäistä kertaa purkamishakemuksista, jotka oli esitetty Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 44 artiklan ja Euroopan unionin virkamiestuoimioistuimen työjärjestyksen 119 artiklan nojalla.

Yksi näistä purkamishakemuksen kohteena olevista tuomioista oli osittain kumottu unionin yleisessä tuomioistuimessa sille tehdyn valituksen yhteydessä. Kantaja vaati kuitenkin virkamiestuoimioistuimen tuomion purkamista kokonaan. Virkamiestuoimioistuin katsoi, etteivät purkamishakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttyneet siltä osin kuin oli kyse hakemuksen osasta, jonka osalta muutoksenhakutuomioistuin oli omalla arvioinnillaan korvannut virkamiestuoimioistuimen tuomiossaan tekemän arvion. Koska purkamishakemuksen tekijä ei lisäksi kiistänyt muutoksenhakumenettelyssä annettua tuomiota, purkamishakemus ei johtanut asian palauttamiseen Euroopan unionin yleiseen tuomioistuimeen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 8 artiklan 2 kohdan nojalla (asia F-17/05 REV, *de Brito Sequeira Carvalho v. komissio*, tuomio 15.6.2011).

Lisäksi virkamiestuoimioistuin totesi useassa 20.9.2011 antamassaan tuomiossa (asia F-45/06 REV, *De Buggenoms ym. v. komissio*, asia F-8/05 REV ja asia F-10/05 REV, *Fouwels ym. v. komissio*, ja asia F-103/06 REV, *Saintraint v. komissio*), että määräyksessä, joka koskee asian poistamista rekisteristä työjärjestyksen 74 artiklan nojalla, vain todetaan, että kantaja haluaa luopua kanteesta ja että vastaaja ei ole esittänyt huomautuksia, joten tässä tapauksessa ei ole työjärjestyksen 119 artiklassa tarkoitettua päätöstä, joka olisi mahdollista purkaa, koska unionin tuomioistuimet eivät ole ottaneet kantaa asiassa esille nousseisiin kysymyksiin.

Tukeutuen lisäksi siihen, että asianosaista edustavan asianajajan ei lähtökohtaisesti tule esittää valtakirjaa, virkamiestuoimioistuin totesi, että purkamismenettelyssä ei voida todeta, että kanteen peruuttaminen ei ole pätevä tiettyjen kantajien kannalta, koska heidän asianajajansa toimi ilman kantajien suostumusta.

II Asiakysymykset

Yleiset periaatteet

1 Mahdollisuus vedota direktiiveihin

Virkamiestuoimioistuin noudatti aikaisemman oikeuskäytännön viitoittamaa linjaa, jonka mukaan toimielinten jäsenvaltioille antamiin direktiiveihin voidaan jossain määrin vedota toimielimiä vastaan, ja katsoi asiassa F-120/07, *Strack vastaan komissio* (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa), 15.3.2011 antamassaan tuomiossa, että direktiivin 2003/88/EY⁶ tavoitteena on säätää turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista työajan järjestämistä varten, joten komission oli henkilöstösääntöjen 1 e artiklan 2 alakohdan mukaisesti taattava tämän direktiivin noudattaminen erityisesti vuosilomaa koskevien henkilöstösääntöjen säännösten soveltamisessa ja tulkinnassa.

⁶ Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9).

2 Puolustautumisoikeus

Virkamiestuumioistuvin katsoi, että jos hallintoviranomainen olisi velvollinen kuulemaan kaikkia asianomaisia toimihenkilöitä ennen heidän vastaisten toimien toteuttamista, tämä muodostaisi kohutuuttoman taakan, ja totesi asiassa F-26/10, *AZ vastaan komissio*, 28.9.2011 antamassaan tuomiossa, että puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevaan kanneperusteeseen voidaan tehokkaasti vedota vain, jos yhtäältä riidanalainen päätös on tehty henkilöä vastaan aloitetun menettelyn päätteeksi ja toisaalta on osoitettu, että tästä päätöksestä voi aiheutua vakavia seurauksia tämän henkilön tilanteeseen. Koska ylentämismenettely ei ole virkamiestä vastaan aloitettu menettely, virkamiestuumioistuvin katsoi näin ollen, että hallinnon tehtävänä ei ollut virkamiehen kuuleminen ennen hänen jättämistään pois ylennyskirrokselta.

3 Syrjintä

Asiassa F-68/09, *Barbin vastaan parlamentti*, 15.2.2011 antamassaan tuomiossa (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa) virkamiestuumioistuvin sovelsi ensimmäistä kertaa henkilöstösääntöjen 1 d artiklassa säädettyä todistustaakan kääntämistä koskevaa mekanismia, jonka mukaisesti silloin, kun henkilö, joka katsoo kärsineensä vahinkoa syrjintäkiellon periaatteen loukkaamisen vuoksi, esittää tosiseikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa, että häntä on syrjitty, on toimielimen tehtävänä osoittaa, ettei kyseistä periaatetta ole loukattu.

Virkamiestuumioistuvin katsoi samassa tuomiossa, että sen arvioimiseksi, onko syrjintää koskeva kanneperuste perusteltu, on syytä ottaa huomioon kaikki merkitykselliset tosiseikat, myös aikaisempien päätösten sisältämät arvioinnit, joista on tullut lainvoimaisia. Virkamiestuumioistuimen mukaan periaate, jonka mukaan tuomioistuvin ei voi käsitellä uudelleen lainvoimaista päätöstä, ei estä sitä ottamasta huomioon tällaista päätöstä todisteena, jonka avulla muun muassa voidaan näyttää toteen hallinnon syrjivä toiminta, sillä on mahdollista, että syrjintä tulee esille vasta sen jälkeen kun sellaista päätöstä koskevan kanteen nostamisen määräaika on päättynyt, joka on vain yksi tällaisen syrjinnän ilmenemismuoto.

Virkamiestuumioistuvin totesi niin ikään edellä mainitussa asiassa *Barbin vastaan parlamentti* antamassaan tuomiossa, että virkamiehen käyttäessä henkilöstösääntöjen mukaista oikeuttaan, kuten vanhempainlomaa koskevaa oikeutta, hallinto ei voi – asettamatta kyseenalaiseksi tämän oikeuden tehokkuutta – katsoa, että tämän virkamiehen tilanne eroaa sellaisen virkamiehen tilanteesta, joka ei ole käyttänyt tätä oikeutta. Näin ollen hallinto ei voi kohdella tätä virkamiestä eri tavalla, paitsi jos tämä erilainen kohtelu on yhtäältä objektiivisesti perusteltua, muun muassa siltä osin kuin siinä vain tehdään johtopäätökset siitä, että asianomainen toimihenkilö ei tehnyt työtä kyseisen jakson aikana, ja toisaalta ehdottoman oikeasuhtaista esitettyyn perusteluun nähden.

Virkamiestuumioistuvin muistutti lisäksi asiassa F-98/09, *Whitehead vastaan Euroopan keskuspankki*, 27.9.2011 antamassaan tuomiossa, että sairauslomalla oleva henkilö ei ole samassa tilanteessa kuin työssä oleva henkilö, joten yhdessäkään yleisessä periaatteessa ei aseteta viranomaiselle velvollisuutta tehdä tyhjäksi ajanjaksoa, jonka ajan henkilö oli sairauslomalla, jotta arvioitaessa kyseisen henkilön osuutta yksikkönsä tehtävien suorittamisessa palkanlisän myöntämistä varten otettaisiin huomioon se tosiseikka, että hänellä oli vähemmän aikaa osallistua yksikkönsä tehtävien suorittamiseen.

Lopuksi virkamiestuumioistuvin totesi asiassa F-7/07, *Angioi ym. vastaan komissio*, 29.6.2011 antamassaan tuomiossa, että hallintoviranomaisen joutuessa tilanteeseen, jossa sen on valittava kahden ratkaisun väliltä, joista molemmat aiheuttavat erilaista kohtelua kahden henkilöryhmän välille, on perusteltua valita ratkaisu, joka johtaa vähemmän erilaiseen kohteluun.

4 Ilmeinen arviointivirhe

Virkamiestuumioistuin katsoi asiassa F-104/09, *Canga Fano vastaan neuvosto*, 24.3.2011 antamassaan tuomiossa (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa) ja asiassa F-80/10, *AJ vastaan komissio*, 29.9.2011 antamassaan tuomiossa, jotka koskevat ylennysmenettelyitä, ja asiassa F-74/10, *Kimman vastaan komissio*, 29.9.2011 antamassaan tuomiossa, joka koskee arviointikertomusta, että arviointivirheen voidaan katsoa olevan ilmeinen vain silloin, kun se on helposti havaittavissa niiden arviointiperusteiden valossa, jotka lainsäätäjä on halunnut asettaa hallinnon päätöksenteon käyttämiselle.

Virkamiestuumioistuin on lisäksi todennut edellä mainituissa asioissa *Kimman vastaan komissio* ja *AG vastaan komissio* antamassaan tuomioissa, että näyttääkseen toteen, että hallinto on tehnyt tosiseikkoja arvioidessaan ilmeisen virheen, jonka vuoksi on perusteltua kumota ylennyspäätös tai arviointikertomus, todisteiden, jotka kantajan kuuluu esittää, on oltava riittäviä, jotta niiden avulla voidaan kumota hallinnon esittämien arviointien uskottavuus. Näin ollen ilmeistä virhettä koskeva kanneperuste on hylättävä, jos – kantajan esittämistä seikoista huolimatta – riidanalaisen arvioinnin voidaan katsoa olevan todenmukainen tai pätevä.

Asiassa F-9/10, *AC vastaan neuvosto*, 28.9.2011 antamassaan tuomiossa virkamiestuumioistuin katsoi, että lainsäätäjän nimittävälle viranomaiselle myöntämän harkintavallan tehokkaan vaikutuksen säilyttämiseksi ylennyksiä koskevissa asioissa tuomioistuin ei voi kumota päätöstä vain siitä syystä, että se katsoo, että kyseessä olevat tosiseikat herättävät perusteltuja epäilyjä nimittävän viranomaisen tekemästä arvioinnista. Virkamiestuumioistuin katsoi tässä asiassa siis, että kun otetaan huomioon kantajan ilmeiset ansiot, nimittävä viranomainen ei olisi tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, jos se olisi päättänyt ottaa kantajan ylennettyjen virkamiesten ryhmään, mutta että tämä toteamus ei kuitenkaan merkitse, että päinvastaisessa päätöksessä jättää kantaja ylentämättä olisi ilmeinen arviointivirhe.

Edellä esitetystä seuraa, että kun tuomioistuimen valvonta rajoittuu ilmeiseen arviointivirheeseen, epäily on katsottava hallinnon eduksi.

5 Perusteltu luottamus

Asiassa F-28/10, *Mioni vastaan komissio* (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa), 15.3.2011 antamassaan tuomiossa virkamiestuumioistuin muistutti, että hallinnon virkamiehelle suorittamien rahallisten etuuksien maksamista useamman vuoden ajan ei voida sinänsä pitää täsmällisenä, ehdottomana ja ristiriidattomana vakuutena, sillä jos asian laita olisi näin, kaikilla hallinnon päätöksillä, joilla kieltäydytään tulevaisuudessa ja mahdollisesti myös menneisyydessä sellaisten etuuksien maksamisesta, jotka on suoritettu asianosaiselle perusteettomasti, loukattaisiin järjestelmällisesti luottamuksensuojan periaatetta ja tehtäisiin näin ollen suurelta osin tyhjäksi perusteettoman edun palauttamista koskeva henkilöstösääntöjen 85 artiklan tehokas vaikutus.

6 Huolenpitovelvollisuus

Virkamiestuumioistuin totesi asiassa F-119/07, *Strack vastaan komissio*, 17.2.2011 antamassaan tuomiossa ja asiassa F-62/10, *Esders vastaan komissio*, 15.9.2011 antamassaan tuomiossa, että huolenpitovelvollisuudesta hallinnolle aiheutuvat velvoitteet ovat olennaisesti suurempia sellaisessa tapauksessa, jossa on osoitettu, että virkamiehen fyysinen tai psyykkinen terveys on heikentynyt. Tällaisessa tapauksessa hallinnon on tarkasteltava virkamiehen vaatimuksia erityisen avoimin mielin.

Virkamiesten ja toimihenkilöiden ura

1 Kilpailu

Edellä mainitussa asiassa *Angioi ym. vastaan komissio* antamassaan tuomiossa virkamiestuumioistu katsoi, että hallinto voi, silloin kun yksikön tai viran tarpeet sitä edellyttävät, perustellusti täsmentää palvelukseenottomenettelyn yhteydessä kielen tai kielet, joiden perusteellista tai tyydyttävää taitoa edellytetään. Jos tällainen edellytys on lähtökohtaisesti kieleen perustuvaa syrjintää, joka periaatteessa on kielletty henkilöstösäännöissä, se voi olla objektiivisesti ja kohtuullisesti perusteltua henkilöstöpolitiikkaan kuuluvalla yleisen edun mukaisella perustellulla tavoitteella. Tarve varmistaa, että henkilöstöllä on toimielimen sisäisessä viestinnässä käytettävien kielten taitoa, on tällainen tavoite. Lisäksi tämä vaatimus on kohtuullisesti suhteutettu tavoiteltuun päämäärään, koska vain yhden sisäisen viestinnän kielen taitoa edellytetään.

2 Ilmoitus avoimesta virasta

Asiassa F-55/10, *AS vastaan komissio*, 28.6.2011 annetussa tuomiossa (josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa), virkamiestuumioistu katsoi, että henkilöstösääntöjen liitteessä XIII olevissa siirtymäsäännöksissä, joissa asetetaan tietyille entisiin ura-alueisiin C ja D kuuluville virkamiehille heidän uraansa koskevia rajoitteita, ei sallita, että komissio voi varata heille tiettyjä virkoja tällä ainoalla perusteella ja tämän seurauksena evätä pääsyä näihin virkoihin muilta samaan palkkaluokkaan kuuluvilta virkamiehiltä. Se, että komissio pitää voimassa periaatteellisen erottelun samaan palkkaluokkaan ja samaan tehtäväryhmään kuuluvien virkamiesten välillä tiettyihin virkoihin pääsemistä varten, on ristiriidassa vuonna 2004 toteutetun henkilöstösääntöjen uudistuksen sen tavoitteen kanssa, jonka mukaan entiset ura-alueet B, C ja D yhdistetään yhdeksi ainoaksi tehtäväryhmäksi AST.

3 Ylennysmenettelyt

a) Ansioiden vertailu

Todettuaan, että henkilöstösääntöjen 43 artiklassa edellytetään arviointikertomuksen laatimista vain joka toinen vuosi ja että henkilöstösäännöissä ei säädetä, että ylennyskirrokset olisi järjestettävä samassa tahdissa, virkamiestuumioistu totesi asiassa F-18/09, *Merhzaoui vastaan neuvosto*, 10.11.2011 antamassaan tuomiossa, että henkilöstösäännöissä ei suljeta pois mahdollisuutta tehdä ylennyspäätos, ilman että nimittävällä viranomaisella on käytettävissään äskettäin laadittu arviointikertomus.

Lisäksi virkamiestuumioistu katsoi edellä mainitussa asiassa *AC vastaan neuvosto* antamassaan tuomiossa, että vaikka henkilöstösääntöjen 45 artiklan 1 kohdassa mainitaan arviointikertomukset, kielitaito ja vastuullisten tehtävien taso kolmena keskeisenä osatekijänä, jotka on otettava huomioon ansioiden vertailussa, tämä ei kuitenkaan estä muiden seikkojen huomioonottamista, jos näillä voidaan antaa näyttöä ylennyskelpoisten virkamiesten ansioista.

Virkamiestuumioistu totesi samassa tuomiossa, että hallinnolla on jonkin verran harkintavaltaa siltä osin, miten merkittävänä se pitää kutakin kolmea edellä mainittua arviointiperustetta, koska henkilöstösääntöjen 45 artiklan 1 kohdassa ei suljeta pois mahdollisuutta painottaa jotakin näistä osatekijöistä, silloin kun se on perusteltua.

Virkamiestuumioistu totesi niin ikään kyseisessä tuomiossa, ettei henkilöstösääntöjen 45 artiklaa rikota, kun virkamiesten ansioiden arvioinnissa otetaan huomioon vain kielet, joiden

käyttö – yksikön todelliset vaatimukset huomioon ottaen – tuo riittävän merkittävää lisäarvoa, josta sen voidaan katsoa olevan tarpeellista yksikön asianmukaisen toiminnan kannalta.

b) Toimielinten välinen siirto ylennyskierron aikana

Virkamiestuuomioistuin totesi asiassa F-128/10, *Mora Carrasco ym. vastaan parlamentti*, 28.6.2011 antamassaan tuomiossa ja asiassa F-38/11, *Alari vastaan parlamentti*, 5.7.2011 antamassaan määräyksessä, että kun virkamies saattaa tulla ylennetyksi sen vuoden aikana, jolloin hänet siirretään unionin toimielimestä toiseen, ylennyksestä päättävä toimivaltainen viranomainen on se toimielin, josta virkamies on lähtöisin. Henkilöstösääntöjen 45 artiklassa nimittäin säädetään, että ylennys suoritetaan ”valitsemalla ylennettävät [– –] virkamiesten joukosta [– –] heidän ansioidensa vertailun [– –] perusteella” ja että nimittävä viranomainen voi käytännössä vertailla vain virkamiesten aiempia ansioita, joten siirrettyjen virkamiesten ansioita on verrattava niiden virkamiesten ansioihin, jotka työskentelivät heidän kanssaan heidän siirtoaan edeltäneenä vuonna. Tämän arvioinnin voi tehdä pätevästi ainoastaan toimielin, josta virkamies on lähtöisin.

Virkamiehen palkkaus ja sosiaaliset edut

1 Vuosiloma

Henkilöstösääntöjen liitteessä V olevan 4 artiklan ensimmäisen alakohdan mukaisesti kalenterivuoden aikana kertynyt vuosilomaoikeus on lähtökohtaisesti käytettävä saman vuoden aikana. Tästä säännöksestä seuraa myös, että virkamiehellä on oikeus siirtää kalenterivuoden aikana pitämättä jääneet lomapäivät seuraavalle vuodelle, jos hän ei ole voinut käyttää vuosilomaansa kokonaan yksikön tarpeista johtuvista syistä.

Virkamiestuuomioistuin on katsonut direktiivin 2003/88/EY⁷ 7 artiklan 1 kohdan, jota sovelletaan toimielimiin henkilöstösääntöjen 1 e artiklan 2 alakohdan mukaisesti, perusteella, että muillakin syillä voidaan perustella kaikkien pitämättä jääneiden lomapäivien siirtämistä siitä huolimatta, että nämä syyt eivät johdu yksikön tarpeista. Virkamiestuuomioistuin katsoi, että asia on täten erityisesti silloin, kun virkamiehellä, joka on ollut poissa sairauden takia koko kalenterivuoden tai osan siitä, ei tästä syystä ole ollut mahdollisuutta käyttää lomaoikeuttaan (asia F-22/10, *Bombín Bombín v. komissio*, tuomio 25.5.2011).

Virkamiestuuomioistuin katsoi vastaavasti, että virkamieheltä, joka ei työkyvyttömyytensä vuoksi voinut käyttää kaikkia vuosilomapäiviä, joihin hänellä oli oikeus, ei voitu evätä palvelussuhteen päättyessä mahdollisuutta saada rahallista korvausta pitämättömästä vuosilomasta (em. asia *Strack v. komissio*, tuomio 15.3.2011).

2 Sosiaaliturva

Virkamiestuuomioistuin muistutti asiassa F-23/10, *Allen vastaan komissio*, 28.9.2011 antamassaan tuomiossa, että sairauskulujen korvaamista koskevien yleisten täytäntöönpanosäännösten mukaan vakavan sairauden toteaminen edellyttää neljän kumulatiivisen kriteerin täyttymistä. Koska kyseisissä säännöksissä muodostetaan näiden kriteerien välinen riippuvuussuhde, lääkärintarkastuksessa yhdestä tällaisesta perusteesta tehty arviointi on omiaan muuttamaan muista kriteereistä tehtävää arviointia. Jos yksi kriteereistä ei näytä täytyvän, kun sitä tarkastellaan erikseen, sen tarkastelu muiden kriteerien arvioinnin valossa voi johtaa vastakkaiseen päätelmään eli siihen, että

⁷ Ks. alaviite 6.

kriteerin katsotaan täyttyvän. Tästä syystä asiantuntijalääkäri tai lääketieteellinen lautakunta ei voi tyytyä yhden ainoan kriteerin tarkasteluun, vaan sen on suoritettava asianomaisen terveydentilasta konkreettinen ja yksityiskohtainen tutkimus, jossa edellä mainitut neljä kriteeriä otetaan kattavasti huomioon. Tällainen tutkimus on erityisen tarpeellinen, koska vakavan sairauden toteamista koskeva menettely ei tarjoa samoja takeita osapuolten tasapainoon liittyen kuin menettelyissä, joista säädetään henkilöstösääntöjen 73 artiklassa (ammattitaudit ja tapaturmat) ja 78 artiklassa (työkyvyttömyys).

Virkamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Edellä mainitussa asiassa *AS vastaan komissio* antamassaan tuomiossa virkamiestuumioistuin katsoi, että lääkärin vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvien asiakirjojen käyttö sellaisen oikeudenkäyntiväitteen tueksi, jonka mukaan oikeussuojan tarvetta ei ole, merkitsi viranomaisen puuttumista kantajan yksityiselämän kunnioittamista koskevaan oikeuteen ja että tämä puuttuminen ei vastannut yhtäkään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa rajoitetusti esitettyä tavoitetta, koska muun muassa oikeusriita ei koskenut lääketieteellisen päätöksen laillisuutta.

Lisäksi virkamiestuumioistuin totesi asiassa *F-46/09, V vastaan parlamentti*, 5.7.2011 antamassaan tuomiossa, että henkilön terveydentilaa koskevien toimielimen keräämien tietojen toimittaminen kolmannelle osapuolelle, muut toimielimet mukaan lukien, merkitsee sellaisenaan puuttumista tämän henkilön yksityiselämään riippumatta täten luovutettujen tietojen lopullisesta käytöstä. Virkamiestuumioistuin muistutti kuitenkin, että perusoikeuksia voidaan rajoittaa, jos rajoitukset ovat tosiasiallisesti yleisen edun tavoitteiden mukaisia ja jos ne eivät merkitse tavoitellun päämäärän kannalta suhteetonta ja kestämatöntä puuttumista, jolla loukataan suojatun oikeuden keskeistä sisältöä. Näin ollen virkamiestuumioistuin katsoi, että on aiheellista viitata Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa määrättyihin edellytyksiin.

Virkamiestuumioistuin vertaili parlamentin intressiä varmistaa, että se ottaa palvelukseensa henkilön, joka kykenee hoitamaan hänelle uskotut tehtävät, ja asianomaisen henkilön yksityisyyden suojaa koskevan oikeuden loukkauksen vakavuutta ja katsoi, että vaikka työhöntulotarkastus on unionin toimielinten oikeutetun intressin mukaista, koska niiden on kyettävä hoitamaan tehtävänsä, tämä intressi ei kuitenkaan ole hyväksyttävä peruste sille, että erityisen arkaluonteisia tietoja, kuten lääketieteellisiä tietoja, siirretään toimielimeltä toiselle ilman asianomaisen suostumusta.

Virkamiestuumioistuin totesi kyseisessä tuomiossa seuraavaksi, että asetusta (EY) N:o 45/2001⁸ oli rikottu. Virkamiestuumioistuin näet arvioi, että kyseessä olleita henkilötietoja oli käsitelty muuta kuin sitä tarkoitusta varten, johon ne oli kerätty, ja että tätä tarkoituksen muutosta ei ollut nimenomaisesti sallittu komission tai parlamentin sisäisissä säännöissä. Virkamiestuumioistuin totesi niin ikään, ettei asiassa ollut osoitettu, että tietojen siirtäminen oli tarpeen parlamentille työoikeuden alalla kuuluvien erityisten velvollisuuksien ja oikeuksien noudattamiseksi, sillä parlamentti olisi voinut pyytää kantajaa itse toimittamaan tietoja terveydellisestä taustastaan tai teettää omilla yksiköillään tarvittavat lääkärintarkastukset.

⁸ Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18.12.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 45/2001 (EYVL 2001, L 8, s. 1).

Sopimussuhteisia toimihenkilöitä koskevat riita-asiat

1 Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteiden ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) 2 artiklan a alakohdan soveltamisalaan kuuluvaa määräaikaista työsopimusta koskevan toisen muutoksen tekeminen

Asiassa F-105/09, *Scheefer vastaan parlamentti*, tuomio 13.4.2011, kantaja oli otettu palvelukseen määräaikaiseksi väliaikaiseksi toimihenkilöksi palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan a alakohdan mukaisesti. Työsopimusta oli jatkettu ensimmäisellä muutoksella ja tämän jälkeen toisella muutoksella, jolla oli ”kumottu ja korvattu” ensin tehty muutos asianomaisen työsuhteen jatkamiseksi uudeksi määräajaksi. Palvelussuhteen ehtojen 8 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kyseisten palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan a alakohdan nojalla palvelukseen otetun väliaikaisen toimihenkilön palvelussuhdetta voidaan kuitenkin jatkaa vain kerran määräajaksi, koska ”tämän jälkeen palvelussuhde voidaan uusia toistaiseksi”.

Virkamiestuumioistuin katsoi ensin direktiivin 1999/70/EY⁹ ja sen liitteenä olevan puitesopimuksen lausekkeiden perusteella, että edellä mainitun 8 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava tavalla, joka takaa sille laajan ulottuvuuden, ja sovellettava ehdottomasti. Tämän perusteella virkamiestuumioistuin totesi, että kantajan työsopimusta oli pidettävä sopimuksena, joka oli uusittu kahdesti riippumatta siitä, mitä sanamuotoa toisessa muutoksessa käytettiin. Näin ollen virkamiestuumioistuin katsoi, että tämä muutos oli ilman eri toimenpiteitä luokiteltava uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi pelkästään lainsäätäjän tahdon perusteella ja että tässä muutoksessa vahvistetun määräajan päättymisen ei voinut johtaa kantajan palvelussuhteen päättymiseen.

Lopuksi virkamiestuumioistuin katsoi, että päätöksellä, jossa ”vahvistettiin”, että työsopimus päättyy toisessa muutoksessa vahvistettuna päivänä, muutettiin selvästi asianomaisen oikeusasemaa sellaisena kuin tämä ilmenee palvelussuhteen ehtojen 8 artiklan ensimmäisestä kohdasta. Päätös on siten asianosaiselle vastainen toimi, jonka toteuttamisella rikottiin kyseistä säännöstä.

2 Toistaiseksi voimassa oleva työsopimus, jossa on irtisanomislauseke siltä varalta, että henkilö ei läpäise kilpailua

Virkamiestuumioistuin totesi edellä mainitussa asiassa *Bennett ym. vastaan SMHV* antamassaan tuomiossa, että lauseke, jonka perusteella työsopimus voidaan irtisanoa, jos toimihenkilöä ei merkitä avoimen kilpailun päätteeksi laadittavaan varallaololuetteloon, ei mahdollista kyseisen sopimuksen määrittämistä toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, sillä sopimuksen kesto – kuten direktiivillä 1999/70/EY täytäntöön pannun puitesopimuksen 3 lausekkeen 1 kohdasta ilmenee – voidaan vahvistaa paitsi ”tietyn päivämäärän saavuttamisella” myös ”tietyn tehtävän päätökseen saattamisella tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella”, kuten sillä, että kilpailun varallaololuettelo laaditaan.

3 Työsopimuksen uusimatta jättäminen

Virkamiestuumioistuin katsoi yhdistetyissä asioissa F-72/09 ja F-17/10, *Daake vastaan SMHV*, 15.4.2011 antamassaan määräyksessä, että vaikka kirje, jossa vain muistutetaan sopimuksen

⁹ Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annettu neuvoston direktiivi 1999/70/EY (EYVL L 175, s. 43).

päättymispäivää koskevista sopimusehdoista ja johon ei sisälly mitään uutta näihin sopimusehtoihin nähden, ei ole virkamiehelle vastainen toimi, päätös, jonka mukaan työsopimusta ei jatketa, on sitä vastoin kyseisestä sopimuksesta erillinen virkamiehelle vastainen toimi, joka voi olla kanteen kohteena. Tällainen päätös, joka on tehty yksikön edun ja asianomaisen tilanteen uudelleenarvioinnin seurauksena, sisältää nimittäin uusia seikkoja alkuperäiseen sopimukseen verrattuna, eikä voida katsoa, että päätöksellä pelkästään vahvistetaan kyseinen sopimus.

Sopimussuhteen ulkopuolinen toimielinten vastuu

Virkamiestuuomioistuin on laajentanut oikeuskäytäntöä, jonka mukaan vastuu vahingosta on jaettava silloin, kun vahinko on aiheutunut yhtäältä toimielimen virheestä ja toisaalta uhrin virheestä tapauksessa, jossa virheet jakautuvat toimielimen ja kolmannen osapuolen kesken (em. asia *Missir Mamachi di Lusignano v. komissio*).

B – Virkamiestuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 7.10.2011)

Vasemmalta oikealle:

Tuomarit R. Barents ja I. Boruta; jaoston puheenjohtaja H. Kreppel; presidentti S. Van Raepenbusch; jaoston puheenjohtaja M. I. Rofes i Pujol; tuomarit E. Perillo ja K. Bradley; kirjaaja W. Hakenberg.

1 Virkamiestuumioistuin jäsenet

(Virkaiän mukaisessa järjestyksessä)

Paul J. Mahoney

syntynyt 1946, oikeustieteen M.A.-tutkinto Oxfordin yliopistosta (1967), master of laws -tutkinto Lontoon University Collegesta (1969), Lontoon University Collegen luennoitsija (1967–1973), barrister Lontoossa (1972–1974), Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen hallintovirkamies ja ylempi hallintovirkamies (1974–1990), Saskatchewanin yliopiston vieraileva oikeustieteen professori Saskatoonissa Kanadassa (1988), Euroopan neuvoston henkilöstöpäällikkö (1990–1993), Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen osastopäällikkö (1993–1995) sekä apulaiskirjaaja (1995–2001) ja kirjaaja (2001 – syyskuu 2005), virkamiestuumioistuin presidentti 6.10.2005–6.10.2011

Sean Van Raepenbusch

syntynyt 1956, oikeustieteen loppututkinto Université Libre de Bruxellesista (1979), kansainvälisen oikeuden jatkotutkinto (Bryssel, 1980), oikeustieteen tohtori (1989), Société Anonyme du Canal et des Installations Maritimes de Bruxellesin oikeudellisen osaston päällikkö (1979–1984), Euroopan komission sosiaaliasioiden pääosaston virkamies (1984–1988), komission oikeudellisen osaston jäsen (1988–1994), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1994–2005), Charleroin yliopiston kansainvälisen ja eurooppalaisen sosiaalioikeuden luennoitsija (1989–1991), Mons-Hainaut'n yliopiston eurooppaoikeuden luennoitsija (1991–1997), Liègen yliopiston eurooppalaisen virkamiesoikeuden (1989–1991) sekä unionin toimielimiä koskevan oikeuden (1995–2005) ja eurooppalaisen sosiaalioikeuden (2004–2005) luennoitsija, kirjoittanut useita julkaisuja eurooppalaisesta sosiaalioikeudesta ja unionin valtiosääntöoikeudesta, virkamiestuumioistuin tuomari 6.10.2005–

Horstpeter Kreppel

syntynyt 1945, opintoja Berliinin sekä Münchenin ja Frankfurt-am-Mainin yliopistoissa (1966–1972), ensimmäinen oikeustieteen tutkinto (1972), tuomioistuinharjoittelu Frankfurt-am-Mainissa (1972–1973 ja 1974–1975), opintoja Bruggen Collège d'Europessa (1973–1974), toinen oikeustieteen tutkinto (Frankfurt-am-Main, 1976), liittovaltion työvoimatoimiston virkamies ja asianajaja (1976), Hessenin osavaltion työoikeuden tuomari (1977–1993), Frankfurt-am-Mainin sosiaalialan ammattikorkeakoulun ja Wiesbadenin hallinnollisen ammattikorkeakoulun luennoitsija (1979–1990), Euroopan komission oikeudellisen osaston kansallinen asiantuntija (1993–1996 ja 2001–2005), Saksan liittotasavallan Madridin-suurlähetystön työasioista vastaava attasea (1996–2001), tuomari Frankfurt-am-Mainissa (helmi-syyskuu 2005), virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005–

Irena Boruta

syntynyt 1950, oikeustieteen loppututkinto Wrocławin yliopistosta (1972), oikeustieteen tohtori Łodzin yliopistosta (1982), Puolan asianajajaliiton jäsen (1977–), Paris X -yliopiston (1987–1988) ja Nantesin yliopiston (1993–1994) vieraileva tutkija, Solidarnoscin asiantuntija (1995–2000), Łodzin yliopiston eurooppalaisen työ- ja sosiaaioikeuden professori (1997–1998 ja 2001–2005), Varsovan kauppakorkeakoulun dosentti (2002), Varsovan Cardinal Stefan Wyszyński -yliopiston työ- ja sosiaaliturvaoikeuden professori (2002–2005), työ- ja sosiaaliasioista vastaava varaministeri (1998–2001), Puolan EU-jäsenyyttä valmistelleen neuvottelukunnan jäsen (1998–2001), Puolan hallituksen edustaja Maailman työjärjestössä (1998–2001), kirjoittanut useita teoksia eurooppalaisesta työ- ja sosiaaioikeudesta, virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005–

Haris Tagaras

syntynyt 1955, oikeustieteen loppututkinto Thessalonikin yliopistosta (1977), eurooppaoikeuden jatkotutkinto Institut d'Études Européennes de l'Université Libre de Bruxellesista (1980), oikeustieteen tohtori Thessalonikin yliopistosta (1984), Euroopan yhteisöjen neuvoston juristi-lingvisti (1980–1982), Thessalonikin kansainvälisen ja eurooppalaisen talousoikeuden tutkimuskeskuksen tutkija (1982–1984), yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan komission hallintovirkamies (1986–1990), Ateenan Panteionin yliopiston yhteisön oikeuden sekä kansainvälisen yksityisoikeuden ja ihmisoikeuksien professori (1990–), oikeusministeriön Eurooppa-asioiden ulkopuolinen asiantuntija ja Luganon yleissopimuksen pysyvän komitean jäsen (1991–2004), kansallisen kilpailulautakunnan jäsen (1999–2005), kansallisen televiestintä- ja postilautakunnan jäsen (2000–2002), Thessalonikin asianajajaliiton jäsen, kassaatiotuomioistuimen asianajaja, Euroopan asianajajaliiton (UAE) perustajajäsen, vertailevan oikeustieteen kansainvälisen akatemian (Académie internationale de droit comparé) jäsen, virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005–6.10.2011

Stéphane Gervasoni

syntynyt 1967, tutkinnot Institut d'études politiques de Grenoblesta (1988) ja École nationale d'administrationista (1993), Ranskan ylimmän hallintotuomioistuimen (Conseil d'État) jäsen (riita-asioiden jaoston esittelijä 1993–1997 ja sosiaalioikeuden jaoston esittelijä 1996–1997), vanhempi hallitussihteeri (1996–1998), esittelijäneuvos (2008–), l'Institut d'études politiques de Paris'n luennoitsija (1993–1995), hallituksen asiamies eläkevalituslautakunnassa (1994–1996), julkisen hallinnon ministeriön ja Pariisin kaupungin oikeudellinen neuvonantaja (1995–1997), Yonnen departementin prefektuurin pääsihteeri ja Auxerren alueen aliprefekti (1997–1999), Savoien departementin prefektuurin pääsihteeri ja Chambéry'n alueen aliprefekti (1999–2001), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (syyskuu 2001 – syyskuu 2005), Naton valituslautakunnan jäsen (2001–2005), virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005–6.10.2011

Maria Isabel Rofes i Pujol

syntynyt 1956, licenciatura en derecho -tutkinto Barcelonan yliopistosta (1981), erikoistunut kansainväliseen kauppaan Meksikossa (1983), Euroopan integraatioon liittyviä opintoja Barcelonan kauppakamarissa (1985), eurooppaoikeuden opintoja Escola d'Administració Pública de Catalunyassa (1986), Generalitat de Catalunyan teollisuus- ja energia-ministeriön oikeudellisen osaston virkamies (huhtikuu 1984 – elokuu 1986), Barcelonan asianajajayhdistyksen jäsen (1985–1987), yhteisöjen tuomioistuimen tutkimus- ja dokumentaatio-osaston hallintovirkamies ja johtava hallintovirkamies (1986–1994) sekä lakimiesavustaja julkisasiamies Dámaso Ruiz-Jarabo Colomerin (tammikuu 1995 – huhtikuu 2004) ja tuomari Uno Löhmusin kabineteissa (toukokuu 2004 – elokuu 2009), Barcelonan autonomisen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan unionin oikeuden opettaja (1993–2000), kirjoittanut useita julkaisuja ja opettanut eurooppalaista sosiaalioikeutta, yhteisön kasvilajikeviraston valituslautakunnan jäsen (2006–2009), virkamiestuumioistuimen tuomari 7.10.2009–

Ezio Perillo

syntynyt 1950, oikeustieteen tohtori ja asianajaja, Padovan asianajaja-yhteisön jäsen, Padovan yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan siviilioikeuden ja vertailevan siviilioikeuden assistentti ja sittemmin tutkija (1977–1982), yhteisön oikeuden opettaja Collegio Europeo di Parmassa (1990–1998) sekä Padovan yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa (1985–1987), Maceratan yliopistossa (1991–1994), Napolin yliopistossa (1995) ja Milanon yliopistossa (2000–2001), Padovan yliopiston Master in European integration -tutkinnon tieteellisen komitean jäsen, yhteisöjen tuomioistuimen kirjasto- sekä tutkimus- ja dokumentaatio-osaston virkamies (1982–1984), julkisasiamies G. Federico Mancinin lakimiesavustaja (1984–1988), Euroopan parlamentin pääsihteerin Enrico Vincin sihteeristön lakimies (1988–1993), Euroopan parlamentin oikeudellisen osaston päällikkö (1995–1999), Euroopan parlamentin lainsäädäntötyön koordinoinnin sekä toimielinten välisten ja parlamentaaristen suhteiden osaston johtaja (1999–2004) sekä ulkosuhteiden osaston johtaja (2004–2006) ja oikeudellisen yksikön lainsäädäntöasioiden johtaja (2006–2011), kirjoittanut useita julkaisuja Italian siviilioikeudesta ja unionin oikeudesta, virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2011–

René Barents

syntynyt 1951, oikeustieteen tutkinto Rotterdamin Erasmus-yliopistosta erikoisalana taloustiede (1973), oikeustieteen tohtori Utrechtin yliopistosta (1981), Utrechtin yliopiston Eurooppa-instituutin eurooppaoikeuden ja kansainvälisen talousoikeuden tutkija (1973–1974) ja opettaja (1974–1979), Leidenin yliopiston eurooppaoikeuden ja kansainvälisen talousoikeuden opettaja (1979–1981), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1981–1986) ja henkilöstösääntöihin perustuvien oikeuksien yksikön päällikkö (1986–1987), Euroopan komission oikeudellisen osaston lakimies (1987–1991), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1991–2000), Euroopan unionin tuomioistuimen tutkimus- ja dokumentaatio-osaston osastopäällikkö (2000–2009) ja johtaja (2009–2011), Maastrichtin yliopiston eurooppaoikeuden opettaja (1988–2003) ja kunniaopettaja (2003–), 's-Hertogenboschin vetoomustuomioistuimen jäsen (1993–2011), Alankomaiden kuninkaallisen tiedeakatemian jäsen (1993–), kirjoittanut useita julkaisuja eurooppaoikeudesta, virkamiestuomioistuimen tuomari 6.10.2011–

Kieran Bradley

syntynyt 1957, alempi oikeustieteen tutkinto Trinity Collegesta Dublinista (1975–1979), senaattori Mary Robinsonin tutkimusavustaja (1978–1979 ja 1980), sai "Pádraig Pearse" -apurahan Bruggen Collège d'Europeen (1979), eurooppaoikeuden jatko-opintoja Collège d'Europessa (1979–1980), ylempi oikeustieteen tutkinto Cambridgen yliopistosta (1980–1981), harjoittelija Euroopan parlamentissa Luxemburgissa (1981), Euroopan parlamentin oikeudellisten asioiden valio-kunnan sihteeristön virkamies Luxemburgissa (1981–1988), Euroopan parlamentin oikeudellisen osaston lakimies Brysselissä (1988–1995), yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1995–2000), Harvard Law Schoolin eurooppaoikeuden yliopistonlehtori (2000), Euroopan parlamentin oikeudellisen osaston lakimies (2000–2003), sittemmin yksikönpäällikkö (2003–2011) ja johtaja (2011), kirjoittanut useita julkaisuja, virkamiestuomioistuimen tuomari 6.10.2011–

Waltraud Hakenberg

syntynyt 1955, oikeustieteen opintoja Regensburgissa ja Genevessä (1974–1979), ensimmäinen valtiontutkinto (1979), yhteisöoikeuden jatko-opintoja Bruggen Collège d'Europessa (1979–1980), tuomioistuinharjoittelu Regensburgissa (1980–1983), oikeustieteen lisensiaatti (1982), toinen valtiontutkinto (1983), asianajaja Münchenissä ja Pariisissa (1983–1989), yhteisöjen tuomioistuimen virkamies (1990–2005) sekä lakimiesavustaja tuomari Peter Jannin kabinetissa (1995–2005), opettanut useissa yliopistoissa Saksassa sekä Itävallassa, Sveitsissä ja Venäjällä, Saarin yliopiston kunniaprofessori (1999–), useiden oikeudellisten komiteoiden sekä yhdistysten ja lautakuntien jäsen, kirjoittanut useita julkaisuja oikeustieteestä ja unionin oikeuteen liittyvistä riita-asioista, virkamiestuomioistuimen kirjaaja 30.11.2005–

2 Virkamiestuuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2011

Euroopan unionin virkamiestuuomioistuimen jäsenten osittaisen vaihtumisen jälkeen Euroopan unionin virkamiestuuomioistuimen presidentiksi valittiin toimikaudeksi 7.10.2011–30.9.2014 Sean Van Raepenbusch.

Juhlallinen istunto 6.10.2011

Tuomari Stéphane Gervasonin, tuomari Paul J. Mahoneyn ja tuomari Haris Tagarasin toimikauden päätyttyä Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat päättivät 17.7.2011 nimittää Euroopan unionin virkamiestuuomioistuimen tuomareiksi toimikaudeksi 1.10.2011–30.9.2017 seuraavat henkilöt : René Barents, Kieran Bradley ja Ezio Perillo.

Euroopan unionin virkamiestuuomioistuimen kirjaajana 30.11.2005 aloittanut Waltraud Hakenberg, jonka toimikausi päättyi 29.11.2011, valittiin 10.10.2011 uudelle toimikaudelle ajaksi 30.11.2011–29.11.2017.

3 Protokollajärjestys

1.1.2011–6.10.2011

Virkamiestuumioistuimen presidentti
P. MAHONEY
Jaoston puheenjohtaja H. TAGARAS
Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI
Tuomari H. KREPPEL
Tuomari I. BORUTA
Tuomari S. VAN RAEPENBUSCH
Tuomari M. I. ROFES I PUJOL

Kirjaaja W. HAKENBERG

7.10.2011–31.12.2011

Virkamiestuumioistuimen presidentti
S. VAN RAEPENBUSCH
Jaoston puheenjohtaja H. KREPPEL
Jaoston puheenjohtaja M. I. ROFES I PUJOL
Tuomari I. BORUTA
Tuomari E. PERILLO
Tuomari R. BARENTS
Tuomari K. BRADLEY

Kirjaaja W. HAKENBERG

4 Virkamiestuomioistiuinen entiset jäsenet

Kanninen Heikki (2005–2009)

Tagaras Haris (2005–2011)

Gervasoni Stéphane (2005–2011)

Presidentti

Mahoney Paul J. (2005–2011)

C – Virkamiestuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

Virkamiestuomioistuimen yleinen toiminta

1. Vireille tulleet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat (2007–2011)

Vireille tulleet asiat

2. Asioiden prosentuaalinen osuus jaettuna tärkeimpien vastaajana olevien toimielinten mukaan (2007–2011)
3. Oikeudenkäyntikieli (2007–2011)

Ratkaistut asiat

4. Tuomiot ja määräykset – ratkaisukokoonpano (2011)
5. Ratkaisun sisältö (2011)
6. Annetut välitoimimääräykset (2007–2011)
7. Käsittelyn kesto kuukausina (2011)

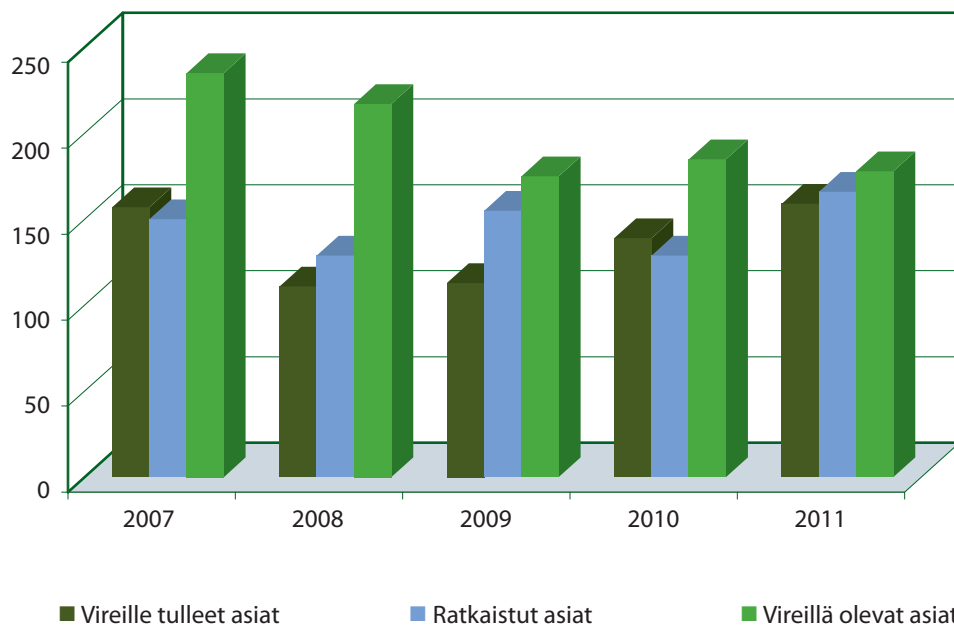
Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta

8. Ratkaisukokoonpano (2007–2011)
9. Kantajien määrä (2011)

Muuta

10. Virkamiestuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu unionin yleiseen tuomioistui-
meen (2007–2011)
11. Valituksiin annetut ratkaisut unionin yleisessä tuomioistuimessa (2007–2011)

1. *Virkamiestuomioistuimen yleinen toiminta* **Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat** **(2007–2011)**

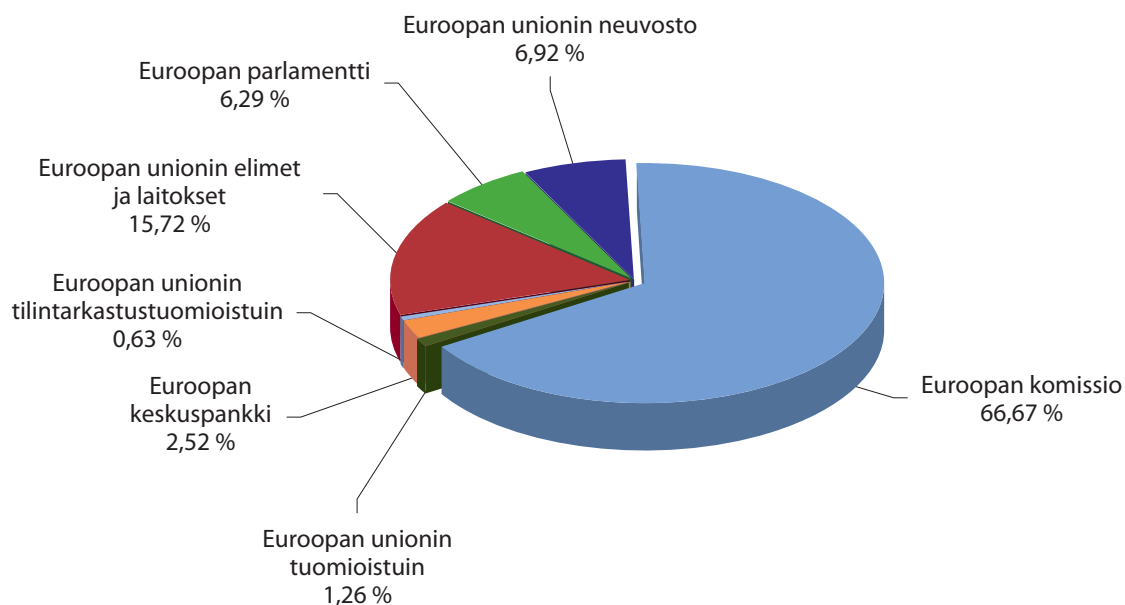
	2007	2008	2009	2010	2011
Vireille tulleet asiat	157	111	113	139	159
Ratkaistut asiat	150	129	155	129	166
Vireillä olevat asiat	235	217	175	185	178 ¹

Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

¹ Joista 6 asian käsittelyä on lykätty.

2. *Vireille tulleet asiat – Asioiden prosentuaalinen osuus vastaajana olevia tärkeimpiä toimielimiä kohden (2007–2011)*

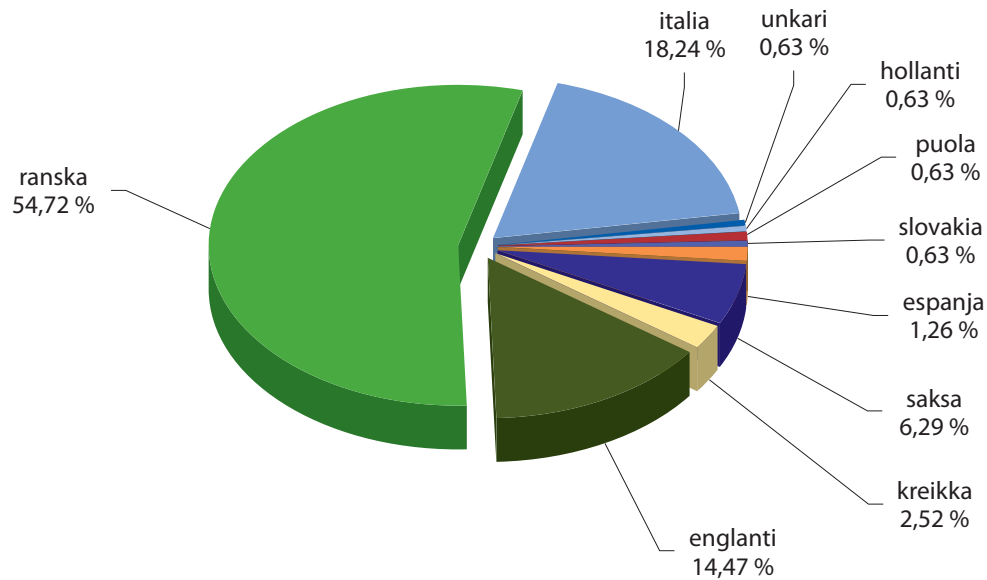
Vireille tulleiden asioiden prosentuaalinen osuus (2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Euroopan parlamentti	15,29 %	14,41 %	8,85 %	9,35 %	6,29 %
Euroopan unionin neuvosto	4,46 %	4,50 %	11,50 %	6,47 %	6,92 %
Euroopan komissio	63,69 %	54,95 %	47,79 %	58,99 %	66,67 %
Euroopan unionin tuomioistuin	3,82 %		2,65 %	5,04 %	1,26 %
Euroopan keskuspankki	1,27 %	2,70 %	4,42 %	2,88 %	2,52 %
Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin	2,55 %	5,41 %	0,88 %		0,63 %
Euroopan unionin elimet ja laitokset	8,92 %	18,02 %	23,89 %	17,27 %	15,72 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. Vireille tulleet asiat – Oikeudenkäyntikieli (2007–2011)

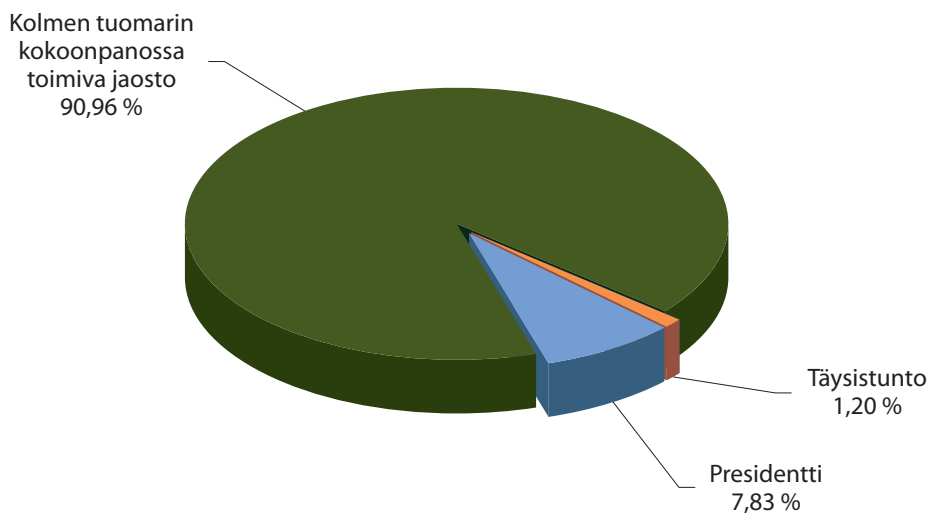
Jakautuminen vuonna 2011

Oikeudenkäyntikieli	2007	2008	2009	2010	2011
bulgaria	2				
espanja	2	1	1	2	2
tsekki			1		
saksa	17	10	9	6	10
kreikka	2	3	3	2	4
englanti	8	5	8	9	23
ranska	101	73	63	105	87
italia	17	6	13	13	29
liettua	2	2			
unkari	1	1			1
hollanti	4	8	15	2	1
puola		1			1
portugali		1			
romania	1				
slovakia					1
Yhteensä	157	111	113	139	159

Oikeudenkäyntikieli tarkoittaa sitä kieltä, jolla kanne asiassa nostettiin, eikä se viittaa kantajan äidinkieleen tai kansallisuuteen.

4. Ratkaistut asiat – Tuomiot ja määräykset – Ratkaisukokoonpanot (2011)

	Tuomiot	Määräykset, joilla asia on poistettu rekisteristä sen vuoksi, että siinä on tehty sovinto ¹	Muut määräykset, joilla käsittely on saatettu päätökseen	Yhteensä
Täysistunto	1		1	2
Presidentti			13	13
Kolmen tuomarin kokoonpanossa toimiva jaosto	75	8	68	151
Yhden tuomarin kokoonpano				
Yhteensä	76	8	82	166

¹ Vuoden 2011 aikana virkamiestuumioistuin esitti 13 muussa asiassa sovintoehdotuksen, joka ei johtanut sovintoon.

5. Ratkaistut asiat – Ratkaisun sisältö (2011)

	Tuomiot			Määräykset				Yhteensä
	Kokonaan hyväksytty kanteet	Osittain hyväksytty kanteet	Kokonaan hylätty kanteet, lausunnon antamisen raukeaminen	Kanteet/ hakemukset, joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset (selvästi) puuttuvat tai jotka ovat perusteettomia	Sovintoratkaisut ratkaisukokoonpanon myötävaikutuksella	Asian poistaminen rekisteristä muusta syystä, lausunnon antamisen raukeaminen tai siirtäminen	Kokonaan tai osittain hyväksytty hakemukset (erityiset menettelyt)	
Asemapaikkaan määrääminen / Asemapaikan siirto	1	1	2					4
Kilpailu			1	1		2		4
Työsuhteen ehdot / Lomat		1	3					4
Arviointi/Ylennys	1	4	15	7	5	6		38
Eläkkeet ja työkyvyttömyyskorvaus			2	1		1		4
Kurinpitomenettelyt			1	2	1			4
Palvelukseen ottaminen / Nimitys / Palkkaluokan määrittäminen	1	3	9	3		1		17
Palkkaus ja korvaukset	1	1	6	5	1	17		31
Toimihenkilön työsopimuksen irtisanominen tai uusimatta jättäminen	2	1		1				4
Sosiaaliturva/Ammattitauti/ Onnettomuudet		3	5	5				13
Muut	1	1	10	20	1	4	6	43
Yhteensä	7	15	54	45	8	31	6	166

6. Välitoimia koskevat asiat (2007–2011)

Ratkaisut välitoimiasioissa		Ratkaisun sisältö		
		Hyväksyminen kokonaan tai osittain	Hylkääminen	Asian poistaminen rekisteristä
2007	4		4	
2008	4		4	
2009	1	1		
2010	6		4	2
2011	7		4	3
Yhteensä	22	1	16	5

7. Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2011)

		Koko oikeudenkäynnin kesto	Oikeudenkäynnin kesto, kun jätetään huomiotta asian käsittelyn mahdollinen lykkääminen
Tuomiot		Keskimääräinen kesto	Keskimääräinen kesto
Virkamiestuuomioistuimessa vireille tulleet asiat	73	21,0	18,6
Unionin yleisessä tuomioistuimessa alun perin vireille tulleet asiat ¹	3	73,7	57,7
Yhteensä	76	23,1	20,1

		Koko oikeudenkäynnin kesto	Oikeudenkäynnin kesto, kun jätetään huomiotta asian käsittelyn mahdollinen lykkääminen
Määräykset		Keskimääräinen kesto	Keskimääräinen kesto
Virkamiestuuomioistuimessa vireille tulleet asiat	89	11,9	9,0
Unionin yleisessä tuomioistuimessa alun perin vireille tulleet asiat ¹	1	18,5	18,5
Yhteensä	90	12,0	9,1

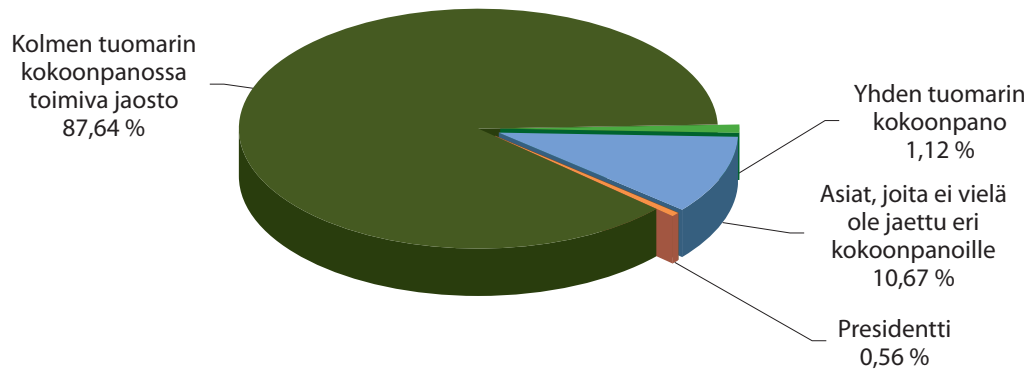
YHTEENSÄ	166	17,1	14,2
-----------------	------------	-------------	-------------

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

¹ Virkamiestuuomioistuimen aloittaessa toimintansa unionin yleinen tuomioistuin siirsi sille 118 asiaa.

8. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2007–2011)

Jakautuminen vuonna 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Täysistunto	3	5	6	1	
Presidentti	3	2	1	1	1
Kolmen tuomarin kokoonpanossa toimiva jaosto	206	199	160	179	156
Yhden tuomarin kokoonpano					2
Asiat, joita ei vielä ole jaettu eri kokoonpanoille	23	11	8	4	19
Yhteensä	235	217	175	185	178

9. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kantajien määrä

Vireillä olevat asiat, joissa on suurin määrä kantajia yhtä asiaa kohden (2011)

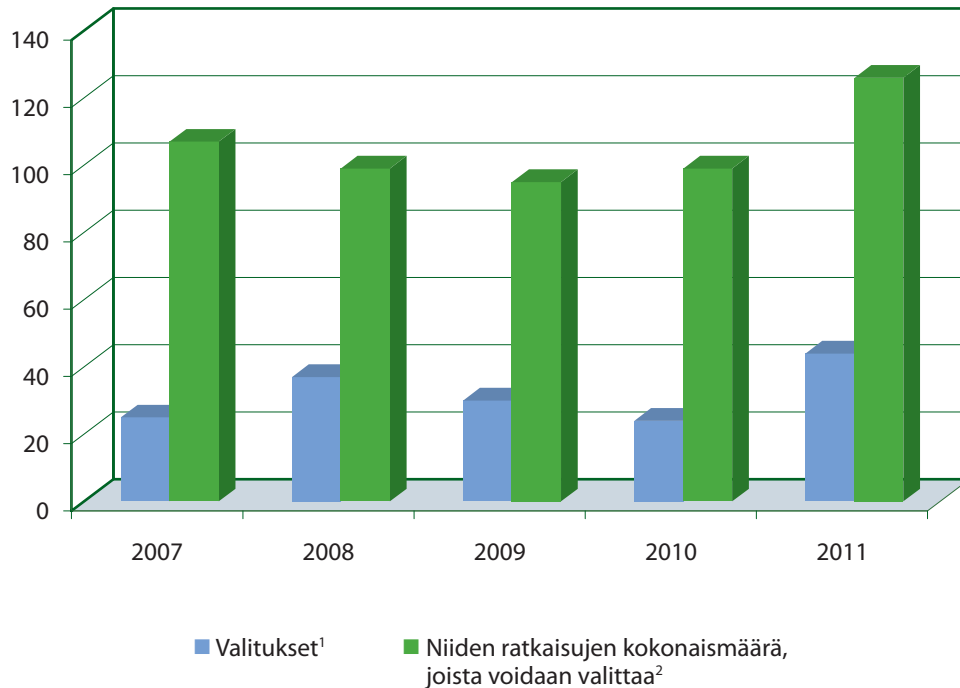
Kantajien määrä asiaa kohti	Toimialat
535 (2 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Palkkaus – Virkamiesten ja muun henkilöstön palkkojen ja eläkkeiden vuosittainen mukauttaminen – Henkilöstösääntöjen 64, 65 ja 65 a artikla ja liite XI – 20.12.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1239/2010 – Korjauskerroin – Virkamiehet, joiden asemapaikaksi oli määrätty Ispra
169	Henkilöstösäännöt – EKP:n henkilöstö – Eläkejärjestelmän uudistus
34	Henkilöstösäännöt – EIP – Eläkkeet – Eläkejärjestelmän uudistus
25	Henkilöstösäännöt – Ylennys – Ylennyskierrokset 2010 ja 2011 – Ylennysrajojen määrittäminen
20 (6 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Palkkaus – Perhelisät – Koulutuslisä – Myöntämisedellytykset
19	Henkilöstösäännöt – Parlamentin henkilöstökomitea – Vaalit – Vaaliprosessien puutteellisuudet
13	Henkilöstösäännöt – Ylimääräinen toimihenkilö – Väliaikainen toimihenkilö – Palvelukseen ottamisen ehdot – Sopimuksen kesto
10	Henkilöstösäännöt – Sopimussuhteinen toimihenkilö – Väliaikainen toimihenkilö – Palvelukseen ottamisen ehdot – Sopimuksen kesto
6 (2 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2010 ylennyskierros – Ansioiden vertailu – Päätös jättää kantaja ylentämättä
5 (5 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2008 ylennyskierros – Päätös jättää kantaja ylentämättä

Jäljempänä käsitteellä ”henkilöstösäännöt” tarkoitetaan Euroopan unionin virkamiesten henkilöstösääntöjä ja Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavia palvelussuhteen ehtoja.

Kantajien kokonaismäärä kaikkien vireillä olevien asioiden osalta (2007–2011)

	Kantajien kokonaismäärä	Vireille tulleiden asioiden kokonaismäärä
2007	1 267	235
2008	1 161	217
2009	461	175
2010	812	185
2011	1 006	178

10. Muuta – Virkamiestuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu unionin yleiseen tuomioistuimeen (2007–2011)

	Valitukset ¹	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ²	Valitusten prosentuaalinen osuus ³	Valitusten prosenttiosuus sovintomenettely mukaan lukien ⁴
2007	25	107	23,36 %	21,93 %
2008	37	99	37,37 %	34,91 %
2009	30	95	31,58 %	30,93 %
2010	24	99	24,24 %	21,62 %
2011	44	126	34,92 %	32,84 %

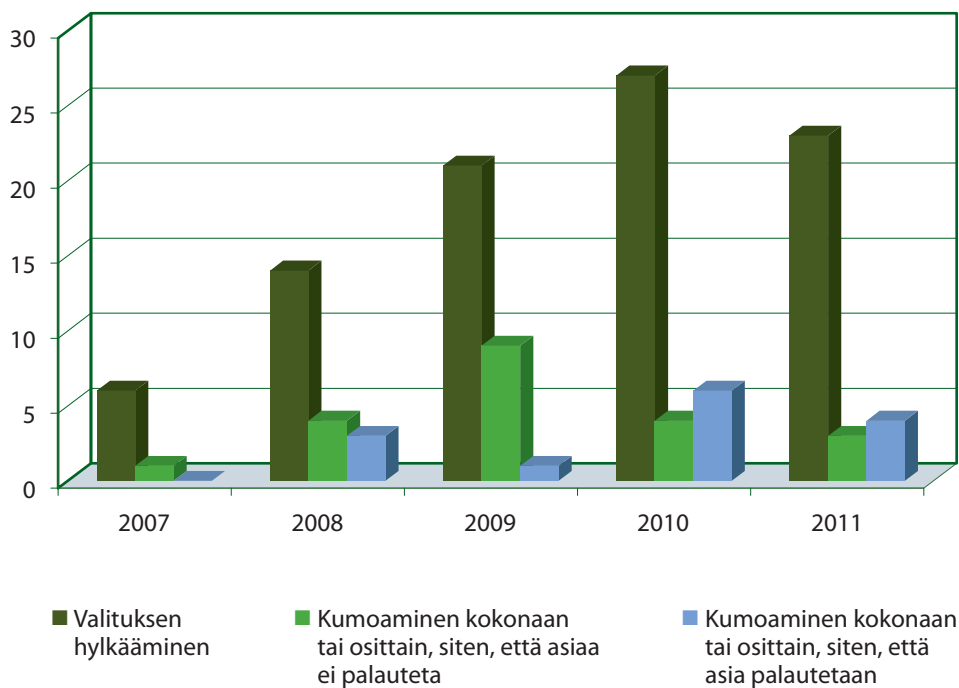
¹ Ratkaisut, joista useat asianosaiset ovat valittaneet otetaan huomioon vain yhden kerran. Vuonna 2007 kahdesta ratkaisusta tehtiin kummastakin kaksi valitusta; vuonna 2011 yhdestä asiasta tehtiin kaksi valitusta.

² Tuomiot ja määräykset, joissa kanne hylätään tai todetaan, että sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi tai että se on selvästi perusteeton; väli-toimimääräykset ja määräykset lausunnon antamisen raukeamisesta tai väliintulon hylkäämisestä; julistettu tai annettu viitevuonna.

³ On mahdollista, että tämä prosenttiosuus ei tietyssä vuonna vastaa viitevuonna annettuja vertailukelpoisia ratkaisuja, koska muutoksenhauille varattu aika voi osua kahdelle kalenterivuodelle.

⁴ Virkamiestuomioistuin on pyrkinyt lainsäätäjän kehoituksesta helpottamaan sovintoratkaisuun pääsemistä. Joka vuosi tietty määrä asioita ratkaistaan tällä tavoin. Näissä asioissa ei anneta "ratkaisuja, joista voidaan valittaa", joiden perusteella "valitusten prosentuaalinen osuus" perinteisesti lasketaan vuosikertomuksessa muun muassa unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen osalta. Koska "valitusten prosentuaalisen osuuden" voidaan katsoa kuvastavan tuomioistuimen ratkaisusta tehtyjen "muutostenhakujen osuutta", tämä prosenttimäärä kuvastaisi tilannetta paremmin, jos sen laskemisessa otettaisiin huomioon paitsi ratkaisut, joista voidaan valittaa, myös ne ratkaisut, joista ei voida valittaa, koska oikeusriita saatetaan niissä päätökseen sovintoratkaisulla. Tässä sarakkeessa on tämän laskutoimituksen tulos.

11. *Muuta* – Unionin yleiselle tuomioistuimelle tehtyihin valituksiin annetut ratkaisut (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valituksen hylkääminen	6	14	21	27	23
Kumoaminen kokonaan tai osittain, siten, että asiaa ei palauteta	1	4	9	4	3
Kumoaminen kokonaan tai osittain, siten, että asia palautetaan		3	1	6	4
Yhteensä	7	21	31	37	30

IV luku

Tapaamiset ja vierailut

A – Viralliset vierailut unionin tuomioistuimeen, unionin yleiseen tuomioistuimeen ja virkamiestuomioistuimeen

Unionin tuomioistuin

16. ja 17.1.	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen valtuuskunta
19.1.	Espanjan pysyvä edustaja Euroopan unionissa L. Planas Puchades
25.1.	Venäjän lakimiesliiton valtuuskunta
31.1.	Unkarin oikeusministerin R. Répássyn Unkarin Euroopan unionin puheenjohtajuuskauden johdosta tekemä vierailu
31.1.	Saksan liittopäivien oikeudellisten asioiden valiokunnan eurooppaoikeuden alivaliokunnan valtuuskunta
7.2.	Ranskan perustuslakivaliokunnan valtuuskunta
7. ja 8.2.	Turkin kassaatiotuomioistuimen valtuuskunta
8.3.	Sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) valtuuskunta
10.3.	Puolan varaulkoasiainministeri M. Szpunar
14. ja 15.3.	Romanian perustuslakituomioistuimen valtuuskunta
18.3.	Saksankielisten sanomalehdenkustantajien yhdistysten puheenjohtajat
22.3.	Ruotsin valtiopäivien perustuslakivaliokunnan valtuuskunta
27.–29.3.	Euroopan unionin ylimpien oikeusasteiden tuomioistuinten presidenttien verkoston valtuuskunta
5.4.	Yhdysvaltain suurlähettiläs Euroopan unionissa W. E. Kennard
5.4.	Niedersächsischer Staatsgerichtshofin valtuuskunta
11.4.	Ruotsin valtiopäivien verovaliokunnan valtuuskunta
11.4.	Euroopan unionin perusoikeusviraston johtaja M. Kjærum
11.4.	Romanian oikeusministeri C. Predoiu
11.–13.4.	Länsi-Afrikan talous- ja rahaliiton (UMOA) tuomioistuimen, Keski-Afrikan talous- ja rahayhteisön (CEMAC) tuomioistuimen ja Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisön (Cedeao) tuomioistuimen valtuuskunta
12.4.	Puolan ulkoasiainministeri R. Sikorski
1.–3.5.	Tanskan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen valtuuskunta
5.5.	D. Grieve, Attorney General for England and Wales ja E. Garnier, Solicitor General for England and Wales
5.5.	Institute for European Affairsin (INEA) hallitus
5.5.	Liettuan parlamentin puhemies I. Degutienė
15.–17.5.	Slovakian ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen valtuuskunta
20.6.	Parlamentaarinen EU–Meksiko-sekakomitea
24.6.	Jäsenvaltioiden valtionasiamiesten ja Euroopan unionin toimielinten asiamiesten tapaaminen
26. ja 27.6.	Saksan perustuslakituomioistuimen valtuuskunta
27.6.	Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen valtuuskunta

30.6.	Hessenin osavaltion liittovaltio-asioiden ministeri M. Boddenberg
30.6.	Euroopan parlamentin varapuhemies D. Wallis
6.9.	Ruotsin valtiopäivien lakivaliokunnan valtuuskunta
7.9.	Saksan pysyvä edustaja Euroopan unionissa P. Tempel
21. ja 22.9.	Viron ulkoasiainministeriön valtuuskunta
22.9.	Nordrhein-Westfalenin osavaltion maapäivien puhemies E. Uhlenberg
25.–27.9.	Tanskan valtakunnansyyttäjä ja muita syyttäjiä
30.9.	Euroopan parlamentin budjettivaliokunnan raportoiija J. M. Fernandes
4.10.	Itävallan pysyvä edustaja Euroopan unionissa W. Grahammer
7.10.	Maltan entinen presidentti U. Mifsud Bonnici
10. ja 11.10.	Luxemburgin viides unionin oikeuden kehittämistä käsittelevä asiantuntijafoorumi
11.10.	Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri U. Corsepius
11.10.	Ruotsin ulkoasiainministeri B. Olsson paljasti veistoksen ”Two Couplets”
12.–14.10.	Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisön (Cedeao) tuomioistuimen valtuuskunta
17. ja 18.10.	Ranskan kassaatiotuomioistuimen valtuuskunta
17. ja 18.10.	Ensimmäinen espanjalainen lakimiesseminaari: ”Euroopan unionin perusoikeuskirja”
27.10.	Itävallan oikeusministeri B. Karl
27.10.	Ranskan Luxemburgin-suurlähettiläs J.-F. Terral
27.10.	Suomen oikeusministeri A.-M. Henriksson, Suomen pysyvä edustaja Euroopan unionissa J. Store ja Suomen Luxemburgin-suurlähettiläs M. Lehto
7.11.	Japanin ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen tuomari M. Sudo
11.11.	Yhdysvaltain ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja H. Koh ja Yhdysvaltain Luxemburgin-suurlähettiläs R. Mandell
21.–23.11.	Tuomaripäivät
28. ja 29.11.	Turkin tasavallan kassaatiotuomioistuimen valtuuskunta
29.11.	Kiinan ylimpien oikeusasteiden tuomioistuinten tuomareiden valtuuskunta
13.12.	Länsi-Afrikan talous- ja rahaliiton (UEMOA) valtuuskunta
14.12.	Kreikan Luxemburgin-suurlähettiläs I. Rizopoulos

Unionin yleinen tuomioistuin

31.1.	Vierailu Unkarin Euroopan unionin puheenjohtajuuskauden johdosta
8.3.	Sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) valtuuskunta
10.3.	Puolan varaulkoasiainministeri M. Szpunar
2. ja 3.5.	Tanskan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen valtuuskunta
30.6.	Euroopan parlamentin varapuhemies D. Wallis
22.9.	Viron ulkoasiainministeriön valtuuskunta
23.9.	Suomen Luxemburgin-suurlähettiläs M. Lehto

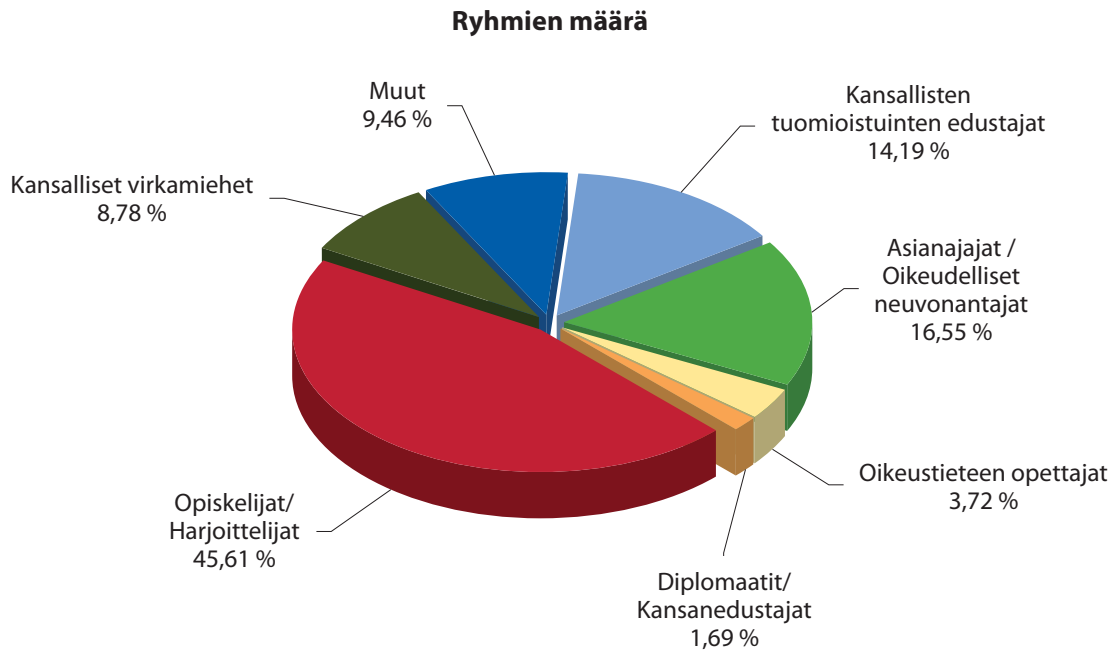
10.10.	Maltan tasavallan pysyvä edustaja Euroopan unionissa R. Cachia Caruana
27.10.	Kreikan oikeusministeriön pääsihteeri G. F. Ioannidis
7.11.	Japanin ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen tuomari M. Sudo
28.11.	Turkin tasavallan kassaatiotuomioistuimen valtuuskunta
30.11.	Latvian valtuuskunta
6.12.	Euroopan oikeusasiamies N. Diamandouros

Virkamiestuuomioistuin

11. ja 12.7.	Yhdistyneiden kansakuntien New Yorkissa toimivan hallinnollisten asioiden tuomioistuimen kirjaamon hallintovirkamies K. M. Lueken
20.9.	Euroopan komission sovittelija M. de Sola Domingo
6.12.	Euroopan oikeusasiamies N. Diamandouros

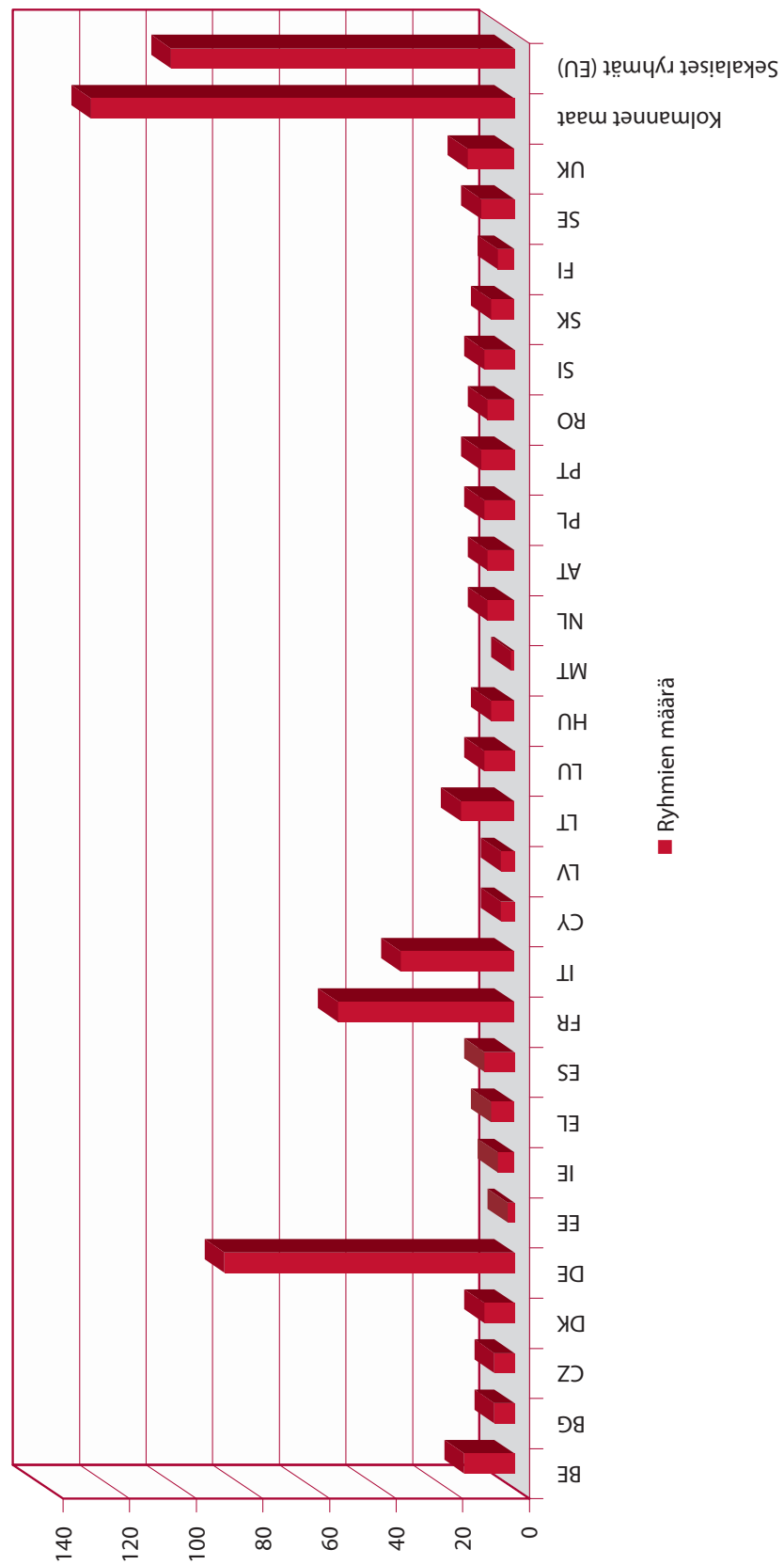
B – Opintomatkat (2011)

1 Jakautuminen ryhmiin

	Kansallisten tuomioistuinten edustajat	Asianajajat / Oikeudelliset neuvonantajat	Oikeustieteen opettajat	Diplomaatit/ Kansanedustajat	Opiskelijat/ Harjoittelijat	Kansalliset virkamiehet	Muut	Yhteensä
Ryhmiin määrä	84	98	22	10	270	52	56	592

2 Opintomatkat – Jakautuminen jäsenvaltioittain (2011)

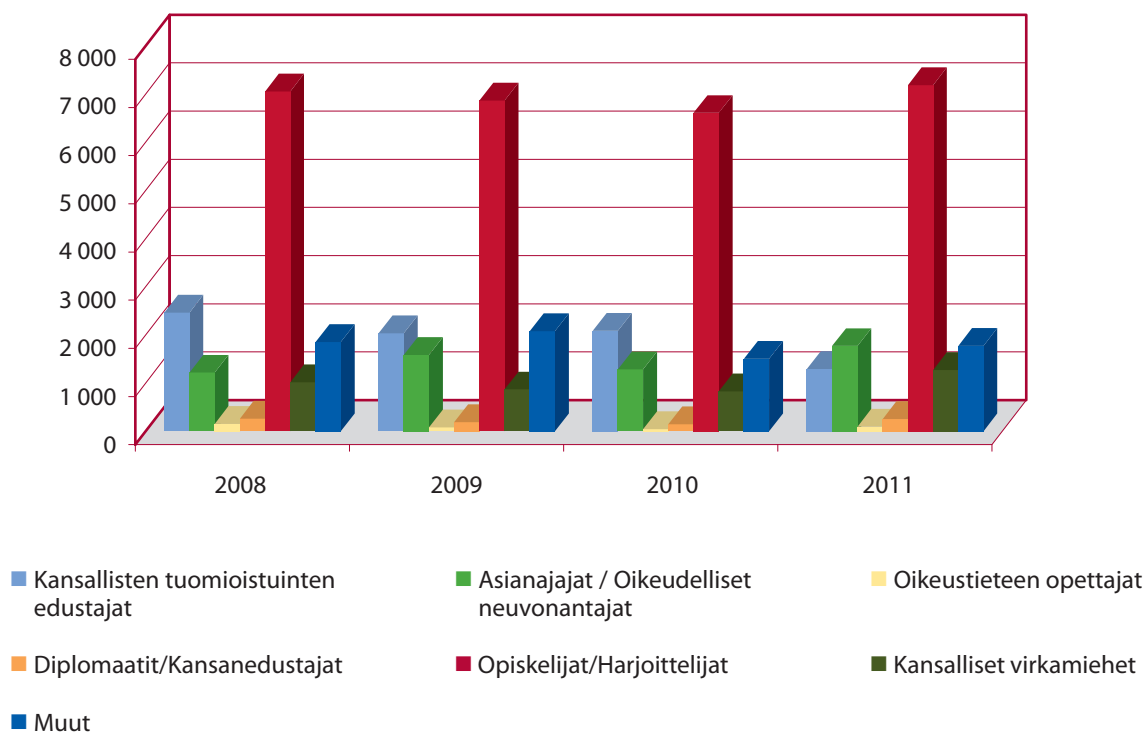
	Vierailijoiden määrä							Ryhmiä määrä	
	Kansallisten tuomioistuinten edustajat	Asianajajat / Oikeudelliset neuvonantajat	Oikeustieteen opettajat	Diplomaatit/ Kansanedustajat	Opiskelijat/ Harjoittelijat	Kansalliset virkamiehet	Muut		Yhteensä
BE	31	15			352	26	47	471	15
BG	6	80		6				92	6
CZ	3				63			66	6
DK					164	15	91	270	9
DE	251	343		83	901	211	662	2 451	87
EE						14		14	2
IE			8		54			62	5
EL	8				64			72	7
ES	60				95		17	172	9
FR	163	59			823	46	239	1 330	53
IT	2	23	20		320	8	32	405	34
CY	10				18			28	4
LV		10			30			40	4
LT			4		28	33		73	16
LU	8	45		26	30	22	97	228	9
HU			8		160		47	215	7
MT					32			32	1
NL				54	140	14		208	8
AT					205		18	223	8
PL		79			7			86	9
PT		195			1			196	10
RO	25				42	18		85	8
SI		10	5		143			158	9
SK	40				104			144	7
FI		30			46	30	20	126	5
SE	118	4		8		6	11	147	10
UK	56	53	30		88			227	14
Kolmannet maat	400	156	24	57	1 443	80	168	2 328	127
Sekalaiset ryhmät (EU)	114	669		12	1 828	751	328	3 702	103
Yhteensä	1 295	1 771	99	254	7 181	1 274	1 777	13 651	592

3 Tuomaripäivät (2011)

BE	5	DK	3	IE	2	FR	13	LV	2	HU	6	AT	5	RO	7	FI	3
BG	5	DE	10	EL	6	IT	13	LT	3	MT	1	PL	12	SI	2	SE	3
CZ	6	EE	2	ES	13	CY	2	LU	2	NL	6	PT	6	SK	3	UK	12

Yhteensä | 153

4 Vierailijoiden määrät ja heidän edustamansa alat (2008–2011)

Vierailijoiden määrä

	Kansallisten tuomioistuinten edustajat	Asianajajat / Oikeudelliset neuvonantajat	Oikeustieteen opettajat	Diplomaatit/Kansanedustajat	Opiskelijat/Harjoittelijat	Kansalliset virkamiehet	Muut	Yhteensä
2008	2 463	1 219	156	262	7 053	1 016	1 854	14 023
2009	2 037	1 586	84	193	6 867	870	2 078	13 715
2010	2 087	1 288	47	146	6 607	830	1 507	12 512
2011	1 295	1 771	99	254	7 181	1 274	1 777	13 651

C – Juhlalliset istunnot

- 24.1. Juhlallinen istunto, jossa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kaksi uutta jäsentä antoi juhlallisen vakuutuksen
- 11.4. Juhlallinen istunto P. Pescatoren ja A. Saggion muistoksi
- 19.9. Juhlallinen istunto, jossa tuomari M. Kancheva otti vastaan tehtävät unionin yleisessä tuomioistuimessa
- 26.9. Juhlallinen istunto, jossa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kaksi uutta jäsentä antoi juhlallisen vakuutuksen
- 6.10. Juhlallinen istunto, jossa tuomari P. Lindh jätti ja tuomari C. G. Fernlund otti vastaan tehtävät unionin tuomioistuimessa ja jossa presidentti P. Mahoney ja tuomarit H. Tagaras ja S. Gervasoni jättivät ja tuomarit E. Perillo, R. Barents ja K. Bradley ottivat vastaan tehtävät Euroopan unionin virkamiestuomioistuimessa sen jäsenten osittaisen vaihtumisen vuoksi

D – Vierailut ja osallistumiset virallisiin tilaisuuksiin

Unionin tuomioistuin

- 1.1. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Maltan presidentin uudenvuoden vastaanotolla Vallettassa.
- 7.1. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Cour de cassationin vuoden 2011 istuntokauden juhlallisessa avajaisistunnossa Pariisissa.
- 11.1. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Luxemburgin suurherttuan uudenvuoden vastaanotolle.
- 13.1. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Saksan liittopresidentin uudenvuoden vastaanotolla Berliinissä.
- 25.1. Unionin tuomioistuin oli Saksan oikeusministerin S. Leutheusser-Schnarrenbergerin kutsusta edustettuna ”Oikeuspoliittinen uusivuosi 2011” -tilaisuudessa Berliinissä.
- 28.1. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Strasbourgissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen juhlallisessa istunnossa ja seminaarissa, jonka aiheena oli ”Euroopan ihmisoikeussopimuksen kehittyvä tulkinta”.
- 10.2. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Brysselissä Euroopan komission ja Eurooppalaisen politiikan neuvonantajien yhteenliittymän seminaariin, jonka aiheena oli ”Lissabonin sopimuksen täytäntöönpano”.
- 14.2. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Tanskan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen 350-vuotisjuhlallisuuksiin Kööpenhaminassa.
- 21.3. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Strasbourgissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen seminaarissa, jonka aiheena oli ”Syrjintää koskevan eurooppalaisen oikeuskäytännön käsikirja”.
21. ja 22.3. Unionin tuomioistuimen valtuuskunnan virallinen vierailu Judiciary of England and Walesiin Lontoossa
- 31.3. Unionin tuomioistuin oli Saksan oikeusministerin kutsusta edustettuna Münchenissä juhlallisessa istunnossa, joka oli järjestetty tuomari W. Spindlerin jättäessä Bundesfinanzhofin presidentin tehtävät.
8. ja 9.5. Unionin tuomioistuin oli edustettuna EU:n jäsenvaltioiden ylinten hallintotuomioistuinten yhdistyksen hallituksen kokouksessa Madridissa.
- 19.5. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Pariisissa Euroopan hallintotuomareiden liiton (FEJA) järjestämässä oikeusvertailevassa seminaarissa, jonka aiheena oli ”Perustuslainmukaisuuden valvonta Euroopassa”.
- 19.–21.5. Unionin tuomioistuin oli edustettuna ”First St Petersburg International Legal Forum” -tilaisuudessa Pietarissa.
- 23.–27.5. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Bukarestissa Euroopan perustuslakituomioistuinten konferenssin järjestämässä 15. kongressissa.
- 25.5. Unionin tuomioistuimen valtuuskunta tapasi Berliinissä liittokanslerinviraston johtajan ministeri R. Pofallan ja Saksan oikeusministerin S. Leutheusser-Schnarrenbergerin.
- 26.5. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Roomassa Euroopan unionin jäsenvaltioiden ylimpien oikeusasteiden tuomioistuinten syyttäjien verkoston täysistunnon avajaisseremoniassa, jota Italian presidentti kunnioitti läsnäolollaan.

- 31.5. Unionin tuomioistuin oli Italian presidentin kutsusta edustettuna Roomassa kansallispäivän yhteydessä järjestetyssä tilaisuudessa.
- 1.6. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Institut européen du droit'n perustamiskokoukseen Pariisissa.
- 20.6. Unionin tuomioistuimen valtuuskunnan virallinen vierailu Kroatian ylimmän oikeusasteen tuomioistuimeen Zagrebissa.
- 20.6. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Budapestissä Euroopan unionin puheenjohtajamaan Unkarin ja Euroopan komission järjestämässä konferenssissa, jonka aiheena oli "Asetus (EY) N:o 2201/2003 – uudistuksen kynnyksellä".
- 23.6. Unionin tuomioistuimen jäsenet osallistuivat Luxemburgin kansallispäivän juhlallisuuksiin.
- 24.6. Unionin tuomioistuin oli Slovenian presidentin kutsusta edustettuna kansallispäivän juhlallisuuksissa sekä vastaanotolla Ljubljanassa.
- 24.7. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui tasavallan palauttamisen vuosipäivän kunniaksi järjestetyille Kreikan presidentin vastaanotolle Ateenassa.
29. ja 30.7. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Bulgarian perustuslakituomioistuimen presidentin kutsusta sen 20-vuotisjuhlallisuuksiin Sofiassa.
- 4.–6.9. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Ruotsin ulkoasiainministeriön tuomari P. Lindhin kunniaksi järjestämään seminaariin Tukholmassa.
- 28.9. Unionin tuomioistuimen valtuuskunta osallistui Saksan perustuslakituomioistuimen 60-vuotisjuhlallisuuksiin Karlsruheessa.
- 30.9. Unionin tuomioistuin oli edustettuna perustuslakipäivillä Wienissä.
- 3.10. Unionin tuomioistuimen valtuuskunnan virallinen vierailu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen Strasbourgissa
- 3.10. Unionin tuomioistuin oli Lord Chancellorin kutsusta edustettuna Lontoossa tuomioistuinikauden avajaisissa.
- 3.10. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Saksan kansallispäivän virallisissa juhlallisuuksissa.
13. ja 14.10. Unionin tuomioistuimen valtuuskunta osallistui Alicantessa tavaramerkkien ja mallien alalla toimivien eurooppalaisten tuomareiden seitsemänten symposiumiin.
- 20.10. Unionin tuomioistuimen valtuuskunta tapasi Brysselissä Puolan pääministerin D. Tuskin Puolan Euroopan unionin puheenjohtajuuskauden johdosta.
- 25.10. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Liettuan perustuslain virallisissa 19-vuotisjuhlallisuuksissa Vilnassa.
- 31.10. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Italian ylimmän hallintotuomioistuimen 180-vuotisjuhlallisuuksissa Roomassa.
- 31.10.–2.11. Unionin tuomioistuimen valtuuskunnan virallinen vierailu Maltan perustuslakituomioistuimeen
- 10.11. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Brysselissä Euroopan parlamentissa järjestetyssä perusoikeuksia käsitelleessä tilaisuudessa, jonka aiheena oli "Euroopan unionin perusoikeuskirjan täytäntöönpano kaksi vuotta Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen".

16. ja 17.11. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Budapestissä Unkarin julkisia hankintoja käsittelevän neuvoston järjestämässä kansainvälisessä konferenssissa, jonka aiheena oli ”Julkisten hankintojen ajankohtaisia kysymyksiä Euroopan unionissa ja jäsenvaltioissa”.
23. ja 24.11. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Haagissa Alankomaiden ylimmän hallintotuomioistuimen järjestämässä asiantuntijaseminaarissa, jonka aiheena oli ”Euroopan unionin perusoikeuskirjan soveltaminen jäsenvaltioiden tuomioistuimissa”.
- 25.11. Unionin tuomioistuin oli edustettuna Roomassa Italian perustuslakituomioistuimen Italian yhdistymisen 150-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä järjestämässä seminaarissa, jonka aiheena oli ”Kaarle Albertin perustuslaista tasavallan perustuslaiksi”.
- 15.12. Unionin tuomioistuimen presidentti osallistui Berliinissä Hessenin osavaltion järjestämään konferenssiin, jonka aiheena oli ”Hessenin ja unionin tuomioistuimen vuoropuhelu”.
- 23.12. Unionin tuomioistuin oli Slovenian presidentin kutsusta edustettuna itsenäisyyspäivän ja kansallisen yhdentymisen vastaanotolla Ljubljanaassa.

Unionin yleinen tuomioistuin

- 1.1. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Maltan presidentin perinteisellä uudenvuoden vastaanotolla Vallettassa.
- 19.1. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Itävallan liittokanslerin ja varaliittokanslerin uudenvuoden vastaanotolla.
- 25.1. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Saksan oikeusministerin järjestämässä ”Oikeuspoliittinen uusi vuosi 2011” -tilaisuudessa Berliinissä.
- 14.2. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Tanskan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen presidentin T. Melchiorin järjestämässä ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen 350-vuotisjuhlallisuuksissa Kööpenhaminassa.
14. ja 15.4. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna liittovaltion kartelliviraston järjestämässä ”15. kansainvälisessä kartellikonferenssissa” Berliinissä.
- 19.–21.5. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna kuudennessa eurooppalaisessa lakimiespäivässä.
- 30.5.–1.6. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Maltan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen presidentin kutsusta tehdyllä virallisella vierailulla Maltalla.
- 31.5. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Italian presidentin kansallispäivän vastaanotolla Roomassa.
- 23.6. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Luxemburgin kansallispäivän juhlallisuuksissa, Te deum -kiitosjumalanpalveluksessa ja suurherttuan vastaanotolla.
- 24.7. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna tasavallan palauttamisen 37. vuosipäivän kunniaksi järjestetyllä Kreikan presidentin vastaanotolla Ateenassa.

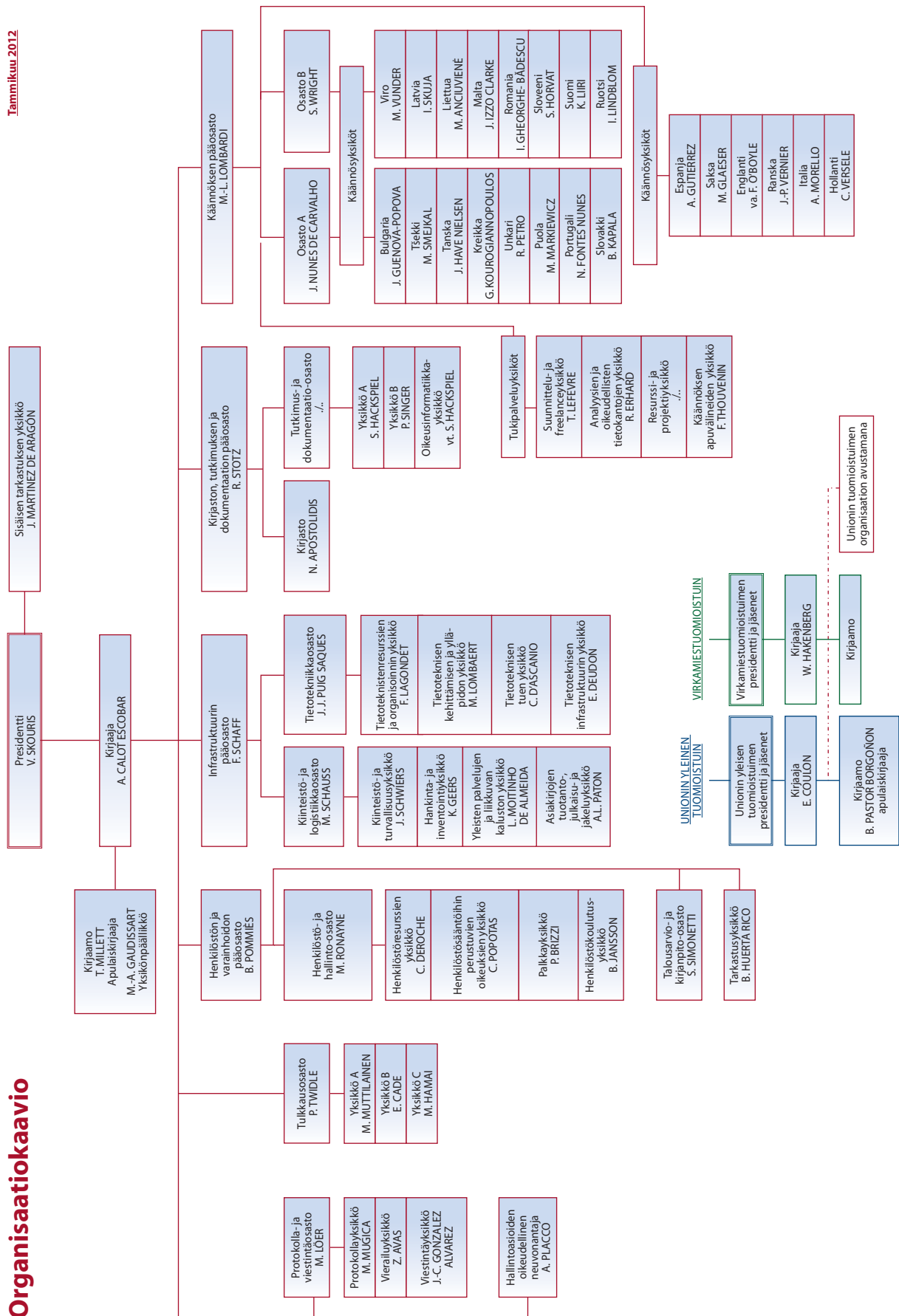
- 28.9. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Puolan presidentin järjestämässä tuomareille ja oikeustieteen opettajille myönnettyjen kunniamerkkien jakotilaisuudessa Varsovassa.
- 30.9. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Itävallan perustuslain 91-vuotisjuhlallisuuksissa Wienissä.
2. ja 3.10. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Westminster Abbeyssä järjestetyissä istuntokauden avajaisissa Lontoossa.
- 3.10. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Saksan liittopresidentin kansallispäivän vastaanotolla.
- 12.–15.10. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Alicantessa Sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) järjestämässä eurooppalaisten tuomareiden seitsemännessä symposiumissa.
14. ja 15.11. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Berliinissä Saksan talous- ja teknologiaministeriön konferenssissa, jonka aiheena oli ”Euroopan unionin demokraattiset perusperiaatteet”.
- 24.11. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Trierissä Eurooppaoikeuden akatemian konferenssissa, jonka aiheena oli ”Rajat ylittävä videokonferenssin käyttäminen tuomioistuimessa”
- 6.12. Unionin yleinen tuomioistuin oli edustettuna Suomen Tasavallan presidentin ja hänen puolisonsa järjestämällä itsenäisyyspäivän vastaanotolla.

Virkamiesttuomioistuin

21. ja 22.3. Vierailu kansallisessa tuomarikoulussa Thessalonikissa
16. ja 17.5. Vierailu Unkarin ylimmän oikeusasteen tuomioistuimessa ja perustuslakituomioistuimessa
22. ja 23.9. Vierailu Espanjan ylimmän oikeusasteen tuomioistuimessa ja perustuslakituomioistuimessa

Organisaatiokaavio

Euroopan unionin tuomioistuin

Vuosikertomus 2011 – Katsaus unionin tuomioistuimen, unionin yleisen tuomioistuimen ja Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toimintaan

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto

2012 – 272 s. – 21 × 29,7 cm

Luettelonumero: QD-AG-12-001-FI-C

ISBN 978-92-829-1168-6

doi:10.2862/79526

ISSN 1831-8584

Julkaisutoimisto

ISBN 978-92-829-1168-6

9 789282 911686

MISTÄ EU:N JULKAISUJA SAA?

Maksuttomat julkaisut:

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- Euroopan komission edustustoista.
Yhteystiedot löytyvät internetosoitteesta <http://ec.europa.eu>, tai ne saa lähettämällä faksin numeroon +352 2929-42758.

Maksulliset julkaisut:

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksulliset tilaukset (esimerkiksi EUVL:n vuosikerta, tuomioistuinten oikeustapauskokoelmat):

- Euroopan unionin julkaisutoimiston myyntiedustajalta
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_fi.htm).

